Nr 8.

Ankom till riksdagens kansli den 14 mars 1932 kl. 3 e. m.

*Utlåtande angående regleringen för budgetåret 1932/1933 av utgifterna under riksstatens **åttonde** huvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet.*

(2:a avd.)

Departementet.

Departementschefen.

1:o) Uti den till riksdagen avlåtna, den 4 januari 1932 dagtecknade proposition (nr 1) angående statsverkets tillstånd och behov för budgetåret 1932/1933 har Kungl. Maj:t i avseende å åttonde huvudtiteln, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet, upptagit ordinarie anslaget till departementschefen med oförändrat belopp, 24,000 kronor.

I tre särskilda motioner, väckta två inom första kammaren av herr *A. Henriksson* (I: 126) och herr *J. Pålsson* (I: 127) samt en inom andra kammaren av herr *K. Kilbom m. fl.* (II: 192), hava påyrkats vissa nedsättningar i statsrådens avlöningar.

Beträffande detta ärende kommer utskottet framdeles att avgiva utlåtande; vilket utskottet velat härmed för riksdagen

anmäla.

Förstärkning av arbetskrafterna å departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

2:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 1 av det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden förenämnda dag) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till förstärkning av arbetskrafterna å ecklesiastikdepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 6,048 kronor.

[1.] *)

*) Hänvisar till punkt i statsrådsprotokollet.

Arkiv, bibliotek och museer.

Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för riksarkivet. [2.]

3:o) Kungl. Maj:t har (punkt 2) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie reservationsanslaget till inköp av arkivalier och tryckta arbeten för riksarkivet, nu 2,000 kronor, med 200 kronor till 1,800 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 7 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det ordinarie reservationsanslaget till inköp av arkivalier och tryckta arbeten för riksarkivet, nu 2,000 kronor, med 200 kronor till 1,800 kronor.

Fortsatt utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia. [3.]

4:o) Kungl. Maj:t har (punkt 3) föreslagit riksdagen att minska det i riksstaten under riksarkivet uppförda ordinarie reservationsanslaget till fortsatt utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia, nu 8,000 kronor, med 2,000 kronor till 6,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 7—9 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det i riksstaten under riksarkivet uppförda ordinarie reservationsanslaget till fortsatt utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia, nu 8,000 kronor, med 2,000 kronor till 6,000 kronor.

Åtgärder för riksarkivets sigillvård. [4.]

5:o) Kungl. Maj:t har (punkt 4) föreslagit riksdagen att till åtgärder för riksarkivets sigillvård för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 4,300 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

Utredningen återfinnes å sid. 9—10 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra reservationsanslag av 4,500 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till åtgärder för riksarkivets sigillvård för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av

4,300 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

6:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 5) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till uppehållande av expedition i riksarkivets nya lokaler vid Östermalmsgatan i Stockholm anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 4,000 kronor.

Uppehållande av expedition i arkivlokalerna vid Östermalmsgatan. [5.]

7:o) Kungl. Maj:t har (punkt 6) föreslagit riksdagen att för beredande av ökning av den i staten för landsarkivet i Göteborg upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., nu 8,000 kronor, med 600 kronor till 8,600 kronor öka det ordinarie förslagsanslaget till landsarkiven m. m., nu 101,600 kronor, med 600 kronor till 102,200 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 10—11 i statsrådsprotokollet.

Landsarkiven. Det ordinarie förslagsanslaget till landsarkiven m. m. [6.]

För författningsenligt medgiven löneförhöjning för förste amanuensen vid landsarkivet i Göteborg erfordras från och med den 1 oktober 1932 en årlig merkostnad av 336 kronor utöver hittills utgående anslag. Sedan Göteborg jämlikt kungörelsen den 16 april 1931, nr 59, angående fördelningen av orterna i riket å de i avlöningsreglementen för nyreglerade verk samt för försvarsväsendet upptagna ortsgrupper överförts från ortsgrupp F till ortsgrupp G, erfordras för avlöning av landsarkivets icke-ordinarie befattningshavare enligt förut gällande grunder en ökning av anslaget med 290 kronor. De nu nämnda beloppen utgöra tillhopa 626 kronor, vilken summa av departementschefen avrundats till 600 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må för beredande av ökning av den i staten för landsarkivet i Göteborg upptagna anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., nu 8,000 kronor, med 600 kronor till 8,600 kronor öka det ordinarie förslagsanslaget till landsarkiven m. m., nu 101,600 kronor, med 600 kronor till 102,200 kronor.

8:o) Kungl. Maj:t har (punkt 7) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie reservationsanslaget till inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven, nu 1,800 kronor, med 450 kronor till 1,350 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 11—12 i statsrådsprotokollet.

Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven. [7.]

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det ordinarie reservationsanslaget till inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven m. m., nu 1,800 kronor, med 450 kronor till 1,350 kronor.

Bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket. [8.]

9:o) Kungl. Maj:t har (punkt 8) föreslagit riksdagen att till bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 12—13 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för här ifrågavarande ändamål ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor.

Ökning av kungl. bibliotekets arbetskrafter m. m. [9.]

10:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 9) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till ökning av kungl. bibliotekets arbetskrafter för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 8,500 kronor.

Gemensam accessionskatalog för Sveriges offentliga bibliotek. [10.]

11:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 10) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till slutförande av redigeringen av den för Sveriges offentliga bibliotek gemensamma accessionskatalogens 46:e årgång, omfattande år 1931, samt för påbörjande av redigeringen för accessionskatalogens 47:e årgång, omfattande år 1932, för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 12,500 kronor att användas enligt av Kungl. Maj:t meddelade föreskrifter.

Katalogiseringsarbeten vid kungl. biblioteket. [11.]

12:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 11) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till katalogiseringsarbeten inom kungl. biblioteket, enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser, för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 29,800 kronor.

13:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 12) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till undersökning av i kammararkivet och riksarkivet befintliga äldre arkivalieomslag m. m. för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 4,100 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

Undersökning av i kammararkivet och riksarkivet befintliga äldre arkivalieomslag m. m. [12.]

14:o) Kungl. Maj:t har (punkt 13) föreslagit riksdagen att för beredande av höjning av den i nuvarande ordinarie stat för stifts- och landsbiblioteket i Linköping ingående anslagsposten arvode till amanuens, nu 3,300 kronor, med 230 kronor till 3,530 kronor öka det i riksstaten under stifts- och landsbiblioteket i Linköping med rubrik: Avlöningar uppförda ordinarie förslagsanslaget, nu 14,300 kronor, med 230 kronor till 14,530 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 17—18 i statsrådsprotokollet.

Anslaget till avlöningar vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping. [13.]

Den föreslagna höjningen av ifrågavarande anslagspost är avsedd till att bereda bibliotekets amanuens ytterligare ett ålderstillägg från och med den 1 juli 1932.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må för beredande av höjning av den i nuvarande ordinarie stat för stifts- och landsbiblioteket i Linköping ingående anslagsposten arvode till amanuens, nu 3,300 kronor, med 230 kronor till 3,530 kronor öka det i riksstaten under stifts- och landsbiblioteket i Linköping med rubrik: Avlöningar uppförda ordinarie förslagsanslaget, nu 14,300 kronor, med 230 kronor till 14,530 kronor.

15:o) Kungl. Maj:t har (punkt 14) föreslagit riksdagen att till förstärkning av det ordinarie reservationsanslaget till bokinköp, inbindning och vissa expenser för stifts- och landsbiblioteket i Linköping för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 18—19 i statsrådsprotokollet.

Förstärkning av reservationsanslaget till bokinköp, inbindning och vissa expenser vid stifts- och landsbiblioteket i Linköping. [14.]

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 2,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till förstärkning av det ordinarie reservationsanslaget till bokinköp, inbindning och vissa expenser för stifts- och landsbiblioteket i Linköping för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,000 kronor.

Pedagogiska biblioteket i Stockholm. [15.]

16:o) Kungl. Maj:t har (punkt 15) föreslagit riksdagen att såsom bidrag till uppehållande av pedagogiska bibliotekets verksamhet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 7,000 kronor, att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Utredningen återfinnes å sid. 19—20 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 7,000 kronor.

Bibliotekets styrelse har anhållit om beviljande för budgetåret 1932/1933 av ett till 7,750 kronor förhöjt anslag. Ökningen skulle fördelas på två poster, nämligen 250 kronor för höjning av bibliotekariens arvode från 4,500 kronor till 4,750 kronor och en ny post å 500 kronor till »bokhyllor och katalogiseringsarbete».

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt en höjning av anslaget med 250 kronor för att möjliggöra utgåendet av ett ålderstillägg till bibliotekarien.

I ärendet har statens organisationsnämnd avgivit utlåtande och därvid anfört:

Under nuvarande ekonomiska läge böra kostnaderna för nyinköp av litteratur begränsas så långt som möjligt. Med hänsyn härtill men med beaktande av att bibliotekarien numera lärer böra komma i åtnjutande av ålderstillägg, anser sig organisationsnämnden kunna föreslå, att förevarande anslag sänkes från 7,000 kronor till 6,250 kronor.

För egen del har departementschefen anfört följande:

Ehuru den av styrelsen för pedagogiska biblioteket begärda ökningen av anslaget för biblioteket synes mig vara värd beaktande, särskilt i vad angår beredande av ett ålderstillägg åt bibliotekarien, anser jag mig dock med hänsyn till rådande statsfinansiella förhållanden icke kunna nu tillstyrka denna ökning. Den såsom erforderlig ansedda avlöningsförhöjningen torde kunna inrymmas inom ramen för hittills utgående anslagsbelopp. Någon sänkning av detta belopp kan jag, vid det förhållande att det till bokinköp beräknade beloppet är i styrelsens handlingarna bilagda slutförslag upptaget till en relativt så begränsad summa som 1,200 kronor, icke förorda. Jag föreslår alltså, att anslaget må oförändrat utgå jämväl för nästkommande budgetår.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som beaktat vad statens organisationsnämnd anfört och som vidare vid granskning av handlingarna i ärendet funnit bibliotekets förvaltningskostnader relativt höga, har ansett det föreslagna beloppet, 7,000 kronor, skäligen böra sänkas med 500 kronor, samt hemställer därför,

att riksdagen må, såsom bidrag till uppehållande av pedagogiska bibliotekets verksamhet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 6,500 kronor, att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

17:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 16) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom bidrag till avlöning åt en skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Genevièvebiblioteket i Paris för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,500 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

Skandinaviske bibliotekarien vid S:te Geneviève-biblioteket i Paris. [16.]

18:o) Kungl. Maj:t har (punkt 17) föreslagit riksdagen att minska det i riksstaten under rubriken Nationalmuseet, museet, upptagna ordinarie reservationsanslaget till målnings- och skulptursamlingarnas ökande, nu 30,000 kronor, med 20,000 kronor till 10,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 22 i statsrådsprotokollet.

Nationalmusei anslag till målnings- och skulptursamlingarnas ökande. [17.]

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det i riksstaten under rubriken Nationalmuseet, museet, upptagna ordinarie reservationsanslaget till målnings- och skulptursamlingarnas ökande, nu 30,000 kronor, med 20,000 kronor till 10,000 kronor.

19:o) I förslaget till riksstat för budgetåret 1932/1933 har Kungl. Maj:t upptagit det ordinarie reservationsanslaget till inlösen av svenska konstnärers arbeten med oförändrat belopp av 25,000 kronor.

Motion om extra anslag till inlösen av svenska konstnärers arbeten.

I en inom första kammaren av herr *Olof Olsson* väckt motion (I: 160) har hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1932/1933 till inlösen av svenska konstnärers arbeten — utöver det ordinarie reservationsanslaget — bevilja ett extra anslag av 15,000 kronor.

Beträffande de av motionären till stöd för hans framställning andragna skälen får utskottet hänvisa till motionen.

Med erkännande av det behjärtansvärda i motionärens framställning har utskottet dock icke ansett sig kunna under nuvarande förhållanden tillstyrka anvisandet av medel för ifrågavarande ändamål utöver det ordinarie anslaget. Utskottet får därför hemställa,

Utskottets yttrande.

att herr Olssons ovannämnda motion (I: 160) icke må vinna riksdagens bifall.

20:o) Kungl. Maj:t har (punkt 18) föreslagit riksdagen att sänka det i riksstaten under rubriken Nationalmuseet, museet, upptagna ordinarie reser-

Nationalmusei anslag till handteck-

nings- och gravyrsamlingarnas ökande. [18.]

vationsanslaget till handtecknings- och gravyrsamlingarnas ökande, nu 6,500 kronor, med 2,000 kronor till 4,500 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 22 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må sänka det i riksstaten under rubriken Nationalmuseet, museet, upptagna ordinarie reservationsanslaget till handtecknings- och gravyrsamlingarnas ökande, nu 6,500 kronor, med 2,000 kronor till 4,500 kronor.

Nationalmusei anslag till ökande av samlingen av konsthantverk. [19.]

21:o) Kungl. Maj:t har (punkt 19) föreslagit riksdagen att minska det i riksstaten under rubriken Nationalmuseet, museet, upptagna ordinarie reservationsanslaget till ökande av samlingen av konsthantverk, nu 8,000 kronor, med 2,000 kronor till 6,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 23 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det i riksstaten under rubriken Nationalmuseet, museet, upptagna ordinarie reservationsanslaget till ökande av samlingen av konsthantverk, nu 8,000 kronor, med 2,000 kronor till 6,000 kronor.

Nationalmusei anslag till boksamlingen. [20.]

22:o) Kungl. Maj:t har (punkt 20) föreslagit riksdagen att sänka det i riksstaten under rubriken Nationalmuseet upptagna ordinarie reservationsanslaget till boksamlingen, nu 4,000 kronor, med 1,000 kronor till 3,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 23 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må sänka det i riksstaten under rubriken Nationalmuseet upptagna ordinarie reservationsanslaget till boksamlingen, nu 4,000 kronor, med 1,000 kronor till 3,000 kronor.

Förstärkning av arbetskrafterna vid nationalmuseet. [21.]

23:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 21) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till förstärkning av arbetskrafterna vid nationalmuseet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 14,800 kronor att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t må äga att bestämma.

24:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 22) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till täckande av utgifter för nationalmuseets depositionsavdelnings konstbildande verksamhet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 8,500 kronor att utgå enligt de närmare grunder, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva.

Nationalmuseets depositionsavdelnings konstbildande verksamhet. [22.]

25:o) Kungl. Maj:t har (punkt 23) föreslagit riksdagen att till försäkring och transport av konstföremål, som äro eller varda deponerade hos nationalmuseum, för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,500 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 29 i statsrådsprotokollet.

Försäkring och transport av konstföremål vid nationalmuseum. [23.]

För budgetåret 1931/1932 utgår för här ifrågavarande ändamål ett extra reservationsanslag av 2,500 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till försäkring och transport av konstföremål, som äro eller varda deponerade hos nationalmuseum, för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,500 kronor.

26:o) Kungl. Maj:t har (punkt 24) föreslagit riksdagen att såsom extra reservationsanslag för budgetåret 1932/1933 anvisa

dels till konservering av handtecknings- och gravyrsamlingar inom nationalmuseum ett belopp av 5,000 kronor,

dels ock till anskaffande av portföljer för vissa äldre samlingar av handteckningar och gravyrer samt till ombyggnad av äldre skåp och anskaffande av nya sådana för dessa samlingar ett belopp av 1,500 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 29—30 i statsrådsprotokollet.

Konservering av handtecknings- och gravyrsamlingarna m. m. vid nationalmuseum. [24.]

Till konservering av handtecknings- och gravyrsamlingarna utgår för budgetåret 1931/1932 ett anslag å samma belopp som nu äskats för budgetåret 1932/1933 eller 5,000 kronor. Till anskaffande av portföljer m. m., för vilket ändamål nu 1,500 kronor begäras, utgår för budgetåret 1931/1932 ett anslag av 5,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må såsom extra reservationsanslag för budgetåret 1932/1933 anvisa

dels till konservering av handtecknings- och gravyrsamlingar inom nationalmuseum ett belopp av 5,000 kronor,

dels ock till anskaffande av portföljer för vissa äldre samlingar av handteckningar och gravyrer samt till ombyggnad av äldre skåp och anskaffande av nya sådana för dessa samlingar ett belopp av 1,500 kronor.

Konservering av vissa statens tavelsamlingar. [25.]

27:o) Kungl. Maj:t har (punkt 25) föreslagit riksdagen att till konserveringsarbeten för föremål, tillhörande statens tavelsamlingar å de kungl. slotten, för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 30—33 i statsrådsprotokollet.

För ifrågavarande ändamål har för ett vart av budgetåren 1923/1932 anvisats ett extra reservationsanslag av 12,000 kronor.

Det nu framlagda förslaget innebär ett uppskov med det hittills fortlöpande konserveringsarbetet samt möjliggörande av konserveringsåtgärder allenast i sådana fall, då en omedelbar fara för förstörelse kan anses föreligga.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till konserveringsarbeten för föremål, tillhörande statens tavelsamlingar å de kungl. slotten, för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservatiosanslag av 2,000 kronor.

Öppethållande av nationalmuseet under kvällarna. [26.]

28:o) Kungl. Maj:t har (punkt 26) föreslagit riksdagen att till vakthållning vid nationalmuseets öppethållande om kvällarna för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,840 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 33—35 i statsrådsprotokollet.

Genom beslut av 1928, 1929 och 1930 års riksdagar anvisades sammanlagt 575,000 kronor för utförande av ny värmeledningsanläggning samt elektrisk belysnings- och kraftinstallation i nationalmuseibyggnaden.

Överintendenten och chefen för nationalmuseum har nu i skrivelse den 31 augusti 1931 anhållit, att sedan omförmälda arbeten slutförts, anslag måtte beviljas till vakthållning vid museets öppethållande om kvällarna. Museichefen har för ändamålet äskat ett extra reservationsanslag av 4,898 kronor 40 öre.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

Då den elektriska belysningsanordning, till vilken riksdagen anvisat medel, berett möjlighet att hålla museet öppet under kvällarna, synes det högeligen önskvärt, att allmänheten får tillfälle att utnyttja denna möjlighet. För ändamålet kräves emellertid, såsom framgår av museichefens framställning, anslag för vakthållning under de kvällar, då visning skulle ifrågakomma. Museichefen beräknar härför en kostnad av 47 kronor 10 öre för

varje kväll vid museets öppethållande två timmar, och jag har intet att erinra mot denna beräkning. Vidare föreslår museichefen, att museet skulle hållas öppet två kvällar varje vecka. Med hänsyn till nödvändigheten att nedbringa statsutgifterna så mycket sig göra låter anser jag emellertid, att man för närvarande bör kunna försöksvis inskränka sig till att hålla museet öppet endast en kväll i veckan under månaderna september—maj, varemot under sommaren någon kvällsvisning icke skulle förekomma. Med denna anordning skulle museet under året hållas öppet $\frac{3}{4} \times 52 = 39$ gånger, vilket skulle betinga en kostnad av $39 \times 47{,}10 = 1{,}836{,}90$ kronor eller avrundat 1,840 kronor. Då det här gäller en försöksanordning, torde medel för ändamålet icke böra uppföras å ordinarie stat, utan erforderligt belopp synes böra anvisas såsom extra anslag.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till vakthållning vid nationalmuseets öppethållande om kvällarna för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,840 kronor.

29:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, (punkt 27) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid livrustkammaren anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 26,950 kronor, att utgå efter de grunder, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt meddela.

Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare vid livrustkammaren. [27.]

30:o) Kungl. Maj:t har (punkt 28) föreslagit riksdagen att till underhåll och vård av livrustkammarens samlingar anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 23,000 kronor att utgå efter grunder, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

Utredningen återfinnes å sid. 36—37 i statsrådsprotokollet.

Underhåll och vård av livrustkammarens samlingar. [28.]

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra reservationsanslag å 24,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till underhåll och vård av livrustkammarens samlingar anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 23,000 kronor att utgå efter grunder, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

31:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 29) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för förhyrande av ökade lokaler för livrustkammaren inom nordiska museets byggnad anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 1,100 kronor.

Ökade lokaler för livrustkammaren. [29.]

Särskilt arvode åt en vaktmästare vid naturhistoriska riksmuseet, tillika trädgårdsskötare.
[30.]

32:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 30) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till särskilt arvode åt en vaktmästare vid naturhistoriska riksmuseet, tillika trädgårdsskötare, för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 300 kronor.

Förstärkning av anslaget till ordnande, vård och förökande av samlingarna m. m. vid naturhistoriska riksmuseet.
[31.]

33:o) Kungl. Maj:t har (punkt 31) föreslagit riksdagen att till förstärkning av den i reservationsanslaget till samlingar m. m. vid naturhistoriska riksmuseet ingående anslagsposten till ordnande, vård och förökande av samlingarna m. m. för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 5,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 38—39 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag å 10,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till förstärkning av den i reservationsanslaget till samlingar m. m. ingående anslagsposten till ordnande, vård och förökande av samlingarna m. m. för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 5,000 kronor.

Ökade medel till expenser m. m. för naturhistoriska riksmuseet.
[32.]

34:o) Kungl. Maj:t har (punkt 32) föreslagit riksdagen att dels till förstärkande av den i naturhistoriska riksmuseets reservationsanslag till samlingar m. m. ingående anslagsposten till expenser för avdelningarna vid Frescati för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 15,700 kronor, dels ock till täckande av en vid utgången av budgetåret 1931/1932 motsedd brist i samma anslagspost för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 6,100 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 39—42 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår ett förstärkningsanslag av 20,475 kronor. Av detta belopp avser 14,000 kronor avdelningarna vid Frescati och 6,475 kronor riksmuseets etnografiska avdelning.

Vetenskapsakademien har gjort framställning dels om förstärkande för budgetåret 1932/1933 av anslaget till expenser för avdelningarna vid Frescati med ett belopp av 17,700 kronor, dels ock om anslag för täckande av den brist i samma anslag, som kunde beräknas vara för handen vid utgången av budgetåret 1931/1932, 6,100 kronor.

Departementschefen har anfört bland annat:

Akademien är givetvis fortfarande i behov av förstärkning av anslagsposten till expenser för riksmuseets avdelningar vid Frescati. Av en utav akademiens kamrerare framlagd promemoria framgår emellertid, att de medel, som för här ifrågavarande ändamål hittills stått till akademiens förfogande, icke varit tillräckliga. Man har således att i här förevarande anslag vid utgången av budgetåret 1931/1932 emotse en brist, som beräknats till 6,100 kronor och för vilken täckning nu begäres. I denna brist ingår emellertid en från budgetåret 1930/1931 balanserad brist å något mer än 2,400 kronor, vadan den under innevarande budgetår uppkommande bristen kan beräknas till i runt tal 3,700 kronor. I anslutning härtill har akademien vidare begärt en höjning av förstärkningsanslaget för budgetåret 1932/1933 från 14,000 kronor med 3,700 kronor till 17,700 kronor.

Medel torde nu böra ställas till förfogande för täckande av den beräknade bristen, och jag hemställer därför om förslag i ämnet till riksdagen i överensstämmelse med vetenskapsakademiens beräkningar.

Mot det för budgetåret 1932/1933 för avdelningarna vid Frescati såsom erforderligt beräknade förstärkningsanslaget å 17,700 kronor har jag icke funnit anledning till erinran i annat avseende, än att akademien, med iakttagande av önskvärd sparsamhet i avseende å åtskilliga utgiftsposter — jag tänker närmast på posten till vägars och planteringars underhåll — torde kunna för ändamålet reda sig med 15,700 kronor. Varder anslaget på angivet sätt ökat, torde kunna förväntas, att några brister å detsamma ej vidare uppkomma.

Såsom jag tidigare erinrat, ingår i här förevarande, för budgetåret 1931/1932 anvisade anslag å 20,475 kronor en post av 6,475 kronor, som beräknats för riksmuseets etnografiska avdelning. Framställning om motsvarande anslag för budgetåret 1932/1933 föreligger också. Härtill anhåller jag emellertid att få återkomma under punkt 41 i det följande.

Utskottets yttrande.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag men vill därvid framhålla vikten av att det för framtiden tillses, att utgifterna för här förevarande ändamål hållas inom anslagets ram, så att några brister å anslaget ej vidare uppkomma.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) till förstärkande av den i naturhistoriska riksmuseets reservationsanslag till samlingar m. m. ingående anslagsposten till expenser för avdelningarna vid Frescati för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 15,700 kronor,

b) till täckande av en vid utgången av budgetåret 1931/1932 motsedd brist i samma anslagspost för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 6,100 kronor.

Ordnande och preparering av vissa samlingar inom botaniska avdelningen vid

35:o) Kungl. Maj:t har (punkt 33) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1932/1933 anvisa dels till ordnande och preparering av vissa samlingar inom naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning ett extra anslag av 3,000 kronor, dels ock till anskaffande av nya herbarieskåp för samma avdelning ett extra reservationsanslag av 2,500 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 42—45 i statsrådsprotokollet.

Naturhistoriska riksmuseet m. m. [33.]

För budgetåret 1931/1932 utgår dels till ordnande och preparering av vissa samlingar inom botaniska avdelningen ett extra anslag av 4,000 kronor, dels ock till anskaffande av nya herbarieskåp ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må för budgetåret 1932/1933 anvisa

a) till ordnande och preparering av vissa samlingar inom naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning ett extra anslag av 3,000 kronor,

b) till anskaffande av nya herbarieskåp för samma avdelning ett extra reservationsanslag av 2,500 kronor.

Arbetsbiträde vid botaniska avdelningen vid naturhistoriska riksmuseet. [34.]

36:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 34) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till arbetsbiträde m. m. vid naturhistoriska riksmuseets botaniska avdelning för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 3,150 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

Ordnande av framlidne kyrkoherden S. J. Enanders samlingar. [35.]

37:o) Kungl. Maj:t har (punkt 35) föreslagit riksdagen att till ordnande av framlidne kyrkoherden S. J. Enanders Salixsamlingar för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 4,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäligt meddela. Utredningen återfinnes å sid. 46—47 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra reservationsanslag av 5,450 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må, till ordnande av framlidne kyrkoherden S. J. Enanders Salixsamlingar för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 4,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäligt meddela.

Arbetsbiträde vid naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning. [36.]

38:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 36) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till arbetsbiträde vid naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 2,520 kronor.

39:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 37) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till ritnings- och retuscheringsarbeten för naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,000 kronor.

Ritnings- och retuscheringsarbeten för naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning. [37.]

40:o) Sedan 1931 års riksdag till fortsatt bearbetning av visst vetenskapligt material, tillhörigt naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning, beviljat ett belopp av 7,000 kronor och därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag anvisat 3,500 kronor, har nu Kungl. Maj:t (punkt 38) föreslagit riksdagen att av omförmälda belopp, 7,000 kronor, för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa återstoden, 3,500 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må av det till fortsatt bearbetning av visst vetenskapligt material, tillhörigt naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning, av 1931 års riksdag beviljade beloppet av 7,000 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa återstoden, 3,500 kronor.

Fortsatt bearbetning av visst vetenskapligt material, tillhörigt naturhistoriska riksmuseets paleozoologiska avdelning. [38.]

41:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 39) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till vetenskapligt biträde för bearbetning av vissa samlingar å naturhistoriska riksmuseets evertebratavdelning för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 4,000 kronor.

Vetenskapligt biträde för bearbetning av vissa samlingar å evertebratavdelningen vid naturhistoriska riksmuseet. [39.]

42:o) Kungl. Maj:t har (punkt 40) föreslagit riksdagen att till arbetsbiträde vid naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 2,520 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 50—51 i statsrådsprotokollet.

För innevarande budgetår utgår för ändamålet ett belopp av 2,400 kronor. Anslagshöjningen avser att bereda medel för uppflyttning i löneklass av den från anslaget avlönade befattningshavaren.

Arbetsbiträde vid naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning. [40.]

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till arbetsbiträde vid naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 2,520 kronor.

Ökade medel till expenser m. m. för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning. [41.]

43:o) Kungl. Maj:t har (punkt 41) föreslagit riksdagen att till ökade medel till expenser m. m. för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 24,400 kronor att utgå med den fördelning och i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t föreskrivas.

Utredningen återfinnes å sid. 52—56 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 har riksdagen till förstärkande av såväl den i naturhistoriska riksmuseets reservationsanslag till samlingar m. m. ingående anslagsposten å 40,900 kronor till expenser för avdelningarna vid Frescati som den i samma reservationsanslag ingående anslagsposten å 9,100 kronor till expenser samt till vård, underhåll och förkovran av etnografiska avdelningen anvisat ett extra anslag av 20,475 kronor, varav ett belopp av 6,475 kronor var avsett för etnografiska avdelningen.

För samma budgetår har vidare riksdagen till uppvärmning m. m. för vissa av etnografiska avdelningen disponerade provisoriska utställningslokaler anvisat ett extra reservationsanslag av 5,840 kronor.

Genom beslut den 8 maj 1931 föreskrev Kungl. Maj:t, att av sistnämnda anslag skulle utgå

a) ett belopp av 2,060 kronor, betraktat såsom reservationsanslag, att användas för bestridande av kostnaderna för uppvärmning, belysning, rengöring, vakthållning m. m. för vissa av etnografiska avdelningen disponerade provisoriska utställningslokaler i fastigheten nr 10 vid Västra Trädgårdsgatan i Stockholm;

b) ett belopp av 1,080 kronor till avlönande av en extra befattningshavare, eldare, för skötseln av värmeledningspannorna i avdelningens nya lokaler i f. d. livregementets dragoners kasernetablissement;

c) ett belopp av 2,700 kronor till nattlig bevakning av avdelningens nya lokaler, av vilken summa omkring 300 kronor skulle vara avsedda för beredande av frivakter åt nattvakten.

För budgetåret 1931/1932 disponerar sålunda etnografiska avdelningen för här ifrågavarande ändamål — utöver sitt ordinarie expensanslag å 9,100 kronor — förstärkningsanslag å tillhopa (6,475+5,840) 12,315 kronor. För närvarande utgå dessa medel, såsom av den nu lämnade redogörelsen framgår, från två olika anslag, men departementschefen har ansett sig böra, för åstadkommande av större överskådlighet, föreslå deras sammanförande till ett anslag från och med budgetåret 1932/1933.

De för budgetåret 1932/1933 för här ifrågavarande ändamål äskade beloppen framgå av följande av föreståndaren för etnografiska avdelningen, professorn G. Lindblom gjorda sammanfattning:

1.	Uppvärmning m. m. av vissa lokaler	kronor 2,960: —
2.	Förstärkningsanslag till expenser m. m.	» 6,475: —
3.	Ökade bränslekostnader	» 3,970: —

4.	Avlöning till eldare	kronor	2,400: —
5.	Ökade kostnader för städning och fönsterputsning	»	2,500: —
6.	Ökad förbrukning av elektrisk ström	»	550: —
7.	Vattenförbrukning	»	300: —
8.	Renhållning	»	2,240: —
9.	Avlöning till nattvakt	»	3,008: —

Summan av nu angivna anslag utgör 24,403 kronor, varav 2,960 kronor komma på de hittillsvarande lokalerna i Vallingatan 2 och Västra Trädgårdsgatan 10 samt återstoden, 21,443 kronor, på avdelningens nya lokaler.

Departementschefen har anfört bland annat:

För uppvärmning m. m. av de utav etnografiska avdelningen redan tidigare disponerade lokalerna i Vallingatan 2 och Västra Trädgårdsgatan 10 har för budgetåret 1932/1933 beräknats 2,960 kronor eller 900 kronor mera än innevarande budgetår. Ökningen avser helt lokalerna vid Vallingatan 2 — för vilka under innevarande budgetår kunnat disponeras medel, som icke för framtiden stå till förfogande härför — och har jag intet att erinra mot förslaget i denna del.

För etnografiska avdelningens nya lokaler har för budgetåret 1932/1933 ett belopp av sammanlagt 21,443 kronor beräknats bliva erforderligt. Detta förslag innebär en avsevärd kostnadsökning i förhållande till innevarande budgetår, men denna kostnadsökning är beroende av den utvidgning av avdelningens lokaler, som under detta budgetår ägt rum med användning av ett utav riksdagen för ändamålet anvisat anslag, och torde vara ofrånkomlig. I likhet med byggnadsstyrelsen och statskontoret finner jag mig kunna tillstyrka de av professor Lindblom framlagda kostnadsberäkningarna.

Vid bifall till vad jag sålunda tillstyrkt skulle till etnografiska avdelningen för budgetåret 1932/1933 behöva anvisas tillhopa (2,960+21,443) 24,403 kronor. Detta belopp torde, lämpligen avrundat till 24,400 kronor, böra uppföras såsom ett särskilt anslag, varvid det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i det föregående föreslagits, meddela närmare bestämmelser angående anslagets fördelning.

För innevarande budgetår utgår för här ifrågavarande ändamål, såsom tidigare erinrats, tillhopa 12,315 kronor. Ett bifall till mitt förslag skulle sålunda för budgetåret 1932/1933 innebära en kostnadsökning av (24,400—12,315) 12,085 kronor.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till ökade medel till expenser m. m. för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 24,400 kronor att utgå med den fördelning och i enlighet med de närmare bestämmelser, som av Kungl. Maj:t föreskrivas.

Fortsatt iordningställande av f. d. livregementets dragoners kasernetablissement till etnografiskt museum m. m.

44:o) Kungl. Maj:t har (punkt 42) föreslagit riksdagen att till fortsatt iordningställande av f. d. livregementets dragoners kasernetablissement till etnografiskt museum m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med av vetenskapsakademien i skrivelse den 31 augusti 1931 framlagt, av departementschefen i statsrådsprotokollet återgivet förslag bevilja ett belopp av 96,140 kronor samt därav för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa 15,000 kronor.

[42.] Utredningen återfinnes å sid. 57—67 i statsrådsprotokollet.

Arbetena med iordningställandet i f. d. livregementets dragoners kasernetablissement av nya lokaler för naturhistoriska riksmuseets etnografiska avdelning, vilka arbeten påbörjades under budgetåret 1930/1931, hava under budgetåret 1931/1932 fortskridit.

Med det för budgetåret 1930/1931 tillgängliga beloppet, 85,000 kronor, inreddes det förutvarande sjukhuset till kanslilokaler och försågs med värmeledning, varjämte f. d. kasern I — den mellersta av de tre kasernbyggnaderna — försågs med värmeledning för att kunna användas såsom magasin för den del av samlingarna, som var i oundgängligt behov av uppvärmda förvaringsrum. Vidare upplåts f. d. sjukstallet till förvaringsplats för mera skrymmande föremål, varjämte f. d. kasern III — den närmast vägen belägna av de tre kasernbyggnaderna — provisoriskt iordningställdes till magasin för vissa föremål.

Det för budgetåret 1931/1932 anvisade anslaget, 230,000 kronor, avsåg dels ändringsarbeten i kasern II — den längst från vägen belägna av de tre kasernbyggnaderna — för densammas apterande för visningsändamål, dels ändringsarbeten i kasern III för magasinering — varvid jämväl värmeledning skulle anordnas — dels ock utbyggande av värmecentralen. Ett samtidigt framlagt förslag om ett anslag av 64,228 kronor till färdigmontering av en utställningsvåning i kasern II vann ej Kungl. Maj:ts bifall.

Förslag föreligger nu om utverkande av anslag för budgetåret 1932/1933 dels för uppförandet av en ny magasinsbyggnad för ett beräknat belopp av 160,000 kronor, dels ock för monterutrustning för den under budgetåret 1931/1932 för visningsändamål iordningställda f. d. kasern II.

Etnografiska avdelningens föreståndare, professorn G. Lindblom, har ifrågasatt, att magasinsbyggnaden skulle uppföras redan nu och icke — såsom i den ursprungliga planen antagits — under budgetåret 1933/1934 ävensom att detta magasin skulle erhålla ett betydligt större utrymme än vad tidigare beräknats.

Departementschefen har med hänsyn till nu rådande förhållanden funnit sig förhindrad att tillstyrka anslag för magasinsbyggnadens uppförande. I övrigt yttrar departementschefen:

Däremot synes det mig högeligen önskvärt att — sedan numera, såsom nyss erinrats, f. d. kasern II genom för ändamålet av riksdagen anvisat

anslag blivit iordningställd för visningsändamål — medel, åtminstone i viss utsträckning, ställas till förfogande för att möjliggöra ett utnyttjande för avsett ändamål av de sålunda färdigställda lokalerna.

Kostnaderna för iordningställande av f. d. kasern II hava i den framlagda utredningen beräknats till sammanlagt 96,140 kronor, mot vilket belopp byggnadsstyrelsen icke haft något att erinra. Icke heller jag finner något att erinra mot beräkningarna.

Emellertid är det mig icke under förhandenvarande förhållanden möjligt att föreslå, att hela det sålunda erforderliga beloppet på en gång uppföres på riksstaten, utan torde det bliva nödvändigt, att detsamma fördelas på några år. Jag vill tillstyrka, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att nu bevilja hela det erforderliga beloppet samt därav för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa 15,000 kronor. Det är min förhoppning, att det till ett kommande år skall visa sig möjligt att gå fram i snabbare takt med här ifrågavarande inredningsarbeten.

Utskottet finner sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

att riksdagen må till fortsatt iordningställande av f. d. livregementets dragoners kasernetablissement till etnografiskt museum m. m. i huvudsaklig överensstämmelse med av vetenskapsakademien i skrivelse den 31 augusti 1931 framlagt, av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 återgivet förslag bevilja ett belopp av 96,140 kronor samt därav för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa 15,000 kronor.

45:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 43) hemställer utskottet, Nordiska museet. [43.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till nordiska museet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 190,000 kronor att under villkor att en ledamot i museets nämnd är av Kungl. Maj:t förordnad ävensom på de övriga villkor, Kungl. Maj:t må föreskriva, utgå till nämnden för att enligt dess bestämmande användas till museets ändamål.

46:o) Kungl. Maj:t har (punkt 44) föreslagit riksdagen att till kulturhistoriska museet i Lund anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 30,000 kronor att under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningsomkostnader och i främsta rummet till avlöning åt vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet. Kulturhistoriska museet i Lund. [44.]

Utredningen återfinnes å sid. 69—70 i statsrådsprotokollet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade riksdagen till kulturhistoriska museet i Lund för ett vart av åren 1919/1921 ett extra anslag av 25,000 kronor att under de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningsomkostnader m. m.

För år 1922 höjdes anslaget till 30,000 kronor, men bestämdes för budgetåret 1923/1924 åter till 25,000 kronor. Med detta belopp utgick anslaget jämväl för de följande budgetåren. Med bifall till två vid 1928 års riksdag väckta motioner beviljades till kulturhistoriska museet i Lund för budgetåret 1928/1929 ett extra anslag av 30,000 kronor att under de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningsomkostnader och i främsta rummet till avlöning åt två vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet. Med sistnämnda belopp utgick anslaget jämväl för vartdera av budgetåren 1929/1931 samt är med samma belopp uppfört i riksstaten för budgetåret 1931/1932.

För budgetåret 1932/1933 har föreningens styrelse hemställt om ett till 40,000 kronor förhöjt anslag. Departementschefen har förklarat sig icke kunna tillstyrka höjning av anslaget på grund av de rådande statsfinansiella förhållandena.

Utskottets yttrande.

Det synes utskottet vara skäligt, att då statens egna kulturinstitutioner under nuvarande förhållanden i avsevärd utsträckning få vidkännas anslagsbeskärningar, även ifrågavarande enskilda museum får bära sin andel i besparingsåtgärderna. Utskottet vill därför förorda, att anslaget minskas med 5,000 kronor till 25,000 kronor eller samma belopp, vartill anslaget nedsattes för budgetåret 1923/1924.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till kulturhistoriska museet i Lund anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 25,000 kronor att under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till styrelsen för kulturhistoriska föreningen för södra Sverige för att användas för museets förvaltningsomkostnader och i främsta rummet till avlöning åt vetenskapligt och fackmässigt utbildade biträden vid museet.

Musikhistoriska museet. [45.]

47:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 45) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till musikhistoriska museet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 4,000 kronor att på de villkor och under de förbehåll, Kungl. Maj:t kan finna skäl föreskriva, utgå till museets ändamål.

48:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 46) hemställer utskottet, Svenska skolmuseet. [46.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till svenska skolmuseet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 4,000 kronor att på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma, utgå till centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskollärarförening för museets ändamål.

Kyrkliga ändamål.

49:o) Kungl. Maj:t har (punkt 47) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie förslagsanslaget till kleresistaten, nu 140,000 kronor, med 20,000 kronor till 120,000 kronor. Kleresistaten. [47.]

Utredningen återfinnes å sid. 73 i statsrådsprotokollet.

De utgifter, som skola bestridas med medel från här förevarande anslag, äro huvudsakligen vissa till biskopslöneregleringsfonden eller biskopar i de särskilda stiften samt till domkyrkosysslomän m. fl. utgående anslag, vilka utbetalas dels till en mindre del med i penningar fastställda belopp, dels till större delen med ersättningsbelopp för spannmål m. m. enligt medelmarkegångspris. Med hänsyn till att enligt budgetredovisningen nettoutgifterna från anslaget för budgetåret 1930/1931 utgjorde allenast 120,090 kronor 54 öre, har departementschefen ansett sig kunna förorda en minskning av anslaget till 120,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det ordinarie förslagsanslaget till kleresistaten, nu 140,000 kronor, med 20,000 kronor till 120,000 kronor.

50:o) Kungl. Maj:t har (punkt 49) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till ersättning för prästerskapets tionde, nu 4,600,000 kronor, med 24,400 kronor till 4,624,400 kronor. Ersättning för prästerskapets tionde. [49.]

Utredningen återfinnes å sid. 75—76 i statsrådsprotokollet.

Ifrågavarande ersättning kommer jämlikt grunderna för lagen om indragning till statsverket och avskrivning av prästerskapets tionde samt om ersättning därför den 9 december 1910 att årligen stegras intill år 1944, då den slutligen skall fixeras. Anslaget för ändamålet motsvaras till viss del av de till statsverket från församlingarna ingående tiondeavgifterna, vilka å riksstatens inkomstsida upptagas under titel »Prästerskapets till stats-

verket indragna tionde». Nämnda avgifter hava i 1932 års statsverksproposition upptagits med ett från 1,925,000 kronor till 1,730,000 kronor minskat belopp. Den föreslagna anslagsökningen är beräknad med ledning av en av kammarkollegiet verkställd utredning.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må höja det ordinarie förslagsanslaget till ersättning för prästerskapets tionde, nu 4,600,000 kronor, med 24,400 kronor till 4,624,400 kronor.

Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket.

[50.]

51:o) Kungl. Maj:t har (punkt 50) föreslagit riksdagen att till tre stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, bevilja ett extra anslag å 10,800 kronor samt därav för budgetåret 1932/1933 anvisa ett belopp av 3,600 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 77 i statsrådsprotokollet.

De föreslagna anslagsbeloppen äro desamma, som av riksdagen beviljats, respektive anvisats för ändamålet under den senaste treårsperioden.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till tre stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket, bevilja ett extra anslag å 10,800 kronor samt därav för budgetåret 1932/1933 anvisa ett belopp av 3,600 kronor.

Religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder.

[51.]

52:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 51) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 50,500 kronor.

Dyrtidstillägg åt de för religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anställda präster.

[52.]

53:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 52) föreslagit riksdagen ifråga om dyrtidstillägg åt de för religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anställda präster kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen

anmäla.

Kostnader förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord.

[53.]

54:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 53) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till bestridande i vissa fall med allmänna

medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord, anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 10,000 kronor.

Ändrings- och reparationsarbeten å domkapitelshuset i Strängnäs. [54.]

55:o) Sedan 1931 års riksdag för utförande i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet omförmälda »Alternativ I av restaureringsförslag 2» av ändrings- och reparationsarbeten å domkapitelshuset i Strängnäs beviljat ett belopp av 60,000 kronor samt därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag anvisat 30,000 kronor, har nu Kungl. Maj:t (punkt 54) föreslagit riksdagen att av nämnda av 1931 års riksdag beviljade belopp av 60,000 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa återstoden, 30,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må av det utav 1931 års riksdag för ändrings- och reparationsarbeten å domkapitelshuset i Strängnäs beviljade beloppet av 60,000 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa återstoden, 30,000 kronor.

Kyrkors underhåll: ersättningar. [55.]

56:o) Kungl. Maj:t har (punkt 55) föreslagit riksdagen att minska det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till kyrkors underhåll: ersättningar, nu 275,000 kronor, med 55,000 kronor till 220,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 82—83 i statsrådsprotokollet.

Av ifrågavarande anslag utgår ersättning dels till domkyrkorna (och Kalmar f. d. domkyrka) för indragna domkyrkotunnor, dels till stads- och landskyrkor jämte Karlstads och Härnösands domkyrkor för indragen vin- och byggnadssäd, dels ock till olika kyrkor, även Skara domkyrka, för avskrivna grundräntor, möjligen ock anslag av annan natur, förut ingående till kyrkorna. Dessa ersättningar utgå i regel enligt medelmarkegångspris. Med hänsyn till att medelmarkegångsprisen nu äro stadda i fallande har departementschefen ansett sig kunna förorda en minskning av anslaget.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till kyrkors underhåll: ersättningar, nu 275,000 kronor, med 55,000 kronor till 220,000 kronor.

Bidrag till uppförande av svensk kyrka i Helsingfors. [56.]

57:o) Sedan 1930 års riksdag såsom bidrag till kostnaderna för uppförande i Helsingfors av en svensk kyrka med samlingslokaler beviljat ett belopp av 75,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, samt riksdagen av nämnda belopp för ett vart av budgetåren 1930/1932 såsom extra reservationsanslag anvisat 25,000 kronor, har

nu Kungl. Maj:t (punkt 56) föreslagit riksdagen att av förutnämnda belopp, 75,000 kronor, för budgetåret 1932/1933 såsom extra revisionsanslag anvisa återstoden, 25,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må av det utav 1930 års riksdag för uppförande i Hälsingfors av en svensk kyrka med samlingslokaler beviljade beloppet, 75,000 kronor, för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa återstoden, 25,000 kronor.

Akademier m. m.

Katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur m. m. [57.]

58:o) Kungl. Maj:t har (punkt 57) föreslagit riksdagen att till utarbetande av en katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur m. m. för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 2,100 kronor att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

Utredningen återfinnes å sid. 86—87 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 3,000 kronor, varav ett belopp av 600 kronor är avsett att möjliggöra ett årligt understöd till Consilium bibliographicum i Zürich, som utgiver en handkatalog (index bibliographicus) över zoologisk, paleontologisk, anatomisk och fysiologisk litteratur.

Enligt Kungl. Maj:ts medgivande äger akademien dessutom att, därest sådant finnes lämpligt, av anslaget utbetala till Zoological Society i London en summa motsvarande högst 20 pund sterling, att användas såsom Sveriges bidrag till fortsatt utgivande av »Zoological Record».

Vetenskapsakademien har hemställt om utverkande av anslag å 3,000 kronor för ifrågavarande ändamål jämväl för budgetåret 1932/1933.

Beträffande ifrågavarande anslag har statens organisationsnämnd inkommit med yttranden. Vad angår understödet åt Consilium bibliographicum har nämnden förklarat sig icke böra ifrågasätta behovet av detta understöd, och med hänsyn till det sätt, varpå storleken av detsamma bestämmes, (100 svenska kronor för en million av landets invånarantal) finner nämnden någon nedsättning därav ej böra ifrågakomma. Vad beträffar anslaget i övrigt har organisationsnämnden anfört:

Det belopp om 2,400 kronor, som i övrigt utgår från anslaget, har, enligt vad organisationsnämnden inhämtat, i sin helhet utbetalts såsom arvode för utarbetande av en otryckt, i form av kortregister upprättad katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur, och någon del därav har icke tagits i anspråk såsom bidrag till utgivande av »Zoological Record». Det synes organisationsnämnden med fog kunna ifrågasättas, om icke omförmälda

katalog borde utan särskilt anslag utarbetas med inom vetenskapsakademien tillgängliga krafter. Emellertid vill nämnden icke för närvarande avstyrka varje anslag för ändamålet, men då ett belopp av 1,000 kronor torde vara tillräckligt därför, hemställer nämnden — under erinran om innehållet i sin nyssnämnda promemoria rörande understödet till Consilium bibliographicum — att för tillgodoseende av de ändamål, som med förevarande anslag avses, i statsverkspropositionen till nästa års riksdag äskas ett belopp av endast 1,600 kronor.

Departementschefen har anfört bland annat:

I fråga om fortsatt utgående av anslag å 600 kronor till Consilium bibliographicum i Zürich torde intet vara att erinra. Vad anslaget i övrigt beträffar, har jag från vetenskapsakademien inhämtat, att en nedsättning, på sätt organisationsnämnden ifrågasatt, till 1,000 kronor skulle omöjliggöra katalogarbetets fortsättande. Då jag icke är böjd medverka härtill och sedan jag från akademien ytterligare försport, att en tillfällig begränsning med 900 kronor av hela anslaget å 3,000 kronor torde kunna göras, utan att arbetet därav skulle behöva avbrytas, anser jag mig med hänsyn till rådande ekonomiska förhållanden alltså böra för ändamålet för nästa budgetår förorda ett anslag av 2,100 kronor.

Utskottets yttrande.

I likhet med statens organisationsnämd finner utskottet sig kunna ifrågasätta, om icke arbetet med den otryckta, i form av kortregister upprättade katalogen över svensk naturvetenskaplig litteratur åtminstone i viss utsträckning skulle kunna utföras med inom vetenskapsakademien tillgängliga krafter. Med hänsyn härtill finner sig utskottet böra för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1932/1933 tillstyrka allenast samma belopp som organisationsnämnden föreslagit, eller 1,600 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, till utarbetande av en katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur m. m., för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,600 kronor att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

Bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen.

59:o) Kungl. Maj:t har (punkt 58) föreslagit riksdagen att för bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen under år 1932 och för vissa i samband därmed stående utgifter för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,375 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 88 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 2,875 kronor.

[58.]

Genom beslut den 28 maj 1926 har Kungl. Maj:t medgivit, att rikets allmänna kartverks längdbas på Öland finge tills vidare stå till förfogande såsom jämförelsebas för de till den baltisk-geodetiska kommissionen anslutna länderna, samt ställde av ovanberörda anslag ett belopp av högst 1,000

kronor till förfogande av chefen för rikets allmänna kartverk för bestridande av de med längdbasens upplåtande förenade kostnaderna.

Organisationsnämnden har meddelat, att, sedan kartverkets längdbas å Öland ställts till kommissionens förfogande för ovan angivna ändamål, densamma endast ett eller annat år besökts av kommissionsmedlemmar från de övriga länderna, varför förevarande del av anslaget ej alltid tagits i anspråk. De år, då så skett, har det emellertid visat sig, att beloppet icke förslagit till täckande av de kostnader, för vilka det avsetts. Med hänsyn till de upplysningar, som sålunda lämnats i fråga om det behov, som med sistberörda del av förevarande anslag tillgodoses, har organisationsnämnden föreslagit, att anslaget sänkes med 500 kronor under förutsättning att detsamma uppföres såsom reservationsanslag.

Häremot har departementschefen förklarat sig icke hava något att erinra.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må för bestridande av kostnaderna för Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen under år 1932 och för vissa i samband därmed stående utgifter för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,375 kronor.

Underhåll och förökande av de under vitterhetsakademiens inseende ställda samlingarna [59.]

60:o) Kungl. Maj:t har (punkt 59) föreslagit riksdagen att minska det i riksstaten under rubrik Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien upptförda ordinarie reservationsanslaget till underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingar, nu 18,000 kronor, med 6,000 kronor till 12,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 89 i statsrådsprotokollet.

jämte två i ämnet väckta motioner.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *K. G. Westman* m. fl. (I: 228) och den andra inom andra kammaren av herrar *T. Wijkander* och *E. Lithander* (II: 212), vari föreslagits, att riksdagen måtte minska det ordinarie reservationsanslaget till underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingar, nu 18,000 kronor, med allenast 2,000 kronor till 16,000 kronor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning andragna skälen får utskottet hänvisa till motionen I: 228.

Utskottets yttrande.

Utskottet finner sig icke böra för ifrågavarande ändamål förorda högre anslag än som av Kungl. Maj:t äskats och kan därför ej tillstyrka förenämnda motioner (I: 228 och II: 212).

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Westmans m. fl. ävensom herrar

Wijkanders och Lithanders ovannämnda motioner (I: 228 och II: 212), i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, minska det i riksstaten under rubrik Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingar, nu 18,000 kronor, med 6,000 kronor till 12,000 kronor.

Tryckningskostnader m. m. för vitterhetsakademien. [60.]

61:o) Kungl. Maj:t har (punkt 60) föreslagit riksdagen att minska det i riksstaten under rubrik Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till tryckningskostnader samt utgivande av planschverk över fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m., nu 14,000 kronor, med 3,500 kronor till 10,500 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 89—90 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det i riksstaten under rubrik Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till tryckningskostnader samt utgivande av planschverk över fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m., nu 14,000 kronor, med 3,500 kronor till 10,500 kronor.

Underhåll och fortsättning av inredningen i statens historiska museum och myntkabinettet. [61.]

62:o) Kungl. Maj:t har (punkt 61) föreslagit riksdagen att minska det i riksstaten under rubrik Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till underhåll och fortsättning av inredningen i statens historiska museum och myntkabinettet, nu 4,000 kronor, med 1,000 kronor till 3,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 90 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det i riksstaten under rubrik Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till underhåll och fortsättning av inredningen i statens historiska museum och myntkabinettet, nu 4,000 kronor, med 1,000 kronor till 3,000 kronor.

Undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar. [62.]

63:o) Kungl. Maj:t har (punkt 62) föreslagit riksdagen att minska det i riksstaten under rubriken Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien upptagna ordinarie reservationsanslaget till undersökning och beskrivning av

fäderneslandets fornlämningar, nu 6,000 kronor, med 1,000 kronor till 5,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 91 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det i riksstaten under rubriken Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien upptagna ordinarie reservationsanslaget till undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar, nu 6,000 kronor, med 1,000 kronor till 5,000 kronor.

Transporter, lyshållning och vissa andra expensutgifter för vitterhetsakademien. [63.]

64:o) Kungl. Maj:t har (punkt 63) föreslagit riksdagen att minska det i riksstaten under rubriken Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till transporter, lyshållning och vissa andra expensutgifter, nu 15,000 kronor, med 1,000 kronor till 14,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 91 i statsrådsprotokollet.

Utskottets yttrande.

Utskottet har tagit närmare kännedom om användningen av ifrågavarande anslag under budgetåren 1929/1931 och därvid uppmärksammat, att akademiens telefonkostnader under nämnda budgetår uppgått till anmärkningsvärt höga belopp, nämligen respektive omkring 4,500 och 5,000 kronor. Det synes utskottet, att hithörande utgifter borde kunna avsevärt nedbringas. Utskottet har dock icke nu velat ifrågasätta större minskning av anslaget än Kungl. Maj:t föreslagit, men förväntar, att akademien kommer att beakta vad utskottet här anfört.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må minska det i riksstaten under rubriken Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till transporter, lyshållning och vissa andra expensutgifter, nu 15,000 kronor, med 1,000 kronor till 14,000 kronor.

Fornlämningars vård. [64.]

65:o) Kungl. Maj:t har (punkt 64) föreslagit riksdagen att minska det i riksstaten under rubriken Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till fornlämningarnas vård, nu 10,000 kronor, med 2,000 kronor till 8,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 92 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det i riksstaten under rubrik Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till fornlämningars vård, nu 10,000 kronor, med 2,000 kronor till 8,000 kronor.

66:o) Kungl. Maj:t har (punkt 65) föreslagit riksdagen att minska det i riksstaten under rubrik Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till vård och underhåll av Visby ruiner och andra byggnadsminnesmärken, nu 7,000 kronor, med 2,000 kronor till 5,000 kronor. Vård och underhåll av Visby ruiner och andra byggnadsminnesmärken. [65.]

Utredningen återfinnes å sid. 92 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det i riksstaten under rubrik Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till vård och underhåll av Visby ruiner och andra byggnadsminnesmärken, nu 7,000 kronor, med 2,000 kronor till 5,000 kronor.

67:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 66) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till ökade medel för fornminnesvården, närmast i syfte att åstadkomma en inventering av landets fornminnen, för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma. Ökade medel för fornminnesvården. [66.]

68:o) Kungl. Maj:t har (punkt 67) föreslagit riksdagen att till omedelbara iståndsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor. Omedelbara iståndsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken [67.] jämte en i ämnet väckt motion.

Utredningen återfinnes å sid. 95—96 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herrar *D. Bergström* och *J. Bergman* väckt motion (I: 145), vari föreslagits, att riksdagen måtte till omedelbara iståndsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning andragna skälen får utskottet hänvisa till motionen.

För ifrågavarande ändamål utgår för budgetåret 1931/1932 ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor.

Utskottet har av vad i motionen anförts icke blivit övertygat om att tillräckliga skäl föreligga för att under nuvarande förhållanden till ifrågavarande ändamål bevilja större belopp än Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet hemställer därför, Utskottets yttrande.

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herrar D. Bergströms och Bergmans

ovannämnda motion (I: 145), i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, till omedelbara iståndsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

Ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid vitterhetsakademien. [68.]

69:o) Kungl. Maj:t har (punkt 68) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1932/1933 såsom extra anslag anvisa:

dels till beredande av ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien 47,350 kronor,

dels ock till tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter 11,850 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 96—99 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår dels till beredande av ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid akademien ett extra anslag av 45,450 kronor, dels ock till tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter ett extra anslag av 11,850 kronor. Höjningen av förstnämnda anslag med 1,900 kronor till 47,350 kronor avser att bereda möjlighet till författningsenliga ålderstillägg åt de från anslaget avlönade befattningshavarna.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må för budgetåret 1932/1933 såsom extra anslag anvisa:

a) till beredande av ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien 47,350 kronor,

b) till tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter 11,850 kronor.

Resekostnads- och traktamentsersättningar åt befattningshavare vid vitterhetsakademien m. m. [69.]

70:o) Kungl. Maj:t har (punkt 69) föreslagit riksdagen att till resekostnads- och traktamentsersättningar åt befattningshavare vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt riksantikvariens ombud för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor att utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må finna gott meddela.

Utredningen återfinnes å sid. 99—100 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra förslagsanslag av 35,000 kronor.

Departementschefen har beträffande det för budgetåret 1932/1933 äskade anslaget anfört bland annat:

Enligt vad jag inhämtat, uppgingo utgifterna för här ifrågavarande befattningshavares resor under budgetåret 1930/1931 till 34,253 kronor. I anledning av de nya bestämmelserna om resekostnadsersättning torde anslaget kunna sänkas med 1,200 kronor, varjämte med hänsyn till anslagsbelastningen under budgetåret 1930/1931 ytterligare en sänkning av 800 kronor

synes vara möjlig. Nu angivna förhållanden skulle alltså medgiva en sänkning av anslaget till 33,000 kronor.

Emellertid finner jag mig nödsakad att förorda, att under nuvarande förhållanden en inskränkning av här förevarande resor vidtages. Därest ett belopp av 25,000 kronor ställes till vitterhetsakademiens förfogande, lärer i allt fall möjlighet finnas att i erforderlig utsträckning företaga sådana resor, som befinnas oundgängligen nödvändiga för akademiens fornminnesvårdande verksamhet. Anslaget torde böra erhålla reservationsanslags natur.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till resekostnads- och traktamentsersättningar åt befattningshavare vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien samt riksantikvariens ombud för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 25,000 kronor att utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må finna gott meddela.

71:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 70) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till vakthållning för öppethållande av statens historiska museum för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 8,900 kronor.

Vakthållning för öppethållande av statens historiska museum. [70.]

72:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 71) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till inventering och konservering av vissa samlingar inom statens historiska museum m. m. för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor att utgå efter de närmare grunder, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

Inventering och konservering av vissa samlingar inom statens historiska museum. [71.]

73:o) Kungl. Maj:t har (punkt 72) föreslagit riksdagen att till vård och underhåll av det under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens inseende ställda antikvariskt-numismatiska biblioteket för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 4,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 102 i statsrådsprotokollet.

Vård och underhåll av antikvariskt numismatiska biblioteket. [72.]

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor.

Utskottet har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till vård och underhåll av det under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens inseende ställda

antikvariskt-numismatiska biblioteket för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 4,000 kronor.

Underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet. [73.]

74:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 73) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till underhåll av det under vitterhets-, historie- och antikvitetsakademiens inseende ställda antikvariskt-topografiska arkivet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,500 kronor.

Instrumentutrustning för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien. [74.]

75:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 74) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till inköp av instrumentutrustning för vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,600 kronor.

Iståndsättande av Ovikens ödekyrka. [75.]

76:o) Sedan 1931 års riksdag till iståndsättande av Ovikens ödekyrka i huvudsaklig överensstämmelse med i ämnet framlagt förslag beviljat ett belopp av 15,000 kronor samt därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag anvisat 7,500 kronor, har nu Kungl. Maj:t (punkt 75) föreslagit riksdagen att av nämnda, av 1931 års riksdag beviljade belopp av 15,000 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa återstoden, 7,500 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må av det till iståndsättande av Ovikens ödekyrka i huvudsaklig överensstämmelse med i ämnet framlagt förslag av 1931 års riksdag beviljade beloppet av 15,000 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa återstoden, 7,500 kronor.

De under vitterhetsakademiens inseende ställda ostasiatiska arkeologiska samlingarna. [76.]

77:o) Kungl. Maj:t har (punkt 76) föreslagit riksdagen att till lokalhyra för den ostasiatiska arkeologiska samlingen ävensom för samlingens bearbetning, vård och underhåll samt för expenser anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 38,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 105—107 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag å 38,000 kronor, av vilket belopp 18,000 kronor avse lokalhyra och 20,000 kronor driftkostnader.

Föreståndaren för samlingarna, professorn J. G. Andersson, har för budgetåret 1932/1933 hemställt om ett till 39,270 kronor förhöjt anslag.

Av höjningen, 1,270 kronor, utgör ett belopp av 300 kronor tilläggsanslag för förbättring av vaktmästarens avlöningsställning; återstoden, 970 kro-

nor, avser att möjliggöra museets öppethållande 2 timmar varje söndag ävensom 5 aftonförevisningar under vinterns lopp.

Departementschefen har med hänsyn till rådande statsfinansiella förhållanden ansett sig böra förorda anslagets bestämmande till samma belopp, som nu utgår, eller 38,000 kronor.

Utskottets yttrande.

Mot Kungl. Maj:ts förslag har utskottet intet att erinra. Utskottet förutsätter emellertid, att det skall visa sig möjligt att inom ramen för det sålunda tillstyrkta anslaget å 38,000 kronor vidtaga åtgärder för samlingarnas tillgängliggörande för allmänheten i större utsträckning än vad hittills varit fallet.

Under åberopande härav hemställer utskottet,

att riksdagen må till lokalhyra för den ostasiatiska arkeologiska samlingen ävensom för samlingens bearbetning, vård och underhåll samt för expenser anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 38,000 kronor.

Akademien för de fria konsterna. Undervisningsmateriel m. m. [77.]

78:o) Kungl. Maj:t har (punkt 77) föreslagit riksdagen att, för beredande av ändring av den i det ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m. för akademien för de fria konsterna ingående anslagsposten, nu 12,000 kronor, till tre resestipendier för studier i utlandet, vartdera å 4,000 kronor, att avse resestipendier för studier i utlandet och uppföras med ett till 4,000 kronor sänkt belopp, minska samma ordinarie reservationsanslag, nu 41,300 kronor, med 8,000 kronor till 33,300 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 107 i statsrådsprotokollet.

Departementschefen har ansett, att medel till frågavarande stipendier icke böra anvisas för nästa budgetår i vidare mån än som betingas av att ett av de tre stipendierna, vilka utdelas för en tid av två år, redan av akademien utdelats för tid, omfattande budgetåret 1932/1933.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må, för beredande av ändring av den i det ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m. för akademien för de fria konsterna ingående anslagsposten, nu 12,000 kronor, till tre resestipendier för studier i utlandet, vartdera å 4,000 kronor, att avse resestipendier för studier i utlandet och uppföras med ett till 4,000 kronor sänkt belopp, minska samma ordinarie reservationsanslag, nu 41,300 kronor, med 8,000 kronor till 33,300 kronor.

Förstärkning av vissa anslagsposter

79:o) Kungl. Maj:t har (punkt 78) föreslagit riksdagen att till beredande av förstärkning av vissa anslagsposter i det för akademien för de fria

i det för akademien för de fria konsterna uppförda ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m. [78.]

konsterna uppförda ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m. anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 12,800 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 108—111 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 15,600 kronor. Minskningen, 2,800 kronor, har uppkommit därigenom, att en i anslaget ingående post å nämnda belopp, avsedd för elevernas studieresor, under nuvarande ekonomiska förhållanden ansetts böra uteslutas.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må, till beredande av förstärkning av vissa anslagsposter i det för akademien för de fria konsterna uppförda ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m. anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 12,800 kronor.

Skolan för dekorativ konst. [79.]

80:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 79) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid den vid konsthögskolan anordnade skolan för dekorativ konst för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 20,600 kronor.

Undervisning i materiallära vid konsthögskolan. [80.]

81:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 80) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till arvode åt extra lärare i materiallära vid konsthögskolan anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 3,500 kronor.

Stipendier åt tonsättare. [81.]

82:o) Kungl. Maj:t har (punkt 81) föreslagit riksdagen att minska det i staten för musikaliska akademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anlag för tonsättningskonst, till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde samt till belöningar åt äldre framstående svenska tonsättare för av dem utförda musikaliska arbeten, nu 25,000 kronor, med 10,000 kronor till 15,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 112—115 i statsrådsprotokollet.

Med anledning av Kungl. Maj:ts på departementschefens hemställan avlåtna proposition i ämnet beslöt 1919 års riksdag att å musikaliska akademiens stat under benämning: Till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anlag för tonsättningskonst, till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde samt till

belöningar åt äldre framstående svenska tonsättare för av dem utförda musikaliska arbeten, uppföra ett ordinarie reservationsanslag av 25,000 kronor. Detta anslag utgår fortfarande med oförändrat belopp.

Bestämmelser rörande anslagets användning äro meddelade genom kungörelse den 7 november 1919, nr 717, angående stipendier m. m. åt tonsättare, däri föreskrivits bland annat följande: Anslaget kan användas a) till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anlag för tonsättningskonst, b) till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde samt c) till belöningar åt äldre framstående svenska tonsättare för av dem utförda musikaliska arbeten. Stipendium beviljas för en tid av två år och utgår med belopp av minst 2,000 kronor och högst 4,000 kronor om året. Tiden för åtnjutande av stipendium kan dock förlängas tre gånger, varje gång med ett år. Vid varje sådan förlängning kan stipendiebeloppet inom ovan angivna gränser ändras.

Statens organisationsnämnd har avgivit utlåtande i fråga om förevarande anslag och därvid anfört följande:

Även om det vid anslagets tillkomst varit påkallat, att, på sätt vederbörande departementschef därvid anmärkte, staten ej blott genom understöd i form av stipendier bidroge till utvecklingen av lovande anlag inom ifrågavarande konstart utan även genom ekonomiskt understöd sökte sätta den mognade konstnären i tillfälle att utveckla den förmåga han förvärvat, äro dock förhållandena numera väsentligen ändrade. Under de senaste decennierna har staten på flera andra sätt trätt hjälpande emellan för att höja musiklivet; erinras må jämväl om den väsentligt förbättrade möjlighet till ekonomiskt utbyte av musikaliska verk, som genom lagen den 30 maj 1919 om rätt till litterära och musikaliska verk beretts tonsättare. Det synes därför med fog kunna sättas i fråga, om detta anslag alltjämt bör utgå.

Under alla förhållanden synes det organisationsnämnden, som gjort sig underättad om det sätt, varpå anslaget under de senare åren fördelats, att understöd därifrån bör utgå allenast i form av stipendier till yngre musikidkare med anlag för tonsättningskonst; och torde anslaget för sådant fall böra väsentligen nedsättas.

Under hänvisning till det anförda tillstyrker organisationsnämnden, att — därest över huvud förevarande ändamål anses böra även i fortsättningen tillgodoses genom anslag å riksstaten — därtill i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag äskas ett belopp av högst 10,000 kronor.

Departementschefen har anfört bland annat:

Anslag för ändamålet synes fortfarande böra uppföras å riksstaten. Emellertid har jag med hänsyn till nu rådande statsfinansiella förhållanden funnit mig nödsakad förorda en nedsättning av anslagsbeloppet. Utan att helt instämma i de skäl, som av organisationsnämnden anförts i frågan, vill jag dock framhålla, att mycket talar för att understöd från anslaget företrädesvis må utgå i form av stipendier till yngre musikidkare. Möjligheten att inom anslagets ram även utdela understöd till övriga i kungörelsen den 7 november 1919 angivna ändamål, nämligen till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde eller till belöningar åt äldre framstående svenska tonsättare för av

dem utförda musikaliska arbeten, synes dock böra bibehållas, och jag vill därför icke nu föreslå någon ändring i anslagets rubrik. Icke heller torde någon ändring i sagda kungörelse behöva ifrågakomma, då det torde stå Kungl. Maj:t fritt att fördela anslaget enligt däri angivna grunder, dock med iakttagande av att stipendier till yngre musikidkare i främsta rummet böra utdelas.

Vad angår anslagets storlek nödgas jag föreslå, att detsamma begränsas till 15,000 kronor.

Utskottet, som ansluter sig till departementschefens ovan angivna uppfattning angående anslagets användning, har funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må minska det i staten för musikaliska akademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt yngre svenska musikidkare med anlag för tonsättningskonst, till uppmuntran av inhemska tonsättare för åstadkommande av musikaliska arbeten av högre värde samt till belöningar åt äldre framstående svenska tonsättare för av dem utförda musikaliska arbeten, nu 25,000 kronor, med 10,000 kronor till 15,000 kronor.

Förstärkning av det för musikaliska akademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till materiel och expenser m. m. [82.]

83:o) Kungl. Maj:t har (punkt 82) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1932/1933 anvisa dels till förstärkande av det för musikaliska akademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till materiel och expenser m. m. ett extra anslag av 15,500 kronor,

dels ock till bindning av böcker och musikalier i akademiens bibliotek ett extra reservationsanslag av 3,500 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 115 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår det förra anslaget med ett belopp av 16,500 kronor. Anslaget till bindning av böcker och musikalier är oförändrat.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må för budgetåret 1932/1933 anvisa

a) till förstärkande av det för musikaliska akademien uppförda ordinarie reservationsanslaget till materiel och expenser m. m. ett extra anslag av 15,500 kronor,

b) till bindning av böcker och musikalier i akademiens bibliotek ett extra reservationsanslag av 3,500 kronor.

Biträde åt bibliotekarien hos musikaliska akademien. [83.]

84:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 83) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till biträde åt bibliotekarien hos musikaliska akademien vid vården av biblioteket för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,500 kronor.

85:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 84) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till ökad undervisning i ämnena pianospelning och harmonilära vid musikkonservatoriet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 3,000 kronor.

Ökad undervisning i pianospelning och harmonilära vid musikkonservatoriet. [84.]

86:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 85) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum,

a) för anordnande under år 1932 vid fyra folkskoleseminarier av kurser för utbildande av kyrkomusiker för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 12,500 kronor,

b) medgiva, att i fall, då kompletterande undervisning vid folkskoleseminarium erfordras för dem av seminariets elever, som deltagit i kurs för utbildande av kyrkomusiker, ersättning till vederbörande lärare för s. k. övertimmar må, efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall, utgå från det ordinarie reservationsanslaget till folkskoleseminarierna.

Kurser för utbildande av kyrkomusiker. [85.]

87:o) Kungl. Maj:t har (punkt 86) föreslagit riksdagen att till gäldande av årspremier för brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad lösegendom ävensom av en av departementschefen i statsrådsprotokollet omnämnd förrådsbyggnad och där förvarad lösegendom för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 13,985 kronor att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Utredningen återfinnes å sid. 121—122 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår anslaget med ett belopp av 13,147 kronor. Ändringen av anslagsbeloppet sammanhänger med planerad förflyttning och utvidgning av förenämnda förrådsbyggnad.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må till gäldande av årspremier för brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad lösegendom ävensom av den av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 under punkten 86 omnämnda förrådsbyggnaden och där förvarad lösegendom för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 13,985 kronor att utgå med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad lösegendom m. m. [86.]

Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.

Universitetskanslersexpeditionen. [87.]

88:o) Kungl. Maj:t har (punkt 87) föreslagit riksdagen att dels godkänna följande stat för universitetskanslersexpeditionen att tillämpas från och med budgetåret 1932/1933:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsanslag*	kronor	14,650: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., *förslagsanslag*	»	7,300: —
Expenser	»	2,500: —
Summa	kronor	24,450: —

dels ock minska det i riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget till universitetskanslersexpeditionen, nu 23,450 kronor, med 500 kronor till 22,950 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 123—127 i statsrådsprotokollet.

Den för universitetskanslersexpeditionen nu gällande staten har följande lydelse:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor	14,650: —
Vikariatsersättningar, förslagsanslag	»	500: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. . . .	»	7,300: —
Expenser	»	2,500: —
Summa	kronor	24,950: —

Ordinarie förslagsanslaget till expeditionen är i riksstaten upptaget med ett belopp av 23,450 kronor. Skillnaden mellan statens slutsumma och anslagsbeloppet, 1,500 kronor, täckes av de belopp, med vilka Stockholms och Göteborgs högskolor bidraga till bestridande av kanslersexpeditionens utgifter för expenser.

Universitetskanslern har nu på därom av kanslerssekreteraren framlagt förslag hemställt, bland annat, att med hänsyn till befattningshavarnas uppflyttning i högre löneklass samt till erforderliga medel för vikariearvode under sjukledighet m. m. det i staten för kanslersexpeditionen uppförda anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. måtte höjas från 7,300 kronor till 8,300 kronor.

Statskontoret har emellertid föreslagit en sådan omläggning av ifrågavarande anslagspost, att den uppdelas i dels ett bestämt belopp till grundavlöningar, ersättning till semestervikarier samt gratifikationer m. m. å 6,700 kronor, dels ock ett förslagsvis beräknat belopp till avlöningsförhöjningar,

vilket statskontoret ansett böra uppföras med 600 kronor. Anslagsposten i sin helhet skulle då få förslagsanslags natur och beräknas till 7,300 kronor. Vidare föreslår statskontoret, att i enlighet med vad som framhållits i 1926 års statsverksproposition (För flera huvudtitlar gemensamma frågor, sid. 21) och sedan iakttagits vid nyreglerade verk, den i staten upptagna anslagsposten till vikariatsersättningar å 500 kronor måtte bortfalla.

Departementschefen har biträtt de av statskontoret framlagda förslagen. Beträffande fördelningen av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., vilken skulle betecknas såsom förslagsanslag, skulle det ankomma på Kungl. Maj:t att i anslutning till vad statskontoret anfört meddela närmare bestämmelser.

Staten för universitetskanslersexpeditionen skulle enligt nu gjorda beräkningar komma att sluta å 24,450 kronor. Med hänsyn till det belopp å sammanlagt 1,500 kronor, varmed Stockholms och Göteborgs högskolor bidraga till expeditionens utgifter, skulle alltså det ordinarie förslagsanslaget till kanslersexpeditionen fastställas till 22,950 kronor, vilket innebär en minskning med 500 kronor av nu utgående anslag.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må

a) godkänna följande stat för universitetskanslersexpeditionen att tillämpas från och med budgetåret 1932/1933:

Stat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsanslag*	kronor	14,650: —
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., *förslagsanslag*	»	7,300: —
Expenser	»	2,500: —
Summa	kronor	24,450: —

b) minska det i riksstaten uppförda ordinarie förslagsanslaget till universitetskanslersexpeditionen, nu 23,450 kronor, med 500 kronor till 22,950 kronor.

Avlöningar åt vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Uppsala. [88.]

89:o) Kungl. Maj:t har (punkt 88) föreslagit riksdagen att för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Uppsala anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 44,280 kronor att med särskilda belopp av Kungl. Maj:ts användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna ändamål.

Utredningen återfinnes å sid. 128—129 i statsrådsprotokollet.

Motsvarande anslag för budgetåret 1931/1932 utgör 34,780 kronor. Ökningen, 9,500 kronor, har uppkommit därigenom, att med anslaget samman-

förts de för innevarande budgetår utgående särskilda anslagen å 8,000 kronor till praktisk-teologiska undervisningen samt å 1,500 kronor till arvode till en ledare av den propedeutiska kursen i civilrätt m. m. I övrigt äro anslagsposterna och beloppen desamma som under innevarande budgetår.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Uppsala anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 44,280 kronor att med särskilda belopp av Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 under punkten 88 angivna ändamålen.

Materiel för vissa institutioner m. m. vid universitetet i Uppsala. [89.]

90:o) Kungl. Maj:t har (punkt 89) föreslagit riksdagen att till materiel för vissa institutioner m. m. vid universitetet i Uppsala anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 78,300 kronor att av Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet omförmälda ändamål.

Utredningen återfinnes å sid. 129—132 i statsrådsprotokollet.

Motsvarande anslag för budgetåret 1931/1932 utgör 76,700 kronor. Ökningen, 1,600 kronor, har uppkommit därigenom, att med anslaget sammanförts det för innevarande budgetår utgående särskilda reservationsanslaget å 1,600 kronor till psykologiska laboratoriet.

Utskottets yttrande.

Beträffande de i anslaget ingående posterna till sjukvård åt fattiga eller mindre bemedlade sjuka från ort utom Uppsala län samt till upprätthållande av verksamheten å pedagogiska seminariet och övningsskolan har utskottet velat framhålla önskvärdheten av en närmare utredning angående dessa anslags fortsatta behövlighet. Utskottet vill fästa uppmärksamheten på att någon motsvarighet till berörda anslagsposter icke finnes vid universitetet i Lund eller, så vitt angår förstnämnda post, vid Karolinska institutet. Vidare synes det utskottet, att för vinnande av större överskådlighet i fråga om universitetsbibliotekets anslagsförhållanden posten till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket borde sammanföras med det till bokinköp och bokbindning vid nämnda bibliotek utgående extra anslaget.

Utskottet har icke velat föreslå några omedelbara förändringar på dessa punkter men förutsätter, att vad utskottet nu anfört skall beaktas vid framläggande av universitetets anslagsäskanden till 1933 års riksdag. Då utskottet i övrigt icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må till materiel för vissa institutioner m. m. vid universitetet i Uppsala anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 78,300 kronor att av Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 under punkten 89 omförmälda ändamålen.

Nybyggnad för paleontologiska institutionen vid universitetet i Uppsala [90.] jämte en i ämnet väckt motion.

91:o) Kungl. Maj:t har (punkt 90) föreslagit riksdagen att medgiva, att av besparingarna å det till uppförande och inredning av en byggnad för paleontologiska institutionen vid universitetet i Uppsala av 1929 års riksdag beviljade anslaget å 791,000 kronor ett belopp av högst 47,714 kronor må användas till utrustning och materiel för nämnda institution.

Utredningen återfinnes å sid. 132—134 i statsrådsprotokollet.

I detta sammanhang vill utskottet erinra om en inom första kammaren av herrar *K. G. Westman* och *C. P. Wahlmark* väckt motion (I: 150), vari hemställts, att riksdagen måtte medgiva, att besparingarna å det till uppförande och inredning av en byggnad för paleontologiska institutionen vid universitetet i Uppsala av 1929 års riksdag beviljade anslaget å 791,000 kronor, sedan därav jämlikt Kungl. Maj:ts förslag i statsverkspropositionen utgått 47,714 kronor till utrustning och materiel för nämnda institution, måtte få av universitetet användas för reparationsändamål, enligt samma grunder som det ordinarie anslaget för reparationer. Denna motion kommer utskottet att behandla under punkten 94 här nedan.

Ovannämnda belopp å 47,714 kronor skulle enligt en av institutionens föreståndare professor C. Wiman uppgjord förteckning disponeras på följande sätt:

Fotografisk utrustning	kronor	13,212: —
Mikroskopisk »	»	19,208: —
Utrustning för slipning	»	7,968: —
» » preparation	»	2,800: —
Apparater för diverse ändamål	»	3,432: —
Utrustning av glas och porslin	»	1,094: —
	Summa kronor	47,714: —

Akademiräntmästaren har intygat, ehuru en del slutuppgörelser med entreprenörer ännu återstode, det kunde redan nu med säkerhet förutses, att en besparing, icke understigande 47,714 kronor, komme att uppstå.

Utskottets yttrande.

Utskottet har icke velat motsätta sig att besparingarna å byggnadsanslaget för den paleontologiska institutionen anlitas för institutionens utrustning och förseende med materiel men anser, att ett belopp av 35,000 kronor må vara tillfyllest för ändamålet. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, medgiva, att av besparingarna å det till uppförande och inredning av en byggnad för paleontologiska institutionen vid universitetet i Uppsala av 1929 års riksdag beviljade anslaget å 791,000 kronor ett belopp av högst 35,000 kronor må användas till utrustning och materiel för nämnda institution.

Om- och tillbyggnad av anatomiska institutionen vid universitetet i Uppsala. [91.]

92:o) Sedan 1930 års riksdag till om- och tillbyggnad av anatomiska institutionen vid universitetet i Uppsala i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritningar och kostnadsförslag beviljat ett belopp av 538,000 kronor samt därav såsom extra reservationsanslag anvisat för budgetåret 1930/1931 100,000 kronor och för budgetåret 1931/1932 200,000 kronor, har nu Kungl. Maj:t (punkt 91) föreslagit riksdagen att av nämnda av 1930 års riksdag beviljade belopp av 538,000 kronor anvisa för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag återstoden, 238,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, av det till om- och tillbyggnad av anatomiska institutionen vid universitetet i Uppsala av 1930 års riksdag beviljade beloppet av 538,000 kronor anvisa för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag återstoden, 238,000 kronor.

Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Uppsala. [92.]

93:o) Kungl. Maj:t har (punkt 92) föreslagit riksdagen att till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Uppsala för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 99,500 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 136—144 i statsrådsprotokollet.

De anslag, som under innevarande budgetår stå till universitetsbibliotekets förfogande för här ifrågavarande ändamål, äro dels 50,000 kronor å ordinarie stat, dels ock 109,500 kronor å extra stat eller inalles 159,500 kronor. Ett av överbibliotekarien framlagt och av de akademiska myndigheterna förordat förslag upptager anslag å tillhopa 192,500 kronor, vilket skulle innebära en ökning i förhållande till nu utgående anslag med 33,000 kronor.

Departementschefen har, efter en redogörelse för universitetsmyndigheternas framställningar i ämnet, anfört bland annat:

Överbibliotekariens välmotiverade och klarläggande redogörelse för universitetsbibliotekets ställning åskådliggör ej endast de behov, som föreligga, utan även betydelsen av de anslagsmedel, som komma universitetsbiblioteken i landet över huvud till godo. Under ekonomiskt normala förhållanden skulle jag icke tvekat att söka bidraga till en höjning av anslaget i fråga, men det nu rådande statsekonomiska läget har nödgat mig att avstå härifrån. Huru önskvärt det sålunda än vore att kunna tillmötesgå framställ-

ningen om ökade anslag till universitetsbiblioteket, har jag dock med hänsyn till nuvarande förhållanden i stället nödgats överväga, huruvida en sänkning av nu förevarande anslag skulle kunna ifrågasättas. Jag har därvid från biblioteksledningens sida inhämtat, att en nedsättning av mera tillfällig art skulle under rådande exceptionella läge med högst 10,000 kronor kunna vidtagas i bibliotekets nu utgående extra anslag. Vid sådant förhållande har jag ansett mig kunna förorda, att bibliotekets extra anslag till bokinköp och bokbindning bestämmes till 99,500 kronor.

Utskottets yttrande.

Under erinran om vad utskottet under punkten 90 anfört i fråga om anslagsposten till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Uppsala för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 99,500 kronor.

Ytterligare medel till materiel m. m. för vissa institutioner vid universitetet i Uppsala

94:o) Kungl. Maj:t har (punkt 93) föreslagit riksdagen att för beredande av ytterligare medel till materiel m. m. för de av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna institutionerna vid universitetet i Uppsala för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 120,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 144—159 i statsrådsprotokollet.

[93.]

jämte två motioner angående anslag till reparationer.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två inom första kammaren av herrar *K. G. Westman* och *C. P. Wahlmark* väckta motioner (I: 150 och 151), vari hemställts,

i motionen nr 150, att riksdagen måtte medgiva, att besparingarna å det till uppförande och inredning av en byggnad för paleontologiska institutionen vid universitetet i Uppsala av 1929 års riksdag beviljade anslaget å 791,000 kronor, sedan därav jämlikt Kungl. Maj:ts förslag i statsverkspropositionen utgått 47,714 kronor till utrustning och materiel för nämnda institution, måtte få av universitetet användas för reparationsändamål, enligt samma grunder som det ordinarie anslaget för reparationer samt

i motionen nr 151, under hänvisning till förenämnda motion nr 150, att riksdagen måtte såsom ytterligare bidrag utöver det för Uppsala universitet utgående ordinarie reparationsanslaget å 53,700 kronor för universitetet till reparationer bevilja ett extra anslag å 10,000 kronor.

Från år 1919 har årligen ett anslag anvisats till förstärkning av de ordinarie och de extra materielanslagen till institutioner vid Uppsala universitet. Anslaget har företrädesvis avsett de matematisk-naturvetenskapliga institutionerna. Anslagsbeloppet bestämdes i början i princip så, att det i stort skulle utfylla de ordinarie och extra materielanslagen upp till institutionernas verkliga behov. Från år 1921 har man emellertid haft den uppfattningen, att en del av institutionernas anslagsbehov borde kunna täckas av universitetets

reservfond, och i följd härav har förevarande anslag satts till ett lägre belopp än skillnaden mellan institutionernas beräknade utgifter och summan av de ordinarie och extra materielanslagen.

För budgetåret 1926/1927 hade från universitetets sida institutionernas merkostnader utöver tillgängliga medel beräknats till 74,430 kronor. Föredragande departementschefen ansåg sig vid ärendets anmälan inför Kungl. Maj:t icke böra gå utöver det belopp, som anvisats för budgetåret 1925/1926, eller alltså 20,000 kronor. Detta blev ock Kungl. Maj:ts förslag. Det återstående beloppet skulle alltså täckas av universitetets reservfond. Samtidigt framlade emellertid Kungl. Maj:t förslag till riksdagen om ett anslag å 5,530 kronor såsom ersättning till reservfonden för vissa besparade avlöningsmedel, vilka före 1925 års lönereglering ingått till denna fond men efter löneregleringen skulle tillfalla statsverkets kassafond. Denna sistnämnda framställning vann emellertid icke riksdagens bifall. Dock ansåg riksdagen, att skälig hänsyn till inkomstminskningen för reservfonden borde tagas, då det gällde att använda reservfonden för beredande av ytterligare medel till materiel m. m. för vissa institutioner, och riksdagen höjde med hänsyn härtill det föreslagna materielanslaget å 20,000 kronor till 25,000 kronor.

För ett vart av budgetåren 1927/1928, 1928/1929 och 1929/1930 hade från universitetets sida institutionernas merkostnader beräknats till 78,790 kronor, respektive 95,025 kronor och 141,735 kronor. I likhet med vad som skett beträffande nästföregående budgetår och med samma utgångspunkt beträffande reservfondens bärkraft att bidraga i viss utsträckning till dessa kostnader anvisade riksdagen i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag för ändamålet för vart och ett av nämnda budgetår ett belopp av 25,000 kronor.

För budgetåret 1930/1931 beräknades från universitetets sida institutionernas merkostnader till 148,020 kronor. Under punkt 89 av 1930 års åttonde huvudtitel föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 45,000 kronor. I skrivelse den 4 april 1930, nr 8 A, anmälde riksdagen under punkt 84, att riksdagen i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och två i ämnet väckta motioner (I: 29 och II: 65) för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1930/1931 anvisat ett extra reservationsanslag av 60,000 kronor.

För budgetåret 1931/1932 beräknades från universitetets sida institutionernas merkostnader till 162,415 kronor; härjämte hemställdes om ett extra anslag å 15,000 kronor till förstärkning av det å universitetets stat upptagna anslaget till reparationer.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 102 av 1931 års åttonde huvudtitel) anvisade riksdagen för budgetåret 1931/1932 för ändamålet ett extra reservationsanslag av 80,000 kronor.

Institutionernas merkostnader för budgetåret 1932/1933 hava beräknats till

168,290 kronor, och om man härtill lägger en begärd förstärkning å reparationstiteln av 15,000 kronor, uppgår universitetets äskade behov till 183,290 kronor.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

Utgår jag från att universitetets s. k. reservfond kan uppvisa för budgetåret 1932/1933 en inkomst till samma belopp, som för innevarande budgetår beräknats, eller 69,000 kronor, och förutsätter jag vidare att sistnämnda belopp helt tages i anspråk för täckande av universitetets ökade utgifter i nu angivna hänseenden, skulle en brist uppstå å 114,290 kronor, varjämte universitetet skulle helt sakna medel för tillfälliga behov. Då jag nu vill för universitetsinstitutionernas ökade materielkostnader förorda ett extra anslag av 120,000 kronor, innebär detta sålunda — allt under förutsättning av nyss angivna approximativa beräkningar — att ett belopp av (183,290 — 120,000 =) 63,290 kronor skulle täckas av de s. k. reservfondsmedlen. Enär dessa, på sätt nyss nämnts, beräknas till 69,000 kronor, skulle universitetet för tillfälliga behov under budgetåret 1932/1933 äga att disponera en summa av cirka 6,000 kronor. Då denna summa måste anses vara mycket liten för de tillfälliga behov, som måste yppa sig vid ett universitet av sådan storlek som Uppsala universitet, då vidare beräkningen av reservfondens inkomster till 69,000 kronor kanske icke kommer att motsvaras av verkligheten och då den ekonomiska situationen i allmänhet manar till stor varsamhet, vill jag i detta sammanhang förutsätta, att vederbörande institutionsföreståndare vid universitetet i avseende å utgifter för materiel iakttaga den strängaste sparsamhet.

I motionen I: 150 har anförts följande:

I statsverkspropositionen, 8:de huvudtiteln, har Kungl. Maj:t föreslagit anvisande av ett extra reservationsanslag å 120,000 kronor för beredande av ytterligare medel till materiel m. m. för vissa institutioner vid Uppsala universitet. Såsom framgår av en i propositionen återgiven skrivelse av större akademiska konsistoriet, har konsistoriet gjort framställning om ett belopp av 160,000 kronor för ifrågavarande ändamål, och Kungl. Maj:ts förslag innebär alltså en avsevärd reduktion av universitetets starkt motiverade äskande. Men dessutom skall enligt propositionen det nyssnämnda anslaget å 120,000 kronor rymma även ytterligare bidrag till reparationer, varom universitetet hade till Kungl. Maj:t gjort särskilda framställningar, avseende dels en höjning med 15,000 kronor av det nuvarande reparationsanslaget, dels ett särskilt reparationsanslag för sjukhusbyggnaderna å 20,000 kronor.

På grund av det nuvarande reparationsanslagets otillräcklighet har universitetet under åtskilliga år nödgats anlita reservfonden för täckande av brist å detsamma. I universitetets framställning angående ökning av reparationsanslaget meddelas, att under senare år från reservfonden täckts brister å reparationsanslaget. Dessa brister uppgå till nedan angivna belopp:

Under	budgetåret	1926/1927	kronor	15,330: 80
»	»	1927/1928	»	16,813: 43
»	»	1928/1929	»	15,253: 46
»	»	1929/1930	»	12,227: 42

För budgetåret 1930/1931 var, delvis på grund av tillfälliga omständigheter, reservfondens bidrag avsevärt större, nämligen kronor 47,872: 69.

Genom en höjning av reparationsanslaget skulle reservfonden i någon mån lättas, vilket är av stor betydelse med hänsyn till reservfondens anlitande för täckande av brister i institutionens materielanslag.

Till någon del skulle möjligen på grund av en tillfällig omständighet ökade medel kunna beredas universitetet för nu angivet ändamål utan särskilt anslag å budgeten. Såsom framgår av redogörelsen i punkt 90 av 8:de huvudtiteln angående nybyggnad för paleontologiska institutionen, beräknas visst överskott uppstå å byggnadsanslaget, och Kungl. Maj:t har föreslagit, att av detta överskott 47,714 kronor må användas till utrustning och materiel för nämnda institution. Emellertid förefinnas vissa utsikter att vid slutuppgörelse angående byggnadsarbetena utöver nyssnämnda belopp ett ytterligare överskott skall visa sig uppstå. Ehuru dettas storlek ännu ej kan med säkerhet bedömas, kan det antagas bliva mellan 5,000 och 10,000 kronor. Vi hemställa, att ett eventuellt uppkommande dylikt ytterligare överskott får av universitetet disponeras för reparationsändamål.

Till stöd för det i motionen I: 151 framställda yrkandet har åberopats ovanstående, i motionen I: 150 lämnade motivering.

Utskottets yttrande.

Av utredningen framgår, att reservfondens ställning vid universitetet i Uppsala numera är ganska svag. Vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle, enligt de i den kungl. propositionen framlagda beräkningarna, för de många tillfälliga behov, som vid en inrättning av universitetets omfattning kunna uppkomma, stå till buds under budgetåret 1932/1933 allenast 6,000 kronor reservfondsmedel. Detta synes utskottet uppenbarligen vara ett alltför ringa belopp, även om, på sätt departementschefen framhållit, den strängaste sparsamhet från institutionschefernas sida måste förutsättas. Utskottet är fördenskull benäget att förorda åtgärder i syfte att bereda universitetet en något bättre ställning i förevarande hänseende. Motionärerna syfta mot detta mål, då de hemställa om ökade medel till reparationer vid universitetet. Genom en sådan anordning skulle nämligen från reservfonden avlastas en del reparationskostnader, som eljest måste bestridas med medel ur denna fond. Enligt utskottets mening är det lämpligt att gå denna väg, ty därigenom vinnes större trygghet för att det nödvändiga underhållet icke eftersättes, än om det av Kungl. Maj:t äskade extra reservationsanslaget till materiel m. m. erhölle en motsvarande ökning.

Utskottet anser sig därför böra dels förorda Kungl. Maj:ts förslag beträffande sistnämnda anslag, dels ock tillstyrka, att ökade medel till reparationer ställas till universitetets förfogande. Utskottet kan emellertid icke tillråda, att detta sker på det sätt, som i motionen I: 150 föreslagits, d. v. s. att riksdagen till förstärkning av ett visst anslag anslår besparingar, som uppkomma å ett för helt annat ändamål beviljat anslag. En sådan åtgärd synes icke stå i överensstämmelse med principerna för en rationell och sund budgetbehandling. Utskottet avstyrker följaktligen motionen I: 150. Däremot vill utskottet, i enlighet med vad i motionen I: 151 yrkats, förorda,

att ett extra anslag beviljas såsom förstärkning av universitetets ordinarie reparationsanslag. I likhet med motionärerna anser utskottet förstärkningsanslaget böra bestämmas till 10,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) för beredande av ytterligare medel till materiel m. m. för de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 under punkten 93 angivna institutionerna vid universitetet i Uppsala för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 120,000 kronor;

b) med bifall till herrar Westmans och Wahlmarks ovan sist omförmälda motion (I: 151) till förstärkning av den i staten för universitetet i Uppsala upptagna anslagsposten till reparationer bevilja för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 10,000 kronor;

c) avslå herrar Westmans och Wahlmarks ovan under denna punkt först omförmälda motion (I: 150).

95:o) Kungl. Maj:t har (punkt 94) föreslagit riksdagen föreskriva,

Arvoden åt vikarier å vissa lärarbefattningar vid universiteten. [94.]

dels att vid förordnande att med full tjänstgöringsskyldighet uppehålla befattning som lärare i medicinsk radiologi vid universiteten i Uppsala och Lund arvode skall till vikarien utgå efter enahanda grunder, som fastställts för vikarie å befattning som ordinarie laborator vid universitet;

dels ock att vid förordnande att med full tjänstgöringsskyldighet uppehålla befattning som lärare i öron-, näs- och halssjukdomar, som lärare i ortopedi och som lärare i fysikalisk diagnostik, allt vid universitetet i Lund, arvode skall till vikarie utgå med respektive 2,600 kronor, 4,600 kronor och 2,900 kronor för år.

Utredningen återfinnes å sid. 159—161 i statsrådsprotokollet.

I samband med 1925 års lönereglering för universiteten bestämdes, att laborator, prosektor, observator samt föreståndare för entomologiska avdelningen av Lunds universitets zoologiska institution skall äga åtnjuta lön 6,000 kronor och tjänstgöringspenningar 3,000 kronor eller tillhopa 9,000 kronor, varjämte föreskrevs, att vid förordnande att med full tjänstgöringsskyldighet uppehålla någon av berörda befattningar skall till vikarien utgå arvode med 6,500 kronor för år.

Genom beslut av 1927 års riksdag inrättades sedermera vid vartdera av universiteten i Uppsala och Lund en lärarbefattning i medicinsk radiologi med enahanda avlöningsförmåner som ovannämnda befattningshavare, men några bestämmelser om vikariearvode meddelades därvid icke. Vidare uppförde 1928 års riksdag å utgiftsstaten för universitetet i Lund dels en lä-

rare i öron-, näs- och halssjukdomar, tillika föreståndare för den till Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund förlagda kliniken och polikliniken för öron-, näs- och halssjukdomar, med en avlöning av 2,700 kronor, därav 1,800 kronor lön och 900 kronor tjänstgöringspenningar, med anmärkning, att Malmöhus läns landsting skulle bidraga med minst lika stort belopp till avlöningen av ifrågavarande lärare och föreståndare, dels ock en lärare i ortopedi, tillika föreståndare för den ortopediska kliniken och polikliniken vid sagda sjukvårdsinrättningar, med en avlöning av 4,800 kronor, därav 3,200 kronor lön och 1,600 kronor tjänstgöringspenningar, med anmärkning, att landstinget skulle bidraga med minst 3,000 kronor till avlöningen av denna lärare och föreståndare. Ej heller i fråga om arvoden åt vikarier å sistberörda två befattningar hava några föreskrifter meddelats.

Medicinska fakulteterna och de mindre konsistorierna vid universiteten i Uppsala och Lund hava nu hemställt, att arvode till vikarie för lärare i medicinsk radiologi vid universiteten måtte fastställas att utgå efter enahanda grunder som till vikarie för laborator och därmed likställda befattningshavare.

Vidare hava nämnda myndigheter vid universitetet i Lund anhållit om meddelande av bestämmelser i fråga om arvoden till vikarier för lärarna i öron-, näs- och halssjukdomar samt i ortopedi vid detta universitet.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

Vad beträffar vikarie för lärare i medicinsk radiologi vid rikets universitet har jag intet att erinra mot att arvode för sådan vikarie bestämmes till samma belopp som för vikarie å av mig förut omnämnda, i löneavseende med ifrågavarande lärare likställda tjänster. Jag ber i detta sammanhang få erinra, att 1931 års riksdag i samband med inrättande av en personlig professur för läraren i medicinsk radiologi vid universitetet i Uppsala H. F. Laurell föreskrivit, att Laurells lärarbefattning skall hållas obesatt, så länge berörda professur innehaves av Laurell. Detta anser jag dock icke innebära något skäl för att uppskjuta ordnandet av nu förevarande arvodesfråga.

Bestämmelser torde jämväl böra meddelas rörande arvoden åt vikarier å lärarbefattningarna i öron-, näs- och halssjukdomar samt i ortopedi vid universitetet i Lund, och jag ansluter mig till det av statskontoret framlagda förslaget, att dessa arvoden fastställas till respektive 2,600 kronor och 4,600 kronor årligen.

Under punkt 95 i det följande kommer jag att föreslå, att å Lunds universitets stat måtte uppföras en lärarbefattning i fysikalisk diagnostik med en avlöning av 3,000 kronor, därav 2,000 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar. Jämväl i fråga om denna befattning synes mig ett vikariatsarvode böra bestämmas, och vill jag föreslå, att detsamma fastställes till 2,900 kronor.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som under nästföljande punkt tillstyrker förslaget om inrättande på ordinarie stat vid universitetet i Lund av en lärarbefattning i fysikalisk diagnostik med en avlöning av 3,000 kronor, har icke något att erinra mot Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må föreskriva,

a) att vid förordnande att med full tjänstgöringsskyldighet uppehålla befattning som lärare i medicinsk radiologi vid universiteten i Uppsala och Lund arvode skall till vikarien utgå efter enahanda grunder, som fastställts för vikarie å befattning som ordinarie laborator vid universitet;

b) att vid förordnande att med full tjänstgöringsskyldighet uppehålla befattning som lärare i öron-, näs- och halssjukdomar, som lärare i ortopedi och som lärare i fysikalisk diagnostik, allt vid universitetet i Lund, arvode skall till vikarie utgå med respektive 2,600 kronor, 4,600 kronor och 2,900 kronor för år.

Ordinarie lärarbefattning i fysikalisk diagnostik vid universitetet i Lund. [95.]

96:o) Kungl. Maj:t har (punkt 95) föreslagit riksdagen att

ej mindre i utgiftsstaten för universitetet i Lund under I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl., A. Avlöningsstat för professorer m. fl., dels under Medicinska fakulteten uppföra 1 lärare i fysikalisk diagnostik tillika överläkare vid tuberkulosavdelningen vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, med en avlöning av 3,000 kronor, därav 2,000 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, med anmärkning tillika, att Malmöhus läns landsting bidrager med minst 3,000 kronor till avlöningen av ifrågavarande lärare och överläkare,

dels ock i den under A. Avlöningsstat för professorer m. fl. intagna anmärkningen vidtaga den ändringen, att i dess femte moment införes ifrågavarande lärare i fysikalisk diagnostik,

än även med anledning härav höja det ordinarie anslaget till universitetet i Lund, universitetsstaten, nu 1,240,700 kronor, med 3,000 kronor till 1,243,700 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 162—164 i statsrådsprotokollet.

Till arvode åt en biträdande lärare i fysikalisk diagnostik vid universitetet i Lund har från och med år 1918 utgått anslag å extra stat. Detta anslag, som intill utgången av budgetåret 1924/1925 utgått med 2,000 kronor årligen, höjdes för budgetåret 1925/1926, i samband med 1925 års lönereglering för befattningshavare vid universiteten, till 3,000 kronor, med vilket belopp det fortfarande utgår.

Framställning har nu av universitetsmyndigheterna gjorts därom, att ifrågavarande arvodesbelopp måtte överföras på ordinarie stat såsom avlöning åt en lärare i fysikalisk diagnostik, tillika överläkare vid tuberkulosavdelningen vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, samt att avlöningsbeloppet uppdelas i lön 2,000 kronor och tjänstgöringspenningar 1,000 kronor, med bestämmelse tillika att lönen kan efter 5 år höjas med 500 kronor och efter 10 år med ytterligare 500 kronor; och skulle av-

löningsbeloppet vara avsett att utgå under förutsättning, att Malmöhus läns landsting bidroge med minst 3,000 kronor till avlöningen åt bemälde lärare och överläkare.

Departementschefen har anfört bland annat:

Såsom framgår av medicinska fakultetens skrivelser i ärendet, är den biträdande lärarbefattningen i fysikalisk diagnostik numera förenad med överläkarbefattningen å tuberkulosavdelningen vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, och fakulteten framhåller olämpligheten av att denna chefsplats icke kan tillsättas annat än för en kortare tid i sänder. Detta skäl för lärarbefattningens överförande på ordinarie stat måste jag anse tungt vägande. Den begärda anordningen medför icke någon omedelbar ökad kostnad för statsverket, då begynnelseavlöningen skulle bibehållas lika med hittills utgående arvode. Jag vill därför tillstyrka den gjorda framställningen, dock med den av statskontoret föreslagna ändringen beträffande ålderstilläggens storlek, att dessa bestämmas till 300 kronor vartdera. I avseende å tillsättning av ifrågavarande lärarbefattning torde gälla vad som föreskrivits beträffande läraren i öron-, näs- och halssjukdomar vid universitetet.

Vid bifall härtill skulle extra anslaget till avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. minskas med 3,000 kronor och ordinarie anslaget till universitetet höjas med samma belopp.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att rikdagen må

I. i utgiftsstaten för universitetet i Lund under I. Avlöningsstater för professorer och lärare m. fl., A. Avlöningsstat för professorer m. fl.,

a) under Medicinska fakulteten uppföra 1 lärare i fysikalisk diagnostik, tillika överläkare vid tuberkulosavdelningen vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, med en avlöning av 3,000 kronor, därav 2,000 kronor lön och 1,000 kronor tjänstgöringspenningar, med anmärkning tillika, att Malmöhus läns landsting bidrager med minst 3,000 kronor till avlöningen av ifrågavarande lärare och överläkare,

b) i den under A. Avlöningsstat för professorer m. fl. intagna anmärkningen vidtaga den ändringen, att i dess femte moment införes ifrågavarande lärare i fysikalisk diagnostik,

II. med anledning härav höja det ordinarie anslaget till universitetet i Lund, universitetsstaten, nu 1,240,700 kronor, med 3,000 kronor till 1,243,700 kronor.

Avlöningar åt vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän

97:o) Kungl. Maj:t har (punkt 96) föreslagit riksdagen att för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Lund anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 63,435 kronor att med särskilda belopp av Kungl. Maj:t

användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna ändamål.

m. m. vid universitetet i Lund. [96.]

Utredningen återfinnes å sid. 165—167 i statsrådsprotokollet.

Motsvarande anslag för budgetåret 1931/1932 utgör 46,335 kronor. Ökningen, 17,100 kronor, har uppkommit på följande sätt. Å ena sidan hava ur anslaget uteslutits de för innevarande budgetår däri ingående anslagsposterna å 3,000 kronor till biträdande lärare i fysikalisk diagnostik och å 600 kronor till personligt lönetillägg åt försöksassistenten vid institutionen för ärftlighetsforskning C. G. von Sydow eller sammanlagt 3,600 kronor, vilka anslagsposter behandlas i annat sammanhang. Å andra sidan hava med anslaget sammanförts de för innevarande budgetår utgående särskilda anslagen å 8,000 kronor till praktisk-teologiska undervisningen och å 12,700 kronor till bidrag till Hyltén-Cavallius' stiftelse för svensk folkminnesforskning eller sammanlagt 20,700 kronor. Nettoökningen blir sålunda, såsom nyss sagts, (20,700 — 3,600) 17,100 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid universitetet i Lund anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 63,435 kronor att med särskilda belopp av Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 under punkten 96 angivna ändamålen.

98:o) Kungl. Maj:t har (punkt 97) föreslagit riksdagen att till personligt lönetillägg åt försöksassistenten vid institutionen för ärftlighetsforskning vid universitetet i Lund C. G. von Sydow för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 800 kronor.

Personligt lönetillägg åt försöksassistenten vid institutionen för ärftlighetsforskning vid universitetet i Lund C. G. von Sydow. [97.]

Utredningen återfinnes å sid. 167—169 i statsrådsprotokollet.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag anvisade 1925 års riksdag till arvode åt en praktisk försöksassistent vid institutionen för ärftlighetsforskning för budgetåret 1925/1926 ett extra anslag av 2,400 kronor. Jämväl för budgetåren 1926/1932 har riksdagen för ändamålet anvisat enahanda belopp.

Från och med budgetåret 1928/1929 har härjämte till den nuvarande innehavaren av befattningen såsom försöksassistent, C. G. von Sydow, utgått ett personligt lönetillägg å 600 kronor.

Den nu föreliggande framställningen avser att bereda von Sydow, som kan tillgodoräkna sig över nio års tjänstetid, en löneförhöjning, ungefärligen motsvarande ett ålderstillägg.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till personligt lönetillägg åt försöksassistenten vid institutionen för ärftlighetsforskning vid universitetet i Lund C. G. von Sydow för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 800 kronor.

Materiel för vissa institutioner vid universitetet i Lund m. m. [98.]

99:o) Kungl. Maj:t har (punkt 98) föreslagit riksdagen att till materiel för vissa institutioner vid universitetet i Lund m. m. anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 51,225 kronor att av Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet omförmälda ändamål.

Utredningen återfinnes å sid. 169—171 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för här ifrågavarande ändamål ett extra reservationsanslag av 51,225 kronor eller samma belopp som nu äskats för budgetåret 1932/1933.

Utskottets yttrande.

Beträffande den i förevarande anslag ingående posten till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket gäller detsamma, som utskottet under punkten 90 här ovan anfört ifråga om en motsvarande anslagspost vid universitetet i Uppsala, nämligen att den till ett kommande år lämpligen bör i riksstatsförslaget sammanföras med det extra anslag, som begäres till bokinköp och bokbindning vid universitetsbiblioteket. I övrigt har utskottet intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

att riksdagen må till materiel för vissa institutioner vid universitetet i Lund m. m. anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 51,225 kronor att av Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 under punkten 98 omförmälda ändamålen.

Utrustning av den psykiatriska klinikens vid universitetet i Lund laboratorier. [99.]

100:o) Kungl. Maj:t har (punkt 99) föreslagit riksdagen att till utrustning av den psykiatriska klinikens vid universitetet i Lund laboratorier för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 171—172 i statsrådsprotokollet.

På Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning beviljade 1928 års riksdag 724,100 kronor för uppförande av en psykiatrisk klinik i samband med Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. I samband härmed skildes, jämlikt beslut av 1929 års riksdag, professuren i psykiatri vid universitetet i Lund från det dittillsvarande sambandet med överläkarbefattningen vid Lunds hospital och asyl.

Förslag föreligger nu om anskaffande av den utrustning, som med hänsyn till det vid den nya kliniken planerade forskningsarbetet kan anses under närmaste tid behövlig, i främsta rummet då utrustning av det psykologiska

laboratoriet. Då det gäller beredande av möjlighet till vetenskapligt arbete vid en nytillkommen universitetsinstitution, som saknar de yttre förutsättningarna för ett dylikt arbete, och då det vidare är fråga om ett relativt begränsat belopp, har departementschefen funnit sig böra tillstyrka denna framställning.

Utskottet har funnit sig böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och hemställer alltså,

att riksdagen må till utrustning av den psykiatriska klinikens vid universitetet i Lund laboratorier för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor.

Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Lund. [100.]

101:o) Kungl. Maj:t har (punkt 100) föreslagit riksdagen att till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Lund för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 85,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 172—173 i statsrådsprotokollet.

De anslag, som under innevarande budgetår stå till universitetsbibliotekets förfogande för här ifrågavarande ändamål, äro dels 51,625 kronor å ordinarie stat, dels ock 95,000 kronor å extra stat eller inalles 146,625 kronor. Ett av de akademiska myndigheterna framlagt förslag för budgetåret 1932/1933 upptager anslag å tillhopa 167,000 kronor, vilket skulle innebära en ökning i förhållande till nu utgående anslag med 20,375 kronor.

Departementschefen har anfört följande:

Såsom jag förut anfört i fråga om universitetsbiblioteket i Uppsala, har jag med hänsyn till rådande finansiella förhållanden nödgats taga under övervägande, huruvida en sänkning av nu förevarande anslag skulle kunna vidtagas. Jag har därvid från biblioteksledningens sida inhämtat, att en sådan skulle under nuvarande exceptionella läge kunna ske, och har jag från. överbibliotekarien mottagit en förklaring, liknande den, som avgivits i avseende å universitetsbiblioteket i Uppsala. Vid sådant förhållande föreslår jag en begränsning av nu utgående extra anslag med 10,000 kronor.

Utskottets yttrande.

Under erinran om vad utskottet under punkten 99 anfört i fråga om anslagsposten till bokbinderiarbeten vid universitetsbiblioteket, tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts förslag. Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Lund för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 85,000 kronor.

Ytterligare medel till materiel m. m. för vissa institutioner vid

102:o) Kungl. Maj:t har (punkt 101) föreslagit riksdagen att för beredande av ytterligare medel till materiel m. m. för de av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna institutionerna vid universitetet i Lund för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 127,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 173—178 i statsrådsprotokollet.

universitetet i Lund [101.] jämte en i ämnet väckt motion.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *A. Thomson* väckt motion (II: 338), vari hemställts, att riksdagen måtte — med ändring av vad Kungl. Maj:t föreslagit i statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, punkt 101 — besluta att för beredande av ytterligare medel till de i staten för universitetet i Lund under rubriken »anslag till materiel m. m.» upptagna anslagsposterna för budgetåret 1932/1933 bevilja ett extra reservationsanslag av 147,000 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäligt meddela.

Under de senare åren hava anslag till växlande belopp anvisats till förstärkning av materielanslagen till vissa institutioner vid Lunds universitet. Till en början motsvarade anslagen i stort sett de från universitetet framlagda kraven. Då det emellertid befanns, att universitetets reservfond kunde uppvisa en förhållandevis god ställning, ansågs universitetet böra med en mindre del bidraga förmedelst reservfondsmedel till täckande av institutionernas ökade medelsbehov. Den väsentligare delen av ifrågavarande kostnader kom emellertid att vila på statsverket.

För budgetåret 1926/1927 hade från universitetets sida beräknats för institutionernas merkostnader ett sammanlagt belopp av 81,655 kronor. Kungl. Maj:t föreslog hos riksdagen ett anslag av 60,000 kronor, vilken summa riksdagen, i samband med sitt avslag å Kungl. Maj:ts förslag om 3,415 kronor såsom ersättning till reservfonden för vissa till fonden hädanefter ej ingående medel, höjde till 63,000 kronor.

För budgetåren 1927/1928, 1928/1929 och 1929/1930 hade från universitetets sida beräknats för ändamålet belopp av tillhopa 82,800 kronor, respektive 92,050 kronor och 105,100 kronor. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag beviljade riksdagen för ett vart av sagda budgetår samma belopp som för budgetåret 1926/1927 eller alltså 63,000 kronor.

För budgetåret 1930/1931 beräknades från universitetets sida institutionernas merkostnader till ett sammanlagt belopp av 109,183 kronor 33 öre. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag i ämnet anvisade riksdagen för budgetåret 1930/1931 för här ifrågavarande ändamål ett extra reservationsanslag av 103,000 kronor.

Jämväl för budgetåret 1931/1932, för vilken tid institutionernas merkostnader beräknats till 110,750 kronor, har riksdagen för här ifrågavarande ändamål anvisat ett belopp av 103,000 kronor.

För budgetåret 1932/1933 hava institutionernas merkostnader beräknats till 127,185 kronor. Från universitetets sida föreligger vidare en framställning om förhöjningar av dels universitetets ordinarie reparationsanslag med 33,500 kronor och dels dess ordinarie extra utgiftsanslag med 8,000 kronor.

Enligt av universitetsmyndigheterna framlagda beräkningar skulle reservfonden för budgetåret 1931/1932 komma att utvisa ett underskott å 5,737 kronor 43 öre.

Departementschefen har anfört bland annat:

Reservfondens utgående balans vid utgången av budgetåret 1930/1931 utgjorde i avrundat krontal 33,744 kronor. Motsvarande siffra utgjorde för budgetåret 1925/1926 140,644 kronor, för budgetåret 1926/1927 138,128 kronor, för budgetåret 1927/1928 146,723 kronor, för budgetåret 1928/1929 120,732 kronor samt för budgetåret 1929/1930 66,002 kronor.

Universitetets behov av ökade medel till institutionerna uppgår till 127,185 kronor. Med hänsyn till den svaga ställning, som den s. k. reservfonden äger, anser jag mig böra förorda, att det extra anslaget till institutionernas ökade materielkostnader bestämmes till 127,000 kronor. Det lärer kunna antagas, att vid bifall härtill reservfondsmedel skola kunna stå till buds för mötande av oundvikliga ökade kostnader å universitetets reparations- och extra utgiftstitlar ävensom i någon utsträckning för universitetets tillfälliga behov. Givetvis förutsätter jag, att institutionsföreståndarna under nuvarande tider låta sig angeläget vara att iakttaga den yttersta sparsamhet med de anslagsmedel, som komma att ställas till deras förfogande.

I förenämnda motion (II: 338) har anförts bland annat följande:

Statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet antager, att vid bifall till förslag om höjning av institutionernas materielanslag till av universitetsmyndigheterna beräknade belopp reservfondsmedel skulle kunna stå till buds för mötande av oundgängliga ökade kostnader å universitetets reparations- och extra utgiftstitlar ävensom i någon utsträckning för universitetets tillfälliga behov (sid. 178).

Emellertid utvisar den av departementschefen framlagda utredningen angående den s. k. reservfondens ställning (sid. 177), att denna fond vid slutet av löpande budgetår kan beräknas uppvisa en brist av ej mindre än 5,737 kronor. För att fylla sin uppgift under budgetåret 1932/1933 har reservfonden sålunda icke blott icke att tillgå någon från föregående överförd besparing — ett läge i vilket reservfonden veterligen aldrig förut varit försatt — utan den kan för detta ändamål icke ens taga i anspråk hela det belopp, som under året kan beräknas komma att till densamma inflyta.

Enligt mig tillgänglig, här bifogad promemoria angående Lunds universitets reservfond för räkenskapsåret 1932/1933, beräknas ett underskott vid sagda räkenskapsårs slut å omkring 20,000 kronor. I denna promemoria äro inkomsterna upptagna till ungefär samma totalbelopp som i den uti riksdagshandlingarna intagna redogörelsen för räkenskapsåret 1931/1932, varemot utgiftsposterna (till extra utgifter, reparationer och diverse utgifter) minskats med tillhopa 10,000 kronor. Det synes mig uppenbart, med hänsyn till den i frågan förebragta utredningen, att universitetet skulle försättas i ett svårt ekonomiskt trångmål, om medel icke beviljades i detta avseende. Avlastningen för reservfonden därigenom, att den icke vidare torde behöva anlitas för täckande av brister i materielanslagen till institutionerna, är givetvis av mycket stor betydelse, men det återstår högst betydande utgiftsposter, vilka med reservfondens otillräckliga inkomster icke kunna bestridas. Beloppen, till vilka dessa utgifter beräknats, synas snarast ligga i underkant i jämförelse med motsvarande utgifter föregående år. Jag tänker därvid särskilt på reparationsutgifterna, vilka med denna begränsning måste inskränkas till de allra nödvändigaste. Vad gäller posten i promemorian »Diverse utgifter», upptagna till 17,000 kronor, må framhållas, att denna summa

förefaller ävenledes vara avgjort i underkant, då hänsyn bland annat tages till det flertal arvodesanslag, som måste bestridas ur reservfondens medel.

Jag har emellertid ansett mig icke böra nu ifrågasätta ett beviljande av hela det beräknade beloppet, 33,500 kronor till reparationskontot och 8,000 kronor till extra utgifter, utan stannar vid den summa, vartill bristen vid slutet av räkenskapsåret 1932/1933 enligt den åberopade promemorian beräknats eller 20,000 kronor.

Nu har under ovan angivna punkt i statsverkspropositionen hemställts om ett extra reservationsanslag av 127,000 kronor till beredande av ytterligare medel till materiel m. m. för vissa institutioner. Då dessa materielanslag liksom de ovan omnämnda anslagen till underhåll och reparationer av universitetets byggnader samt till extra utgifter — vilka sistnämnda anslag enligt departementschefen skulle förstärkas genom medel från reservfonden — i universitetets stat äro upptagna under rubriken »anslag till materiel m. m.», synes det mig lämpligt, att den ändringen vidtages i Kungl. Maj:ts förslag, att ifrågavarande extra reservationsförslag höjes till 147,000 kronor och att det får, på sätt Kungl. Maj:t bestämmer, utgå till förstärkning av sagda anslag till materiel m. m.

Den i motionen åberopade promemorian har följande utseende:

P. M.

angående Lunds universitets reservfond räkenskapsåret 1932/1933.

Beräknade inkomster för året:

Besparade löner	kronor	18,000: —
Inkomstöverskott	»	14,000: —
Diverse inkomster	»	5,000: —
Summa	kronor	37,000: —

Beräknade utgifter för året:

Täckning av beräknad brist $^{30}/_{6}$ 1932	kronor	5,737: 43
Till extra utgifter	»	5,000: —
Till reparationer m. m.	»	23,000: —
Till pensionsfonden	»	6,000: —
Diverse utgifter	»	17,000: —
Summa	kronor	56,737: 43

Således en beräknad brist den $^{30}/_{6}$ 1933 av 19,737 kronor 43 öre.

Då reservfondens beräknade bidrag till underhåll och reparationer av universitetets byggnader satts så lågt som 23,000 kronor, har förutsatts, att endast sådana underhålls- och reparationsarbeten företagas, som icke kunna utan åsidosättande av sund sparsamhet uppskjutas till något kommande år.

Lund, akademiräntekammaren den 19 januari 1932.

Otto G. Regnéll.

Utskottets yttrande.

Då, enligt vad den föreliggande utredningen ger vid handen, för universitetet i Lund skulle uppstå synnerligen stora svårigheter att under budgetåret 1932/1933 tillgodose förefallande oundgängliga behov, därest icke en höjning vidtages i fråga om det av Kungl. Maj:t här äskade anslagsbeloppet, har utskottet ansett sig böra föreslå, att motionärens yrkande så till vida må

vinna bifall, att ifrågavarande anslag bestämmes till 142,000 kronor för nyssnämnda budgetår eller 15,000 kronor mer än Kungl. Maj:t begärt.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt herr Thomsons ovannämnda motion (II: 338), för beredande av ytterligare medel till materiel m. m. för de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 under punkten 101 angivna institutionerna vid universitetet i Lund för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 142,000 kronor.

Avlöningar åt vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid karolinska institutet. [102.]

103:o) Kungl. Maj:t har (punkt 102) föreslagit riksdagen att för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 66,958 kronor att med särskilda belopp av Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna ändamål.

Utredningen återfinnes å sid. 178—180 i statsrådsprotokollet.

Motsvarande anslag för budgetåret 1931/1932 utgör 99,658 kronor. Minskningen, 32,700 kronor, har uppkommit därigenom, att ur anslaget uteslutits de för innevarande budgetår däri ingående anslagsposterna å 7,700 kronor till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm och 25,000 kronor till dagavgifter vid en pediatrisk klinik å allmänna barnhuset, vilka anslagsposter upptagas till behandling i annat sammanhang.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må för beredande av avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 66,958 kronor att med särskilda belopp av Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 under punkten 102 angivna ändamålen.

Materiel m. m. för vissa institutioner vid karolinska institutet [103.] jämte en i ämnet väckt motion.

104:o) Kungl. Maj:t har (punkt 103) föreslagit riksdagen att till materiel m. m. för vissa institutioner vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 56,325 kronor att av Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet omförmälda ändamål.

Utredningen återfinnes å sid. 180—181 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *I. Holmgren* väckt motion (I: 227), vari föreslagits, att riksdagen med avslag å Kungl. Maj:ts förslag måtte besluta att för biblioteket vid karolinska institutet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 18,900 kronor.

Motsvarande anslag för budgetåret 1931/1932 uppgår till 33,500 kronor. Ökningen, 22,825 kronor, har uppkommit på följande sätt. Å ena sidan har ur anslaget uteslutits den för innevarande budgetår däri ingående anslagsposten å 1,000 kronor till verkställande av färgfotografering å syfilidologiska kliniken vid sjukhuset S:t Göran, varjämte departementschefen förordat, att en minskning med 2,000 kronor skulle vidtagas i den nu i anslaget ingående anslagsposten till bokinköp och bokbindning för biblioteket å 15,000 kronor. Å andra sidan hava med anslaget sammanförts de för innevarande budgetår utgående särskilda reservationsanslagen å 500 kronor till materiel m. m. för psykiatriska kliniken och å 25,325 kronor till ökade medel till materiel i allmänhet. Nettoökningen blir följaktligen, såsom nyss sagts, (500+25,325 — 1,000 — 2,000) 22,825 kronor. Biblioteket åtnjuter å ordinarie stat ett anslag å 10,000 kronor.

Motionären har till stöd för sitt förslag anfört följande:

Kungl. Maj:t föreslår i statsverkspropositionen nedsättning för budgetåret 1932/1933 av det till universitetsbiblioteken i Uppsala och Lund utgående extra anslaget med 10,000 kronor för vartdera och nedsättning med 2,000 kronor i det till karolinska institutets bibliotek utgående extra anslaget.

Då hela det utgående anslaget till Uppsala universitetsbibliotek är (efter avdraget) 165,300 kronor, till Lunds bibliotek 136,625 kronor och till karolinska institutets bibliotek 23,000 kronor, blir avdraget i procent av det anslag, som föreslås utgå, för Uppsala 6 procent, för Lund 7 procent och för karolinska institutet 8,5 procent. Allt i runda tal. Avdraget kan således vid första betraktandet sägas vara ganska rättvist avvägt. I själva verket drabbar dock indragningen karolinska institutets bibliotek mycket hårdare än universitetsbiblioteken på grund av att karolinska institutets biblioteksanslag i betydligt högre grad än universitetsbibliotekens konsumeras av tidskriftsprenumeration och fortsättningsverk, som man icke utan stor skada och risk kan avbeställa, under det att nästan ingenting finns för bokinköp och jämförelsevis litet går åt för bokinbindning, vilka båda utgiftsposter naturligtvis lättare kunna tillfälligtvis begränsas. Detta sammanhänger med, att karolinska institutet har ett i förhållande till högskolans omfattning och betydliga vetenskapliga verksamhet mycket litet biblioteksanslag.

Ett universitets eller en högskolas behov av biblioteksanslag är naturligtvis icke alldeles proportionellt till antalet lärare och studenter, men står dock otvivelaktigt i ett visst förhållande till dessa faktorer. Jämför man lärarantalet vid universiteten och karolinska institutet, finner man, att Uppsala universitet har 176 vetenskapliga lärare, Lunds universitet 159 och karolinska institutet 83. Det sistnämnda har alltså ungefär hälften så många vetenskapsmän anställda som vartdera av universiteten, men biblioteksanslaget

är ungefär sjättedelen av Lunds och sjundedelen av Uppsalas. Studentantalet var höstterminen 1931 i Uppsala 3,122, i Lund 2,429 och vid karolinska institutet 785, således vid den medicinska högskolan fjärdedelen av studentantalet i Uppsala och tredjedelen av antalet i Lund, alltså även vid jämförelse mellan biblioteksanslag och studentantal en disproportion till karolinska institutets nackdel. Biblioteksledningen i Uppsala och Lund har enligt statsverkspropositionen förklarat sig i nödfall kunna reda sig ett år med det nedsatta anslaget. Karolinska institutets biblioteksledning har mig veterligen icke tillfrågats och skulle säkerligen icke ha kunnat svara på samma sätt. Bilagda promemoria, avfattad av kungl. vetenskapsakademiens bibliotekarie, fil. dr Arne Holmberg, tillika karolinska institutets bibliotekarie, klargör anledningen. Det framgår av hans promemoria, att även om karolinska institutet icke köpte en enda bok under kommande budgetår, skulle ändock en betydlig brist uppkomma, såvida man ej avbryter tidskriftsprenumerationen i stor utsträckning. Att avbryta en tidskriftsserie betyder risken, att luckan sedermera icke kan fyllas, varigenom seriens ekonomiska värde blir väsentligt minskat. Därtill kommer en ännu viktigare omständighet. Var och en, som känner till forskningsarbete inom medicinen eller naturvetenskaperna över huvud taget, vet, att alla nya rön, som göras, bekantgöras i form av uppsatser i den internationella fackpressen. Vetenskapligt arbete utan att ta hänsyn till de samtidiga framstegen på andra håll i världen i samma ämne är till stor del bortkastat arbete. Facktidskrifterna äro sålunda oundgängliga för all vetenskaplig forskning. Vid karolinska institutet bedrives ett mycket betydande vetenskapligt arbete. Jag påminner i detta hänseende endast om, att av institutets professorer utgivas 8 internationella tidskrifter, tryckta på franska, engelska och tyska, nämligen Acta medica scandinavica, Acta chirurgica scandinavica, Acta oto-laryngologica, Acta obstetricia et gynecologica scandinavica, Acta pædiatrica, Acta dermato-venereologica, Acta radiologica och Acta ortopedica samt som den 9:de i ordningen Nordisk medicinsk tidskrift, som är en interskandinavisk tidskrift.

Den medicinska forskningen är av den största betydelse för mänskligheten. Vi ha den att tacka för alla de lysande framsteg i sjukdomsbehandling och sjukdomars botande, som i en lång rad följt efter varandra under den sista mansåldern. Att försvåra denna forskning vid vår största medicinska högskola genom att minska ett förut knappt anslag till biblioteket, synes mig, även med hänsyn till det nuvarande ekonomiska läget, icke lyckligt. För min del måste jag i stället anse, att anslaget bör sättas så, att de tidskrifter, som biblioteket för närvarande håller, kunna fortsättas. Biblioteket håller för närvarande 642 medicinska tidskrifter (av vilka 370 erhållas genom bytesförbindelse), nästan alla utländska. Genom den svenska valutans fall i september 1931 ha de flesta av dessa tidskrifter fördyrats. Av de 25,000 kronor, som biblioteket under innevarande budgetår har i anslag, beräknades, som framgår av bilagda promemoria, 16,000 kronor åtgå för löpande prenumeration på tidskrifter från de länder, gentemot vilka vår valuta är 30—40 procent deprecierad. Skall man icke till stor skada för karolinska institutets arbete behöva avbeställa en mängd av dessa, kräves sålunda icke blott bibehållande av anslaget vid dess nuvarande storlek, utan höjande av detsamma med 30 procent av de 16,000 kronor, som förut räckte till tidskriftsprenumeration. Detta gör 4,800 kronor för budgetåret 1932/

1933. Härtill kommer stegringen i priserna under de tre sista kvartalen av innevarande budgetår, vilket efter samma beräkningsgrund gör 3,600 kronor. Skulle biblioteket bibehållas i samma ekonomiska ställning som föregående budgetår, borde det extra anslaget således icke sänkas med 2,000 kronor, men höjas med 4,800 + 3,600 = 8,400 kronor.

Den enda del av biblioteksanslaget, som utan skada för institutets arbete kan reduceras, är den, som hittills förbrukats till inbindning. Om man inställde all bindning under budgetåret 1932/1933, skulle därmed för tillfället kunna inbesparas 4,500 kronor. Drar man detta från 8,400, återstå 3,900. Institutets bibliotek behöver sålunda oundgängligen ett extra anslag av 15,000 + 3,900 = 18,900 kronor för nästa budgetår.

Den i motionen åberopade promemorian har följande lydelse:

Av det under budgetåret 1931/1932 utgående anslaget — ordinarie anslag 10,000 kronor, extra anslag 15,000 kronor, summa 25,000 kronor — beräknas omkring 4,500 kronor vara erforderliga för inbindning och inköp av bindmaterial, 1,200 kronor för katalogiseringsbiträde enligt av riksdagen lämnat medgivande samt omkring 1,300 kronor för skrivmateriel och expenser (telefon, elektriskt ljus, städning m. m.). Av återstående omkring 18,000 kronor hava omkring 16,000 kronor beräknats för prenumeration å tidskrifter och inköp av fortsättningsverk från de länder, vilkas valuta sedan september 1931, således efter anslagets beräknande och beviljande, i förhållande till den svenska stigit med 30 till 40 procent (tyska marken nu cirka 125 kronor i stället för 88—90 kronor). Om icke genomgripande reduktioner företagas inom tidskriftsbeståndet eller en mängd fortsättningsverk i övrigt avbeställas, måste på denna post rent automatiskt uppstå ett deficit på omkring 5,000 eller 6,000 kronor för år räknat. Då nu bibliotekets extra ordinarie anslag föreslås sänkt med 2,000 kronor under nästa budgetår, måste under detsamma uppstå en brist på 7,000 eller 8,000 kronor, vartill kommer att bibliotekets skuldsättning genom valutakrisens inverkan på innevarande budgetårs utgifter automatiskt kommer att ökas med bortåt 3,000 kronor. För att bereda biblioteket medel, likvärdiga med det av 1931 års riksdag beviljade anslaget, *som dock var alldeles otillräckligt för erforderliga nyinköp,* skulle alltså bibliotekets anslag under budgetåret 1932/1933 behöva förstärkas med 10,000 eller 11,000 kronor utöver det i årets statsverksproposition äskade beloppet. Då bibliotekets inbindnings- och driftskostnader redan förut måst nedbringas till det minsta möjliga, kunna besparingar, tillräckliga för att få budgeten att gå ihop, icke göras på annat sätt än genom indragning av tidskrifter och fortsättningsarbeten i en sådan omfattning, att det vid institutet bedrivna forskningsarbetet i hög grad skulle försvåras därigenom.

Utskottets yttrande.

Vad biblioteksanslaget beträffar synes det utskottet genom vad motionären andragit vara ådagalagt, att den av Kungl. Maj:t föreslagna sänkningen av anslaget från 15,000 kronor till 13,000 kronor skulle bereda biblioteket sådana svårigheter med avseende å den såväl för forskningsarbetet som för det praktiska sjukvårdsarbetet vid karolinska institutet betydelsefulla tidskriftsanskaffningen, att utskottet icke anser sig kunna tillråda, att någon

sänkning av anslaget sker. Å andra sidan kan utskottet under nuvarande ekonomiska förhållanden icke tillmötesgå kravet på en höjning av anslaget utöver dess nuvarande belopp utan vill tillstyrka, att anslaget för budgetåret 1932/1933 bibehålles oförändrat. I övrigt har utskottet intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag. Med hänsyn till vad utskottet förordat i fråga om biblioteksanslaget, bör den av Kungl. Maj:t äskade anslagssumman, 56,325 kronor, ökas med 2,000 kronor till 58,325 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herr Holmgrens ovannämnda motion (I: 227), till materiel m. m. för vissa institutioner vid karolinska medikokirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 58,325 kronor att av Kungl. Maj:t användas för de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 under punkten 103 omförmälda ändamålen.

105:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 104) hemställer utskottet,

Färgfotografering å syfilidologiska kliniken vid sjukhuset S:t Göran. [104.]

att riksdagen må till verkställande av färgfotografering å syfilidologiska kliniken vid sjukhuset S:t Göran för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor.

106:o) Kungl. Maj:t har (punkt 105) föreslagit riksdagen att

Bidrag till upprätthållande av en pediatrisk klinik vid allmänna barnhuset i Stockholm m. m. [105.]

dels såsom bidrag till upprätthållande av en pediatrisk klinik i Stockholm för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 60,000 kronor,

dels ock till uppehållande av en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 5,700 kronor,

båda anslagen att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må finna gott föreskriva.

Utredningen återfinnes å sid. 183—218 i statsrådsprotokollet.

Vid karolinska institutet finnas för närvarande två professurer i pediatrik. Den kliniska undervisningen i ämnet bedrives vid två kliniker, den ena förlagd till allmänna barnhuset och den andra till Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn; vardera kliniken förestås av en professor i pediatrik.

Allmänna barnhuset i Stockholm, som tillkommit under förra hälften av 1600-talet, har under senaste halvseklet verkat såsom ett stort upptagningshem, där barn till en början endast från Stockholm men så småningom allt mer från landsorten mottagits till vård mot en summa i ett för allt, och

har barnhuset i huvudsak fullgjort sin vårdnadsplikt genom utackordering i fosterhem.

På grund av den såsom en följd av 1917 års lag om barn utom äktenskap inskränkta inlösningen kom barnhusbarnens antal, som när det var som högst (1910) uppgick till nära 6,000 barn, att högst väsentligt nedgå. En omläggning av barnhusets organisation och verksamhet blev sålunda nödvändig, och detta även med hänsyn till önskvärdheten av att barnhusets rika tillgångar måtte kunna bättre än förut göras avkomstbringande till förmån för barnhusets betydelsefulla uppgifter.

Ett sådant omorganisationsförslag, utarbetat av barnhusets direktion, underställdes 1930 års riksdag (se punkten 40 av 1930 års femte huvudtitel). Detta förslag innefattade i huvudsak följande:

1) Verkande för uppehållandet i varje län av för alla kommuner tillgängliga upptagningshem dels för äldre barn, dels för späda barn med mödrar, minst ett av varje slag, samt en i anslutning till dessa hem anordnad fosterhemsförmedling.
2) Bibehållande av det gamla inlösningsinstitutet i viss begränsad omfattning, nämligen beträffande dels värnlöst barn, som saknade anhöriga, av vilka det lämpligen kunde omhändertagas, dels barn, för vilket vederbörande barnavårdsnämnd funnit det förmånligast att under uppväxtåren vara skilt från föräldrarna.
3) Prövande av nya uppslag å barnavårdsområdet, för vilka allmänna medel ej stode till förfogande, eventuellt omsättande i praktisk verksamhet av dylika uppslag.
4) Anordnande eller understödjande av kurser i barnavård och barnsjukvård.
5) Bidrag till uppförandet i Stockholm av dels en pediatrisk klinik vid karolinska mediko-kirurgiska institutet, dels i anslutning till denna en anstalt för undersökning av s. k. psykopatiska barn samt framdeles bidrag till dylika anstalter även å andra centrala orter, närmast Göteborg och Malmö. För undersökning å sådana anstalter genom särskilda specialister ville barnhuset giva bidrag, såväl för resa dit som vården där.
För uppehållande av den pediatriska kliniken skulle användas 1,000,000 kronor av barnhusets kapital.

Mot detta förslag till omorganisation av barnhusets verksamhet stod ett annat, som framlagts av överläkaren vid barnhuset, professorn i pediatrik vid karolinska institutet I. Jundell, vilket förslag sedermera biträtts av karolinska institutets lärarkollegium och universitetskanslern. Enligt detta förslag skulle barnhusets samtliga medel användas för en pediatrisk klinik vid karolinska institutet, vilken klinik samtidigt skulle bliva en centralanstalt för medicinsk och social barnavård i landet.

Omorganisationsförslagets genomförande förutsatte en uppgörelse med Stockholms stad, avseende dess rätt till barnhusets tillgångar och inkomster. I sådant hänseende förelåg ett förslag till avtal mellan barnhuset och staden av den 11 november 1929. Detta förslag var av följande lydelse:

1 §.

Sedan Kungl. Maj:t i brev den 27 mars 1647 till Stockholms stad donerat hela »Munkelägret» samt Kungl. Maj:t sedermera i skrivelse den 24 maj 1647 beträffande det däri ingående »tegelbruket gent över Långholmen», numera egendomen Rålambshov eller tomterna nr 1 i kvarteret Hemmet och nr 20 i kvarteret Mälaren å Kungsholmen här i staden, förklarat, att, ehuruväl tegelbruket »till stadens nytta är förundt och donerat», Kungl. Maj:t »likväl därmed icke staden allena velat förstå, utan ock jämväl barnhuset, som här vid staden inrättat är, till vilkets såväl som stadens gagn och bästa samma tegelbruk och därav flytande intrader skola förståndne och användne bliva», så har angående egendomen Rålambshov mellan Stockholms stad och Allmänna barnhuset, som besitter egendomen, överenskommits följande.

Parterna äro ense därom, att egendomen skall av staden exploateras och att den har ett nuvärde av 5,000,000 kronor. På grund härav avstår barnhuset på nedan angivna villkor till staden all den rätt, barnhuset har till egendomen.

Staden skall äga att tillträda egendomen den 1 april 1931.

Därest så skulle erfordras för vinnande omedelbart av lagfart å de försäljningar från egendomen, som staden kommer att göra, förbinder sig barnhuset att å köpehandlingen teckna godkännande.

Den 1 april 1931 skall staden till barnhuset överlämna ett belopp av 5,000,000 kronor antingen kontant eller ock i form av sådana räntebärande reserver, varom överenskommelse mellan barnhuset och Stockholms stads drätselnämnd kan träffas.

Ifrågavarande belopp skall av barnhuset förvaltas och redovisas såsom en särskild fond. Kan enighet angående äganderätten till denna fond och användningen av dess avkastning ej uppnås, förbehålles staden rätt att vid domstol anhängiggöra talan om bättre rätt till dessa medel, därvid medlen skola tillkomma den, som vid detta avtals ingående varit att anse såsom ägare till ovannämnda egendom. Skulle staden befinnas då hava varit jämte barnhuset ägare till egendomen, skola staden och barnhuset taga del i medlen efter samma förhållande, som de varit ägare till egendomen.

Därest barnhuset genom att vägra ingå i svaromål eller genom annan invändning i rättegång förhindrar, att stadens talan varder prövad i huvudsaken, skall barnhuset vara skyldigt till staden utgiva hela beloppet med därtill lagd ränta.

2 §.

Barnhuset försäljer till staden fastigheterna nr 1 och 2 i kvarteret Mimer i Vasastaden här i staden för en köpeskilling av 3,065,000 kronor samt på villkor i övrigt, *att* fastigheterna tillträdas den 1 juli 1932, *att* köpeskillingen erlägges å tillträdesdagen antingen kontant eller genom överlämnande av sådana räntebärande reserver, varom överenskommelse mellan barnhuset och Stockholms stads drätselnämnd kan träffas, *samt att* barnhuset å tillträdesdagen till staden avlämnar köpebrev å fastigheterna, för deras lagfarande nödiga åtkomsthandlingar samt gällande designationer, bevis att fastigheterna icke äro besvärade av inteckningar eller häfta för premielån samt fastigheterna rörande brandförsäkringshandlingar.

3 §.

Barnhuset återbetalar till förmyndarkammaren hälften av vad barnhuset uppburit såsom överskottsmedel belöpande å kalenderåret 1928 samt avstår från vidare överskottsmedel under förutsättning, att staden medgiver bouppteckningsavgifternas upphörande för tiden från och med den 1 januari 1931.

4 §.

Staden medgiver att, även om staden skulle mot barnhuset vid domstol väcka talan om bättre rätt till barnhusets egendom eller inkomster, barnhusets verksamhet må, i avvaktan på slutlig dom, fortsättas efter av Kungl. Maj:t lämnade föreskrifter i samma omfattning som vid tiden för stämnings delgivande.»

Föredragande departementschefen, som i huvudsak anslöt sig till direktionens förslag, uttalade, vad beträffade fastigheterna i kvarteret Mimer, varest den ena av karolinska institutets pediatriska kliniker är inrymd, tvekan om lämpligheten att sälja dessa till staden för det avtalade priset. För slutligt ställningstagande till denna fråga fordrades emellertid enligt hans mening en utredning rörande behovet jämväl i fortsättningen av två pediatriska kliniker i Stockholm samt angående olika möjligheter att tillgodose ifrågavarande behov.

I skrivelse den 11 juni 1930, nr 367, anförde riksdagen i ämnet följande:

Såsom av statsrådsprotokollet framginge, innebure föreliggande förslag till omorganisation av allmänna barnhusets verksamhet en övergång från självverksamhet till huvudsakligen understödjande arbete. Barnhuset skulle visserligen alltjämt tjäna sitt ändamål och verksamheten i huvudsak vara inriktad på beredande av fosterhemsvård åt värnlösa barn, men åt denna verksamhet skulle givas former, som i överensstämmelse med gällande lagstiftning skänkte möjlighet att främst tillgodose dem, som bäst därav vore i behov. Barnhuset skulle bliva en central barnavårdsinstitution för landet i dess helhet.

Till ifrågavarande förslag, vars genomförande, bland annat, skulle sätta barnhuset i tillfälle att med sina stora resurser och sin erfarenhet beträffande fosterhemsförmedling giva landets barnavårdsnämnder ett värdefullt understöd för beredande åt omhändertagna värnlösa barn av bästa möjliga fosterhem, hade riksdagen ansett sig böra principiellt ansluta sig. De allmänna riktlinjerna i förslaget syntes riksdagen stå i överensstämmelse med barnhusets ursprungliga ändamål och en omorganisation i enlighet med förslaget torde för flera grenar av den sociala barnavården, särskilt i mera avlägset belägna delar av landet, bliva till större fördel än en till Stockholm förlagd centralanstalt för social barnavård och sjukvård. Den föreslagna anordningen hade synts riksdagen ock väl harmoniera med lagen om samhällets barnavård.

Av vad sålunda anförts framginge, att riksdagen delade departementschefens uppfattning därom, att så länge barnhusets ursprungliga verksamhet — omhändertagande till vård och uppfostran av föräldralösa eller eljest värnlösa barn — vore behövlig, det icke borde ifrågakomma att för annat syfte använda barnhusets medel. På sätt ifrågasatts torde dock barnhuset böra

bidraga till upprätthållandet av en för meddelande av pediatrisk-klinisk undervisning m. m. avsedd sjukvårdsanstalt för barn.

Om riksdagen sålunda, såsom nämnts, i princip anslöte sig till det föreliggande omorganisationsförslaget, kunde dock riksdagen icke lämna utan erinran det i samband därmed stående förslag till avtal mellan Stockholms stad och barnhuset, som upprättats den 11 november 1929 och varom riksdagen lämnats tillfälle att yttra sig.

Riksdagen vore sålunda till en början ense med departementschefen därom, att frågan om försäljning av fastigheterna i kvarteret Mimer borde göras till föremål för ytterligare övervägande. Riksdagen ville därvid hava såsom sin mening uttalat, att en försäljning av berörda fastigheter borde ske uteslutande med hänsynstagande till barnhusets intresse att beträffande desamma erhålla förmånligast möjliga ekonomiska uppgörelse.

Icke heller i övrigt funne riksdagen avtalet böra oförändrat godkännas. Förutom det att riksdagen ansett det kunna ifrågasättas, huruvida det för stadens exploaterande av Rålambshov stipulerade beloppet, 5 miljoner kronor, kunde anses rätt avvägt, funne riksdagen det icke vara lämpligt, att, på sätt i 1 § förutsattes, rättsförhållandet mellan staden och barnhuset alltjämt hölles svävande.

Staden borde enligt riksdagens uppfattning vara väl tillgodosedd, om, på sätt i propositionen förutsattes, köpeskillingen för Rålambshov avsattes till samt förvaltades och redovisades såsom en särskild fond, därav 1 miljon kronor användes till en pediatrisk klinik till stadens förmån samt avkastningen av återstoden tillkomme staden för barnavårdande verksamhet. Riksdagen ansåge därför, att en oeftergivlig förutsättning för avtal med staden borde vara, att möjligheten till rättegång med barnhuset uteslötes.

Då riksdagen delade departementschefens mening om vikten av att barnhusets nya verksamhet kunde i största möjliga utsträckning utan onödigt dröjsmål påbörjas, ansåge riksdagen sig böra förklara, att från dess sida icke mötte något hinder för Kungl. Maj:t att godkänna ett avtal mellan barnhuset och staden i principiell anslutning till de fem första styckena av 1 § ävensom 3 § i avtalsförslaget, under förutsättning dock att ett sådant avtal förbundes med en förklaring, varigenom staden, därest köpeskillingen för Rålambshov i barnhusets räkenskaper avsattes till en särskild fond, därav avkastningen skulle enligt Kungl. Maj:ts närmare bestämmelser komma Stockholms stads barnavårdande verksamhet till godo, uttryckligen avsade sig alla vidare anspråk å barnhusets fastigheter, kapital och övriga tillgångar samt avkastningen av desamma.

Med skrivelse den 13 juni 1930 gav Kungl. Maj:t direktionen tillkänna vad riksdagen sålunda anmält för den åtgärd, som kunde ankomma på direktionen.

Härefter underställde direktionen med skrivelse den 19 augusti 1930 Kungl. Maj:t ett i enlighet med riksdagens direktiv upprättat nytt förslag till avtal mellan staden och barnhuset och hemställde därvid, att Kungl. Maj:t ville i samband med bemyndigande för direktionen att sluta detta avtal ävensom utfärdande av nytt reglemente för barnhuset meddela vissa tilläggsbestämmelser till avtalet.

Häröver avgav överståthållarämbetet den 21 oktober 1930 infordrat utlåtande och överlämnade därvid meddelande från Stockholms stadsfull-

mäktige, att stadsfullmäktige vid sammanträde den 20 oktober 1930 för sin del godkänt det nya förslaget till avtal mellan staden och barnhuset under förutsättning, att de i barnhusdirektionens skrivelse den 19 augusti 1930 åsyftade tilläggsbestämmelserna bleve av Kungl. Maj:t fastställda.

Den 21 november 1930 utfärdade Kungl. Maj:t nytt reglemente för allmänna barnhuset samt bemyndigade direktionen över allmänna barnhuset att med Stockholms stad träffa avtal om uppgörelse dem emellan, där av riksdagen föreskrivet villkor iakttagits, samt föreskrev därjämte, att, bland annat, följande bestämmelser ytterligare skulle gälla i förhållandet mellan barnhuset och Stockholms stad:

1 §.

Det belopp om 5,000,000 kronor, barnhuset mottagit för fastigheten Rålambshov, skall av barnhuset avsättas till en särskild fond, benämnd »Allmänna barnhusets Stockholmsfond». Denna skall för all framtid hållas avskild från barnhusets övriga egendom. — — — — —.

2 §.

1 mom. Av Stockholmsfondens kapital må såsom bidrag för uppförande dels av byggnad för en pediatrisk klinik vid blivande rikssjukhus i Stockholm eller, om sådant icke skulle komma till stånd, vid annan av karolinska mediko-kirurgiska institutet godkänd sjukvårdsinrättning i Stockholm, dels ock vid eller i anslutning till samma sjukhus eller sjukvårdsinrättning av anstalt för undersökning av s. k. psykopatiska barn i enlighet med Kungl. Maj:ts närmare bestämmande användas sammanlagt 1,000,000 kronor, därvid staden skall erhålla samma rätt till platser å kliniken och anstalten, som om staden själv tillskjutit beloppet. Plats- och driftkostnaderna skola beräknas enligt enahanda grunder, som kunna komma att tillämpas beträffande stadens övriga platser vid samma sjukhus. Uppgörelse om dessa villkors närmare innebörd skall för godkännande underställas Stockholms stads hälsovårdsnämnd.

2 mom. För tiden efter det barnhusets nuvarande sjukvårdsanstalt nedlagts och intill dess pediatrisk klinik vid den i 1 mom. åsyftade sjukvårdsinrättning tagits i bruk må av Stockholmsfondens avkastning årligen användas intill 50,000 kronor såsom bidrag för uppehållande av en sådan klinik, under förutsättning att staden av densamma tillförsäkras enahanda förmån som nu av barnhusets sjukvårdsanstalt. Uppgörelse om närmare villkor härom skall för godkännande underställas stadens hälsovårdsnämnd.

3 mom. Avkastningen av Stockholmsfonden i den mån fonden eller avkastningen ej användes enligt bestämmelserna i 1 och 2 mom. härovan eller i 5 § skall, efter avdrag av kostnaden för deposition i öppet förvar i bank av fondens värdehandlingar, komma Stockholms stad, enligt de närmare bestämmelser, som angivas i 3 §, tillgodo såsom bidrag för sådan barnavårdande verksamhet, som avses i barnhusets reglemente eller eljest är av annan i 2 § 2 mom. lagen om samhällets barnavård åsyftad beskaffenhet än uppehållande av barnhem för stadigvarande vård av normala, friska barn.

För utredning av frågan angående pediatriska kliniker i Stockholm har av chefen för ecklesiastikdepartementet anlitats f. d. generalfältläkaren F. J. Bauer. Sedan från karolinska institutets lärarkollegium yttrande inhämtats rörande behovet av lärarkrafter för den pediatriska undervisningen för tiden efter den 1 juli 1932 och lärarkollegiet därvid hävdat, att någon minskning av det nuvarande antalet lärarkrafter eller någon förändring av dessa lärarkrafters beskaffenhet icke kunde ifrågakomma, avgav Bauer sin utredning den 26 november 1930. Enligt denna utredning borde, i händelse två professurer i pediatrik och alltså två pediatriska kliniker bibehölles vid karolinska institutet, för tiden till dess en ny pediatrisk klinik öppnades å karolinska sjukhuset, kliniken å kronprinsessan Lovisas vårdanstalt bibehållas. I fråga om den andra kliniken funnes två möjligheter. Den ena den, att den bibehölles å nuvarande plats, den andra den, att kliniken anordnades å något Stockholms stads barnsjukhus. Den förra vore att i många avseenden föredraga. Sedan nybyggnad för pediatrisk klinik kommit till stånd å karolinska sjukhuset, borde den andra kliniken antingen förläggas å Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt eller å det stadens barnsjukhus, vilket upplåtits åt undervisning, eller, och obetingat bäst, nybyggnad även för denna ske i anslutning till kliniken å karolinska sjukhuset. Därest endast en professur i pediatrik och alltså endast en pediatrisk klinik ansåges behövlig, borde, intill tiden för öppnandet av en ny pediatrisk klinik å karolinska sjukhuset, kliniken å kronprinsessan Lovisas vårdanstalt bibehållas.

Angående barnhusets fastigheter i kvarteret Mimer i Stockholm inledde barnhusdirektionen nya förhandlingar med Stockholms stad samt försökte även erhålla högre anbud från enskilda. Förhandlingarna med staden, som slutförts inför statsrådet och chefen för socialdepartementet, hade lett till att staden erbjudit sig att betala en köpeskilling av 3,800,000 kronor. På grundval av dessa förhandlingar hade den 22 juni 1931 köpekontrakt avtalats. Samtidigt hade staden i särskilt avtal förbundit sig att i samband med tillträdet övertaga viss barnhusets personal.

Direktionen som haft att yttra sig över Bauers utredning, har vidare i anslutning till densamma och till förut omförmälda, den 22 juni 1931 dagteknade köpeavtal angående Mimerfastigheterna uppgjort förslag till avtal mellan Kungl. Maj:t och kronan, å ena, samt Stockholms stads hälsovårdsnämnd, å andra sidan, om upprätthållande av karolinska institutets nu till nämnda fastigheter förlagda pediatriska klinik. Detta avtalsförslag har följande lydelse:

Under förutsättning, att det den 22 juni 1931 dagtecknade köpeavtalet mellan allmänna barnhuset och Stockholms stad angående fastigheterna n:ris 1 och 2 i kvarteret Mimer i Vasastaden här i staden varder i vederbörlig ordning slutligen godkänt, har mellan statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar å ena och Stockholms stads hälsovårdsnämnd å andra sidan träffats följande avtal, som

dock, vad Kungl. Maj:t och kronan angår, icke blir giltigt, förrän riksdagen beviljar de under 7:o och 8:o omförmälda statsanslagen.

1:o.

För tiden intill dess en sådan pediatrisk klinik, som omförmäles i § 2 av de av Kungl. Maj:t den 21 november 1930 utfärdade bestämmelserna rörande förhållandet mellan barnhuset och Stockholms stad, kommer till stånd, dock högst intill den juli 1941, skall staden inom ovannämnda fastigheter i kvarteret Mimer upprätthålla en stadens sjukvårdsanstalt för barn om sjuttio platser, nedan kallad barnsjukhuset.

2:o.

För barnsjukhuset är staden icke skyldig att upplåta andra lokaler än dem, som för närvarande för barnhusets sjukvårdsanstalt tagas i anspråk, eller att bekosta annat än underhåll i nuvarande skick av dessa lokaler.

3:o.

Hälsovårdsnämnden skall under den i 1:o angivna tiden upplåta barnsjukhuset till karolinska mediko-kirurgiska institutet för undervisningsändamål såsom en institutets pediatriska klinik.

4:o.

Karolinska institutet skall på egen bekostnad bestrida läkarvården å barnsjukhuset, dock skall staden utbetala arvoden till läkarna vid barnsjukhuset i samma utsträckning och enligt samma grunder, som för närvarande av barnhuset tillämpas i fråga om läkarna vid barnhusets sjukvårdsanstalt.

5:o.

Överläkarbefattningen vid barnsjukhuset bestrides av den professor i pediatrik, som Kungl. Maj:t därtill förordar. Om dylikt förordnande skall hälsovårdsnämnden underrättas.

6:o.

Överläkaren vid barnsjukhuset intager i denna sin egenskap till hälsovårdsnämnden samma ställning som annan överläkare vid stadens sjukhus samt är pliktig att efterkomma de anordningar för sjukhusets inre förvaltning, som hälsovårdsnämnden äger vidtaga, liksom att ställa sig för stadens sjukhus gällande bestämmelser till efterrättelse.

7:o.

Såsom bidrag till bestridande av kostnaden för barnsjukhuset äger staden dels från statsverket utbekomma ett belopp av 60,000 kronor för år räknat, dels jämlikt de i 1:o omförmälda bestämmelserna av allmänna barnhusets stockholmsfonds avkastning erhålla ett belopp av 50,000 kronor för år räknat.

8:o.

Staden skall under den i 1:o angivna tiden vid barnsjukhuset upprätthålla den pediatriska poliklinik, vilken för närvarande är anordnad vid barnhusets sjukvårdsanstalt, och äger härför av statsverket erhålla ett anslag av 5,700 kronor för år räknat.

9:o.

Därest Kungl. Maj:t det påfordrar, skall staden för barn, vilka icke äga hemortsrätt i Stockholm, upplåta högst 15 av platserna å barnsjukhuset.

Avgifterna för vård av sådana barn må ej av hälsovårdsnämnden fastställas till högre belopp än vad som genomsnittligt motsvarar stadens egna kostnader för vården. Skillnaden mellan den sålunda fastställda vårdavgiften och det belopp, som staden kan såsom ersättning utfå av barnets hemortssamhälle, skall för varje räkenskapsår i efterskott ersättas staden av statsverket.

10:o.

Har detta avtal icke blivit godkänt av Stockholms stadsfullmäktige före den 1 november 1931 och av Kungl. Maj:t före den 1 maj 1932, är detsamma till alla delar förfallet.

Sedan yttranden över sistnämnda avtalsförslag avgivits av karolinska institutets lärarkollegium samt den 10 september 1931 av kanslersämbetet för rikets universitet, har statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, jämlikt Kungl. Maj:ts den 11 september 1931 givna bemyndigande, den 12 september 1931 å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar undertecknat avtalet, vilket därefter godkänts av Stockholms stadsfullmäktige den 19 oktober 1931, varvid dock från stadsfullmäktiges sida den förutsättningen för deras godkännande uppställts, att staden tillerkännes rätt till statsbidrag för i ifrågavarande fastigheter bedriven sinnessjukvård under den tid, som staden därstädes upprätthåller pediatrisk klinik.

Här torde slutligen böra erinras om de anslag för karolinska institutets pediatriska undervisning, som beröras av nu ifrågavarande angelägenhet.

I det för budgetåret 1931/1932 anvisade extra anslaget å 99,658 kronor till avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m. vid karolinska institutet ingå följande anslagsposter, nämligen

dels till en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm 7,700 kronor,

dels ock till bestridande av dagavgifter för sjuka barn, som till provisorisk vård och för pediatrisk-klinisk undervisning intagas å allmänna barnhuset i Stockholm, i den mån ej dylika avgifter åligga Stockholms kommun eller enskilda, 25,000 kronor.

I fråga om anslagsposterna å 7,700 kronor och 25,000 kronor hava bestämmelser meddelats genom beslut den 8 maj 1931.

Därvid har beträffande anslagsposten å 7,700 kronor föreskrivits, att densamma utgår under villkor att Stockholms stad för ändamålet för tiden den 1 juli 1931—den 30 juni 1932 tillskjuter motsvarande belopp. Därav skola såsom arvode utgå: till en assistent 3,600 kronor, till en amanuens 2,400 kronor, till en journalförerska 1,200 kronor och till en sköterska 1,800 kronor. I en av kanslern med tillstyrkande till Kungl. Maj:t överlämnad skrivelse har nu karolinska institutets lärarkollegium meddelat, att med hän-

syn till beräknade inkomster i form av poliklinikavgifter anslaget skulle kunna för budgetåret 1932/1933 nedsättas till 5,700 kronor samt hemställt om avlåtande till riksdagen av proposition i anslutning härtill.

Beträffande anslaget å 25,000 kronor, vilket skall i mån av behov användas för därmed avsett ändamål, gälla de bestämmelser, som genom beslut den 9 maj 1919 meddelats i fråga om motsvarande anslag för senare hälften av år 1919 och för år 1920.

Med ifrågavarande anslag avsågs (jämför punkt 132 av 1920 års åttonde huvudtitel) att bereda möjlighet till en förbättrad pediatrisk klinisk undervisning vid karolinska sjukhuset. Den åsyftade förbättrade pediatriska undervisningen ville man söka vinna genom att å allmänna barnhuset intoges ett erforderligt antal sjuka barn, särskilt spädbarn. Frågan härom hade varit föremål för en vidlyftig utredning, som utmynnat däri, att direktionen för barnhuset förklarat, att, under vissa förutsättningar, hinder icke mötte att tills vidare å barnhuset till provisorisk vård och för klinisk undervisning mottaga sjuka barn till angivet antal — 45 — mot en av direktionen bestämd dagavgift. Det beviljade anslaget avsåg närmast bestridande av denna dagavgift. I nyssnämnda beslut den 9 maj 1919 har föreskrivits, bland annat, att dessa dagavgifter icke må sättas till högre belopp än som motsvarar barnhusets kostnader för barnen.

Departementschefen har anfört bl. a. följande:

Den i ärendet förebragta utredningen, för vilken i det föregående utförligt redogjorts, giver enligt mitt förmenande vid handen, att det — med hänsyn till både undervisningens rätta bedrivande och den vetenskapliga forskningen — icke är tänkbart att indraga en av de nuvarande pediatrikprofessurerna vid karolinska institutet. Jag vill här endast erinra om det förhållandet, att karolinska institutet alltsedan år 1879 haft två professurer i pediatrik, samt att den omständigheten, att undervisning i pediatrik sedan ett tiotal år tillbaka anordnats vid universiteten i Uppsala och Lund, icke minskat omfattningen av pediatrikundervisningen vid karolinska institutet. Antalet vid institutet inskrivna medicine kandidater har ökats från 262 år 1918 till 472 år 1930. Under en lång följd av år har ett stort antal sökande till kurserna i pediatrik måst avvisas; under de senaste åren har som regel antalet avvisade sökande varit ungefär lika stort som antalet antagna. Att jag under dessa förhållanden icke kan biträda ett förslag om minskning av den nuvarande pediatrikundervisningen vid karolinska institutet torde ligga i öppen dag.

På sätt, som närmare belyses av de i ärendet avgivna utlåtandena, torde det från denna utgångspunkt vara ofrånkomligt att man även i fortsättningen har tillgång till två pediatriska kliniker.

Den ena av dessa skulle allt fortfarande vara förlagd till Kronprinsessan Lovisas vårdanstalt för sjuka barn. Härom har ingen meningsskiljaktighet rått, och torde jag alltså ej behöva längre uppehålla mig vid denna detalj liksom ej heller vid frågan, huru man bör förfara med denna klinik, sedan karolinska sjukhuset blivit färdigt. Att emellertid en spädbarnsavdelning även vid denna klinik skulle vara till stort gagn för undervisningen, torde vara otvivelaktigt, liksom jag vill framhålla önskvärdheten av att den nu till ett halvt år bestämda tiden för uppsägning av överenskommelsen mellan karolinska institutet och vårdanstaltens styrelse varder avsevärt förlängd.

För den andra kliniken kan man tänka sig två lösningar under den tid som måste förflyta, innan en pediatrisk klinik kan öppnas å karolinska sjukhuset. Antingen kan kliniken även i fortsättningen uppehållas å sin nuvarande plats, allmänna barnhuset, eller också måste en klinik anordnas å något av Stockholms stads barnsjukhus. Den i ärendet förebragta utredningen har givit vid handen, att det enda av dessa, som med hänsyn till storlek, belägenhet o. s. v. härvidlag kan komma i fråga är barnsjukhuset Samariten. En verkställd preliminär undersökning har emellertid givit vid handen, att kostnaderna för förläggande till nämnda sjukhus av en pediatrisk klinik beräknas uppgå till 800,000 à 1,000,000 kronor. Angivna siffror torde avvisa varje tanke på ett anordnande av en undervisningsklinik vid detta sjukhus, särskilt om man tager i betraktande, att de nya lokalerna skulle för ifrågavarande ändamål erfordras allenast till dess en pediatrisk klinik blivit inrättad vid karolinska sjukhuset.

Vad angår de föreslagna åtgärderna för social barnavård i samband med den pediatriska undervisningen, finner jag sådana i en eller annan form högeligen behjärtansvärda, men jag är ej beredd att för närvarande förelägga riksdagen förslag härutinnan. Frågan härom synes mig kräva ett närmare övervägande.

Jag kan vid nu angivna förhållande icke finna annat än att det förslag till lösning av denna klinikfråga, som erbjudes i de av allmänna barnhusets direktion framlagda förslagen, är det, som ur alla synpunkter är att föredraga.

Tack vare de i frågan förda förhandlingarna har det lyckats att för Mimersfastigheterna erhålla ett anbud av Stockholms stad, som med icke mindre än (3,800,000 — 3,065,000) 735,000 kronor överstiger det anbud, som förelåg, när ärendet år 1930 förelades riksdagen. Härjämte har staden förbundit sig att, bland annat, mot viss ersättning, vartill jag strax återkommer, för tiden intill dess en pediatrisk klinik enligt bestämmelserna i avtalet den 21 november 1930 kommer till stånd, dock högst intill den 1 juli 1941, inom allmänna barnhusets nuvarande fastigheter upprätthålla en stadens sjukvårdsanstalt för barn om 70 platser, avsedd för pediatrisk klinisk undervisning.

Sistnämnda avtal har, såsom jag tidigare erinrat, av mig preliminärt godkänts å Kungl. Maj:ts och kronans vägnar den 12 september 1931 i enlighet med Kungl. Maj:ts den 11 september 1931 mig givna bemyndigande. Såsom jag förut omnämnt, har avtalet jämväl godkänts av Stockholms stadsfullmäktige, vilka dock därvid fogat den förutsättningen, att staden tillerkännes rätt till statsbidrag för den i ifrågavarande fastigheter bedrivna sinnessjukvården under den tid, som staden därstädes upprätthåller pediatrisk klinik. Enligt vad jag från medicinalstyrelsen inhämtat, lärer från styrelsens sida hinder icke komma att möta att för den i avtalet om den pediatriska klinikens uppehållande avsedda tiden erhålla godkännande av den i berörda fastigheter bedrivna sinnessjukvården såsom likvärdig med statens sinnessjukvård. Staden lärer alltså bliva berättigad att för nämnda tid erhålla bidrag av statsmedel för den i fastigheterna bedrivna sinnessjukvården i enlighet med de regler, som jämlikt särskilt avtal i allmänhet gälla beträffande stadens sinnessjukvård.

För att avtalet skall kunna genomföras fordras emellertid, att riksdagen beviljar vissa närmare angivna anslag.

Staden har för upprätthållandet av barnsjukhuset fordrat en årlig er-

sättning av 110,000 kronor. Detta belopp har beräknats på följande sätt. Allmänna barnhusets utgifter för det hittills av barnhuset uppehållna barnsjukhuset hava under senare år uppgått till i medeltal ungefär 40,000 kronor årligen. Därjämte har, såsom förut nämnts, barnhuset kostnadsfritt upplåtit lokaler. Efter samma beräkning, som legat till grund för ett avtal mellan barnhuset och staden om upplåtande till staden av lokaler i samma fastighet till sinnessjukhus, skulle hyran för barnsjukhusets lokaler utgjort 70,000 kronor. Summan av nämnda båda belopp, tillhopa 110,000 kronor, har staden ansett böra tillgodokomma staden, om staden skulle upprätthålla barnsjukhuset. Då för sådant ändamål efter den 1 juli 1932 finnes tillgängligt allenast 50,000 kronor årligen från barnhusets medel, utgörande avkastning från förenämnda belopp av 1,000,000 kronor av Stockholmsfonden, erfordras ytterligare 60,000 kronor. Då det måste anses rimligt, att staden icke vidkännes högre kostnad för barnsjukhuset än hittills, har jag ansett sistnämnda belopp böra täckas genom anslag å riksstaten. Med hänsyn till de fördelar karolinska institutet genom barnsjukhusets uppehållande tillföres, kan en sådan utgift väl försvaras. Andra utvägar för ordnandet av pediatrikundervisningen bliva, såsom jag nyss antytt, uppenbarligen väsentligt dyrare.

I detta sammanhang må framhållas, att stadens kostnader för barnsjukhuset komma att bliva icke oväsentligt högre än barnhusets hittillsvarande utgifter därför. Hittills utgående avlöningar åt barnhusets personal understiga nämligen väsentligt vad staden efter sitt övertagande av sjukhuset skulle komma att i enlighet med det för staden gällande avtal härför få betala. Jag har emellertid ansett, att detta icke borde inverka fördyrande för staten, och fördenskull hävdat, att statens bidrag skulle beräknas efter vad som gällt under den tid barnhuset drivit sjukhuset. Av stadskollegiets utlåtande i ärendet inhämtas också, att staden, som hittills i platsavgifter till barnhuset årligen fått vidkännas en kostnad av i genomsnitt 67,100 kronor, efter övertagandet av sjukhuset i egen drift skulle för motsvarande förmåner i platser få en kostnad av 81,000 kronor.

Vidare är att märka, att vid bifall till den nu föreslagna anordningen det sedan ett tiotal år tillbaka utgående anslaget å 25,000 kronor till bestridande av dagavgifter för å barnhuset intagna sjuka barn icke längre torde böra utgå. Avtalet rörande den pediatriska kliniken innebär visserligen en möjlighet att upplåta en viss del av platserna å barnsjukhuset, högst 15, till barn, som icke äga hemortsrätt i Stockholm, och skall kronan vidkännas kostnaderna för skillnaden mellan den fastställda vårdavgiften och eventuellt utgående ersättning från barnets hemortssamhälle. Emellertid är att märka, att en dylik upplåtelse endast skall ske, därest Kungl. Maj:t det påfordrar, och något krav i detta avseende från Kungl. Maj:ts sida torde icke uppställas, förrän en utredning från sakkunnigt håll föreligger, utvisande att det material, som Stockholms stad lämnar för den pediatriska undervisningen, icke är för densamma tillräckligt belysande utan behov faktiskt förefinnes av dylikt material jämväl från orter utom huvudstaden. Först då den pediatriska undervisningens målsmän på grundval av en dylik utredning skulle resa anspråk i detta avseende, lärer Kungl. Maj:t taga spörsmålet under övervägande, och skulle fog för åtgärder i detta avseende befinnas föreligga, torde frågan såsom innebärande ekonomiska konsekvenser böra underställas riksdagen. Jag anser mig emellertid icke nu böra räkna med nyssnämnda hittills utgående anslag å 25,000 kronor.

Nettoökningen för statsverket skulle sålunda uppgå till 35,000 kronor. Detta belopp kan visserligen, i all synnerhet under nu förhandenvarande förhållanden, synas stort, men den av mig förordade lösningen torde dock, såsom jag tidigare framhållit — sedan numera den ur andra synpunkter nödvändiga omorganisationen av allmänna barnhuset ägt rum — vara den, som för staten erbjuder det jämväl ekonomiskt sett fördelaktigaste ordnandet av pediatrikundervisningen vid karolinska institutet.

Enligt det framlagda förslaget skulle Stockholms stad vidare för upprätthållande av den pediatriska poliklinik, som för närvarande är anordnad vid barnhusets sjukvårdsanstalt, erhålla ett årligt anslag av 5,700 kronor. Såsom jag i det föregående erinrat, har sedan åtskilliga år ett anslag å 7,700 kronor utgått för uppehållande av en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm. Detta anslag har, såsom jag förut anfört, ansetts kunna nedsättas till 5,700 kronor; jag tillstyrker detta belopp.

De närmare föreskrifter, som må bliva erforderliga beträffande de nu av mig tillstyrkta anslagen, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles utfärda.

Utskottets yttrande.

Genom den förebragta utredningen synes det utskottet vara ådagalagt, att det icke är möjligt att vidtaga någon inskränkning i fråga om de anstalter och arbetskrafter, som för närvarande stå till buds för den pediatriska undervisningen vid karolinska institutet. Vid sådant förhållande torde den av Kungl. Maj:t nu föreslagna lösningen av den pediatriska klinikfrågan böra godtagas, ehuru det givetvis är beklagligt, att under nuvarande förhållanden en merkostnad för ifrågavarande undervisning av 35,000 kronor uppkommer för statsverket. Utskottet vill alltså tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag i avseende å klinikverksamheten. I övrigt föranleder Kungl. Maj:ts förslag ingen erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må

a) såsom bidrag till upprätthållande av en pediatrisk klinik i Stockholm för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 60,000 kronor;

b) till uppehållande av en poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 5,700 kronor;

båda anslagen att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må finna gott föreskriva.

Omkostnader för tandläkarinstitutets verksamhet m. m. [106.] jämte tre i ämnet väckta motioner.

107:o) Kungl. Maj:t har (punkt 106) föreslagit riksdagen att dels godkänna det av departementschefen i statsrådsprotokollet framlagda förslaget till omkostnadsstat för tandläkarinstitutet för budgetåret 1932/1933, dels till omkostnader för tandläkarinstitutets verksamhet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 155,500 kronor, dels ock till extra lärarkrafter vid tandläkarinstitutet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 15,500 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 218—225 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels en inom andra kammaren av herr *O. W. Lövgren* väckt motion (II: 326), vari hemställts, att riksdagen ville för anställande av tvenne kontrollantbiträden vid tandläkarinstitutet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 4,800 kronor,

dels ock två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *A. Nylander* (I: 152) och den andra inom andra kammaren av herr *S. Bengtsson* i Norup (II: 321), vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärders vidtagande för genomförande, i huvudsaklig överensstämmelse med vad i motionen I: 152 anförts samt i den mån och i den utsträckning sådant läte sig göra utan kostnader för statsverket, redan från och med läsåret 1932/1933 av de åtgärder, vilka i ett av de jämlikt nådigt bemyndigande den 22 juli 1931 tillkallade sakkunniga för ordnande av tandläkarutbildningen i riket i underdånigt utlåtande av den 3 december 1931 framlagts i avsikt att för de studerande vid tandläkarinstitutet nedbringa studiekostnaderna.

Det av departementschefen framlagda förslaget till omkostnadsstat har följande utseende:

Omkostnadsstat.

1.	Värme och lyshållning	kronor	30,000: —
2.	Tvätt och linne, renhållning samt vattenavgifter	»	30,000: —
3.	Tryckningskostnader, renskrivningskostnader samt telefonavgifter	»	6,000: —
4.	Avlöning till tamburvakt, till en kassörska samt till biträden på röntgenavdelningen	»	8,700: —
5.	Avlöning till en sköterska på protésavdelningen	»	2,400: —
6.	Avlöning till två sköterskor på tandfyllningsavdelningen och tandkirurgiska avdelningen	»	4,800: —
7.	Avlöning till vaktmästare, tillika portvakt	»	2,600: —
8.	Biblioteket	»	1,000: —
9.	Reparationer och oförutsedda utgifter	»	10,000: —
10.	Underhåll av inventarier	»	10,000: —
11.	Förbrukningsmateriel för institutets praktiska verksamhet, *förslagsanslag*	»	40,000: —
12.	Undervisnings- och åskådningsmateriel	»	10,000: —
	Summa *förslagsanslag*	kronor	155,500: —

Anm. Tandläkarinstitutets lärarråd äger att beträffande de i omkostnadsstaten under 1—3, 8—10 samt 12 upptagna anslagsposterna å en post göra minskning samt å en annan ökning, endast nämnda anslagsposters sammanlagda summa icke överskrides.

Den av 1931 års riksdag godkända omkostnadsstaten slutade å ett belopp av 145,900 kronor. I förhållande härtill företer den nu framlagda staten en ökning av 9,600 kronor. Denna ökning beror på att framställning gjorts om dels ökning av anslagsposterna till tvätt och linne, renhållning och vattenavgifter samt till underhåll av inventarier från 25,000 kronor,

respektive 8,000 kronor, till 30,000 kronor, respektive 10,000 kronor, dels ock anställande av en ny vaktmästare, tillika portvakt, med ett arvode av 2,600 kronor.

Anslaget till extra lärarkrafter utgår jämväl för innevarande budgetår med ett belopp av 15,500 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionen II: 326 framställda yrkandet, tillåter sig utskottet att hänvisa till motionen.

Till stöd för det i motionerna I: 152 och II: 321 framförda yrkandet har i motionen I: 152 anförts följande:

I samband med behandlingen av tandläkarinstitutets anslagsäskanden för budgetåret 1931/1932 anförde 1931 års riksdag i skrivelse den 17 april 1931, nr 8 A, under punkt 117 bland annat följande.

I samband med behandlingen av förevarande anslagsäskande har riksdagen uppmärksammat ett förhållande, som synes riksdagen icke böra få passera oanmärkt. Riksdagen har nämligen inhämtat, att eleverna vid tandläkarinstitutet för deltagande i vissa teoretiska obligatoriska undervisningskurser äro betungade med avgifter, vilka med relativt avsevärda belopp utgå till de för kurserna anställda lärarna. Riksdagen kan icke finna denna anordning tillfredsställande. Enligt vad riksdagen har sig bekant, har också institutets lärarråd haft sin uppmärksamhet riktad härå samt, åtminstone i vad angår en av kurserna, vidtagit åtgärd för ändring härutinnan. Riksdagen anser önskvärt, att berörda förhållanden av Kungl. Maj:t göras till föremål för närmare undersökning, på det att rättelse i saken måtte komma till stånd. Huruledes en omläggning lämpligen bör ske — om genom inrättande av särskilda med fixerade arvoden avlönade speciallärare för denna undervisning eller på annat sätt — därom är det givetvis icke möjligt för riksdagen att nu yttra sig. Riksdagen förutsätter emellertid, att resultatet av den blivande undersökningen skall föreligga, då riksdagen nästa år har att taga ställning till tandläkarinstitutets anslagsäskanden.

Sedan statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet, på grund av erhållet nådigt bemyndigande av den 22 juli 1931, tillkallat sju personer, däribland undertecknad, för att såsom sakkunniga inom nämnda departement biträda med utredning rörande det framtida ordnandet av tandläkarutbildningen i riket, hava nämnda sakkunniga, på grund av erhållen särskild nådig remiss, den 3 december 1931 avgivit underdånigt utlåtande i fråga om vissa obligatoriska avgifter för studerande vid tandläkarinstitutet. I berörda utlåtande hava de sakkunniga framlagt ett förslag rörande omförmälda kursavgifter, avsett att åvägabringa en begränsning av studiekostnaderna för nämnda elever genom borttagande av de särskilda avgifterna för samtliga de obligatoriska kurserna till tandläkarkandidatexamen samt för ämnet kirurgi till tandläkarexamen ävensom genom införande av vissa reformer i det nu tillämpade systemet för undervisning och examination.

I stället för att, såsom nu är fallet, erhålla sitt lärararvode genom nyssnämnda avgifter — vilka de sakkunniga funnit oskäligt höga — skola vederbörande lärare enligt det framlagda förslaget åtnjuta till sitt belopp fixerade, av elevantalet oberoende arvoden, beräknade efter 40 kronor för varje föreläsningstimme, därvid föreläsningstimmarnas antal skola av vederbörande myndighet fastställas. De studerande hava att, i stället för omförmälda

särskilda avgifter, till tandläkarinstitutet erlägga en till erforderligt belopp fixerad terminsavgift.

De sålunda föreslagna ändringarna skulle — även med bibehållande av den rådande principen att kostnaderna för tandläkarutbildningen skola bestridas av de studerande själva — för de studerande medföra en icke oväsentlig minskning av studiekostnaderna. De sakkunniga gå emellertid längre i detta hänseende och föreslå, att staten till viss del skall övertaga nämnda kostnader, varigenom ytterligare lättnad skulle komma att beredas de studerande.

Jag förutsätter, att de sakkunnigas berörda utlåtande kommer att tillhandahållas vederbörande utskott, varför jag anser mig här kunna inskränka mig till att återgiva vissa delar av detsamma.

Efter att hava i detalj diskuterat de principiella förutsättningarna för de föreslagna förändringarna och närmare fixerat dessa ändringsförslag anföra de sakkunniga:

»De sakkunniga komma alltså till följande utgiftsstat för tandläkarinstitutet, avdelningen för tandläkarkandidatexamen.

Utgiftsstat.

Arvoden för huvudlärarna för undervisningen och examination.		
För läraren i anatomi med histologi och embryologi . .	7,400: —	
» » » fysiologi och fysik	3,800: —	
» » » kemi med metallurgi och läkemedelslära	5,000: —	
» » » patologi med bakteriologi	4,600: —	20,800: —
Amanuensarvoden.		
25 % å undervisningsarvodet (16,800 kronor till huvudlärarna	4,200: —	4,200: —
Ersättning till de teoretiska institutionerna vid Karolinska institutet till materiel, belysning, städning etc.	2,500: —	2,500: —
Inspektors arvode, andel fallande på avdelningen för tandläkarkandidatexamen	1,000: —	1,000: —
Expenser	1,500: —	1,500: —
	Summa utgifter	30,000: —

De sakkunniga övergå nu till behandlingen av frågan, hur enligt deras mening utgifterna för tandläkarkandidatutbildningen böra täckas.

Det de sakkunniga givna uppdraget att utreda de med tandläkarutbildningen i vårt land förknippade frågorna är, som framgår bland annat av Eders Kungl. Maj:ts nådiga brev till statskontoret den 22 juli 1931, väsentligen betingat av den på alla håll erkända önskvärdheten av en minskning av utbildningskostnaderna för tandläkare och i första rummet en minskning av de obligatoriska kursavgifterna.

Det har under sådana förhållanden framstått som en huvuduppgift för de sakkunniga att framlägga förslag till åtgärder, som möjliggöra en dylik minskning.

Skilda möjligheter, vilka för övrigt ej behöva utesluta varandra, stå härvid till buds.

Även med uppehållande av den principen, att tandläkarutbildningen helt

eller i väsentlig mån skall bekostas av de studerande och av inkomsterna av den verksamhet, som bedrives i samband med tandläkarutbildningen, kan minskning av de obligatoriska avgifterna åvägabringas genom en sänkning av arvodena till den lärargrupp, som omhänderhar undervisningen till tandläkarekandidatexamen. Möjligheten härav står framför allt i samband med, att dessa arvoden på grund av ökningen av antalet odontologie studerande automatiskt sprungit upp till belopp, som aldrig ursprungligen varit avsedda och som, enligt vad som ligger i öppen dag, torde få anses för höga. Såsom framgår av det föregående går också de sakkunnigas förslag ut på dessa arvodens väsentliga sänkning.

Den utgiftsstat å 30,000 kronor, som enligt de sakkunnigas uppfattning är tillräcklig för bekostande av tandläkarkandidatutbildningen, motsvarar, med ett beräknat antal av 100 odontologie studerande, i avrundat belopp en årsavgift för varje studerande å 300 kronor.

Då nuvarande obligatoriska avgifter för undervisning och examination till odontologie kandidatexamen uppgå till 430 kronor (varav 385 kronor utgöra kursarvoden och 45 kronor examensavgift), medför en reducering av avgifterna i enlighet med de sakkunnigas förslag en ej oväsentlig ekonomisk avlastning för de studerande, en avlastning, som uppgår till ungefär 130 kronor, och detta med bibehållande av principen, att kostnaderna för tandläkarkandidatexamen skola bäras av de odontologie studerande.

Då de sakkunniga framlägga denna kalkyl, äro de emellertid fullt på det klara med, att den är behäftad med åtskilliga osäkra moment. De sakkunniga ha emellertid ej anledning att närmare utreda arten och betydelsen av dessa olika moment, alldenstund de ej spela in på ett alltför störande sätt i det system för tändläkarkandidatundervisningens finansiering, till vilket de sakkunniga efter diskussion av de olika möjligheterna vilja ansluta sig.

De sakkunnigas förslag går, i korthet sagt, ut på, att de odontologie studerande hava att erlägga en till sitt belopp fastställd terminsavgift, som inlevereras till statsverket, och att utbetalningen av de med tandläkarkandidatundervisningen förknippade utgifterna äger rum direkt från statsverket.

Om även fortsättningsvis den principen skulle följas, att tandläkarkandidatundervisningen, praktiskt taget, skall betalas genom de studerandes avgifter, skulle de av de sakkunniga föreslagna anordningarna medföra, att vissa år statsverkets inkomster av de influtna avgifterna (300 kronor per studerande) torde bliva större än de med utbildningen sammanhängande kostnaderna under det att andra år kanske motsatsen äger rum.

En ytterligare och mer väsentlig minskning i de kostnader, varmed de studerande till tandläkarkandidatexamen äro betungade, skulle ernås, för den händelse staten helt eller delvis övertoge de kostnader, som äro förenade med vidmakthållandet av undervisningen till examen i fråga. För sin egen del finna de sakkunniga det principiellt tilltalande, att dessa kostnader övertagas av staten. Det torde numera ej finnas anledning att upprätthålla en skillnad mellan det sätt, varpå undervisningen till tandläkarkandidatexamen finansieras, och det sätt, varpå övriga former för högre undervisning bekostas.

Då riksdagen år 1897 uttalade sig för att kostnaderna för det då nyupprättade tandläkarinstitutet framför allt borde falla på de studerande själva, saknades ganska allmänt inblick i vad tandvården betyder för folkhälsan. Under det tredjedels sekel, som sedan dess förflutit, har uppfattningen på

detta område ändrat sig. Det anses numera ovedersägligt, att tillgången till effektiv tandvård är av synnerlig betydelse för folkets hälsa och arbetskraft och att det därför är en viktig uppgift för staten att för folkets breda lager möjliggöra en dylik tandvård. Ett auktoritativt uttryck får denna uppfattning i den utredning angående ordnandet av folktandvården i riket, som genom statens försorg utförts och som finnes tillgänglig i det betänkande, som år 1928 avgavs av för ändamålet tillkallade sakkunniga.

Även om de sakkunniga alltså principiellt äro av den uppfattningen, att undervisningen till tandläkarkandidatexamen bör vara kostnadsfri för de studerande i samma mening som högre undervisning eljest är kostnadsfri, anse sig de sakkunniga likväl böra taga hänsyn till de ekonomiska svårigheter, som ett antal år framåt kunna beräknas göra sig gällande för staten att övertaga en utgift, som hittills ej påvilat densamma. De sakkunniga vilja därför endast föreslå att staten visserligen bidrager till här ifrågavarande kostnad, men att huvudandelen av kostnaden tillsvidare bäres av de odontologie studerande.

Sitt förslag få de sakkunniga utforma på följande sätt.

Studerande, som vunnit inträde vid tandläkarinstitut och där ämnar avlägga tandläkarkandidatexamen, har att erlägga en terminsavgift å 100 kronor, vilken erlägges i två poster om 50 kronor vardera, en i början och en i mitten av varje termin, och vars erläggande medför rätt att utan ytterligare ersättning deltaga i undervisningskurserna till examen ifråga i enlighet med för dessa kurser fastställda regler, ävensom att i vederbörlig ordning undergå examination. De så influtna avgifterna inlevereras direkt till statsverket.

Den föreslagna uppdelningen av terminsavgiften i två poster, vilka skola inbetalas vid respektive början och mitten av varje termin, avser att undvika en onödig belastning av sådana studerande, som endast en kortare tid av terminen begagna sig av undervisnings- och examinationsmöjligheterna till tandläkarkandidatexamen. Den tar alltså särskild hänsyn till sådana studerande som ej medhinna avläggandet av nämnda examen på två terminer, men väl äro i stånd att avlägga densamma vid början av den därpå följande terminen.

Den föreslagna terminsavgiften å 100 kronor motsvarar en årsavgift å 200 kronor. Under förutsättning av, att elevantalet i tandläkarkandidatexamen är 100, skulle alltså för år i dylika elevavgifter inflyta 20,000 kronor. Då den totala utgiftssumman för vidmakthållandet av undervisningen till tandläkarkandidatexamen enligt ovan verkställda beräkning skulle uppgå till 30,000 kronor, innebär de sakkunnigas förslag, att två tredjedelar av utgifterna skulle täckas av elevavgifterna och en tredjedel av statsmedel».

Beträffande avgifterna för kursen i kirurgi till tandläkarexamen anföra de sakkunniga bland annat:

»Av de avgifter, som erläggas av odontologie kandidaterna, intager avgiften till läraren i kirurgi en särställning. Denne lärare uppbär 80 kronor för varje elev. Totalersättningen för den av honom givna kursen betingas alltså av antalet i kursen deltagande och utgår sålunda efter samma principer som arvodena till lärarna i kurserna till tandläkarkandidatexamen, under det att övriga lärare i kurserna till tandläkarexamen uppbära till sitt belopp fastställd lön på stat, oberoende av elevantalet.

De sakkunniga hava redan i samband med framställandet av förslag rörande avgifterna till tandläkarkandidatexamen utvecklat de synpunkter, som de anse böra komma ifråga vid fastställandet av timarvodet för en lärare i den ställning lärarna i kirurgi intaga. De sakkunniga finna ej anledning att här upprepa vad de i nämnda sammanhang uttalat utan nöja sig med att — under hänvisning till dithörande del av sitt utlåtande — direkt framställa sitt förslag rörande arvodet ifråga.

De sakkunniga måste härvid taga hänsyn till det förhållandet, att undervisningen i kirurgi anlitas av så många elever, att dessa senaste läsår uppdelats på två kurser, var och en med sin särskilda lärare.

De sakkunniga föreslå, att arvodet till lärarna i allmän kirurgi fixeras till ett belopp av 40 kronor för undervisningstimme. Vidare föreslås, att antalet undervisningstimmar för varje kurs tills vidare bestämmes till 30, ett antal, som ungefärligen torde motsvara de hittills för denna undervisning disponerade timantalet. Till var och en av lärarna skulle alltså för undervisningen utgå en ersättning av 1,200 kronor.

I överensstämmelse med sin i det föregående utvecklade uppfattning anse de sakkunniga, att särskild ersättning bör utgå för examinationen i ämnet. För denna del av lärarnas arbete föreslås en ersättning av 750 kronor till var och en av lärarna.

Totalbeloppet av det arvode, som var och en av lärarna i allmän kirurgi enligt de sakkunnigas förslag alltså skulle äga uppbära, blir 1,200 + 750 kronor = 1,950 kronor, ett belopp som de sakkunniga emellertid anse sig kunna avrunda till 2,000 kronor. De sakkunniga räkna alltså med ett belopp av tillhopa 4,000 kronor till täckande av kostnaderna för undervisning och examination i allmän kirurgi.

Härtill bör dock komma ett belopp av i runt tal 5 kronor för varje elev till de institutioner, å vilka undervisningen ifråga förlägges, för material, städning etc. Den så erhållna summan, vilken med senaste årets elevantal å 135 stycken uppgår till 675 kronor. anse sig de sakkunniga dock kunna avrunda nedåt till 500 kronor.

Det av de sakkunniga här framlagda förslaget innebär en väsentlig sänkning av den ekonomiska belastning för de studerande som undervisningen i allmän kirurgi representerar. Av de studerande erlades för nämnda undervisning under senaste läsår ett belopp av tillhopa 11,475 kronor, medan enligt de sakkunnigas förslag beloppet ifråga skulle fixeras till 4,500 kronor.

Beträffande formen för erläggande av avgiften för deltagande i kursen i allmän kirurgi och med hänsyn till det sätt, varpå arvodet till kurslärare och institutioner utbetalas, föreslå de sakkunniga samma system som ifråga om kurserna till tandläkarkandidatexamen. De föreslå alltså att avgiften för kursen i allmän kirurgi erlägges i form av terminsavgift i samband med terminsavgiften i övrigt till tandläkarexamen. Avgiften skulle alltså inflyta till statsverket. Utbetalningen av lärararvodena och materialersättningen bör likaledes ske direkt från statsverket. Närmast till hands ligger därvid, att avgiften ifråga erlägges den vårtermin, under vilken den studerande deltager i kursen i allmän kirurgi.

Det belopp, som bör erläggas av varje i kursen i allmän kirurgi deltagande studerande för att täcka den totala kostnaden för kursen (4,500 kronor), kommer under förutsättning av att kursdeltagarnas antal uppgår till

125, att uppgå till 36 kronor. De sakkunniga anse sig emellertid böra uppåt avrunda beloppet ifråga och föreslå alltså, att varje deltagare för här ifrågavarande ändamål erlägger en avgift av 40 kronor.

Genom att elevernas avgifter direkt inbetalas till statsverket, som i stället övertager utbetalandet av lärararvoden och materialersättning, kommer även på denna punkt att på statsverkets lott falla utjämnandet av de med växlande elevantal förenade svängningarna i inkomstbeloppen.»

Såsom framgår av förslaget skulle statsverket genom sitt ifrågasatta övertagande till viss del av kostnaderna för tandläkarutbildningen komma att åsamkas en årlig utgift, som de sakkunniga, med utgångspunkt från ett elevantal till tandläkarkandidatexamen av 100, beräknat till 10,000 kronor, eller, därest en ifrågasatt uppdelning av ett av de i nämnda examen ingående ämnena komme att äga rum, 11,000 kronor.

På grund av denna omständighet har statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet i årets statsverksproposition (under punkt 106) meddelat, att han, då förslaget alltså ställde nya ekonomiska anspråk på statsverket, under nuvarande finansiella läge ansett sig icke kunna framlägga detsamma för riksdagen.

»Det vore enligt min mening mycket beklagligt, om ännu ett eller kanske flera år skulle förflyta, innan någon åtgärd vidtages till lättande av de alltför tunga ekonomiska bördor, som, enligt vad ovan anförts, under nuvarande förhållanden åvila de studerande vid tandläkarinstitutet. Den rådande ekonomiska depressionen synes visserligen utgöra ett fullgiltigt skäl för, att statsverket förskonas från den utgiftsökning, som dess föreslagna partiella övertagande av tandläkarutbildningskostnaderna skulle medföra. Men av de sakkunnigas förslag framgår, att de föreslagna ändringarna skulle för de studerande kunna åvägabringa en icke oväsentlig ekonomisk lättnad även utan anlitande av statens ekonomiska bistånd. Sålunda skulle den av de sakkunniga föreslagna reduceringen av kursavgifterna till tandläkarkandidatexamen, även utan statens ekonomiska stöd, för de studerande medföra en utgiftsminskning av 130 kronor. Den föreslagna reduceringen av avgiften i ämnet kirurgi till tandläkarexamen synes jämväl kunna åvägabringas utan kostnad för statsverket. Jag finner det högeligen önskvärt, att de studerandes intressen härvidlag i möjligaste mån vinna behjärtande.

Intet synes mig hindra, att redan nu de av de sakkunniga föreslagna åtgärderna komma till stånd i den mån detta kan ske utan att statsverket därigenom betungas med extra utgifter».

Utskottets yttrande.

Utskottet vill erinra om att Kungl. Maj:t även för 1931 års riksdag framlade förslag om beviljande av 2,600 kronor till anställande vid tandläkarinstitutet av en ny vaktmästare, tillika portvakt, men att riksdagen icke fann behovet av denna befattning ådagalagt. Vid förnyad prövning av denna fråga har utskottet, med hänsyn till numera föreliggande utredning rörande omfattningen av vaktmästargöromålen vid institutet, ansett det vara styrkt, att den föreslagna nya befattningen är behövlig, och tillstyrker därför anvisande av erforderliga medel för detta ändamål, alltså 2,600 kronor.

Jämväl den begärda höjningen av anslagsposten till underhåll av inventarier från 8,000 kronor till 10,000 kronor finner sig utskottet kunna till-

styrka, varemot utskottet icke anser det erforderligt, att anslagsposten till tvätt och linne, renhållning samt vattenavgifter å 25,000 kronor ökas med mer än 3,000 kronor till 28,000 kronor, alltså 2,000 kronor mindre än Kungl. Maj:t föreslagit. I överensstämmelse härmed bör ändring ske i det av departementschefen framlagda förslaget till omkostnadsstat. Denna kommer vid nu angivna förhållande att sluta på 153,500 kronor, med vilket belopp det extra förslagsanslaget till omkostnader för institutets verksamhet för budgetåret 1932/1933 bör upptagas. Gentemot förslaget om ett extra anslag å 15,500 kronor till extra lärarkrafter för budgetåret 1932/1933 har utskottet intet att erinra.

Vad härefter angår det i motionen II: 326 framställda yrkandet om ett extra anslag å 4,800 kronor för anställande av två kontrollantbiträden vid tandläkarinstitutet, förefaller det utskottet, som om åtskilligt skulle tala för att den i motionen omförmälda kontrollen över de studerande och i viss mån även över patienterna vore av behovet påkallad. Då det emellertid är fråga om en ny anordning, vilken väl torde komma under bedömande i samband med den för närvarande pågående sakkunnigutredningen angående institutets omorganisation, anser sig utskottet icke kunna förorda anslag för ändamålet i den omfattning, motionären påyrkat. För att emellertid anordningen må kunna försöksvis prövas och erfarenheterna därav tillgodogöras vid en blivande omorganisation vill utskottet föreslå, att ett mindre belopp, nämligen 2,000 kronor, ställes till förfogande för ändamålet. Utskottet vill alltså på det sättet tillstyrka motionen II: 326, att utskottet förordar, att riksdagen till kontrollantbiträde vid tandläkarinstitutet för budgetåret 1932/1933 anvisar ett extra anslag av 2,000 kronor:

Vidkommande motionerna I: 152 och II: 321 betraktar utskottet det som en synnerligen viktig angelägenhet, att tandläkarstuderandenas studiekostnader snarast möjligt nedbringas och de av 1931 års riksdag påtalade missförhållandena med avseende å vissa lärarersättningar vid tandläkarinstitutet utan uppskov undanröjas. Med hänsyn till sakens angelägna beskaffenhet har utskottet, som närmare tagit del av det i motionerna åberopade sakkunnigutlåtandet av den 3 december 1931, funnit sig böra bortse från de betänkligheter, som eljest måste möta mot ett ställningstagande från riksdagens sida till ett sakkunnigförslag, som ännu icke blivit efter erforderlig beredning för riksdagen framlagt på vederbörligt sätt, samt vill förorda, att riksdagen hos Kungl. Maj:t gör framställning om genomförande redan från och med läsåret 1932—1933 av de i sakkunnigutlåtandet föreslagna åtgärderna för nedbringande av de studerandes studiekostnader, i den mån detta låter sig göra, utan att några kostnader direkt eller indirekt härav föranledas för statsverket. Då de föreslagna lärararvodena synas relativt högt beräknade, torde skäligheten av desamma böra ingående prövas, i syfte att uppnå överensstämmelse med de grunder som tillämpas i fråga om ersättning för annan motsvarande undervisning vid t. ex. tekniska högskolan och gymnastiska centralinstitutet.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna det av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 under punkten 106 framlagda förslaget till omkostnadsstat för tandläkarinstitutet för budgetåret 1932/1933, dock med den ändring, att posten »tvätt och linne, renhållning samt vattenavgifter» nedsättes från föreslagna 30,000 kronor till 28,000 kronor, i följd varav statens slutsumma kommer att utgöra 153,500 kronor,

b) till omkostnader för tandläkarinstitutets verksamhet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 153,500 kronor,

c) till extra lärarkrafter vid tandläkarinstitutet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 15,500 kronor,

d) i anledning av herr Lövgrens ovannämnda motion (II: 326) till kontrollantbiträde vid tandläkarinstitutet för budgetåret 1932/1933 bevilja ett extra anslag av 2,000 kronor,

e) med bifall till herrar Nylanders och Bengtssons i Norup ovannämnda motioner (I: 152 och II: 321) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga åtgärder för genomförande från och med läsåret 1932/1933 av det av sakkunniga för ordnande av tandläkarutbildningen i riket i utlåtande av den 3 december 1931 framlagda förslaget angående nedbringande av studiekostnaderna för de studerande vid tandläkarinstitutet, i den mån ett sådant genomförande kan ske, utan att till följd därav kostnader åsamkas statsverket.

Tillfällig förstärkning av tandläkarinstitutets personal. [107.]

108:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 107) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till tillfällig förstärkning av tandläkarinstitutets personal för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 40,000 kronor att utgå efter Kungl. Maj:ts beprövande och på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

Anordnande av särskilda undervisningskurser vid tandläkarinstitutet. [108.]

109:o) Kungl. Maj:t har (punkt 108) föreslagit riksdagen att till anordnande av särskilda undervisningskurser vid tandläkarinstitutet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 5,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 229 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 6,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till anordnande av särskilda undervisningskurser vid tandläkarinstitutet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 5,000 kronor.

Statsbidrag till täckande av driftkostnaderna vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund. [109.]

110:o) Kungl. Maj:t har (punkt 109) föreslagit riksdagen att i enlighet med de av 1925 års riksdag godtagna grunder såsom bidrag till täckande av driftkostnaderna under år 1931 vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 57,810 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 230—232 i statsrådsprotokollet.

Ovannämnda av 1925 års riksdag godtagna grunder äro av följande innehåll: 1) staten lämnar i viss utsträckning landstinget ersättning för de direkta kostnader, som utomlänspatienterna å allmän sal betinga därigenom att legosängsavgiften, 4 kronor 50 öre, är avsevärt lägre än underhållskostnaden; 2) överläkaren å barnbördsavdelningen äger rätt att befria från legosängsavgift för 20 procent av underhållsdagarna av ett kalenderår, varvid staten övertager kostnaderna härför.

De beräkningar, på vilka Kungl. Maj:t nu grundar sin här ifrågavarande framställning, stå i överensstämmelse med berörda grunder.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må i enlighet med de av 1925 års riksdag godtagna grunder såsom bidrag till täckande av driftkostnaderna under år 1931 vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 57,810 kronor.

Ändrings- och tillbyggnadsarbeten inom medicinska kliniken m. m. vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund [110.] jämte en i ämnet väckt motion.

111:o) Kungl. Maj:t har (punkt 110) föreslagit riksdagen att dels av det utav 1931 års riksdag såsom bidrag till täckande av kostnaderna för ändringsarbeten inom medicinska kliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund och för tillbyggnad till sjukvårdsinrättningarnas röntgeninstitut beviljade beloppet av 41,875 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa återstoden 21,875 kronor, dels ock för utförande av vissa kompletterande inredningsarbeten i samband med tillbyggnaden till sjukvårdsinrättningarnas röntgeninstitut för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,250 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 232—234 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *S. Linders* väckt motion (I: 75), vari hemställts, att riksdagen måtte för sin del bevilja under åttonde huvudtiteln för nästa budgetår ett anslag av 27,379 kronor 50 öre såsom bidrag till täckande vid Lunds lasarett av kostnaderna för anskaffande av apparater m. m. till röntgeninstitutet därstädes, eller, därest detta yrkande av statsfinansiella skäl icke ansåges kunna bifallas, att åtminstone halva ifrågavarande summa måtte beviljas på det de allra nödvändigaste åtgärderna måtte kunna vidtagas.

Beträffande de av motionären till stöd för hans yrkande anförda skälen hänvisar utskottet till motionen.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 125 av 1931 års åttonde huvudtitel) beviljade 1931 års riksdag såsom bidrag till täckande av kostnaderna dels för ändringsarbeten inom medicinska kliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, dels ock för tillbyggnad till sjukvårdsinrättningarnas röntgeninstitut, allt i huvudsaklig överensstämmelse med av arkitekten Salomon Sörensen upprättat förslag, ett belopp av 41,875 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag 20,000 kronor. Totalkostnaden för ifrågavarande byggnadsarbeten utgjorde 83,750 kronor, av vilka, enligt hittills tillämpade grunder, Malmöhus läns landsting förbundit sig att bestrida hälften och den andra hälften skulle komma på staten. Vid sin anmälan för Kungl. Maj:t av här ifrågavarande ärende förordade departementschefen, att det för arbetena erforderliga på staten ankommande anslaget måtte fördelas på två år. I överensstämmelse härmed skulle för budgetåret 1932/1933 återstoden av det av riksdagen beviljade beloppet, (41,875 — 20,000) 21,875 kronor, upptagas på riksstaten.

Emellertid föreligger nu härjämte från direktionen över Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund framställning om proposition till 1932 års riksdag om statsbidrag dels till apparatur m. m. till lasarettets röntgeninstitut, 27,379 kronor 50 öre, dels ock till viss komplettering av installationerna i det filmlagerhus, vartill 1931 års riksdag beviljat bidrag av statsmedel, sistnämnda kostnader beräknade till 2,250 kronor.

Departementschefen har anfört följande:

Vad till en början beträffar framställningen om ett anslag av 2,250 kronor för kompletteringen av inredningen i det enligt beslut av 1931 års riksdag uppförda filmlagerhuset vid röntgeninstitutet, finner jag mig böra tillstyrka densamma. Såsom av handlingarna i ärendet framgår, har ökningen utöver de tidigare beräknade kostnaderna föranletts därav, att behöriga myndigheter efter förslagens upprättande påkallat installerandet i filmlagerhusets

kassematter av sprinkleranordningar. Kostnaderna härför uppgå till 4,500 kronor, av vilket belopp, enligt de hittills vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund tillämpade fördelningsgrunderna, staten skulle betala hälften och landstinget hälften.

Starka skäl synas mig också hava anförts till förmån för det av direktionen äskade anslaget till apparatur m. m. till lasarettets röntgeninstitut. Den förhandenvarande statsekonomiska situationen förhindrar mig emellertid att nu tillstyrka ansökningen i denna del.

Utskottets yttrande.

I likhet med departementschefen finner utskottet det ändamål, för vilket motionären påkallat anslag, behjärtansvärt men kan under nuvarande förhållanden icke förorda, att staten ikläder sig kostnaden härför. Utskottet avstyrker alltså motionen. Mot Kungl. Maj:ts förslag har utskottet intet att erinra.

Utskottet hemställer följaktligen,

att riksdagen må

a) av det utav 1931 års riksdag såsom bidrag till täckande av kostnaderna dels för ändringsarbeten inom medicinska kliniken vid Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund, dels ock för tillbyggnad till sjukvårdsinrättningarnas röntgeninstitut beviljade beloppet av 41,875 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa återstoden 21,875 kronor,

b) för utförande av vissa kompletterande inredningsarbeten i samband med tillbyggnaden till sjukvårdsinrättningarnas röntgeninstitut för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,250 kronor,

c) avslå herr Linders ovannämnda motion (I: 75).

Uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset [111.] jämte två i ämnet väckta motioner.

112:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 111) föreslagit riksdagen angående anslag till uppförande av byggnader för karolinska sjukhuset i Stockholm m. m. ävensom beträffande två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *N. Wohlin* m. fl. (I: 76) och den andra inom andra kammaren av herr *O. Carlström* m. fl. (II: 152) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag om beräknande av medel till byggnader för karolinska sjukhuset i Stockholm, kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen

anmäla.

Ökade medel för uppehållande av serafimerlasarettets verksamhet. [112.]

113:o) Kungl. Maj:t har (punkt 112) föreslagit riksdagen att för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 490,000 kronor till beredande av ökade medel för upprätthållande under samma tid av serafimerlasarettets verksamhet.

Utredningen återfinnes å sid. 236—245 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 510,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 490,000 kronor till beredande av ökade medel för upprätthållande under samma tid av serafimerlasarettets verksamhet.

Uppehållande av verksamheten vid allmänna barnbördshuset. [113.]

114:o) Kungl. Maj:t har (punkt 113) föreslagit riksdagen att till uppehållande av verksamheten vid allmänna barnbördshuset under tiden 1 juli 1932—30 juni 1933 anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 129,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 245—247 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet, förutom det ordinarie anslaget å 24,853 kronor, ett extra anslag av 127,487 kronor, vadan till direktionens över allmänna barnbördshuset förfogande av statsmedel för budgetåret står sammanlagt 152,340 kronor.

För budgetåret 1932/1933 har direktionen i en till Kungl. Maj:t ingiven framställning beräknat det sammanlagda erforderliga beloppet av statsmedel till i avrundat tal 158,926 kronor.

I sammanhang med denna framställning har direktionen anmält, att sedan barnbördshusets nuvarande direktor, professor J. O. Olow, i april 1931 tillträtt sin befattning, överläkarbostaden vid anstalten blivit, efter vidtagna nödiga reparationer, åt honom anvisad såsom hyresfri tjänstebostad. Samma anordning tillämpades i fråga om företrädaren avlidne professor Hj. Forssner, redan av det skäl att föreskrift härom var beträffande hans tjänstetid fästad såsom villkor vid den enskilda donation, med vilken byggnadens uppförande helt och hållet bekostats. Motsvarande villkor är visserligen icke i donationsbrevet upptaget så vitt angår efterföljande tjänstinnehavare. Men direktionen har funnit det ligga i sakens natur att anordningen bibehålles. Direktionen erinrar därvid, att byggnaden, vilken enligt vad nyss nämnts tillkommit utan kostnad för statsverket, skänkts i ändamål att trygga det viktiga önskemålet att knyta direktor, som varken i denna egenskap eller såsom överläkare åtnjuter någon avlöning, så nära som möjligt vid anstalten. Det kan tilläggas att den sedermera med statsmakternas medgivande tillkomna, av barnbördshuset självt helt finansierade enskilda avdelningen redan ur ekonomisk synpunkt är i behov av en sådan tillknytning.

Departementschefen har anfört följande:

Vid den granskning, jag ägnat de av direktionen gjorda kostnadsberäk-

ningarna, har jag icke funnit anledning till erinran i annat avseende än att posten: fastighetens underhåll och omkostnader synes mig, med hänsyn till nödvändigheten att under nuvarande förhållanden begränsa underhållsomkostnader till de allra väsentligaste, kunnat beräknas något lägre än vad framgår av direktionens skrivelse. Direktionen kommer till en slutsumma av 158,926 kronor. Frånräknas härifrån det ordinarie statsanslaget å 24,853 kronor, erhålles en summa av 134,073 kronor, vilken summa, begränsad till 129,000 kronor, jag sålunda föreslår skola utgöra det för budgetåret 1932/1933 erforderliga förstärkningsanslaget.

I fråga om direktionens anmälan, att överläkarbostaden vid barnbördshuset anvisats såsom hyresfri tjänstebostad åt barnbördshusets nuvarande direktor, har jag intet att anmärka.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till uppehållande av verksamheten vid allmänna barnbördshuset under tiden 1 juli 1932—30 juni 1933 anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 129,000 kronor.

115:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 114) hemställer utskottet, Undervisning i epidemiologi. [114.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till anordnande vid epidemisjukhusen i Stockholm, Göteborg, Malmö, Uppsala och Lund av klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 10,900 kronor att användas enligt av vederbörande departementschefer till statsrådsprotokollen över ecklesiastikärenden den 9 januari 1919 och den 4 januari 1929 angivna grunder samt av Kungl. Maj:t i övrigt meddelade bestämmelser.

116:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 115) hemställer utskottet, Tryckning av doktorsavhandlingar. [115.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1932/1933 anvisa såsom särskilda extra reservationsanslag, att utgå enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser:

a) såsom bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet ett belopp av 30,000 kronor,

b) såsom bidrag till tryckning av doktorsavhandlingar

vid högskolorna i Stockholm och Göteborg ett belopp av 6,000 kronor,

Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer. [116.]

117:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 116) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till ersättning för opposition å disputationsavhandling åt person, som icke tillhör vederbörande universitets eller karolinska mediko-kirurgiska institutets lärarkår, för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,500 kronor.

Institut d'études scandinaves i Paris. [117.]

118:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 117) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, som bidrag till uppehållande av verksamheten vid Institut d'études scandinaves vid Paris' universitet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 2,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t må finna gott bestämma.

Forskarstipendier för docenter vid universiteten och karolinska institutet. [118.]

119:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 118) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 35,000 kronor att utgå i enlighet med de grunder, Kungl. Maj:t må äga att bestämma.

Uppehållande av en professur i svenska språket och litteraturen vid universitetet i Dorpat i republiken Estland. [119.]

120:o) Sedan 1928 års riksdag under åttonde huvudtiteln, avdelning E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m. under rubrik Gemensamma universitetsändamål beviljat för uppehållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en professur i svenska språket och litteraturen under fem år, räknat från och med den 1 juli 1928, ett belopp av 37,500 kronor samt därav för ett vart av budgetåren 1928/1932 anvisat ett ett extra anslag av 7,500 kronor, har nu Kungl. Maj:t (punkt 119) föreslagit riksdagen att av sålunda beviljade beloppet, 37,500 kronor, för budgetåret 1932/1933 såsom extra anslag anvisa återstoden av anslaget, 7,500 kronor, att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må av det utav 1928 års riksdag för uppehållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en professur i svenska språket och litteraturen under fem år, räknat från och med den 1 juli 1928, beviljade beloppet av 37,500 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra anslag anvisa återstoden av anslaget 7,500 kronor, att utgå i enlighet med de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt meddela.

Kurser i skyddskoppympning. [120.]

121:o) Kungl. Maj:t har (punkt 120) föreslagit riksdagen att till arvode å 100 kronor åt biträdande läkare samt till kostnader för materiel m. m., 25 kronor, vid en var av två kurser i skyddskoppympning vid vartdera av universiteten i Uppsala och Lund samt vid en var av fyra dylika kurser vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 254 i statsrådsprotokollet.

För uppehållande av kurser i skyddskoppympning vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet hava sedan år 1919 utgått medel å extra stat, sista gången för budgetåret 1929/1930 med 1,000 kronor. Då det emellertid visade sig, att å anslaget uppkommit besparingar till sådan storlek, att dessa kunnat täcka årsbehovet för ett vart av budgetåren 1930/1932, har något anslag för ändamålet icke ansetts böra uppföras å riksstaten för dessa budgetår. Då någon besparing å anslaget ej längre beräknas vara att tillgå, hava medel för ändamålet ånyo ansetts böra uppföras å riksstaten.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till arvode å 100 kronor åt biträdande läkare samt till kostnader för materiel m. m., 25 kronor, vid en var av två kurser i skyddskoppympning vid vartdera av universiteten i Uppsala och Lund samt vid en var av fyra dylika kurser vid karolinska mediko-kirurgiska institutet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor.

Uppehållande av rasbiologiska institutets verksamhet. [121.]

122:o) Kungl. Maj:t har (punkt 121) föreslagit riksdagen att till upprätthållande av verksamheten vid rasbiologiska institutet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 60,000 kronor att disponeras enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

Utredningen återfinnes å sid. 254—257 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra reservationsanslag av 65,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till upprätthållande av verksamheten vid rasbiologiska institutet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 60,000 kronor att disponeras enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder.

Tekniska högskolan m. m.

Det ordinarie förslagsanslaget till avlöningar vid tekniska högskolan m. m. Lantmäteriundervisningens anordnande vid tekniska högskolan. [122.]

123:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 122) föreslagit riksdagen angående vissa anslag till tekniska högskolan m. m. kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen

anmäla.

Stipendier åt lärare vid tekniska högskolan för utrikes studieresor. [123.]

124:o) Kungl. Maj:t har (punkt 123) föreslagit riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaga det under Tekniska högskolan: Vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet uppförda ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt lärare för utrikes studieresor utan angivet belopp.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaga det under Tekniska högskolan: Vissa omkostnader för uppehållande av högskolans verksamhet uppförda ordinarie reservationsanslaget till stipendier åt lärare för utrikes studieresor utan angivet belopp.

Nyanskaffning till institutionernas vid tekniska högskolan laboratorier. [124.]

125:o) Kungl. Maj:t har (punkt 124) föreslagit riksdagen att

dels till nyanskaffning av apparater och instrument för de till vissa institutioner vid tekniska högskolan hörande laboratorierna anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor att fördelas på sätt, Kungl. Maj:t finner skäligt bestämma,

dels ock medgiva, att det av 1930 års riksdag för budgetåret 1930/1931 anvisade extra reservationsanslaget å 8,192 kronor för anordnande av ett magnetiskt experimentrum inom den s. k. gruvgården i tekniska högskolans huvudbyggnad må, i huvudsaklig överensstämmelse med i ämnet framlagt

förslag, i stället användas till nyanskaffning av moderna apparater för elektrisk och magnetisk malmletning.

Utredningen återfinnes å sid. 261—264 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår till nyanskaffning av apparater och instrument för de till vissa institutioner vid tekniska högskolan hörande laboratorierna ett extra reservationsanslag å samma belopp, som nu äskats för budgetåret 1932/1233, 20,000 kronor.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 136 av 1930 års åttonde huvudtitel) anvisade 1930 års riksdag för anordnande av ett magnetiskt experimentrum inom den s. k. gruvgården i tekniska högskolans huvudbyggnad vid Valhallavägen för budgetåret 1930/1931 ett extra reservationsanslag av 8,192 kronor.

Genom beslut den 9 maj 1930 ställde Kungl. Maj:t nämnda anslag till styrelsens för tekniska högskolan förfogande att i mån av behov användas för med anslaget avsett ändamål.

I en av styrelsen för tekniska högskolan jämte yttranden av avdelningskollegiet för fackavdelningen för bergsvetenskap och högskolans kollegienämnd med tillstyrkande utlåtande av den 17 november 1931 till Kungl. Maj:t överlämnad framställning har professorn i gruvvetenskap vid högskolan G. G. Bring hemställt, att ovanberörda anslag å 8,192 kronor måtte i stället få användas till inköp av moderna apparater för elektrisk och magnetisk malmletning.

Professor Bring har till stöd för sin berörda framställning anfört bland annat följande.

Då anslaget nu stode till högskolans förfogande, skulle alltså det magnetiska experimentrummet uppföras i den s. k. gruvgården. Under den långa tid, som denna fråga kommit att vila, hade emellertid de geofysikaliska metoderna för bestämning av läge, form och utsträckning av malmkroppar m. m. i jordskorpan utvecklats på ett förut ej anat sätt. De tidigare helt dominerande magnetometriska metoderna hade till stor del undanträngts och ersatts av andra eller elektriska och elektromagnetiska metoder, och de gamla magnetometriska instrumenten hade ersatts och kompletterats av nya, långt mera känsliga apparater. Detta gjorde, att ett magnetometriskt experimentrum dels ej längre vore ett lika brännande önskemål som tidigare, dels att den anslagna summan vore otillräcklig, om det skulle utföras enligt modernaste principer. Då den anslagna summan däremot skulle vara tillräcklig för anskaffande av de nödvändigaste moderna apparaterna för malmletning, som högskolan nu helt saknade, hemställdes, att anslaget för uppförande av ett magnetometriskt experimentrum i stället måtte få användas till inköpande av moderna apparater för elektrisk och magnetisk malmletning.

Departementschefen har förordat den föreslagna ändrade användningen av ovanberörda av 1930 års riksdag anvisade anslag.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må

a) till nyanskaffning av apparater och instrument för de till vissa institutioner vid tekniska högskolan hörande laboratorierna anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 20,000 kronor att fördelas på sätt, Kungl. Maj:t finner skäligt bestämma,

b) medgiva, att det av 1930 års riksdag för budgetåret 1930/1931 anvisade extra reservationsanslaget å 8,192 kronor för anordnande av ett magnetiskt experimentrum inom den s. k. gruvgården i tekniska högskolans huvudbyggnad må, i huvudsaklig överensstämmelse med i ämnet framlagt förslag, i stället användas till nyanskaffning av moderna apparater för elektrisk och magnetisk malmletning.

Reparation av tekniska högskolans modellsamling. [125.]

126:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 125) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till reparation av tekniska högskolans modellsamling för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,000 kronor.

Inredning av laboratoriet för hyttmekanik samt järnets bearbetning och behandling vid tekniska högskolan. [126.]

127:o) Sedan 1931 års riksdag till inredning och utrustning av det i tekniska högskolans byggnad vid Valhallavägen belägna laboratoriet för hyttmekanik samt järnets bearbetning och behandling, i huvudsaklig överensstämmelse med i ärendet företedda ritning och kostnadsberäkningar, beviljat ett belopp av 66,700 kronor samt därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag anvisat ett belopp av 40,000 kronor, har nu Kungl. Maj:t (punkt 126) föreslagit riksdagen att av nämnda belopp, 66,700 kronor, för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa återstoden, 26,700 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må av det till inredning och utrustning av det i tekniska högskolans byggnad vid Valhallavägen belägna laboratoriet för hyttmekanik samt järnets bearbetning och behandling beviljade beloppet av 66,700 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa återstoden, 26,700 kronor.

Avlöningsförbättring m. m. åt innehavarna av de på övergångsstat för Chalmers tekniska institut uppförda befattningarna. [127.]

128:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 127) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till avlöningsförbättring m. m. åt innehavarna av de å övergångsstat för Chalmers tekniska institut uppförda befattningshavarna för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 3,300 kronor.

Ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter m. m. [128.]

129:o) Kungl. Maj:t har (punkt 128) föreslagit riksdagen att

dels till beredande av ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 17,000 kronor,

dels ock medgiva, att till Göteborgs stad må utan ersättning överlåtas en på en byggnadsstyrelsens skrivelse den 4 november 1931 bifogad planritning angiven markremsa å cirka 190 kvadratmeter, under villkor att staden ikläder sig de med överlåtelsen förenade kostnaderna.

Utredningen återfinnes å sid. 268—269 i statsrådsprotokollet.

Till beredande av ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter vid Chalmers tekniska institut utgår för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 17,000 kronor eller samma anslag, som nu äskats för budgetåret 1932/1933.

I skrivelse den 17 oktober 1931 har styrelsen för Chalmers tekniska institut meddelat, att Göteborgs stads drätselkammare hos styrelsen framställt en förfrågan, på vilka villkor en markremsa på omkring 190 kvadratmeter av det till staten för institutet överlåtna området, behövligt för breddning av Gibraltargatan, skulle kunna överlåtas till Göteborgs stad. Markremsan i fråga behövdes för anläggning av ny spårvagnslinje i Gibraltargatan. Styrelsen framhåller betydelsen för institutet av att erhålla ifrågavarande spårvagnsförbindelse och föreslår att — då staden överlämnat med full äganderätt till Kungl. Maj:t och kronan för institutets behov en tomtareal av ej mindre än 96,000 kvadratmeter — Kungl. Maj:t täcktes utan ersättning överlåta ifrågavarande markremsa till Göteborgs stad.

Byggnadsstyrelsen har vid utlåtande den 4 november 1931 bifogat en planritning och förklarat sig icke hava något att erinra mot den föreslagna överlåtelsen, dock under förutsättning, att staden iklädde sig alla kostnader i samband med överlåtelsen.

Departementschefen har förordat förslaget om överlåtelse, dock under den av byggnadsstyrelsen angivna förutsättningen.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må

a) till beredande av ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 17,000 kronor;

b) medgiva, att till Göteborgs stad må utan ersättning överlåtas en på en byggnadsstyrelsens skrivelse den 4 november 1931 bifogad planritning angiven markremsa å cirka 190 kvadratmeter, under villkor att staden ikläder sig de med överlåtelsen förenade kostnaderna.

Förstärkningsanslag till bibliotek, samlingar och laboratorier m. m. vid Chalmers tekniska institut. [129.]

130:o) Kungl. Maj:t har (punkt 129) föreslagit riksdagen att till beredande av ökade medel till bibliotek, samlingar och laboratorier vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 9,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 270 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 10,000 kronor, varjämte ett belopp av 8,600 kronor anvisats till täckande av en vid utgången av budgetåret 1929/1930 uppkommen brist i institutets anslag till bibliotek, samlingar och laboratorier.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till beredande av ökade medel till bibliotek, samlingar och laboratorier vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 9,000 kronor.

Inköp av apparatur m. m. för organisktkemiska laboratoriet vid Chalmers tekniska institut. [130.]

131:o) Kungl. Maj:t har (punkt 130) föreslagit riksdagen att till inköp av apparatur m. m. för det organiskt-kemiska laboratoriet vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 271 i statsrådsprotokollet.

Kostnaderna för ifrågavarande apparatur hava beräknats till 10,000 kronor. Av detta belopp, som förutsatts skola fördelas på två år, har 7,000 kronor anvisats för innevarande budgetår, och återstoden skulle alltså anvisas för budgetåret 1932/1933.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till inköp av apparatur m. m. för det organiskt-kemiska laboratoriet vid Chalmers tekniska institut för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor.

Uppehållande vid Chalmers tekniska institut av undervisning rörande arbetsledningens praktiskt ekonomiska, sociala, yrkeshygieniska och arbetspsykologiska problem. [131.]

132:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 131) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till uppehållande vid Chalmers tekniska institut av undervisning rörande arbetsledningens praktiskt ekonomiska, sociala, yrkeshygieniska och arbetspsykologiska problem för budgetåret 1932 1933 anvisa ett extra anslag av 1,500 kronor, att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må finna gott meddela.

Skolöverstyrelsen.

133:o) Kungl. Maj:t har (punkt 132) föreslagit riksdagen att öka den i den ordinarie staten för skolöverstyrelsen ingående anslagsposten: avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., nu 58,600 kronor, med 2,400 kronor till 61,000 kronor samt förty höja det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till skolöverstyrelsen med 2,400 kronor.

Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. vid skolöverstyrelsen. [132.]

Utredningen återfinnes å sid. 273—274 i statsrådsprotokollet.

Ökningen av förevarande anslagspost avser att bereda medel för bestridande av kostnaderna för intjänade ålderstillägg.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må öka den i den ordinarie staten för skolöverstyrelsen ingående anslagsposten: avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., nu 58,600 kronor, med 2,400 kronor till 61,000 kronor samt förty höja det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till skolöverstyrelsen med 2,400 kronor.

134:o) Kungl. Maj:t har (punkt 133) föreslagit riksdagen att minska den i den ordinarie staten för skolöverstyrelsen ingående, såsom förslagsanslag betecknade anslagsposten: resekostnadsersättningar, nu kronor 35,000, med kronor 3,000 till 32,000 kronor samt förty minska det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till skolöverstyrelsen med 3,000 kronor.

Resekostnadsersättningar vid skolöverstyrelsen. [133.]

Utredningen återfinnes å sid. 274—275 i statsrådsprotokollet.

Departementschefen har beträffande här förevarande anslagspost anfört bland annat följande:

Enligt vad jag inhämtat, uppgingo kostnaderna för här ifrågavarande befattningshavares resor under budgetåret 1930/1931 till 34,114 kronor. Med hänsyn till nämnda besparing å omkring 900 kronor samt de nya bestämmelserna om resekostnadsersättning torde anslagsposten kunna sänkas med 3,000 kronor till 32,000 kronor.

I betraktande av önskvärdheten att, i den mån sådant är möjligt, inskränka utgifter för tjänsteresor har jag haft under övervägande möjligheten att förändra här förevarande anslagsposts natur från förslagsanslag till bestämt anslag. Arten och omfattningen av skolöverstyrelsens inspektionsverksamhet torde emellertid omöjliggöra en dylik förändring. Jag utgår emellertid från, att det i det stora hela skall visa sig möjligt för skolöverstyrelsen att — om nu anslagsposten fortfarande kommer att hava förslagsanslags natur — hålla utgifterna för här ifrågavarande ändamål inom anslagets ram. Därest av oförutsedda omständigheter ett överskridande av anslaget bliver oundgängligt, torde Kungl. Maj:ts medgivande härtill böra inhämtas.

Utskottets yttrande.

Med hänsyn till nödvändigheten att under rådande ekonomiska förhållanden iakttaga en sträng återhållsamhet beträffande utgifter för statlig verksamhet av här ifrågavarande slag anser utskottet förenämnda anslagspost till resekostnadsersättningar böra nedsättas med ytterligare 2,000 kronor utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, varigenom anslagsposten skulle komma att utgöra 30,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må minska den i den ordinarie staten för skolöverstyrelsen ingående, såsom förslagsanslag betecknade anslagsposten: resekostnadsersättningar, nu 35,000 kronor, med 5,000 kronor till 30,000 kronor samt förty minska det i riksstaten upptagna ordinarie förslagsanslaget till skolöverstyrelsen med 5,000 kronor.

Vid bifall till vad utskottet under punkterna 133:o) och 134:o) tillstyrkt, kommer det ordinarie förslagsanslaget till skolöverstyrelsen, nu 576,800 kronor, att minskas med 2,600 kronor till 574,200 kronor.

Inspektion och sakkunniga biträden hos skolöverstyrelsen. [134.]

135:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 134) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för inspektion och sakkunniga biträden hos skolöverstyrelsen anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 10,500 kronor.

Byggnadssakkunnigt biträde hos skolöverstyrelsen. [135.]

136:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 135) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till arvode åt ett byggnadssakkunnigt biträde hos skolöverstyrelsen anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 4,800 kronor

Bestridande av expeditionsvaktsgöromål hos skolöverstyrelsen. [136.]

137:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 136) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för bestridande av expeditionsvaktsgöromål hos skolöverstyrelsen anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 1,800 kronor.

Personligt lönetillägg åt konsulenten hos skolöverstyrelsen Ingeborg Walin m. m. [137.]

138:o) Kungl. Maj:t har (punkt 137) föreslagit riksdagen att dels medgiva, att konsulenten och särskilda föredraganden för ärenden angående husligt arbete hos skolöverstyrelsen Ingeborg Walin må — därest hennes arvode jämte dyrtidstillägg efter den 1 juli 1932 skulle understiga vad som skulle hava utgjort hennes löneinkomst närmast före övergången till den nya lönestaten jämte dyrtidstillägg därå enligt § 3 i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt be-

fattningshavare i statens tjänst — åtnjuta gottgörelse härför genom ett personligt lönetillägg, varå dock dyrtidstillägg icke må utgå;

dels för detta ändamål för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 900 kronor;

dels medgiva, att till Ingeborg Walin må för vart och ett av budgetåren 1930/1932 utgå ett belopp, motsvarande nyssberörda personliga lönetillägg, ävensom för detta ändamål för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,850 kronor;

dels ock efterskänka, vad Ingeborg Walin under budgetåren 1925/1930 med orätt kan hava uppburit i personligt dyrtidstillägg.

Utredningen återfinnes å sid. 277—284 i statsrådsprotokollet.

I den stat för skolöverstyrelsen, som gällde före ingången av år 1922, upptogs bland annat ett arvode å 5,000 kronor åt en konsulent och särskild föredragande för husligt arbete. Å detta arvode utgingo tillfällig löneförbättring å 900 kronor samt dyrtidstillägg enligt de grunder, som gällde för befattningshavare vid s. k. oreglerade verk.

Från och med år 1922 erhöll 1921 års avlöningsreglemente tillämplighet å skolöverstyrelsen. Med anledning härav fastställdes ny stat för skolöverstyrelsen, vari upptogs arvode å 6,000 kronor till en konsulent och särskild föredragande för ärenden angående husligt arbete. Å detta belopp har sedermera utgått dyrtidstillägg enligt de grunder, som gälla för s. k. nyreglerade verk.

Vid uträkning av det dyrtidstillägg, som borde tillkomma innehavaren av ifrågavarande konsulentbefattning fröken Ingeborg Walin, ansåg vederbörande redogörare i skolöverstyrelsen, att föreskriften om personligt dyrtidstillägg i § 4 mom. 2 av kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst vore tillämplig. Enligt nämnda författningsrum äger befattningshavare, som i § 4 mom. 1 avses — d. v. s. befattningshavare, som åtnjuter lön eller arvode enligt gällande civila avlöningsreglemente ävensom sådan i nämnda avlöningsreglemente avsedd icke-ordinarie befattningshavare, till vilken arvode utgår med i vederbörande stat angivet belopp — därest löneinkomsten jämte dyrtidstillägg enligt samma mom. understiger vad som skulle utgjort befattningshavarens löneinkomst närmast före övergången till den nya lönestaten jämte dyrtidstillägg enligt bestämmelserna i § 3, åtnjuta gottgörelse härför i form av personligt lönetillägg.

Vid granskning av skolöverstyrelsens räkenskaper för budgetåret 1924/1925 — under vilken tid, i enlighet med vad nyss anförts, till fröken Walin utbetalts personligt dyrtidstillägg med tillhopa 932 kronor 2 öre — framställdes inom riksräkenskapsverket anmärkning häremot, därvid bland annat anfördes, att, då Ingeborg Walin icke i sin egenskap av konsulent och särskild föredragande för ärenden angående husligt arbete vore innehavare av

ordinarie tjänstebefattning, vid sådant förhållande de i förenämnda kungörelse meddelade bestämmelserna angående personligt dyrtidstillägg icke vore å henne tillämpliga. Med hänsyn härtill anmärktes nyssberörda belopp, 932 kronor 2 öre, till betalning av redogöraren, extra bokhållaren hos skolöverstyrelsen Anna Tholander.

Enligt beslut den 1 april 1927 fann riksräkenskapsverket, enär Ingeborg Walins arvode utgått med i staten för skolöverstyrelsen angivet belopp och hon förty varit att i förevarande avseende likställa med ordinarie befattningshavare, anmärkningen ej kunna bifallas.

Kammarrätten, där besvär över riksräkenskapsverkets beslut anfördes, yttrade i utslag den 28 mars 1930, att enär Ingeborg Walin icke i sin ovanberörda egenskap vore innehavare av ordinarie tjänstebefattning samt vid sådant förhållande de i förenämnda kungörelse meddelade bestämmelserna angående personligt dyrtidstillägg icke vore å henne tillämpliga, kammarrätten funne skäligt att, med ändring av riksräkenskapsverkets beslut, förplikta Anna Tholander att ersätta statsverket anmärkta beloppet, 932 kronor 2 öre, Anna Tholander öppet lämnat att av vederbörande söka sitt åter efter befogenhet.

Hos Kungl. Maj:t anhöll härefter Ingeborg Walin, dels att omförmälda belopp måtte efterskänkas, dels ock att berörda kungörelse måtte ändras så, att stadgandet i § 4 mom. 2 i kungörelsen skulle äga giltighet även för den i överstyrelsens stat upptagna befattningen som konsulent och särskild föredragande för ärenden angående husligt arbete ävensom övriga liknande icke-ordinarie befattningar.

I yttrande över denna ansökning meddelar skolöverstyrelsen, att med anledning av kammarrättens utslag inom riksräkenskapsverket framställts anmärkningar mot till Ingeborg Walin utbetalda personliga dyrtidstillägg under budgetåren 1926/1929 samt att, då utslaget kommit överstyrelsen tillhanda först den 22 maj 1930, personligt dyrtidstillägg utgått till Ingeborg Walin jämväl under budgetåret 1929/1930.

Genom beslut den 8 maj 1931 medgav Kungl. Maj:t, att Ingeborg Walin finge undfå ersättning för vad hon visade sig hava på grund av kammarrättens omförmälda utslag utgivit, samt anbefallde statskontoret att från det under åttonde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till extra utgifter till Ingeborg Walin på anmälan utbetala sådan ersättning; och förklarade Kungl. Maj:t samtidigt sig vilja framdeles meddela beslut med anledning av vad i övrigt i ärendet förekommit.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har nu skolöverstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t, i den mån så ansåges erforderligt, måtte göra framställning till 1932 års riksdag i fråga om Ingeborg Walins löneförmåner.

Departementschefen har framhållit att ikraftträdandet av 1921 års avlöningsreglemente med därav följande ändrade beräkningsgrunder för dyrtids-

tilläggen kom att medföra en betydande inkomstminskning för konsulenten och särskilda föredraganden för ärenden angående husligt arbete hos skolöverstyrelsen Ingeborg Walin, och att han på skäl, som i ärendet anförts, icke kunde finna denna inkomstminskning överensstämmande med billighet och rättvisa.

Departementschefen har vidare anfört följande:

Den av skolöverstyrelsens redogörare under budgetåren 1924/1930 vidtagna åtgärden att genom ett personligt lönetillägg hålla Ingeborg Walin skadeslös för nämnda inkomstminskning står, enligt kammarrättens ovanberörda utslag den 28 mars 1930, icke i överensstämmelse med gällande dyrtidstilläggsförfattning.

Det torde då bliva nödvändigt att för ordnande av denna angelägenhet göra framställning till riksdagen i enlighet med vad statskontoret föreslagit. Jag vill framhålla, att några större konsekvenser av ett bifall till skolöverstyrelsens och statskontorets förslag knappast torde vara att befara.

De för åren 1925/1930 utbetalda personliga dyrtidstilläggen befinna sig för närvarande, enligt vad jag inhämtat, till en del under prövning i kammarrätten. Framställning torde nu böra göras till riksdagen om efterskänkande av vad Ingeborg Walin under dessa år med orätt kan hava uppburit i personligt lönetillägg.

För budgetåren 1930/1932 har intet personligt lönetillägg utbetalats till Ingeborg Walin. De förluster, hon under dessa båda år redan lidit eller kommer att lida på grund av den ofördelaktigare beräkningsgrunden för dyrtidstilläggen, uppgå, enligt vad jag inhämtat, till respektive 911 kronor 1 öre och 930 kronor 89 öre, eller inalles 1,841 kronor 90 öre. För dessa förluster torde Ingeborg Walin böra hållas skadeslös genom ett särskilt av riksdagen beviljat anslag å nämnda belopp, förslagsvis avrundat till 1,850 kronor.

Jämväl för budgetåret 1932/1933 torde det bliva erforderligt att genom anslag å riksstaten bereda Ingeborg Walin ersättning för här ifrågavarande förluster. Vid beräkningen av detta belopp bör, såsom statskontoret framhållit, iakttagas, att Ingeborg Walin icke bör komma i åtnjutande av dyrortstillägg. I övrigt torde ett belopp av 900 kronor böra beräknas för ändamålet; med hänsyn till omöjligheten att i förväg exakt beräkna den erforderliga summan torde emellertid detta anslag böra erhålla förslagsanslags natur.

Med hänsyn till anslagens tillfälliga art synas desamma icke böra, såsom statskontoret föreslagit, upptagas såsom särskilda anslagsposter i skolöverstyrelsens stat, utan torde de lämpligen böra upptagas såsom särskilda extra anslag.

Utskottets yttrande.

Då det icke torde hava varit statsmakternas avsikt, att Ingeborg Walin genom 1921 års lönereglering skulle erhålla minskad ersättning för sitt arbete i statens tjänst, synes det utskottet befogat, att de åtgärder, som här av Kungl. Maj:t föreslagits för tillrättaläggande av denna lönefråga, bliva vidtagna. Utskottet anser sig alltså böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och hemställer följaktligen,

att riksdagen må

a) medgiva, att konsulenten och särskilda föredraganden

för ärenden angående husligt arbete hos skolöverstyrelsen Ingeborg Walin må — därest hennes arvode jämte dyrtidstillägg efter den 1 juli 1932 skulle understiga vad som skulle hava utgjort hennes löneinkomst närmast före övergången till den nya lönestaten jämte dyrtidstillägg därå enligt § 3 i kungörelsen den 15 juni 1923 (nr 265) med all männa grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst — åtnjuta gottgörelse härför genom ett personligt lönetillägg, varå dock dyrtidstillägg icke må utgå;

b) för detta ändamål för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 900 kronor,

c) medgiva, att till Ingeborg Walin må för vart och ett av budgetåren 1930/1932 utgå ett belopp, motsvarande nyssberörda personliga lönetillägg, ävensom för detta ändamål för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,850 kronor,

d) efterskänka, vad Ingeborg Walin under budgetåren 1925/1930 med orätt kan hava uppburit i personligt dyrtidstillägg.

Motion om anslag till fortsatt utgivande av undervisningsstatistik.

139:o) I en inom första kammaren av herr *W. Björck* väckt motion (I: 157) har hemställts, att riksdagen för fortsatt utgivande av undervisningsstatistik ville för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 6,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser Kungl. Maj:t finner gott meddela.

Beträffande de av motionären till stöd för hans yrkande anförda skälen får utskottet hänvisa till motionen.

Utskottets yttrande.

Då utskottet har den uppfattningen, att under nuvarande ekonomiska förhållanden starka begränsningar i allmänhet böra göras i fråga om utgivande från trycket av statistiska publikationer på statsverkets bekostnad, finner sig utskottet icke kunna förorda bifall till motionen.

Utskottet hemställer alltså,

att herr Björcks ovannämnda motion (I: 157) icke må vinna riksdagens bifall.

Allmänna läroverken m. m.

Högre lärarinneseminariet [138.] jämte två i ämnet väckta motioner.

140:o) Kungl. Maj:t har (punkt 138) föreslagit riksdagen att

dels besluta, att den vid högre lärarinneseminariet befintliga fyraåriga realskollinjen för flickor skall successivt avvecklas med början förmedelst indragning med läsåret 1932/1933 av samma linjes första klass;

dels att för inrättande av en ny övningsskollärartjänst vid högre lärarinne-

seminariet höja det ordinarie anslaget till högre lärarinneseminariet, nu 149,985 kronor, med 3,400 kronor till 153,385 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 285—288 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels, såvitt nu är ifråga, en inom första kammaren av herr *W. Björck* väckt motion (I: 45), vari föreslagits, att riksdagen ville dels avslå ej mindre Kungl. Maj:ts förslag, att den vid högre lärarinneseminariet befintliga fyraåriga realskollinjen för flickor skall successivt avvecklas med början förmedelst indragning med läsåret 1932/1933 av samma linjes första klass, än även Kungl. Maj:ts förslag att för inrättande av en ny övningsskollärartjänst vid samma seminarium höja det ordinarie anslaget till högre lärarinneseminariet med 3,400 kronor, dels fastställa det ordinarie anslaget till högre lärarinneseminariet till 149,985 kronor, dels till diverse behov vid högre lärarinneseminariet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 64,600 kronor, dels ock hos Kungl. Maj:t hemställa om skyndsam utredning rörande frågan om behovet av högre lärarinneseminariets bibehållande samt för sådant fall dess organisation och uppgifter inom skolorganisationen,

dels ock en inom andra kammaren av herr *O. Holmdahl* väckt motion (II: 214), vari hemställts, att riksdagen ville besluta att avslå förslaget, att den vid högre lärarinneseminariet befintliga fyraåriga realskollinjen för flickor skall successivt avvecklas med början förmedelst indragning med läsåret 1932/1933 av samma linjes första klass.

Det ordinarie anslaget till högre lärarinneseminariet, som under budgetåren 1926/1927 och 1927/1928 utgått med ett belopp av 130,825 kronor, har i riksstaterna för följande budgetår successivt ökats. I riksstaten för budgetåret 1931/1932 är anslaget upptaget med ett belopp av 149,985 kronor. Ökningen har föranletts dels av den av 1927 års riksdag beslutade utvidgningen av statens normalskola för flickor med en realskollinje, vilken trädde i verksamhet med en första årsklass läsåret 1927/1928 och som från och med läsåret 1930/1931 är färdigbildad och omfattar fyra årsklasser, dels därav, att i sammanhang med den likaledes av 1927 års riksdag beslutade successiva ombildningen av de förberedande klasserna till en sexklassig folkskola ämneslärarinnebefattningar ombildats till övningsskollärartjänster, dels ock i anledning av 1930 års riksdags beslut om höjning av bibliotekariens arvode och om avlöningsförbättring för sådan vid högre lärarinneseminariet anställd ämneslärarinna, som innehar behörighet till adjunktsbefattning vid allmänt läroverk.

Skolöverstyrelsen har hemställt om en höjning av anslaget med 3,400 kronor för att möjliggöra inrättandet av en ny övningsskollärartjänst vid den med seminariet förenade sexklassiga folkskolan, där från och med budgetåret 1932/1933 en femte folkskoleklass skulle tillkomma.

För egen del har departementschefen anfört huvudsakligen följande:

»Innan jag uttalar mig angående nu ifrågavarande anslagsäskande för budgetåret 1932/1933, torde jag få erinra därom, att Kungl. Maj:t genom beslut den 24 september 1928 anbefallde överstyrelsen att, så snart ske kunde, till Kungl. Maj:t avgiva förslag till de ändringar, som av den nya läroverksstadgan kunde föranledas i fråga om, bland annat, gällande stadganden och bestämmelser rörande högre lärarinneseminariet. I skrivelse den 10 december 1930 har överstyrelsen till Kungl. Maj:t avgivit förslag i nyssberörda avseende, innebärande åtskilliga förändringar i seminariets organisation. Med anledning av detta överstyrelsens förslag har akademiskt bildade kvinnors förening till Kungl. Maj:t inkommit med vissa önskemål, avseende, bland annat, ombildning av ämneslärarinnetjänsterna vid läroverken till adjunkturer och i samband därmed avveckling av högre lärarinneseminariet.

Enligt överstyrelsens förslag skulle seminariet liksom hittills hava till ändamål att utbilda ämneslärarinnor för allmänna läroverk, kommunala mellanskolor, kommunala flickskolor, högre folkskolor samt enskilda skolor. Ehuru jag icke är beredd att nu taga ståndpunkt till skolöverstyrelsens förslag, vill jag nämna, att jag är tveksam, huruvida bland seminariets uppgifter för framtiden bör ingå utbildandet av ämneslärarinnor för de allmänna läroverken. Detta sammanhänger med min allmänna syn på frågan om ämneslärarinneinstitutionen vid dessa läroverk. För att klargöra detta spörsmål nödgas jag här göra ett par erinringar i saken.

Ämneslärarinneinstitutionen vid de allmänna läroverken infördes i samband därmed, att statssamskolor genom 1904 års riksdags beslut kommo till stånd. Det ansågs nödvändigt att för de kvinnliga lärjungarna hava tillgång till kvinnliga lärarkrafter, och ett tillräckligt antal akademiskt utbildade kvinnliga lärarkrafter funnos icke vid denna tidpunkt. Som en nödfallsutväg anställdes ett visst antal ämneslärarinnor vid varje statssamskola. När Kungl. Maj:t för 1927 års riksdag framlade förslag angående omorganisation av det högre skolväsendet m m., innebar detta förslag bland annat en utvidgning av samskoleorganisationen. Föredragande departementschefen anförde vid ärendets föredragning inför Kungl. Maj:t, hurusom det vore önskvärt, att garanti skapades för att vid skola, där flickor undervisades, alltid funnes ett antal kvinnliga lärare. Utan särskilda åtgärder kunde detta önskemål näppeligen fyllas, då nu gällande bestämmelser i fråga om behörighet till befattning i statstjänst eljest torde stå hindrande i vägen. Så vitt departementschefen kunde se, vore enda utvägen den, att särskilda för kvinnor avsedda tjänster inrättades vid ifrågavarande läroanstalter (se Kungl. Maj:ts proposition till 1927 års riksdag nr 116, sid. 287).

Jag instämmer i den sålunda uttalade uppfattningen så till vida, att jag finner det nödvändigt att äga garantier för att varje läroverk, där flickor undervisas, har kvinnliga lärarkrafter i viss omfattning. Men jag anser icke, att numera de sålunda behövliga kvinnliga lärarna måste utgöras av ämneslärarinnor. Det bör beaktas, att förhållandena på här ifrågavarande område under årens lopp undergått en väsentlig förändring. Vid den tid, då ämneslärarinnetjänster inrättades vid statssamskolorna, förvärvades lärarinneutbildning i de allra flesta fall vid högre lärarinneseminarium. Numera anlitas den akademiska utbildningsvägen jämte genomgång av provår i mycket stor utsträckning ej blott — såsom av ålder — av de manliga utan jämväl av de kvinnliga läraraspiranterna. Under sådana förhållanden föreligger, synes det mig, knappast något synnerligen starkt skäl att i fråga om de kvinnliga läroverkslärarna bibehålla två olika ut-

bildningsvägar och utbildningsformer. Enligt min uppfattning är i stället det riktiga att införa ett stadgande att ett visst antal adjunktsbefattningar vid varje allmänt läroverk, där flickor undervisas, förbehålles kvinnor — såsom en följd varav även bör stadgas, att ett visst antal adjunktsbefattningar bör förbehållas män — samt i samband därmed småningom förändra ämneslärarinnetjänsterna till adjunkturer. Någon större ökning av statsutgifterna genom dylika åtgärder torde näppeligen vara att befara, enär de ämneslärarinnor, vilka hava adjunktskompetens — och deras antal är i stigande — redan enligt riksdagens beslut åtnjuta avlöning lika med kvinnlig adjunkt. Då frågan om en författningsändring av antydd art upptages till prövning, torde även särskild uppmärksamhet böra ägnas frågan om den tidpunkt, då sålunda ändrade förhållanden lämpligen böra träda i funktion, detta icke ur synpunkten att tillräcklig tillgång på adjunktskompetenta kvinnor måste vara genom undersökning först fastställd, ty därom lärer vid den tidpunkt, då nämnda författningsändring skulle beräknas träda i kraft, näppeligen någon ovisshet råda, utan främst ur synpunkten att plats vid läroverken måste beredas arbetslösa lärarinnor från enskilda flickskolor.

I varje fall torde emellertid en fortsättning av den nuvarande seminarieutbildningen för vissa kvinnliga läroverkslärare vid sidan om den akademiska utbildningen för andra kvinnliga läroverkslärare icke längre kunna motiveras, så vida man icke vill taga den logiska konsekvensen och anordna en seminarieutbildningsväg även för vissa manliga läroverkslärare. En dylik utveckling torde dock icke vara att förvänta. Under sådana förhållanden och då kvinnliga läroverkslärare icke böra bliva föremål för undantagslagstiftning, synes mig högre lärarinneseminariets utbildning av kvinnliga lärare för statsläroverken böra anses som avslutad. Det är tydligt, att under av mig nyss angivna omständigheter en av högre lärarinneseminariets förut omnämnda uppgifter sålunda skulle bortfalla.

Jag bör tillägga, att jag anser seminariet hava en mycket viktig uppgift, även om detsamma ej längre skulle komma att utbilda ämneslärarinnor för de allmänna läroverken. För seminariet återstår att bidraga till fyllande av behovet av lärarinnor vid kommunala och enskilda läroanstalter, främst kommunala och enskilda flickskolor. Denna uppgift synes mig seminariet synnerligen väl lämpat att fylla, ej minst om dess organisation i vissa avseenden undergår erforderlig jämkning. För närvarande består institutionen, frånsett det med densamma förbundna skolköksseminariet och hushållsskolan, av följande avdelningar: sexklassig folkskola, fyrklassig realskola, högre flickskola under ombildning från åttaårig till sjuårig och treklassigt lärarinneseminarium med frivillig fjärde kurs. Konsekvent och naturlig är sammanställningen: folkskola — kommunal flickskola — lärarinneseminarium. Det främmande elementet är här realskolan. Lika litet som jag kan finna, att lärarinneseminariet hädanefter har till uppgift att utbilda kvinnliga lärarkrafter för statsläroverken, lika litet torde tillvaron av en realskola såsom en avdelning i denna institution vara nödvändig eller ens önskvärd. På denna punkt är jag beredd att redan nu föreslå en åtgärd, nämligen att realskolan vid högre lärarinneseminariet successivt avvecklas med början av läsåret 1932—1933.

Härefter torde jag så få övergå till frågan om det belopp, med vilket här förevarande anslag torde böra uppföras för budgetåret 1932/1933.

Den sexklassiga folkskola, som, jämlikt beslut av 1927 års riksdag, vid

högre lärarinneseminariet inrättas genom successiv ombildning av normalskolans förberedande klasser, kommer under läsåret 1932—1933 att omfatta klasserna 1—5. För undervisningen i dessa klasser fordras fem övningsskollärare. Då för närvarande endast fyra dylika lärare finnas upptagna i seminariets stat, kräves sålunda en ny övningsskollärartjänst. Avlöningen i första lönegraden för manlig övningsskollärare utgör 3,400 kronor, med vilket belopp anslaget till högre lärarinneseminariet torde böra ökas. Någon minskning av anslaget med hänsyn till förslaget om avveckling av realskolan torde ej nu kunna omedelbart vidtagas. De vid densamma nu anställda lärarkrafterna äro fast anställda, och den lärare, som skulle genom indragning av första klassen med läsåret 1932—1933 bliva överflödig, lärer böra förflyttas till annan tjänst inom undervisningsväsendet. I detta avseende torde det få ankomma på skolöverstyrelsen att inkomma med förslag. Ett bifall till mitt förslag om realskolans avveckling torde dock, på sätt framgår av följande punkt, medföra en utgiftsminskning med 5,000 kronor.

I motionen I: 40 har anförts följande:

Under punkt 138 av åttonde huvudtiteln i årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att besluta bl. a., att den vid högre lärarinneseminariet befintliga fyraåriga realskollinjen för flickor skall successivt avvecklas med början förmedelst indragning med läsåret 1932/1933 av samma linjes första klass.

Utgångspunkten för detta förslag är den av föredragande departementschefen uttalade uppfattningen, att högre lärarinneseminariets uppgifter böra bliva föremål för en omläggning, som, sedan den genomförts, anses göra »tillvaron av en realskola såsom en avdelning i denna institution» icke »nödvändig eller ens önskvärd».

För min del måste jag anse det mycket välbetänkt, att frågan om högre lärarinneseminariets organisation och uppgifter i fortsättningen göres till föremål för ingående övervägande. De omständigheter, som av departementschefen i sådant avseende åberopas, äro för visso värda allt beaktande. Man kan på goda grunder göra gällande, att utredningen bör utvidgas till att avse spörsmålet om läroanstaltens fortsatta tillvaro över huvud. Men det synes mig från en dylik utgångspunkt knappast välbetänkt att, *innan* målet klarlagts, skrida till omorganisationsåtgärder, som efter närmare prövning kunna komma att framstå såsom mindre påkallade. Den ifrågavarande realskollinjen beslöts så nyligen som av 1927 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag och trädde i verksamhet läsåret 1927/1928. Endast en årsklass lärjungar har sålunda hittills kunnat utexamineras från densamma. Såvitt bekant, har det ansetts vara en bestämd fördel att för lärarinneutbildningen äga tillgång till avdelningen i fråga. Varken från läroanstaltens eller från skolöverstyrelsens sida har någon indragning ifrågasatts.

Föredragande departementschefen uttalar i motiveringen, att enligt hans mening högre seminariet framdeles icke skulle tagas i anspråk för utbildning av lärare vid de allmänna läroverken. Seminariet skulle uteslutande hava till uppgift att bidraga till fyllande av behovet av lärarinnor »vid kommunala och enskilda läroanstalter, främst kommunala och enskilda flickskolor». Då bland dessa kommunala läroanstalter uppenbarligen befinna sig såväl kommunala mellanskolor som högre folkskolor, torde den planerade omläggningen i seminariets verksamhet icke kunna motivera bortskärande av den del av övningsskolan, som för närvarande *ensam* öppnar möjlighet för de blivande lärarinnorna att förvärva praktisk erfarenhet av

undervisning byggande på genomgången obligatorisk folkskola. Realskollinjen har just den organisation, som karakteriserar mellanskolan och högre folkskolan. Och även den kommunala flickskolan anknyter som bekant delvis till folkskolans sjätte klass. Även med tanke härpå erfordras påtagligen tillfälle till praktisk lärarutbildning enligt motsvarande organisation. Just med de utgångspunkter, från vilka omorganisationen tänkes genomförd, föreligga, så vitt jag kan finna, starka skäl att bibehålla realskollinjen.

Frånsett alltså att den ifrågasatta omläggningen av högre seminariet icke bör föregripas, torde försiktigheten bjuda att, tills riksdagen sättes i tillfälle intaga slutlig ståndpunkt i organisationsfrågan, bibehålla den till indragning föreslagna delen av seminariets övningsskola. Däremot torde goda skäl kunna anföras för att, om utredningen vidgas till att avse *behovet* av högre lärarinneseminariet över huvud och sålunda icke inskränkes till att gälla *allenast en begränsning* av dess utbildningsuppgifter, jämväl övningsskolans organisation bör bliva föremål för omprövning. Vid sådant förhållande synes den av Kungl. Maj:t föreslagna nya ordinarie lärartjänsten vid densamma icke nu böra inrättas. I stället för sagda tjänst torde erforderliga medel böra ställas till förfogande för anställande under instundande budgetår av en e. o. övningsskollärare. Anslag för detta ändamål kan lämpligen anvisas under rubriken »Diverse behov vid högre lärarinneseminariet».

Till stöd för det i motionen II: 214 anförda yrkandet har, efter erinran om departementschefens uttalanden i ämnet, anförts bl. a. följande:

Departementschefens sålunda gjorda uttalanden synas mig icke erbjuda någon hållbar motivering för de framlagda förslagen. Vad då först frågan om avskaffande av ämneslärarinneinstitutionen vid de allmänna läroverken beträffar anföras härför tvenne skäl: dess införande år 1904 liksom dess utvidgande år 1927 hade varit nödfallsutvägar; när behovet av kvinnliga lärarkrafter vid samläroverken kan tillgodoses genom akademiskt och provårsutbildade lärarinnor, bör institutionen avskaffas, eftersom det icke är önskvärt att för kvinnliga läroverkslärare behålla två olika utbildningsvägar och utbildningsformer.

Vad då det första av dessa skäl beträffar, som ligger i ordet: nödfallsutväg, synes detta hämta sin enda kraft och betydelse av en uppfattning av seminarieutbildningen som en i och för sig mindre god och lämplig utbildningsform för lärare vid de allmänna läroverken. Endast på grund av en dylik uppfattning kan det vara befogat att beteckna ämneslärarinneinstitutionens införande och upprätthållande såsom en nödfallsutväg, även om den varit den enda utvägen, som förefanns.

Emellertid är denna av departementschefen hävdade uppfattning alldeles motsatt den, som tidigare kommit till uttryck från myndigheters och sakkunnigas sida under förberedelserna och vid genomförandet av den senast beslutade skolreformen. Redan 1918 års skolkommission har bland annat uttalat härom, att i ett par avseenden seminarievägen torde kunna tillerkännas ett företräde framför den akademiska, nämligen *dels* så till vida, som den möjliggjorde en grundligare praktiskt-pedagogisk utbildning, förvärvad under flerårigt, parallellt med studierna bedrivet arbete i skolans olika klasser, *dels* därigenom att seminarieutbildningen mer direkt inriktades på lärarkallet än den akademiska undervisningen.

Vid den synnerligen stora utvidgningen av ämneslärarinneinstitutionen, som skedde i samband med 1927 års riksdags beslut om omorganisation av

det högre skolväsendet, torde varken inom skolutskottet eller riksdagsbehandlingen framkommit något uttryck för den meningen, att det här vore fråga om en nödfallsutväg. Och vid sitt beslut om kommunala flickskolor underströk 1928 års riksdag i sin skrivelse uttryckligen värdet av seminarievägen som form för lärarutbildningen även vid en jämförelse med den akademiska. I riksdagens skrivelse nr 356/1928 heter det bland annat: det borde erinras därom, att den höga pedagogiska standard, som med rätta tillerkännes den högre flickskolan, till en väsentlig del vore att tillskriva den insats, som inom denna skola gjorts av de från högre lärarinneseminarium utbildade lärarinnorna.

Skolöverstyrelsen har vid upprepade tillfällen och senast i sitt underdåniga utlåtande angående omorganisation av högre lärarinneseminariet, som avgavs den 10 december 1930, hävdat liknande synpunkter. I detta utlåtande har överstyrelsen direkt uttalat sig om den av departementschefen upptagna frågan, men därvid kommit till ett motsatt resultat. Beträffande ämneslärarinnetjänsterna vid de allmänna läroverken uttalar överstyrelsen därvid »att det ur pedagogisk synpunkt är fördelaktigt om till dylika befattningar seminarieutbildade lärarinnor kunde vara att påräkna vid sidan av på annan väg utbildade lärarinnor. Det synes nämligen överstyrelsen vara av värde, att vid dessa läroanstalter finnas anställda lärarkrafter, som företräda olika slag av pedagogisk utbildning och vilkas pedagogiska inställning därigenom blivit i viss mån olikartad.»

Enligt min bestämda mening är det därför, något som jag redan antytt, varken riktigt eller med hänsyn till ämneslärarinnekåren vid våra läroverk rättvist att beteckna denna institutions införande och bibehållande som en nödfallsutväg, även om den varit och fortfarande vore den enda vägen att lösa frågan om tillgodoseendet av behovet av kvinnliga lärarkrafter vid samläroverken. Jag delar överstyrelsens uppfattning, att de seminarieutbildade lärarinnorna i det stora hela varit och alltjämt utgöra en värdefull pedagogisk tillgång för våra läroverk.

Vad det andra av departementschefen anförda skälet för ämneslärarinneinstitutionens avskaffande beträffar, nämligen att det vore mindre önskvärt, att två utbildningsvägar och utbildningsformer för kvinnliga läroverkslärare upprätthölles, under det att det blott funnes en dylik utbildningslinje för manliga läroverkslärare, så synes mig ett dylikt abstrakt likformighets- och likställighetskrav vara en svag grund för en förändrings genomförande, ifall mot densamma kunna anföras skäl av mer konkret och saklig innebörd. Jag tillåter mig i detta avseende hänvisa till det ovan citerade uttalandet av skolöverstyrelsen. Likformighet är förvisso intet ideal att i och för sig eftersträva, då det gäller ett lands anstalter för den betydelsefulla praktisktpedagogiska utbildningen.

Jag förbiser härvid ingalunda, att från vissa lärargruppers, såväl de manliga extralärarnas som de akademiskt utbildade kvinnliga lärarnas, sida kan föreligga ett fullt förklarligt och med hänsyn till deras befordran naturligt önskemål om likformiga kompetenskrav och därmed en begränsning av antalet behöriga aspiranter till ordinarie tjänster vid läroverken. Men lika naturligt är önskemålet från de seminarieutbildade lärarinnornas sida att icke i dessa tider se sina anställningsmöjligheter begränsade. Jag är också av den uppfattningen, att ämneslärarinneinstitutionen vid våra läroverk icke bör få större omfattning än som är nödvändig med hänsyn till den behövliga garantien för ett begränsat antal kvinnliga lärarkrafter vid samläroverken.. Och detta just med hänsyn till befordringsförhållandena för våra

akademiskt och provårsutbildade läroverkslärare, som ju i förhållande till de seminarieutbildade lärarinnorna utgöra den vida större gruppen. Detta är emellertid en fråga, som i annat sammanhang kommer att bli föremål för riksdagens prövning. Dessa i och för sig förklarliga och i viss mån berättigade önskemål från vissa lärargruppers sida kan emellertid icke enligt min uppfattning utgöra tillräcklig grund för riksdagen att biträda departementschefens förslag om ämneslärarinneinstitutionens avskaffande.

Därtill kommer slutligen, att huvudförutsättningen för departementschefens ståndpunkt i denna fråga, nämligen att ett tillräckligt antal akademiskt och provårsutbildade lärarinnor skulle förefinnas för att kunna fylla behovet av det erforderliga antalet kvinnliga lärarkrafter vid läroverk, där flickor undervisas, icke kan utan vidare godtagas utan en ingående utredning, lika litet som framkomligheten av den väg departementschefen anvisar för tillgodoseendet av läroverkens behov av kvinnliga lärarkrafter.

Vad sedan förslaget om den successiva indragningen från och med nästa läsår av realskolan vid högre lärarinneseminariet beträffar, kan jag fatta mig mycket kort.

Som enda motiv härför anföres ämneslärarinneinstitutionens avskaffande. Jag kan emellertid icke finna att det föreligger något samband mellan dessa båda frågor. Ty även om seminariets uppgift skulle begränsas till att utbilda lärarinnor för kommunala och enskilda läroanstalter, ligger värdet för lärarutbildningen av realskolans bibehållande i öppen dag. Och denna kan icke gärna betecknas som ett främmande element i en lärarutbildningsanstalt för bland annat de kommunala mellanskolorna.

Av det anförda framgår, att jag icke kan finna tillräckliga skäl förebragta för de av departementschefen förordade förändringarna av högre lärarinneseminariets uppgift och organisation och att jag anser, att dessa icke böra av riksdagen bifallas. Som stöd för denna min uppfattning får jag ytterligare anföra följande.

Den organisationsplan för högre lärarinneseminariet, som skolöverstyrelsen framlagt i sitt ovan omnämnda underdåniga utlåtande den 10 december 1930, avser endast sådana jämkningar, som kunna anses betingade dels av seminariets egen utveckling, dels och framför allt av de förändringar i det högre skolväsendets organisation, vilka tillkommit genom beslut av 1927 års riksdag eller senare. För min del kan jag icke finna det lämpligt, att åtgärder nu vidtagas, som innebära ett upprivande av riksdagens så sent som år 1927 fattade beslut angående organisationen av högre lärarinneseminariet och de därmed förbundna läroanstalterna. Jag kan icke heller finna, att de skäl, som framförts härför, kunna motivera igångsättandet av en utredning i detta syfte.

Vad särskilt beträffar den av 1927 års riksdag beslutade, till seminariet knutna fyraåriga realskolan, torde det böra nämnas att i vissa städer, där möjlighet till realskolebildning för flickor saknas, det kan förväntas, att behovet av dylik utbildning kommer att tillgodoses genom anordnande under en eller annan form av realskollinje i anknytning till en förefintlig flickskola. Vid sådant förhållande synes det ur lärarinneutbildningens synpunkt desto mera önskvärt och behövligt, att vid statens normalskola en dylik linje förefinnes.

Vad sedan kostnaderna för genomförandet av den i statsrådsprotokollet skisserade planen beträffar, anför departementschefen, att någon större ökning

av statsutgifterna genom den ifrågasatta åtgärden näppeligen torde vara att befara, enär de ämneslärarinnor, vilka hava adjunktskompetens, redan åtnjuta avlöning lika med kvinnlig adjunkt. Denna departementschefens förmodan torde sakna tillräcklig grund, vilket kan belysas av följande exempel på vad den nuvarande ämneslärarinneinstitutionens avskaffande kan komma att medföra för årliga merkostnader. För närvarande finnas vid de allmänna läroverken och under förstatligande stående kommunala mellanskolor omkring 180 ordinarie ämneslärarinnor. Av dessa hava omkring 53, d. v. s. i runt tal 29 procent, adjunktskompetens. Även om antalet akademiskt bildade ämneslärarinnor med provår så småningom kommer att stiga till omkring 50 procent av hela det beräknade antalet (236), skulle avskaffandet av de kvinnliga ämneslärarinnebefattningarna vid de allmänna läroverken medföra en rätt avsevärd årlig kostnadsökning. Med nuvarande avlöningsförmåner å s. k. D-ort uppbär en kvinnlig adjunkt 1,170 kronor mer än en ämneslärarinna. För 118 ämneslärarinnor skulle detta betyda en årlig merutgift å $118 \times 1{,}170 = 138{,}060$ kronor.

Den ovan antydda begränsningen av anslagsbehovet under punkt 139 i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, som departementschefen funnit sig böra vidtaga, avser ett anslagsäskande å 5,000 kronor för förhyrande av en våning om 5 rum att användas till klassrum för en ny folkskoleklass m. m. Jag anser mig böra framhålla, att någon anslagsökning av det under förenämnda punkt i statsverkspropositionen upptagna anslagsbeloppet icke behöver föranledas därav, att någon avveckling av realskolans första klass nästkommande läsår icke kommer till stånd. Läroanstalten har nämligen, såsom också departementschefen påpekar, möjlighet att, om ock med svårighet, provisoriskt reda sig med till buds stående lokaler.

Utskottets yttrande.

Enligt vad av departementschefens yttrande framgår, föreligger sedan december 1930 till Kungl. Maj:ts bedömande ett av skolöverstyrelsen avgivet förslag till omorganisation av högre lärarinneseminariet. Detta förslag har departementschefen emellertid förklarat sig icke vara beredd att taga ståndpunkt till, och någon sådan redogörelse för förslaget, att det för utskottet är möjligt att bilda sig en klar föreställning om förslagets innebörd och konsekvenser, finnes icke framlagd i den kungl. propositionen. Då sålunda frågan om seminariets organisation alltjämt befinner sig på utredningens stadium, synes det utskottet icke vara skäl att nu vidtaga ändring beträffande en viss detalj i denna organisation. Spörsmålet om realskolans vid seminariet vara eller icke vara torde icke kunna bedömas isolerat för sig utan synes böra prövas i sammanhang med övriga frågor, som beröra seminariets uppgift och verksamhetsformer. Vid en sådan allsidig prövning lärer även det spörsmål, som av departementschefen tagits till utgångspunkt för förslaget om realskolans nedläggande, nämligen de olika utbildningsvägarna för kvinnliga läraraspiranter, komma under övervägande. Av nu anförda skäl anser sig utskottet alltså böra ställa sig avvisande mot förslaget om realskolans nedläggande. Detta innebär, att utskottet biträder det av herr Holmdahl i hans motion (II: 214) gjorda yrkandet samt jämväl herr Björcks motion (I: 45), såvitt den angår realskolans avveckling.

Med hänsyn till att frågan om seminariets framtida gestaltning är svävande, synes det utskottet ej heller vara lämpligt att, på sätt Kungl. Maj:ts förslag avser, inrätta en ny ordinarie befattning vid seminariets övningsskola. Den för folkskolans femte klass behövliga nya övningsskollärarbefattningen torde lämpligen böra, såsom herr Björck i sin motion jämväl förordat, inrättas såsom en extra ordinarie tjänst. Detta föranleder, att seminariets ordinarie anslag icke behöver ökas. Då extra ordinarie övningsskollärare vid folkskola åtnjuter samma ersättning som ordinarie sådan lärare, blir det emellertid nödvändigt att höja seminariets extra anslag till diverse behov med samma belopp, 3,400 kronor, varmed Kungl. Maj:t föreslagit ökning av seminariets ordinarie anslag, Härtill återkommer utskottet under nästföljande punkt.

I herr Björcks motion har slutligen påkallats hemställan hos Kungl. Maj:t om skyndsam utredning rörande frågan, huruvida överhuvud taget seminariet bör bibehållas samt, om så befinnes vara fallet, rörande seminariets organisation och uppgifter inom skolorganisationen.

Utskottet förutsätter visserligen, att nämnda spörsmål måste bliva föremål för övervägande i samband med ett ställningstagande till den ovan omtalade, under Kungl. Maj:ts prövning liggande utredningen rörande seminariets organisation. För att emellertid betona angelägenheten av att förevarande organisationsfråga erhåller den allsidiga och förutsättningslösa prövning, motionären torde hava åsyftat, anser utskottet önskvärt, att riksdagen, i anledning av herr Björcks motion, hos Kungl. Maj:t hemställer, att vid behandlingen av förenämnda utredning rörande seminariets organisation jämväl den av herr Björck angivna frågan vederbörligen beaktas.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) med bifall till herr Björcks ovannämnda motion (I: 45), så vitt nu är i fråga, ävensom herr Holmdahls ovannämnda motion (II: 214), avslå Kungl. Maj:ts förslag i fråga om den fyraåriga realskollinjen för flickor vid högre lärarinneseminariet;

b) med bifall till herr Björcks ovannämnda motion (I: 45), så vitt nu är i fråga, samt med avslag å Kungl. Maj:ts förslag om en höjning av det ordinarie anslaget till högre lärarinneseminariet i riksstaten uppföra detta anslag med oförändrat belopp, 149,985 kronor;

c) i anledning av herr Björcks ovannämnda motion (I: 45) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att vid prövningen av den hos Kungl. Maj:t för närvarande vilande utredningen angående högre lärarinneseminariets organisation jämväl

må vederbörligen beaktas frågan om behovet av seminariets bibehållande ävensom de ändringar med avseende å seminariets uppgifter inom skolorganisationen, som, i händelse av dess bibehållande, må anses påkallade.

Diverse behov vid högre lärarinneseminariet. [139.]

141:o) Kungl. Maj:t har (punkt 139) föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att vaktmästaren samt eldaren vid högre lärarinneseminariet må för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933 komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring till belopp av 400 kronor för vaktmästaren och 250 kronor för eldaren;

dels ock till diverse behov vid högre lärarinneseminariet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 60,760 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 289—293 i statsrådsprotokollet.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft den under nästföregående punkt omförmälda, av herr *W. Björck* väckta motionen (I: 45), i vad den berör ifrågavarande anslag.

För innevarande budgetår utgår för ändamålet ett extra anslag av 58,960 kronor. Beträffande de flesta av de i detta anslag ingående posterna, nämligen till uppehållande av en valfri fjärde årskurs, 4,800 kronor, till undervisning i träslöjd, 510 kronor, till stipendier 2,000 kronor, till expenser för statens skolköksseminarium och hushållsskola 5,000 kronor, till förhöjning av arvodet åt seminariets läkare 900 kronor, samt till tillfällig löneförbättring för vaktmästaren och eldaren därstädes 650 kronor, hemställes om beviljande av samma belopp som de för budgetåret 1931/1932 utgående.

I fråga om övriga i anslaget till diverse behov ingående anslagsposter har rektor vid lärarinneseminariet ifrågasatt förändringar och därvid hemställt, dels att hyresanslagen till högre lärarinneseminariet och normalskolan, respektive 7,400, 7,000 och 6,500 kronor måtte höjas, vart och ett med 650 kronor, till respektive 8,050, 7,650 och 7,150 kronor, vilka belopp motsvarade de verkliga hyresbeloppen, sedan ifrågavarande lägenheter erhållit centralvärme, samt att i samband därmed expenserna för högre lärarinneseminariet och normalskolan måtte minskas från 14,500 kronor till 12,550 kronor, alltså med 1,950 kronor, vilket utgjorde den för ovannämnda lägenheter beräknade värmeavgiften, dels att seminariet måtte erhålla ett nytt hyresanslag å 5,000 kronor för förhyrande av en våning om 5 rum att användas till klassrum för en ny folkskoleklass, biologi-, geografi- och materielrum, normalskolans lärjungebibliotek, seminariets fjärde årskurs m. m., dels att hyresanslaget till statens skolköksseminarium måtte för att motsvara numera fastställd hyra höjas med 800 kronor till 10,500

kronor, dels ock att ett engångsanslag måtte beviljas å 6,500 kronor för inredande av nya fysikrum.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt rektors förslag, i vad detsamma avsåge beredande av medel till hyra. Beträffande det av rektor äskade engångsanslaget å 6,500 kronor för inredning av fysikrum har överstyrelsen förordat en sänkning av detsamma till 4,000 kronor. Slutligen har överstyrelsen föreslagit, att till expenser för högre lärarinneseminariet, flickskolan, realskolan och folkskolan måtte för budgetåret 1932/1933 beviljas 13,550 kronor.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

För budgetåret 1931/1932 upptogos hyresbeloppen för tillgodoseende av högre lärarinneseminariets, flickskolans, realskolans och folkskolans behov med ett belopp av sammanlagt (7,400 + 7,000 + 6,500) 20,900 kronor. Dessa hyresbelopp böra nu, framhålla rektor och skolöverstyrelsen, höjas till (8,050 + 7,650 + 7,150) 22,850 kronor eller med 1,950 kronor för att motsvara de verkliga hyresbeloppen, sedan ifrågavarande lägenheter erhållit centralvärme. I samband härmed skulle emellertid anslagsposten till expenser för högre lärarinneseminariet och normalskolan för flickor kunna minskas med motsvarande belopp från 14,500 kronor till 12,550 kronor. Mot detta förslag har jag intet att invända.

Rektorn har vidare hemställt om ett nytt hyresanslag å 5,000 kronor för förhyrande av en våning om 5 rum att användas till klassrum för en ny folkskoleklass, biologi-, geografi- och materielrum, normalskolans lärjungebibliotek, seminariets fjärde årskurs m. m. Med hänsyn dels till vad jag under föregående punkt föreslagit om en successiv avveckling av den vid seminariet befintliga realskolan, varigenom vissa utrymmen skulle lösgöras redan med ingången av läsåret 1932—1933, dels ock till möjligheten för läroanstalten att, om ock med svårighet, kunna, efter vad jag inhämtat, provisoriskt reda sig med till buds stående lokaler, har jag icke ansett mig nu böra framföra ifrågavarande anslagskrav å 5,000 kronor.

Mot den föreslagna höjningen av anslagsposten till förhyrande av lokaler för statens skolköksseminarium och hushållsskola från nuvarande belopp, 9,700 kronor, med 800 kronor till 10,500 kronor finner jag intet att invända.

Däremot finner jag mig under förhandenvarande förhållanden förhindrad att förorda det av rektor begärda, av skolöverstyrelsen delvis tillstyrkta engångsanslaget för inredning av fysikrum. Jag är livligt övertygad om behovet av förbättring härutinnan liksom ock om behovet av förbättrade lokaler för läroanstalten i dess helhet, men torde frågan härom böra anstå tills den av mig förut antydda omorganisationen av lärarinneseminariet blivit fastställd.

Såsom jag nyss framhöll, skulle ett bifall till förslaget om viss höjning av hyresbeloppen medföra en minskning av anslagsposten till expenser för högre lärarinneseminariet och normalskolan för flickor med 1,950 kronor eller från 14,500 kronor till 12,550 kronor. Skolöverstyrelsen har emellertid ansett en höjning från sistnämnda belopp med 1,000 kronor till 13,550 kronor erforderlig för att motsvara den beräknade minskningen i terminsavgifter i samband med de förberedande klassernas och första flickskoleklassens ersättande av folkskoleklasser, i vilka inga avgifter erläggas. Detta förslag

anser jag mig böra tillstyrka. Vid bifall härtill skulle här ifrågavarande anslagspost till expenser för budgetåret 1932/1933 behöva upptagas med (14,500 — 1,950 + 1,000) 13,550 kronor eller 950 kronor mindre än innevarande budgetår.

Samtliga under denna punkt omnämnda, av mig tillstyrkta anslagsposter torde böra upptagas såsom ett gemensamt extra anslag. Storleken av det för budgetåret 1932/1933 behövliga anslaget, beräknat efter de förslag jag här framlagt, utgör 60,760 kronor, innebärande i jämförelse med det för budgetåret 1930/1931 beviljade anslaget en nettoökning av 1,800 kronor, vilken uppkommit på så sätt, att de olika anslagsposterna för hyror ökats med sammanlagt 2,750 kronor, under det att ovanberörda expensanslag minskats med 950 kronor.

För vinnande av överskådlighet vill jag slutligen förorda, att de hittillsvarande anslagsposterna till förhyrande av lokaler för dels normalskolans lägsta klasser, dels undervisning i biologi och teckning, dels ock högre lärarinneseminariet och normalskolan för flickor sammanslås till en gemensam anslagspost, förslagsvis benämnd förhyrande av lokaler för högre lärarinneseminariet samt för de med seminariet förenade normalskolan för flickor, realskolan och folkskolan.

Utskottets yttrande.

Såsom framgår av nästföregående punkt, har utskottet ansett, att den nya lärarkraft, som erfordras för den med budgetåret 1932/1933 tillkommande femte folkskoleklassen, bör anställas såsom extra ordinarie övningsskollärare och ej, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, såsom ordinarie. Det belopp, som för ändamålet kräves, utgör 3,400 kronor. Enligt utskottets mening bör detta belopp, på sätt yrkats i herr Björcks ovannämnda motion (I: 45), lämpligen ingå i nu förevarande anslag, som i anledning därav bör ökas med 3,400 kronor.

Från seminariets sida har begärts anslag å 5,000 kronor till förhyrande av en ny våning för seminariet. Departementschefen har avvisat detta krav under hänvisning bland annat till det av honom framställda förslaget om indragning av realskolan, varigenom vissa utrymmen skulle lösgöras redan med ingången av läsåret 1932/1933. Utskottet har i nästföregående punkt avstyrkt detta förslag men finner ingen anledning föreligga att med hänsyn härtill ifrågasätta beviljandet av medel till förhyrande av ökade lokalutrymmen åt seminariet, som, enligt vad departementschefen vitsordat, kan, om ock med svårighet, provisoriskt reda sig med till buds stående lokaler.

Utskottet har i övrigt intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag under denna punkt. Med anledning av vad ovan tillstyrkts beträffande en extra ordinarie övningsskollärare skulle ifrågavarande anslag komma att utgöra 64,160 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) medgiva, att vaktmästaren samt eldaren vid högre lära-

rinneseminariet må för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933 komma i åtnjutande av tillfällig löneförbättring till belopp av 400 kronor för vaktmästaren och 250 kronor för eldaren;

b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till herr Björcks ovannämnda motion (I: 45), så vitt nu är i fråga, till diverse behov vid högre lärarinneseminariet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 64,160 kronor.

Arvoden åt extra lärare, timlärare och vikarier vid högre lararinneseminariet. [140.]

142:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 140) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till arvoden åt extra lärare, timlärare och vikarier vid högre lärarinneseminariet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 39,420 kronor.

Nya ordinarie lärartjänster vid de allmänna läroverken m. m. [141.]

143:o) Kungl. Maj:t har (punkt 141) föreslagit riksdagen att

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att tills vidare under budgetåret 1932/1933, då för realskolstadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning;

dels ock för inrättande av nya ordinarie lärartjänster vid de allmänna läroverken med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes, samt för ombildning av vissa musiklärarbefattningar och inrättande av nya ordinarie teckningslärarbefattningar vid av departementschefen i statsrådsprotokollet under nämnda punkt angivna allmänna läroverk höja det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken med 339,190 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 298—317 i statsrådsprotokollet.

Det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken, som för budgetåret 1926/1927 var bestämt till 6,666,066 kronor, har under de fem senaste åren väsentligt höjts och är i riksstaten för budgetåret 1931/1932 upptaget med 8,420,000 kronor.

Anslagshöjningarna hava huvudsakligen föranletts av 1927 års riksdags beslut angående omorganisation av det högre skolväsendet, vilket beslut beräknats komma att under ett antal år framåt medföra ökat behov av ordinarie lärarkrafter och således en fortgående ökning i anslagsbehovet under ifrågavarande anslagstitel. I avseende å det belopp, varmed anslaget av berörda anledning bör höjas med ingången av budgetåret 1932/1933, har skolöverstyrelsen verkställt utförliga beräkningar, vilkas resultat framlagts i skrivelse till Kungl. Maj:t den 31 augusti 1931. I denna skrivelse behandlas

dels den höjning av ifrågavarande reservationsanslag, som erfordras för inrättande av nya rektors- och ämneslärarbefattningar samt för beredande av arvoden åt första lärarinnor, tillsyningslärare och kvinnliga sakkunniga vid vissa läroverk, dels ock den anslagsökning, som betingas av ombildning och nyinrättande av övningslärarbefattningar.

Departementschefen har anfört följande:

På grundval av de i nämnda skrivelse av den 31 augusti 1931 verkställda beräkningarna och med stöd av vad i övrigt i samma skrivelse anförts, har överstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen *dels att* bemyndiga Kungl. Maj:t att tills vidare under budgetåret 1932/1933, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig som adjunkts- eller ämneslärarinnebefattning, varvid må följas de av 1928 års riksdag givna direktiven, *dels att* till inrättande av nya ordinarie ämneslärartjänster samt till ombildning och nyinrättande av vissa övningslärartjänster vid de allmänna läroverken, med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes, höja det ordinarie reservationsanslaget med sammanlagt (301,100+47,060 =) 348,160 kronor eller i runt tal *348,000 kronor.*

Vad först angår den s. k. ämneslärarinnefrågan, innebar 1928 års riksdags beslut därom allenast en provisorisk anordning. Såsom närmare framgår av den under punkt 162 i 1931 års åttonde huvudtitel intagna utförliga redogörelsen, vartill jag här tillåter mig att hänvisa, bemyndigade riksdagen Kungl. Maj:t att tills vidare, till och med budgetåret 1930/1931, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skulle tillsättas, besluta, huruvida befattningen skulle kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning.

I enlighet med Kungl. Maj:ts under nyssberörda punkt 162 i 1931 års åttonde huvudtitel framlagda förslag medgav vidare 1931 års riksdag, att nämnda provisorium förlängdes till utgången av budgetåret 1931/1932. Riksdagen framhöll därvid, att härvid borde noga beaktas 1928 års riksdags uttalande därom, att den Kungl. Maj:t förbehållna prövningsrätten ifråga om ledig ämneslärarinnebefattnings kungörande såsom adjunkts- eller ämneslärarinnetjänst måtte handhavas med all varsamhet, så att i allt fall proportionen mellan antalet manliga och kvinnliga lärare ej måtte ändras i vidare mån, än det av skolöverstyrelsen på sin tid i ärendet avlåtna, å sid. 21 i propositionen nr 231 till 1928 års riksdag återgivna förslaget innebure.

Skolöverstyrelsen har nu hemställt om en ytterligare förlängning av här ifrågavarande provisorium under budgetåret 1932/1933. Jag har i en föregående punkt berört frågan om ämneslärarinnor vid statsläroverken och där givit uttryck åt den uppfattningen, att denna kategori lärare bör med det snaraste ersättas med kvinnliga adjunkter. Denna frågar tarvar dock en närmare utredning, och i avvaktan härå torde det nuvarande provisoriet böra fortvara ännu ett år. Jag vill därför tillstyrka överstyrelsens förslag på denna punkt. Givetvis kommer vid ett bifall till detta förslag det av

1928 års riksdag gjorda, av 1931 års riksdag upprepade och av mig nyss återgivna uttalandet att vinna beaktande.

Härefter anhåller jag så att få övergå till skolöverstyrelsens förslag i vad detsamma avser behovet av ordinarie rektors- och ämneslärarbefattningar under budgetåret 1932/1933.

Skolöverstyrelsen har föreslagit inrättandet av 9 nya rektorstjänster, eller en vid en var av de kommunala mellanskolor, vilkas ombildning till samrealskolor enligt beslut av 1927 års riksdag skall påbörjas med ingången av budgetåret 1932/1933. Häremot har jag intet att erinra.

Vidare har skolöverstyrelsen begärt inrättandet av 8 nya lektorstjänster och därvid erinrat om det av 1931 års riksdag gjorda uttalandet, att det syntes riksdagen ur det allmännas synpunkt riktigare, att det antal lektorstjänster — omkring 35 — som återstode att inrätta för slutförande av den år 1927 beslutade omorganisationen, fördelades på ett flertal år, så att platserna kunde beräknas erhålla på ett tillfredsställande sätt meriterade innehavare. Då skolöverstyrelsens här ifrågavarande förslag synes mig stå i överensstämmelse med riksdagens åberopade uttalande, vill jag tillstyrka detsamma.

I fråga om adjunktstjänster innefattar skolöverstyrelsens nu föreliggande förslag en nettoökning av 30. Vid de s. k. gamla läroverken skulle enligt överstyrelsens tidigare framlagda, i 1928 års statsverksproposition intagna förslag inrättas 6 nya adjunktstjänster och vid de nyinrättade läroverken 9 tjänster. Vidare har skolöverstyrelsen vid här förevarande grupp av läroverk föreslagit inrättandet av ytterligare 5 nya adjunktstjänster vid sådana läroverk, där antalet extralärare är exceptionellt högt. Skolöverstyrelsen har i detta sammanhang lämnat en ingående utredning rörande antalet extralärare vid de allmänna läroverken och därvid uppvisat, hurusom detta antal budgetåret 1931/1932 vore omkring 330 eller mer än dubbelt så stort som tidigare beräknats, ävensom att nämnda antal under budgetåret 1932/1933 torde komma att uppgå till omkring 400 eller inemot tredubbla antalet mot det tidigare beräknade och dubbla antalet mot det vid omorganisationens början förefintliga. Skolöverstyrelsen har vidare framhållit, att det vore uppenbart, att nämnda förhållande vore förenat med allvarliga olägenheter, icke blott för de obefordrade lärarna, vilka finge vänta oskäligt länge på befordran, utan även för undervisningen, då denna måste bli lidande på de ständiga lärarombytena. Vid de helt förstatligade kommunala mellanskolorna har skolöverstyrelsen föreslagit inrättandet av 5 nya adjunktstjänster. Detta förslag avser dels ett par skolor, som hittills erhållit ett mindre antal ordinarie ämneslärartjänster än vad år 1927 beräknats, dels några skolor, där lärjungantalet under de sista åren visat en så stark stegring, att överstyrelsen funnit skäl föreligga för inrättandet av nya ordinarie tjänster. Slutligen föreslår överstyrelsen inrättandet av 21 nya adjunktstjänster vid de under ombildning till samrealskolor stående kommunala mellanskolorna. Av sistnämnda tjänster äro emellertid samtliga utom 6 avsedda att tillsättas genom överflyttande i statstjänst av förutvarande ordinarie ämneslärare vid den kommunala mellanskolan. Sammanlagt har alltså skolöverstyrelsen för budgetåret 1932/1933 föreslagit nyinrättandet av (15+5+5+21 =) 46 nya adjunktstjänster. Å andra sidan har överstyrelsen i anslutning till tidigare gjorda beräkningar ansett sig kunna föreslå indragning av

sammanlagt 16 adjunktstjänster vid de s. k. gamla läroverken, vadan nettoökningen av adjunktstjänster för budgetåret 1932/1933 skulle, såsom jag tidigare meddelat, uppgå till (46 — 16 =) 30.

Skolöverstyrelsens förslag, i vad detsamma avser ett fullföljande av den tidigare beslutade omorganisationen av de allmänna läroverken, föranleder ingen erinran från min sida. Även i övrigt anser jag mig böra ansluta mig till överstyrelsens förslag trots de betänkligheter, som givetvis under förhandenvarande förhållanden uppresa sig mot inrättandet av nya ordinarie tjänster. Jag vill emellertid här framhålla, att det i detta fall ej gäller inrättandet av nya tjänster i egentlig mening; här ifrågakomna befattningar hava sedan länge befunnits nödvändiga för undervisningens uppehållande, och det gäller särskilt att bereda deras innehavare en säkrare ställning. De förhoppningar, som man tillförene hyst om att åstadkomma en minskning av det redan då såsom oskäligt stort ansedda antalet extralärare, hava icke gått i uppfyllelse, tvärtom har antalet extralärare sedan dess vuxit i betydande omfattning. Redan med hänsyn härtill finner jag mig böra tillstyrka överstyrelsens förslag. Härtill komma vidare de olägenheter för läroverken, som äro förknippade med de med extralärarsystemet sammanhängande täta ombytena av lärarkrafter. Slutligen vill jag framhålla, att de ekonomiska konsekvenserna av förslaget äro relativt obetydliga. En manlig adjunkt i lägsta lönegraden åtnjuter för närvarande en avlöning av 4,300 kronor, under det att avlöningen för en manlig adjunktskompetent extralärare efter sex tjänstår numera uppgår till 4,000 kronor. För kvinnliga adjunkter, respektive adjunktskompetenta extralärare äro motsvarande siffror 3,600 kronor och 3,500 kronor. Kostnadsökningen för de 10 adjunktsbefattningar, det här närmast gäller, skulle alltså inskränka sig till högst 3,000 kronor, vartill skulle komma författningsenliga ålderstillägg.

I fråga om ämneslärarinnetjänster har skolöverstyrelsen föreslagit inrättandet av 5 nya sådana vid de s. k. gamla läroverken och de helt nyinrättade allmänna läroverken samt 13 vid de under ombildning till samrealskolor varande kommunala mellanskolorna eller sammanlagt 18. Av sistnämnda 13 tjänster äro samtliga utom 2 avsedda att tillsättas genom överflyttning av förutvarande ordinarie ämneslärare vid respektive kommunala mellanskola. Skolöverstyrelsens beräkningar hava gjorts under förutsättning av bifall till en av stadsfullmäktige i Lund gjord framställning angående sådan ändring i den för högre allmänna läroverket i Lund bestämda organisationen, att samundervisningen måtte begränsas till gymnasiet; i annat fall bliver ytterligare en ämneslärarinnebefattning erforderlig. Till denna fråga anhåller jag att få återkomma i det följande; jag vill här inskränka mig till att tillstyrka bifall till skolöverstyrelsens framställning jämväl i denna punkt.

Enligt skolöverstyrelsens sålunda framlagda, av mig nu tillstyrkta förslag skulle alltså vid de allmänna läroverken budgetåret 1932/1933 inrättas sammanlagt 9 rektorstjänster, 8 lektorstjänster, 30 adjunktstjänster och 18 ämneslärarinnetjänster.

För inrättandet av de föreslagna 65 nya tjänsterna ävensom för bestridande av den fortskridande ökningen av arvodena till rektorer vid under ombildning stående kommunala mellanskolor, av arvodesförhöjningar för ämneslärarinnor med adjunktskompetens ävensom av arvoden till första lärarinnor, tillsyningslärare och kvinnliga sakkunniga erfordras enligt skol-

överstyrelsens beräkningar sammanlagt 301,100 kronor, med vilket belopp alltså reservationsanslaget till de allmänna läroverken torde böra ökas.

Vad härefter angår ombildning och nyinrättande av övningslärarbefattningar innebär överstyrelsens nu framlagda förslag, att budgetåret 1932/1933 dels de nuvarande tecknings- och musiklärartjänsterna vid förutvarande samrealskolan i Kristinehamn skulle ombildas till motsvarande befattningar vid högre allmänt läroverk, dels vid ett vart av de högre allmänna läroverken för flickor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg skulle inrättas tecknings-, musik- och gymnastiklärartjänster, dels ordinarie teckningslärartjänster skulle inrättas vid samrealskolorna i Tranås, Ronneby och Falkenberg, dels en ordinarie musiklärartjänst skulle upprättas vid samrealskolan i Lidingö, dels ock ordinarie gymnastiklärartjänster skulle upprättas vid samrealskolorna i Lidingö, Katrineholm, Motala, Nässjö, Ronneby, Hässleholm, Höganäs, Falkenberg, Trollhättan, Stora Tuna, Sollefteå och Boden.

Skolöverstyrelsens förslag i vad detsamma avser ombildning av tecknings- och musiklärartjänsterna vid högre allmänna läroverket i Kristinehamn samt inrättandet av ordinarie tecknings-, musik- och gymnastiklärartjänster vid de fyra flickläroverken har ej givit mig anledning till erinran. Beträffande gymnastiklärartjänsterna vid sistnämnda läroverk har skolöverstyrelsen i annat sammanhang gjort framställning om de avlöningsförmåner, som böra förbindas med de nya befattningarna, vilken framställning jag har för avsikt att senare underställa Kungl. Maj:ts prövning i och för avlåtande av proposition till riksdagen. För närvarande vill jag endast, i likhet med skolöverstyrelsen, beräkna arvodet för ifrågavarande gymnastiklärartjänster enligt vad som i anslutning till nu gällande avlöningsbestämmelser för övningslärare synes böra bestämmas i löneförmåner för kvinnlig gymnastiklärare vid högre allmänt läroverk, eller 2,205 kronor.

Jag vill i detta sammanhang slutligen erinra, att fråga uppkommit rörande viss jämkning i nu gällande föreskrifter angående idrottsliv och friluftsverksamhet genom anordnande av idrottsövningar m. m. — de s. k. idrottsdagarna. Härvid kunna tänkas olika alternativ, antingen bibehållande av den nuvarande ordningen med rörliga dagar och någon begränsning i antalet eller också en anordning med på läsordningen fast inlagd friluftsverksamhet. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att i detta avseende utfärda de föreskrifter, som kunna vid närmare prövning befinnas mest ändamålsenliga.

Skolöverstyrelsens förslag om inrättandet av ordinarie teckningslärartjänster vid de helt förstatligade kommunala mellanskolorna i Tranås, Ronneby och Falkenberg vill jag tillstyrka.

I samband med framläggandet av sitt förslag om inrättande av andra övningslärartjänster vid helt förstatligade kommunala mellanskolor — en musiklärar- och tolv gymnastiklärartjänster — har överstyrelsen i sin här föreliggande, den 31 augusti 1931 dagtecknade skrivelse erinrat om sina tidigare gjorda framställningar om utredning angående ändrade anställningsförhållanden för övningslärare vid vissa läroanstalter, vilken utredning förnämligast skulle avse att genom förening av flera tjänster antingen vid vissa läroanstalter eller i annan anställning bereda dessa lärare skälig bärgning. Jag vill nu erinra, att Kungl. Maj:t den 18 september 1931 anbefallt skolöverstyrelsen att inkomma med förslag till sådana ändringar i gällande

läroverksstadga, som skulle göra det möjligt att i de fall, då sådant ansåges lämpligt, förena en ordinarie övningslärartjänst vid statlig läroanstalt med annan sådan befattning eller med övningslärarbefattning vid kommunal läroanstalt på sådant sätt, att befattningarna i avseende på åtgärder beträffande ledigförklarande och tillsättning behandlades såsom en enda befattning.

Det sålunda infordrade förslaget har ännu icke inkommit, och med hänsyn härtill hade det givetvis varit tänkbart, att man tills vidare uppsköte inrättandet av ordinarie övningslärarbefattningar vid skolor av här ifrågavarande slag. Emellertid finner jag mig, i likhet med skolöverstyrelsen, böra på grund av skolornas behov förorda inrättandet av en del ordinarie tjänster. Med inrättandet av ordinarie lärarbefattningar i kvinnligt handarbete torde emellertid, såsom skolöverstyrelsen föreslagit, tillsvidare böra anstå. I fråga om musiklärartjänster har skolöverstyrelsen endast föreslagit inrättandet av en — nämligen vid samrealskolan i Lidingö — och med hänsyn till denna skolas omfattning, 10 läraravdelningar, finner jag mig böra tillstyrka förslaget härom. Skolöverstyrelsen har slutligen förordat inrättandet av 12 nya gymnastiklärartjänster av här ifrågavarande slag. Ehuru det, såsom skolöverstyrelsen framhållit, måste vara av särskilt värde för läroverken att äga en fullt kompetent kraft för ledningen av skolans gymnastik och idrottsverksamhet, finner jag mig icke helt kunna följa överstyrelsens förslag härutinnan. Det torde nämligen knappast vara lämpligt, att inom en så pass begränsad kår som gymnastiklärarkåren ett så stort antal tjänster som nu föreslagits på en gång kungöras till ansökan lediga; en fördelning på ett par år av de erforderliga tjänsterna synes mig vara att föredraga. Jag vill förorda, att för budgetåret 1932/1933 sex ordinarie lärartjänster av här ifrågavarande slag måtte inrättas; det torde då få ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare utredning av skolöverstyrelsen besluta om fördelningen av dessa tjänster.

Skolöverstyrelsen har för omreglering och nyinrättande av övningslärarbefattningar vid de allmänna läroverken beräknat ett belopp av 47,060 kronor. Vid bifall till mitt nu framlagda förslag skulle detta belopp kunna minskas med ($6 \times 1{,}495 =$) 8,970 kronor till 38,090 kronor. Å andra sidan måste då det extra anslaget till extra arvoden åt gymnastiklärare vid de allmänna läroverken ökas något. Härtill återkommer jag under punkt 153 i det följande.

Enligt de förslag jag under förevarande punkt tillstyrkt skulle en höjning av reservationsanslaget till de allmänna läroverken med ($301{,}100 + 38{,}090 =$) 339,190 kronor vara erforderlig.

Utskottets yttrande.

Utskottet anser sig böra tillstyrka, att riksdagen lämnar det av Kungl. Maj:t för budgetåret 1932/1933 begärda bemyndigandet i fråga om ledigkungörande av ämneslärarbefattning vid samläroverk. Härvid torde alltjämt böra beaktas ovan omförmälda, av 1928 års riksdag gjorda uttalande angående proportionen mellan antalet manliga och kvinnliga lärare.

Vad angår behovet av ordinarie tjänster under budgetåret 1932/1933, vill utskottet, under hänvisning jämväl till vad utskottet hemställer under nästföljande punkt, ansluta sig till Kungl. Maj:ts förslag utom beträffande antalet adjunktstjänster. Nettoökningen av sådana tjänster skulle enligt Kungl.

Maj:ts förslag för nämnda budgetår utgöra 30. Utskottet behjärtar visserligen strävandena att minska antalet obefordrade extra lärare vid läroverken men ser sig, med hänsyn till rådande ekonomiska förhållanden och under erinran att under de senaste tre budgetåren beräknats medel för nyinrättande av respektive 31, 43 och 28 adjunktstjänster, nödsakat föreslå en mindre sänkning i det utav Kungl. Maj:t nu begärda antalet nya tjänster. Utskottet förordar, att nettoökningen av antalet adjunktstjänster bestämmes till 25, d. v. s. att 41 i stället för 46 nya adjunktstjänster inrättas för budgetåret 1932/1933 (16 adjunktstjänster vid de s. k. gamla läroverken skola indragas). Härigenom inbesparas å det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken (5 × 4,300 =) 21,500 kronor. Den erforderliga höjningen av nämnda anslag skulle alltså utgöra 317,690 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att tills vidare under budgetåret 1932/1933, då för realskolestadiet avsedd ordinarie ämneslärarbefattning vid samläroverk skall tillsättas, besluta, huruvida befattningen skall kungöras ledig såsom adjunktsbefattning eller ämneslärarinnebefattning;

b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, för inrättande av nya ordinarie lärartjänster vid de allmänna läroverken med den fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes, samt för ombildning av vissa musiklärarbefattningar och inrättande av nya ordinarie teckningslärarbefattningar vid av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 under punkten 141 angivna allmänna läroverk höja det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken med 317,690 kronor.

Ombildning av gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Lund till samgymnasium. [142.]

144:o) Kungl. Maj:t har (punkt 142) föreslagit riksdagen att för sin del besluta, att gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Lund skall från och med tid, som Kungl. Maj:t äger bestämma, ombildas till samgymnasium.

Utredningen återfinnes å sid. 317—326 i statsrådsprotokollet.

I skrivelse den 2 juni 1927, nr 262, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 116, angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m. jämte i ämnet väckta motioner anmälde riksdagen, att riksdagen beträffande läroverket i Lund beslutit, bland annat, att nämnda läroverk skulle i sin helhet vara avsett endast för manliga lärjungar; dock att, så länge icke högre flickläroverk i staden inrättats, kvinnliga lärjungar skulle efter framställning från staden kunna av Kungl. Maj:t lämnas tillträde till gymnasiet vid nuvarande läroverket därstädes, under förutsättning att, därest ej vid läroverket funnes anställd ordinarie kvinnlig ämneslärare, staden skulle be-

strida kostnaderna för skäligt arvode till en på det pedagogiska området erfaren kvinnlig sakkunnig, vilken på rektors förslag av skolöverstyrelsen skulle förordnas att gå rektor till handa med råd och upplysningar i fråga om de kvinnliga lärjungarna, att särskild undervisning i övningsämnen, i den mån sådant påkallades, på stadens bekostnad anordnades för de kvinnliga lärjungarna samt under de villkor i övrigt, som Kungl. Maj:t bestämde.

Genom cirkulär den 18 juni 1927 fastställde Kungl. Maj:t plan för organisationen av ifrågavarande allmänna läroverk sålunda, att realskolan, som skulle vara avsedd endast för gossar, skulle bestå av en femklassig avdelning med två serier parallellavdelningar, att gymnasiet, som skulle omfatta en fyraårig latinlinje och en fyraårig reallinje, skulle, tills vidare och så länge icke högre allmänt flickläroverk inrättats i staden, kunna med Kungl. Maj:ts medgivande vara tillgängligt även för kvinnliga lärjungar samt att vid läroverket skulle successivt upprättas en sexårig latinlyceilinje, avsedd endast för manliga lärjungar.

I sin den 30 november 1929 avgivna utredning rörande allmänna läroverk för flickor m. m. föreslogo 1927 års skolsakkunniga, att ett högre allmänt läroverk för flickor måtte upprättas i Lund.

Skolöverstyrelsen anförde i ett häröver avgivet yttrande, bland annat, följande:

I fråga om Lund synes det på de av de sakkunniga anförda grunder och därvid särskilt med hänsyn till den sannolikt mycket stora lärjungenumerär, som skulle bliva följden av gosslöroverkets omvandling till samläroverk, mest naturligt, att här omhandlade behov tillgodoses genom fullständigt flickläroverk. Emellertid kan överstyrelsen icke underlåta att i detta sammanhang fästa uppmärksamheten vid ett förhållande, som på ett intimt sätt berör föreliggande fråga. Såväl Uppsala som Lunds högre allmänna läroverk äro provårsläroverk och äro därvid de till storleken minsta bland provårsläroverken. Sedan det ojämförligt största antalet allmänna läroverk i och genom 1927 års läroverksreform förvandlats till samläroverk, kan det knappast anses riktigt, att den praktiska utbildningen av lärare till dessa skolor är helt och hållet förlagd till gosslöroverk. Den frågan synes sålunda träda i förgrunden, vilka åtgärder böra vidtagas för att tillgodose kravet på den praktiska lärarutbildningens förläggande i viss utsträckning till anstalter av samskolekaraktär. Det ligger då närmast till hands att tänka sig lösningen av nyssberörda fråga förknippad med den här föreliggande frågan om högre allmänna läroverk för flickor i Uppsala och Lund på så sätt, att därvarande gosslöroverk under vissa betingelser förvandlas till samläroverk. Överstyrelsen föreslår, att denna fråga göres till föremål för förnyad utredning med beaktande av nu anförda omständigheter och efter hörande jämväl av vederbörande lokala myndigheter, varefter förslag i ärendet bör kunna föreläggas 1931 års riksdag. Under tiden torde några särskilda anordningar för städerna i fråga icke vara erforderliga. Därest samhällena önska bereda flickor tillträde till gymnasiet förefinnes redan sådan möjlighet och, vad Lund beträffar, äger staden en kommunal mellanskola, där flickor kunna under gynnsamma ekonomiska villkor erhålla utbildning till realexamen.

Genom proposition nr 119 till 1930 års riksdag angående vissa i samband med 1927 års skolreform stående frågor m. m. gjorde Kungl. Maj:t beträffande högre allmänna läroverket i Lund ingen annan framställning än att med upprättande av lyceilinjen därstädes skulle tills vidare anstå.

På grund av väckta motioner (I: 308 och II: 488) beslöt emellertid 1930 års riksdag, att högre allmänna läroverket i Lund skulle, från och med den tid, Kungl. Maj:t bestämde, ombildas till högre samläroverk under villkor, att Lunds stad åtoge sig att tillhandahålla erforderliga undervisningslokaler ävensom bostad eller hyresersättning åt rektor.

Såsom motiv härför anfördes i riksdagens skrivelse nr 389, att i detta fall lärjungantalet icke lade hinder i vägen och att det med hänsyn till provårsutbildningen måste anses vara av vikt att för densamma äga till förfogande ej blott gosslöroverk utan jämväl samläroverk.

I fråga om organisationen av det nya samläroverket beslöt riksdagen, att vid läroverket skulle från och med den tid, Kungl. Maj:t bestämde, utöver redan fastställd organisation finnas treårigt gymnasium. I samband härmed borde — framhöll riksdagen i sin skrivelse — givetvis det privata flickgymnasiet i Lund icke vidare ifrågakomma till statsunderstöd.

Därjämte förklarade riksdagen, att riksdagen av den åvägabragta utredningen icke känt sig övertygad om riktigheten av att nu låta anstå med upprättandet av lyceilinjen vid högre allmänna läroverket i Lund.

Genom cirkulär den 27 juni 1930 anbefallde Kungl. Maj:t länsstyrelsen i Malmö att från stadsfullmäktige i Lund inhämta och till Kungl. Maj:t överlämna yttrande, huruvida och i sådant fall från vilken tid Lunds stad åtoge sig de av riksdagen föreskrivna villkoren för ombildning av det högre allmänna läroverket till högre samläroverk.

Med skrivelse den 4 maj 1931 har länsstyrelsen till Kungl. Maj:t ininsänt en den 29 april 1931 dagtecknad ansökning, däri stadsfullmäktige i Lund under åberopande av sitt vid sammanträde den 24 april 1931 hållna protokoll hos Kungl. Maj:t hemställt, att proposition måtte föreläggas riksdagen att på grunder, som framlagts i ett av särskilda kommitterade den 18 mars 1931 avgivet betänkande, i så måtto ändra det av Lunds stad beträffande flickskoleväsendet gjorda erbjudandet, att samundervisningen vid stadens högre allmänna läroverk begränsades till gymnasiet. Stadsfullmäktige hava vidare förklarat staden villig att ikläda sig de för gymnasiets ombildning till samgymnasium erforderliga förpliktelserna. Därest realskolan vid läroverket finge bibehållas som gosskola, komme stadsfullmäktige att vidtaga åtgärder för upprättande av en kommunal flickskola i Lund och att på avtalade villkor av läroverksföreningens i Lund byggnadsaktiebolag övertaga dess flickskolebyggnad, dit förlägga såväl den kommunala flickskolan som den kommunala mellanskolan samt ställa dessa båda skolor under gemensam ledning. Slutligen hava fullmäktige förklarat staden villig ikläda sig de ifrågavarande förpliktelserna från och med läsåret efter det, som följde närmast efter statsmakternas beslut i ärendet.

Departementschefen har för egen del anfört:

Stadsfullmäktige i Lund hava hemställt om sådan ändring av det Lunds stad gjorda erbjudandet angående organisationen av högre allmänna läroverket därstädes, att samundervisningen vid läroverket begränsades till gymnasiet; och hava stadsfullmäktige gjort i sammanhang därmed erforderliga utfästelser. Skolöverstyrelsen har anslutit sig till stadsfullmäktiges hemställan. Av den i ärendet förebragta, genom stadsfullmäktiges försorg åstadkomna utredningen synes mig framgå, att den högre skolundervisningen i Lund bleve på ett lyckligt sätt tillgodosedd, om de av stadsfullmäktige föreslagna anordningarna genomfördes, och ej minst flickornas undervisning skulle på detta sätt komma att ordnas på ett tillfredsställande sätt. Då jag anser, att största hänsyn bör tagas till samhällets egna önskningar i en angelägenhet, vilken som denna är av ingripande betydelse för dess liv och utveckling och som jämväl ur ekonomisk synpunkt är av stor vikt för staden, vill jag, i likhet med skolöverstyrelsen, understödja stadsfullmäktiges framställning. Jag gör detta, som antytts, så mycket hellre som staden — på sätt närmare framgår av den i ärendet förebragta utredningen — finge vidkännas oproportionerligt stora kostnader, om hela läroverket skulle ombildas till samläroverk. Visserligen kan man, såsom även tidigare skett, anföra en omständighet, som talar för att högre allmänna läroverket i Lund även på realskolstadiet borde vara samläroverk, nämligen att läroverket är ett provårsläroverk och att ett samläroverk för dem som där genomgå provår bjuder den fördelen, att de få tillfälle att vinna erfarenhet jämväl om flickors undervisning, ett förhållande, vars betydelse givetvis ökats med den stora omfattning, som samskoleväsendet numera fått. Emellertid bjudes en låt vara något begränsad möjlighet till vinnande av sådan erfarenhet, även om endast gymnasiet vid ifrågavarande provårsläroverk skulle bliva ett samgymnasium. I varje fall måste jag, ej minst under nuvarande förhållanden, anse de av stadsfullmäktige i Lund anförda skälen för den av dem begärda organisationen så starka, att de uppväga den eventuella nackdel, som kan ligga i nämnda begränsning i avseende på provårsutbildningen. Jag finner alltså inga större betänkligheter från berörda synpunkt möta mot ett bifall till stadsfullmäktiges anhållan, helst som provårsfrågan ännu befinner sig under utredning och väntar sin lösning. De närmare bestämmelserna för genomförandet av ombildningen av gymnasiet vid högre allmänna läroverket i Lund till samgymnasium torde överlämnas åt Kungl. Maj:t att meddela. Som jag tidigare framhållit, är beräkningen av behovet av ämneslärarinnor vid de allmänna läroverken under budgetåret 1932/1933 uppgjord under förutsättning av bifall till stadsfullmäktiges ifrågavarande framställning.

Utskottets yttrande.

Med hänsyn till de ekonomiska skäl, som från staden Lunds sida åberopats, anser sig utskottet kunna förorda, att den av 1930 års riksdag beslutade omorganisationen av ifrågavarande läroverk till samläroverk nu icke genomföres utan samundervisningen begränsas till att omfatta gymnasiet. Ur provårsutbildningens synpunkt är nämnda begränsning till nackdel, och även med hänsyn till flickornas möjligheter att erhålla realskolutbildning är förändringen mindre fördelaktig. Utskottet har dock vid sitt ställningstagande till frågan låtit sig ledas av en strävan att särskilt i nuvarande ekonomiska situation icke över hövan belasta kommunens ekonomiska bär-

kraft. Likaså har utskottet beaktat, att frågan om läroverkslärarnas provårsutbildning för närvarande är under utredning Beträffande flickornas tillträde till realskolan synes det emellertid utskottet angeläget, att icke den kringliggande landsbygdens kvinnliga ungdom i detta hänseende kommer i en sämre ställning än stadens flickor, då realskolan ej kan öppnas för kvinnliga lärjungar. Utskottet vill därför vid sin tillstyrkan av den ovan angivna begränsningen av samundervisningen knyta det villkoret, att kvinnliga lärjungar från den del av kringliggande landsbygd, som tillhör läroverkets lärjungeområde, skola med avseende å tillträde till stadens kommunala mellanskola äga samma rättigheter som kvinnliga lärjungar, vilka hava sin hemvist i staden Lund.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må för sin del besluta, att den samundervisning vid högre allmänna läroverket i Lund, varom 1930 års riksdag fattat beslut, må begränsas till läroverkets gymnasium, dock under villkor att flickor från den del av kringliggande landsbygd, som tillhör läroverkets lärjungeområde, skola med avseende å tillträde till den kommunala mellanskolan i Lund äga samma rättigheter som flickor, vilka hava sin hemvist i nämnda stad; ägande Kungl. Maj:t bestämma den tid, från och med vilken omförmälda samundervisning skall taga sin början.

Anslag till bibliotekarier vid de allmänna läroverken. [143.]

145:o) Kungl. Maj:t har (punkt 143) föreslagit riksdagen att höja den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten: bibliotekarierna, nu 57,600 kronor, med 4,400 kronor till 62,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 326—327 i statsrådsprotokollet.

Anslagsökningen föranledes dels av ombildningen av realskolan i Kristinehamn till ett högre allmänt läroverk och upprättandet av ett högre allmänt läroverk för flickor i Örebro, dels av tillkomsten av nya samrealskolor genom förstatligande av kommunala mellanskolor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må höja den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten: bibliotekarierna, nu 57,600 kronor, med 4,400 kronor till 62,000 kronor.

Arvoden till biträden å rektors-expeditionerna vid de allmänna läroverken. [144.]

146:o) Kungl. Maj:t har (punkt 144) föreslagit riksdagen att höja den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten: arvoden till biträden å rektorsexpeditionerna, nu 46,200 kronor, med 2,300 kronor till 48,500 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 328—331 i statsrådsprotokollet.

Anslagsökningen föranledes av den pågående utvidgningen av vissa äldre läroverk samt inrättandet av nya statsläroverk. Någon förändring av de för anslagets utgående gällande grunderna har däremot icke ifrågasatts för budgetåret 1932/1933.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må höja den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten: arvoden till biträden å rektorsexpeditionerna, nu 46,200 kronor, med 2,300 kronor till 48,500 kronor.

Arvoden (s. k. fasta arvoden) åt skolläkare vid de allmänna läroverken. [145.]

147:o) Kungl. Maj:t har (punkt 145) föreslagit riksdagen att öka den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten: arvoden åt skolläkare, nu 43,900 kronor, med 2,975 kronor till 46,875 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 331—332 i statsrådsprotokollet.

Arvodet åt skolläkarna vid de allmänna läroverken utgår dels i form av ett fast arvode, dels såsom ett rörligt arvode, vars storlek bestämmes av antalet under höstterminen närvarande lärjungar vid läroverket. Från och med budgetåret 1923/1924 har det rörliga arvodet utgått med 2 kronor för varje dylik lärjunge. De fasta skolläkararvodena bestridas med en i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslagspost: Arvoden till skolläkare, vilken för budgetåret 1931/1932 utgör 43,900 kronor. De rörliga arvodena åter gäldas från ett extra förslagsanslag, som för budgetåret 1931/1932 bestämts till 62,000 kronor.

I fråga om de grunder, som gälla för bestämmandet av de fasta arvodena till skolläkare vid de allmänna läroverken, har ingen ändring ifrågasatts. Den föreslagna ökningen av denna anslagspost beror på den fortgående, av 1927 års beslut i skolfrågan betingade omgestaltningen av vissa läroverk.

I fråga om det rörliga arvodet till skolläkarna har Kungl. Maj:t gjort framställning under punkt 154 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag hemställer,

att riksdagen må öka den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten: arvoden

åt skolläkare, nu 43,900 kronor, med 2,975 kronor till 46,875 kronor.

148:o) Kungl. Maj:t har (punkt 146) föreslagit riksdagen att minska den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten: till praktisk utbildning av blivande lärare vid de allmänna läroverken, nu 76,100 kronor, med 900 kronor till 75,200 kronor.

Praktisk utbildning av blivande lärare vid de allmänna läroverken. [146.]

Utredningen återfinnes å sid. 332—333 i statsrådsprotokollet.

Minskningen har ansetts möjlig genom indragning av vissa adjunktstjänster vid provårsläroverk.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska den i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående posten: till praktisk utbildning av blivande lärare vid de allmänna läroverken, nu 76,100 kronor, med 900 kronor till 75,200 kronor.

149:o) Kungl. Maj:t har (punkt 147) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken med 167,965 kronor.

Reservationsanslaget till de allmänna läroverken. [147.]

Utredningen återfinnes å sid. 333—335 i statsrådsprotokollet.

Det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken, som för budgetåret 1926/1927 var bestämt till 6,666,066 kronor, har under de fem senaste åren väsentligt höjts och är i riksstaten för budgetåret 1931/1932 upptaget med 8,420,000 kronor.

Vid bifall till vad som föreslagits under punkterna 141, 143, 144, 145 och 146 i statsrådsprotokollet skulle nämnda anslag behöva höjas med tillhopa 347,965 kronor till 8,767,965 kronor.

Jämlikt åläggande den 27 juni 1930 har skolöverstyrelsen i skrivelse den 31 augusti 1931 avgivit förslag beträffande det belopp, varmed det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken borde upptagas i förslaget till riksstat för budgetåret 1932/1933. Skolöverstyrelsen har därvid hänvisat till en av chefen för överstyrelsens statistiska avdelning, byråchefen E. Göransson, uppgjord promemoria samt i anslutning härtill föreslagit, att reservationsanslaget till de allmänna läroverken för budgetåret 1932/1933 måtte upptagas med ett belopp av 8,763,300 kronor.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

I det stora hela anser jag mig kunna ansluta mig till skolöverstyrelsens nu framlagda beräkningar rörande medelsbehovet. Jag vill emellertid erinra, att jag icke ansett mig kunna helt biträda skolöverstyrelsens förslag om inrättandet av ordinarie gymnastiklärarbefattningar vid förstatligade kommunala mellanskolor. Besparingen å här förevarande anslag utgör vid ett bifall till mitt förslag härutinnan 8,970 kronor. Medelsbehovet för budgetåret

1932/1933 skulle i anslutning härtill minskas med detta belopp från 8,763,300 kronor till 8,754,330 kronor.

Emellertid har jag ansett mig böra undersöka möjligheten av att genom anlitande av befintliga reservationer ytterligare minska det belopp, som måste uppföras i riksstaten för budgetåret 1932/1933. Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1930/1931 uppgick behållningen å här förevarande anslag vid utgången av sistnämnda budgetår till 244,475 kronor 41 öre.

Givet är, att man vid en organisation av den omfattning, det här gäller, måste framgå med stor försiktighet vid ett minskande av reservationerna. Detta gäller i all synnerhet under nu rådande stora om- och nydaningsperiod på det högre skolväsendets område. Jag vill särskilt erinra, att enligt byråchefen Göranssons beräkningar de enligt de olika läroverkens stater utgående lönerna av statsmedel skulle för budgetåret 1932/1933 uppgå till 8,187,167 kronor 75 öre mot i tablån upptagna 8,107,167 kronor 75 öre, detta beroende på att befattningar icke omedelbart tillsättas utan under någon tid stå vakanta. Även med hänsyn tagen till nu angivna förhållanden anser jag mig dock kunna föreslå, att det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptages med ett belopp av 8,600,000 kronor. Vid bifall härtill skulle under nämnda budgetår ett belopp av (8,754,330—8,600,000) 154,330 kronor tagas från å anslaget befintliga reservationer, vadan sålunda en enligt min mening nödvändig säkerhetsmarginal av i runt tal 90,000 kronor skulle för budgetåret 1932/1933 finnas disponibel.

Beträffande behovet av en dylik säkerhetsmarginal vill jag erinra exempelvis därom, att Kungl. Maj:t den 3 juli 1931 från åttonde huvudtitelns reservationsanslag till extra utgifter anvisat till högre allmänna läroverket å Kungsholmen i Stockholm 5,000 kronor såsom bidrag till täckande av utgifter, som under budgetåret 1931/1932 skulle bestridas av läroverkets biblioteks- och materielkassa. Denna utgift, vilken avsåg anskaffande under läsåren 1930/1931 och 1931/1932 av undervisningsmateriel, som vore erforderlig till följd av läroverkets utvidgning med gymnasium, synes mig i anslutning till vad som i motsvarande hänseende skett beträffande de högre allmänna läroverken för flickor i Stockholm m. fl. städer (se Kungl. Maj:ts proposition nr 118 till 1930 års riksdag) rätteligen böra avföras å reservationsanslaget till de allmänna läroverken, varom Kungl. Maj:t torde äga att i sinom tid besluta. Likaledes kunna andra liknande fall tänkas, då en disposition av sistnämnda anslag bliver erforderlig.

Såsom jag inledningsvis erinrade, skulle ett bifall till mina under punkterna 141, 143, 144, 145 och 146 framlagda förslag innebära en ökning av reservationsanslaget till 8,767,965 kronor. Genom att nedbringa anslaget till det av mig — i anslutning till skolöverstyrelsens beräkningar — nu såsom erforderligt betecknade beloppet av 8,600,000 kronor möjliggöres alltså en minskning av anslaget med (8,767,965—8,600,000) 167,965 kronor.

Utskottets yttrande.

Departementschefen har utgått från den siffra, som enligt skolöverstyrelsens beräkningar skulle erfordras för budgetåret 1932/1933 eller 8,763,300 kronor. Med hänsyn till vad departementschefen förordat i fråga om inrättandet av ordinarie gymnastiklärarbefattningar vid förstatligade kommunala mellanskolor, har departementschefen ansett en minskning av nyssnämnda belopp kunna ske med 8,970 kronor till 8,754,330 kronor. Ut-

skottet, som under punkten 143 här ovan biträtt departementschefens uppfattning beträffande nämnda gymnastiklärarbefattningar, vill erinra om att enligt utskottets förslag under samma punkt ytterligare en minskning av medelsbehovet uppkommer å 21,500 kronor. Siffran 8,754,330 kronor bör alltså minskas med 21,500 kronor, varvid erhålles ett belopp av 8,732,830 kronor, som skulle motsvara medelsbehovet å det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken under budgetåret 1932/1933. Om man liksom departementschefen räknar med att av medelsbehovet för nämnda budgetår ett belopp av 154,330 kronor bestrides medelst å anslaget förefintliga reservationer, varigenom såsom en säkerhetsmarginal 90,000 kronor av reservationerna skulle återstå, bör det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken i riksstaten för budgetåret 1932/1933 uppföras med ett belopp av (8,732,830 — 154,330 =) 8,578,500 kronor eller 21,500 kronor mindre än Kungl. Maj:t föreslagit.

Vid bifall till vad utskottet hemställt under punkterna 143, 145, 146, 147 och 148 skulle reservationsanslaget, som nu utgör 8,420,000 kronor, behöva ökas med 326,465 kronor till 8,746,465 kronor. Genom att anslaget, på sätt utskottet nyss förordat, för budgetåret 1932/1933 bestämmes till 8,578,500 kronor möjliggöres en minskning av anslaget med (8,746,465 — 8,578,500 =) 167,965 kronor eller samma belopp, som Kungl. Maj:t under denna punkt upptagit såsom den summa, varmed minskning av det ordinarie reservationsanslaget kan ske. Beträffande dispositionen av ovannämnda reservation å 90,000 kronor hänvisar utskottet till vad utskottet i det följande anför under punkten 151.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag minska det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken med 167,965 kronor.

Vid bifall till vad utskottet under punkterna 143:o), 145:o), 146:o), 147:o), 148:o) och 149:o) tillstyrkt, kommer det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken, nu 8,420,000 kronor, att ökas med 158,500 kronor till 8,578,500 kronor.

150:o) Kungl. Maj:t har (punkt 148) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, nu 1,247,000 kronor, med 27,000 kronor till 1,220,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 335—336 i statsrådsprotokollet.

Ålderstillägg åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken. [148.]

Berörda anslagsminskning har föreslagits med hänsyn till dels vissa av skolöverstyrelsen framlagda beräkningar, dels ock den konstaterade medelsåtgången under de senaste budgetåren.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det ordinarie förslagsanslaget till ålderstillägg åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, nu 1,247,000 kronor, med 27,000 kronor till 1,220,000 kronor.

Arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken m. m. [149.]

151:o) Kungl. Maj:t har (punkt 149) föreslagit riksdagen att till arvoden åt extra lärare och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,212,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 337—345 i statsrådsprotokollet.

I det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingår en anslagspost till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov. Denna anslagspost bestämdes av 1918 års riksdag till 250,000 kronor. Härutöver har riksdagen under en lång följd av år å extra stat anvisat särskilda anslag till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken. Riksdagen har sålunda för sistnämnda ändamål anvisat för budgetåret 1928/1929 562,500 kronor — förutom ett belopp av 77,500 kronor till arvodesförhöjning för vissa extra ordinarie lärare — för budgetåret 1929/1930 516,300 kronor, för budgetåret 1930/1931 765,900 kronor samt för budgetåret 1931/1932 965,800 kronor.

Den avsevärda förhöjning av anslaget, som ägt rum under sistnämnda budgetår, förestavades, förutom av ökning av antalet klassavdelningar vid läroverken, även av den ökning i det genomsnittliga antalet lärartimmar per klassavdelning, som beräknades skola äga rum bland annat på grund av differentieringen av gymnasiets båda högsta ringar.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har skolöverstyrelsen gjort framställning om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1932/1933.

Överstyrelsen har därvid erinrat, att överstyrelsen den 8 augusti 1930 (jämför härom den närmare redogörelsen i punkt 168 av 1931 års åttonde huvudtitel) erhållit bemyndigande att inom gränserna för anvisade medel och under de av riksdagen i övrigt angivna förutsättningar medgiva sådan jämkning i de av Kungl. Maj:t fastställda specialplanerna för omorganisation av de allmänna läroverken, som innefatta ett tillfälligt inrättande av parallellavdelning eller tillfällig indragning av sådan avdelning.

För de jämkningar, vilka med stöd av detta bemyndigande medgivits av överstyrelsen för läsåret 1931/1932, har överstyrelsen lämnat en utförlig redogörelse i en vid dess skrivelse fogad tabellbilaga, beträffande vilken torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Härefter har skolöverstyrelsen anfört bland annat följande:

Med tillämpande av vissa närmare angivna beräkningsgrunder hade överstyrelsen för läsåret 1932/1933 verkställt detaljerade beräkningar över det sannolika lärarbehovet vid varje särskilt läroverk. Dessa beräkningar hade givit

vid handen, att vid de allmänna läroverken skulle under ifrågavarande läsår komma att erfordras 347 extralärare med full tjänstgöring och dessutom timlärare med en sammanlagd tjänstgöring av 1,445 veckotimmar. Härvid hade överstyrelsen förutsatt, att de av överstyrelsen föreslagna nya lärartjänsterna, nämligen 9 rektorstjänster, 8 lektorstjänster, 30 adjunktstjänster och 18 ämneslärarinnebefattningar, komme att inrättas från och med läsåret 1932/1933. Då arvodet för 24 timlärartimmar i stort sett motsvarade arvodet till en extralärare med full tjänstgöring, kunde det här angivna behovet uppskattas till 347 + 60 = 407 extralärare med full tjänstgöring.

Av upppgifter, som under augusti 1931 inkommit till överstyrelsen, framginge tydligt, att tillströmningen av lärjungar till de allmänna läroverken vid början av höstterminen 1931 blivit vida större, än man tidigare beräknat. Detta gällde givetvis huvudsakligen realskolans första klass och gymnasiets första ring, och det vore särskilt anmärkningsvärt, att vid åtskilliga läroverk ett överraskande stort antal lärjungar, som vid realskolor eller kommunala mellanskolor avlagt realskolexamen, sökt inträde i det treåriga gymnasiets första ring. Huruvida en ytterligare ökning av antalet inträdessökande vore att motse vid början av höstterminen 1932 kunde för närvarande icke avgöras, men vissa omständigheter gjorde detta sannolikt. Då det för närvarande icke vore möjligt att bedöma, hur stor denna ökade tillströmning kunde bliva, hade överstyrelsen i sina ovan omnämnda beräkningar av lärarbehovet icke tagit hänsyn därtill annat än i sådana fall, då man på grund av stegrat lärjungeantal i de högsta klasserna av ett högre allmänt läroverks realskola med visshet kunde förutse en ökning av antalet inträdessökande till ifrågavarande läroverks gymnasium. Om överstyrelsen genom tillfällig utvidgning av den nuvarande organisationen för de allmänna läroverken skulle kunna tillgodose det behov, som bleve en följd av en allmän ökning av de inträdessökandes antal, måste en reserv av ett antal extralärarbefattningar ställas till överstyrelsens förfogande, och detta antal torde icke kunna sättas lägre än till 10. Även de beräkningar över sannolika lärarbehovet, som av överstyrelsen utförts, vilade på en mycket osäker grund, då de byggde på en approximativ uppskattning av sannolika antalet lärjungar i olika klasser och ringar, och det vore därför ingalunda uteslutet, att dessa beräkningar för åtskilliga läroverks vidkommande fört till ett lärarbehov, som komme att visa sig otillräckligt. Då det här gällde ett reservationsanslag, som icke finge överskridas, torde det även på grund av sist omnämnda förhållande kunna anses väl motiverat, att den reserv av 10 extralärarbefattningar, som före budgetåret 1929/1930 årligen ställdes till överstyrelsens förfogande, nu åter beviljades. I förevarande sammanhang ansåge sig överstyrelsen böra framhålla, att överstyrelsen för budgetåret 1932/1933 vid de allmänna läroverken räknade med 1,665 rektorstjänster och ordinarie ämneslärarbefattningar. Om härtill lades de oundgängligen erforderliga extralärarbefattningarna, stege summan till över 2,000, och den ifrågasatta reserven av 10 extralärarbefattningar utgjorde således mindre än 0,5 procent av hela antalet erforderliga lärare i läsämnen.

Med hänsyn till vad ovan anförts såge sig överstyrelsen nödsakad hemställa om anslag för budgetåret 1932/1933 till anställande vid de allmänna läroverken av extralärare och timlärare till ett antal, som motsvarade 417 extralärare med full tjänstgöring.

Med stöd av förhållandena under de senaste åren ansåge sig överstyrelsen

böra räkna med att 4/5 av dessa extralärare komme att äga behörighet till adjunktsjänst och således bliva berättigade till ett årligt arvode av 3,300 kronor för manlig lärare och 3,000 kronor för kvinnlig lärare. Huru många kvinnliga extralärare, som komme att anställas, kunde givetvis icke för när. varande avgöras, men överstyrelsen ansåge sig kunna räkna med att deras antal bleve 30. De icke adjunktskompetenta extralärarna komme förmodligen att så gott som uteslutande bliva manliga, och för dem borde därför räknas med ett årsarvode av 2,900 kronor. Den sammanlagda kostnaden kunde således beräknas till (303 × 3,300 + 30 × 3,000 + 84 × 2,900 =) 1,333,500 kronor.

Genom beslut den 15 maj 1931 hade Kungl. Maj:t utfärdat, att gälla tillsvidare från och med den 1 juni 1931, så länge anslagsmedel för ändamålet funnes att tillgå, vissa bestämmelser i fråga om arvode till extra ordinarie lärare vid allmänt läroverk, som biträdde vid inträdesprövningar efter vårterminens slut. Samtidigt hade Kungl. Maj:t föreskrivit, att härav föranledda kostnader skulle för budgetåret 1931/1932 bestridas från det anvisade extra anslaget till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken. Dessa kostnader hade för budgetåret 1931/1932 beräknats till 3,000 kronor. Då överstyrelsen funne det synnerligen önskvärt, att här ifrågavarande arvoden komme att utgå även under budgetåret 1932/1933, och icke hade anledning ifrågasätta ändring av det belopp, som tidigare beräknats för bestridande av de av dem förorsakade kostnaderna, hemställde överstyrelsen, att det ovan angivna beloppet till arvoden åt extralärare och timlärare höjdes med 3,000 kronor till 1,336,500 kronor.

Under en följd av år hade ur det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken tagits ett belopp av 120,000 kronor till arvoden åt extralärare och timlärare. Då detta torde kunna ske även under budgetåret 1932/1933, skulle enligt ovan angivna beräkningar det extra anslaget till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken böra uppgå till 1,216,500 kronor.

I anslutning till det sålunda anförda har skolöverstyrelsen slutligen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till arvoden åt extra och vikarierande lärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,216,500 kronor.

I skrivelse den 12 oktober 1931 har härefter skolöverstyrelsen — med förmälan, att överstyrelsen, sedan uppgifter rörande lärjungantalet vid de allmänna läroverken höstterminen 1931 inkommit till överstyrelsen, ansett det av nöden att underkasta sitt förslag den 31 augusti 1931 rörande behovet av anslag under åttonde huvudtiteln till de allmänna läroverken m. m. för budgetåret 1932/1933 en granskning i belysning av sålunda tillgängliga siffror — med anledning av nämnda granskning anfört bland annat följande:

I sin ovannämnda framställning hade överstyrelsen i de fall, då de allmänna läroverkens lärjungantal legat till grund för beräkningen av anslagets storlek, räknat för höstterminen 1931 med 32,000 och för höstterminen 1932 med 33,000 lärjungar. Antalet lärjungar hade emellertid redan höstterminen 1931 vuxit till 35,052, motsvarande en ökning från närmast före-

gående höstterminen med 3,602 lärjungar. Överstyrelsen räknade med att antalet för läsåret 1932/1933 komme att ytterligare växa beroende dels på ytterligare ökad tillströmning av lärjungar, särskilt kvinnliga, till redan förefintliga klassavdelningar, dels på utvidgning av en del läroverk med nya klassavdelningar samt ytterligare förstatligande av klasser i vissa kommunala mellanskolor. Det syntes dock överstyrelsen sannolikt, att ökningen ej skulle bli lika stor som för läsåret 1931/1932 utan stanna vid cirka 2,000. Antalet lärjungar skulle då för höstterminen 1932 komma att uppgå till cirka 37,000.

Anslaget till arvoden åt vikarierande lärare och extra ämneslärare vid de allmänna läroverken vore självfallet i hög grad beroende av antalet lärjungar och borde därför i detta sammanhang särskilt beröras. Överstyrelsen ville då erinra om att överstyrelsen i sin ovannämnda framställning byggt sin beräkning av detta anslag ej på antalet lärjungar utan på antalet behövliga läsavdelningar, och vid sin beräkning av detta sistnämnda antal hade överstyrelsen tagit hänsyn till den ökning, som skulle uppkomma genom ytterligare förstatligande av kommunala mellanskolor samt genom planenlig utvidgning av andra läroverk. Överstyrelsen hade vidare förutsatt, att samma uppdelning i nya avdelningar, som läsåret 1931/1932 visat sig nödvändig på grund av den stora ökningen i lärjungantalet, skulle komma att vara av behovet påkallad i samma klasser och ringar även under läsåret 1932/1933 och att de läsåret 1931/1932 nytillkomna avdelningar skulle finnas kvar även läsåret 1932/1933 i närmast högre klasser och ringar. Då överstyrelsen vidare räknat med ett något större lärarbehov i näst högsta ringen än tidigare på grund av ökningen i lärjungantal i närmast lägre ringar och då i överstyrelsens förslag ingått en visserligen obetydlig reserv av extralärare, funne överstyrelsen det sannolikt, att dess beräkningar i fråga om förevarande anslag skulle visa sig hålla måttet oaktat den oväntat stora stegringen i lärjungantal, förutsatt dock att någon minskning i anslaget ej företoges. Överstyrelsen ansåge sig dock böra framhålla den osäkerhet, som givetvis alltid måste vidlåda beräkningar av nu ifrågavarande slag.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande:

När det gäller att beräkna det för extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1932/1933 behövliga anslagsbeloppet har man — i likhet med vad som varit fallet under de senare åren — att räkna med flera skäligen ovissa faktorer. Förstatligandet av förutvarande kommunala mellanskolor och utbyggandet av nyinrättade statsläroverk fortgår alltjämt. Ringa erfarenhet föreligger ännu beträffande de kostnader, som följa med den av 1927 års riksdag beslutade differentieringen av undervisningen i gymnasiets båda högsta ringar. Tillströmningen till läroverken har den senaste tiden vida överstigit de beräkningar, som tidigare framlagts i detta hänseende, och ännu är det omöjligt att säga, om detta endast berott på tillfälliga orsaker eller sammanhänger med det förhållandet, att tillträdet till den högre undervisningen genom 1927 års riksdagsbeslut i så stor utsträckning underlättats — i all synnerhet för den kvinnliga ungdomen. Dessa nu av mig angivna faktorer göra, att man vid beräkningen av anslaget bör gå fram med stor försiktighet. Att under läsåret 1932/1933 en ytterligare ökning av anslaget är ofrånkomlig framgår redan därav, att under sagda budgetår förstatligandet av kommunala mellanskolor och utbyggandet av de nya högre allmänna läroverken kommer att fortskrida.

De beräkningar över det sannolika lärarbehovet, som överstyrelsen utfört och för vilka jag i det föregående redogjort, hava givit vid handen, att vid de allmänna läroverken skulle under läsåret 1932/1933 komma att erfordras 347 extralärare med full tjänstgöring och dessutom timlärare med en sammanlagd tjänstgöring av 1,445 veckotimmar. Härvid har överstyrelsen förutsatt, att de av överstyrelsen föreslagna nya lärartjänsterna, nämligen 9 rektorstjänster, 8 lektorstjänster, 30 adjunktstjänster och 18 ämneslärarinnebefattningar, komma att inrättas från och med läsåret 1932/1933. Då arvodet för 24 timlärartimmar i stort sett motsvarar arvodet till en extralärare med full tjänstgöring, har överstyrelsen uppskattat det totala behovet till 407 extralärare med full tjänstgöring mot 326 under innevarande läsår, innebärande en nettoökning av 81 extralärare med full tjänstgöring. Härjämte har överstyrelsen — med hänsyn till nödvändigheten att genom tillfällig utvidgning av den nuvarande organisationen kunna tillgodose det behov, som kan bliva en följd av de inträdessökandes antal — ansett, att en reserv av ett antal extralärarbefattningar måste ställas till överstyrelsens förfogande, ävensom att detta antal icke torde kunna sättas lägre än till 10. Sammanlagt skulle alltså enligt överstyrelsens beräkningar erfordras anslag för anställande vid de allmänna läroverken av extra lärare och timlärare till ett antal, som motsvarar 417 extralärare med full tjänstgöring.

Skolöverstyrelsen har vid dessa sina beräkningar utgått från att det bemyndigande att medgiva upprättandet av tillfällig parallellavdelning vid de allmänna läroverken, som — i enlighet med beslut av 1930 års riksdag — lämnats skolöverstyrelsen genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 augusti 1930, hädanefter finge omfatta samtliga klasser och ringar även vid de högre allmänna läroverken för flickor i Stockholm, Göteborg och Malmö.

Jag torde till en början få erinra, att jag tidigare under punkt 141 tillstyrkt skolöverstyrelsens förslag om inrättandet av nyssberörda ordinarie befattningar vid de allmänna läroverken.

Vad härefter angår ett av överstyrelsen gjort uttalande rörande tillämplighet jämväl på de högre allmänna läroverken för flickor i Stockholm, Göteborg och Malmö av det överstyrelsen den 8 augusti 1930 lämnade medgivandet att tillfälligt upprätta parallellavdelningar vill jag framhålla följande. Kungl. Maj:t har den 28 augusti 1931 medgivit, att första klassen av realskolan vid högre allmänna läroverket för flickor i Göteborg finge under läsåret 1931/1932 vara uppdelad i två parallellavdelningar. Såsom jag redan tidigare i annat sammanhang haft tillfälle att utveckla — jämför härutinnan första kammarens protokoll den 24 mars 1931, nr 23, sid. 8—9 — håller jag före, att tillströmningen av elever måste vara en av de mest avgörande faktorerna för ett läroverks framtida struktur, att statens flicklöroverk böra inom anslagets ram hava samma möjlighet att utveckla sig som likställda undervisningsanstalter i landet samt att dessa synpunkter under vissa givna omständigheter lämpligen kunna tillgodoses genom inrättande av tillfälliga parallellavdelningar. I anslutning till vad jag sålunda uttalat har jag icke funnit något att erinra mot att skolöverstyrelsen vid beräkningen av extralärarbehovet räknat med tillfälligt inrättade parallellavdelningar jämväl vid dessa läroverk.

Ej heller i övrigt hava skolöverstyrelsens beräkningar av extralärarbehovet för budgetåret 1932/1933 givit mig anledning till erinran. Jag vill framhålla, att det enligt mitt förmenande torde vara nödvändigt att vid en organisation av den omfattning, som de allmänna läroverken numera erhållit,

en viss marginal bibehålles för att kunna möta oförutsedda utgifter. Å andra sidan torde det knappast behöva framhållas, att — när medel framdeles skola ställas till överstyrelsens förfogande för här ifrågavarande ändamål — detta endast kommer att ske i den utsträckning, som vid en förnyad prövning visar sig erforderligt.

I anslutning till det nu anförda vill jag tillstyrka skolöverstyrelsens förslag, att för budgetåret 1932/1933 anslag måtte beviljas i en utsträckning, motsvarande 417 extralärare med full tjänstgöring.

Kostnaderna härför hava av skolöverstyrelsen — inberäknat ersättningar åt vissa extra ordinarie lärare för biträde vid inträdesprövningar efter vårterminens slut, 3,000 kronor — beräknats till 1,336,500 kronor.

Mot dessa beräkningar har jag icke funnit någon annan anledning till erinran än att det antal kvinnliga extralärare, som av skolöverstyrelsen beräknats för budgetåret 1932/1933, d. v. s. 30, synes mig vara väl lågt. Enligt vad jag under hand inhämtat, hava höstterminen 1931 förordnanden meddelats för 42 kvinnliga extralärare. Med utgångspunkt härifrån torde man vara berättigad att antaga, att under budgetåret 1932/1933 minst 45 kvinnliga extralärare komma att erhålla anställning. Skillnaden i lön för manlig och kvinnlig extralärare uppgår till 300 kronor, och med stöd härav torde det vara möjligt att minska det av skolöverstyrelsen beräknade anslagsbeloppet med (15 × 300) 4,500 kronor till 1,332,000 kronor. Då för här ifrågavarande ändamål av det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken brukat anlitas ett belopp av 120,000 kronor, skulle alltså det extra anslaget till extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1932/1933 behöva beräknas till 1,212,000 kronor.

Utskottets yttrande.

Såsom av punkten 143 inhämtas, har utskottet föreslagit minskning i antalet nya adjunktsbefattningar för budgetåret 1932/1933 med 5. På grund härav skulle det kunna ifrågasättas, om ej här ifrågavarande anslag borde ökas med en summa, motsvarande arvodet till 5 extra lärare. Det framgår emellertid av den föreliggande utredningen, att de av skolöverstyrelsen verkställda beräkningarna av lärarbehovet, på vilka departementschefen stöder sig, äro gjorda med en viss säkerhetsmarginal, och vidare har utskottet uppmärksammat, att i flera fall uppdelning av klasser förekommit, utan att sådan uppdelning synes hava varit av behovet påkallad. Utskottet vill inskärpa vikten av att klassuppdelning medgives endast i sådana fall, då detta är nödvändigt. Denna regel bör städse beaktas men måste i den nuvarande ekonomiska situationen med särskild stränghet iakttagas. Med hänsyn till anförda förhållanden anser utskottet någon höjning av ifrågavarande anslag icke erforderlig på grund av den under punkten 143 föreslagna minskningen av antalet ordinarie adjunkter. Utskottet förutsätter alltså, att det av Kungl. Maj:t äskade extra anslaget å 1,212,000 kronor jämte den för samma ändamål i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingående anslagsposten å 120,000 kronor skall vara tillräckligt för att tillgodose de behov, som under föreliggande punkt avses. Skulle mot förmodan för några enstaka undantagsfall det visa sig behövligt att äga tillgång till medel utöver nu angivna belopp, synes det utskottet böra få

ankomma på Kungl. Maj:t att efter särskild prövning för ändamålet anlita den under punkten 149 nämnda reservationen å 90,000 kronor, som är avsedd att möta tillfälliga eller oförutsedda behov.

Under åberopande av vad utskottet sålunda anfört hemställer utskottet,

att riksdagen må till arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,212,000 kronor.

Arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lararinneseminariet, allmänna läroverk och statens folkskoleseminarier. [150.]

152:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 150) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk och statens folkskoleseminarier för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 95,000 kronor.

Personliga lönetillägg åt vissa övningslärare vid de allmänna läroverken. [151.]

153:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 151) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till beredande i enlighet med av 1929 års riksdag godkända grunder av personliga lönetillägg under tiden 1 juli 1932—30 juni 1933 åt vissa ordinarie övningslärare vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 3,000 kronor.

Understöd åt extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken under förfall på grund av sjukdom [152.] jamte två i ämnet väckta motioner.

154:o) Kungl. Maj:t har (punkt 152) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken under förfall på grund av sjukdom, nu 3,000 kronor, med 2,000 kronor till 5,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 348—349 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *A. Thelin* (I: 154) och den andra inom andra kammaren av herr *F. Sandwall* (II: 184), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning angående sjukhjälp enligt samma grunder, som gälla för e. o. befattningshavare vid kommunikationsverken och övriga statens nyreglerade verk, åt extralärare, som är berättigad till förhöjt arvode enligt kungl. kungörelsen nr 112 år 1931.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras yrkande andragna skälen får utskottet hänvisa till motionen I: 154.

Det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken under förfall på grund av sjukdom, som till och med år 1922 utgjorde 5,000 kronor och för tiden 1 januari—30 juni 1923 2,500 kronor, har från och med budgetåret 1923/1924 i riksstaten varit upptaget med ett till 3,000 kronor nedsatt belopp.

Under åren 1928, 1929 och 1930 har skolöverstyrelsen hos Kungl. Maj:t hemställt dels — i anslutning till en av skolöverstyrelsen den 26 november 1927 gjord framställning — om vidgade möjligheter för extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken att erhålla understöd under sjukdom, dels ock om höjning av ifrågavarande anslags belopp. Dessa överstyrelsens hemställanden hava emellertid icke föranlett någon framställning till riksdagen.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har skolöverstyrelsen upprepat sina tidigare framställningar.

Departementschefen har anfört, att han under förhandenvarande förhållanden icke funne sig kunna tillstyrka, att frågan om ändrade grunder för anslagets utgående nu föranledde någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Den föreslagna anslagshöjningen har motiverats med konstaterad ökad belastning av anslaget.

Utskottets yttrande.

Mot Kungl. Maj:ts förslag har utskottet intet att erinra.

Vad beträffar de av herrar Thelin och Sandwall väckta motionerna (I: 154 och II: 184) finner utskottet visserligen syftet med dessa motioner behjärtansvärt, men då utskottet förutsätter, att den i motionerna berörda frågan kommer att ägnas tillbörlig uppmärksamhet i samband med behandlingen av det hos Kungl. Maj:t vilande förslaget om lönereglering för ifrågavarande lärare, anser utskottet någon åtgärd icke böra av riksdagen vidtagas i anledning av samma motioner.

Utskottet hemställer alltså, att riksdagen må

a) höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken under förfall på grund av sjukdom, nu 3,000 kronor, med 2,000 kronor till 5,000 kronor,

b) avslå herrar Thelins och Sandwalls ovannämnda motioner (I: 154 och II: 184).

Extra arvoden åt lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken.

155:o) Kungl. Maj:t har (punkt 153) föreslagit riksdagen att till extra arvoden åt lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 432,925 kronor att, i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av departementschefen i statsrådsprotokollet angivits, utgå enligt den närmare fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes. [153.]

Utredningen återfinnes å sid. 349—363 i statsrådsprotokollet.

Under en följd av år har riksdagen anvisat särskilda anslag till extra arvoden åt teckningslärare, gymnastiklärare och musiklärare samt åt lärarinnor i kvinnligt handarbete vid de kvinnliga läroverken. Jämväl för budgetåret 1932/1933 föreligga nu framställningar av skolöverstyrelsen om anslag för ovannämnda ändamål. För att i någon mån minska antalet anslagsrubriker under åttonde huvudtiteln har departementschefen föreslagit, att dessa fyra anslag sammanföras till ett, förslagsvis benämnt extra arvoden åt lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken. Från detta anslag skulle då, enligt de närmare fördelningsgrunder, som för varje år böra underställas riksdagens prövning, medel utanordnas för bestridande av kostnaderna för nämnda fyra lärarkategorier.

De belopp, departementschefen under denna punkt tillstyrkt, äro

till extra arvoden åt teckningslärare	kronor	148,860: —
» » » » gymnastiklärare	»	152,500: —
» » » » musiklärare	»	63,215: —
» » » » lärarinnor i kvinnligt handarbete	»	68,350: —
	eller inalles kronor	432,925: —

Summan av motsvarande för budgetåret 1931/1932 utgående anslag utgör 404,300 kronor. Ett bifall till de nu framlagda förslagen innebär alltså en kostnadsökning av 28,625 kronor.

Beträffande anslagsposten till *extra arvoden åt teckningslärare,* som för innevarande budgetår utgår med 142,660 kronor, har departementschefen anfört huvudsakligen följande:

Jag vill till en början erinra, att jag tidigare under punkt 141 tillstyrkt skolöverstyrelsens förslag om dels ombildning av teckningslärarbefattningen vid högre allmänna läroverket i Kristinehamn från teckningslärarbefattning vid realskola till motsvarande befattning vid högre allmänt läroverk, dels ock inrättande av nya ordinarie teckningslärarbefattningar vid de högre allmänna läroverken för flickor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg samt vid samrealskolorna i Ronneby, Falkenberg och Tranås.

Under punkt 149 i det föregående har jag vidare — främst med hänsyn till det oberäknat hastigt stegrade elevantalet vid de allmänna läroverken — ansett mig böra tillstyrka överstyrelsens förslag om ställande till överstyrelsens förfogande av medel till 10 extralärarbefattningar.

Skolöverstyrelsens här föreliggande beräkningar, som gjorts under de sålunda av mig tillstyrkta förutsättningarna, hava icke givit mig anledning till erinran. Då medelsbehovet kan uppskattas till sammanlagt 279,460 kronor och den i det ordinarie reservationsanslaget ingående anslagsposten uppgår till 132,600 kronor, skulle alltså för här ifrågavarande ändamål på extra stat behöva beräknas ett belopp av 146,860 kronor.

Till extra *arvoden åt gymnastiklärare* ingår i det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken en anslagspost å 20,000 kronor.

Härutöver har riksdagen under åtskilliga år för ändamålet anvisat medel å extra stat, för budgetåret 1927/1928 uppgående till 44,800 kronor, för

budgetåret 1928/1929 till 77,000 kronor, för budgetåret 1929/1930 till 82,500 kronor, för budgetåret 1930/1931 till 108,200 kronor och för budgetåret 1931/1932 till 140,460 kronor. De för budgetåren 1928/1931 vidtagna förhöjningarna av det extra anslaget hava betingats huvudsakligen av det ökade antal gymnastikavdelningar vid de allmänna läroverken, som tillkommit genom upprättande av nya läroverk och genom vissa läroverks utvidgning, men i viss mån även av den omständigheten, att kvinnliga lärjungar i större utsträckning än tidigare erhållit möjlighet att vinna inträde vid allmänna läroverk och att dessa lärjungar ansetts icke lämpligen böra åtnjuta gymnastikundervisning tillsammans med manliga lärjungar. Förutom av nu angivna orsaker har den höjning av anslaget, som vidtagits för budgetåret 1931/1932, föranletts av att under sagda budgetår vissa försök vidtagits i fråga om tillämpningen av de den 29 juni 1928 utfärdade nya undervisningsplanerna för rikets allmänna läroverk i vad desamma avse undervisningen i gymnastik med lek och idrott, närmast då den med de nya undervisningsplanerna förenade hållningsrättande gymnastiken och sjukgymnastiken. I detta hänseende hänvisas till den utförliga redogörelse härför, som finnes intagen under punkt 172 av 1931 års åttonde huvudtitel.

Såsom framgår av riksdagens skrivelse den 17 april 1931, nr 8 A, punkt 164, biföll riksdagen den för budgetåret 1931/1932 ifrågasatta anslagshöjningen med hänvisning till vad departementschefen anfört därom, att nämnda budgetår finge betraktas såsom ett försöksår i vad anginge gymnastikundervisningen vid de allmänna läroverken.

Det bör särskilt nämnas, att skolöverstyrelsen för läsåret 1932/1933 för hållningsrättande gymnastik och sjukgymnastik räknat med ett timantal av 173.

Beträffande ifrågavarande extra anslagspost har departementschefen anfört följande:

Jag torde till en början få erinra, att jag under punkt 141 i det föregående tillstyrkt skolöverstyrelsens förslag om inrättandet av nya ordinarie gymnastiklärartjänster vid de högre allmänna läroverken för flickor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg. Under samma punkt har jag vidare till behandling upptagit skolöverstyrelsens förslag om inrättande av ordinarie gymnastiklärartjänster vid tolv närmare angivna samrealskolor, som uppstått ur tidigare kommunala mellanskolor. Av skäl, som jag under nämnda punkt närmare utvecklat, har jag därvid ansett mig böra förorda, att för budgetåret 1932/1933 sex ordinarie tjänster av här ifrågavarande slag måtte inrättas; och skulle det ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare utredning av skolöverstyrelsen besluta om den närmare fördelningen av dessa tjänster.

De skäl, som år 1931 kommo mig att tillstyrka upptagandet av en försöksverksamhet beträffande gymnastiken, särskilt den hållningsrättande gymnastiken, kvarstå alltjämt, och jag vill förorda, att medel måtte ställas till förfogande för att möjliggöra en dylik verksamhet även under budgetåret 1932/1933. I likhet med skolöverstyrelsen finner jag mig böra föreslå, att

försöken under denna tid bedrivas i ungefär samma omfattning som nu. De närmare bestämmelser, som må bliva erforderliga i ämnet, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles utfärda. Jag vill erinra därom, att i anledning av en utav skolöverstyrelsen gjord framställning Kungl. Maj:t genom beslut den 23 december 1931 föreskrivit, att därest under vårterminen 1932 undervisning i fäktning vid de allmänna läroverken är beräknad att förekomma å annan tid än sådan, som är avsedd för gymnastik med lek och idrott, sagda för fäktning tillämnade tid skall i den utsträckning, överstyrelsen finner lämplig, användas för hållningsrättande gymnastik och sjukgymnastik.

Skolöverstyrelsen har under de av överstyrelsen angivna förutsättningarna beräknat kostnaderna för här ifrågavarande undervisning till i runt tal 165,500 kronor, motsvarande 1,559,5 extra gymnastikveckotimmar. Vid ett bifall till mitt nyssberörda förslag om uppskov med inrättandet av sex av de av överstyrelsen förordade nya ordinarie gymnastiklärartjänsterna uppkommer här en ökning av 78 veckotimmar, vilket efter en beräknad kostnad av 90 kronor för veckotimme motsvarar 7,020 kronor. Då jag i övrigt icke funnit något att erinra mot överstyrelsens förslag och beräkningar i denna del, anser jag mig böra beräkna den sammanlagda kostnaden för extra undervisningstimmar i gymnastik till (165,500+7,020) 172,520 kronor eller i avrundat tal 172,500 kronor.

I det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingår, såsom förut erinrats, för här ifrågavarande ändamål en anslagspost av 20,000 kronor, vadan för ändamålet skulle för budgetåret 1932/1933 behöva beräknas ett belopp av 152,500 kronor.

I det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingår en anslagspost å 5,000 kronor, avsedd till *extra arvoden åt musiklärare.*

För samma ändamål har riksdagen under åtskilliga år anvisat medel på extra stat. Detta extra anslag, som för budgetåret 1927/1928 utgick med 5,900 kronor, höjdes för budgetåret 1928/1929 till 14,100 kronor, för budgetåret 1929/1930 till 29,700 kronor, för budgetåret 1930/1931 till 44,200 kronor och för budgetåret 1931/1932 till 60,430 kronor.

Såsom närmare framgår av punkt 173 av 1931 års åttonde huvudtitel hava nämnda anslagshöjningar föranletts av, förutom tillkomsten av en mängd nya statsläroverk, en successiv tillämpning av de genom kungörelsen den 29 juni 1928 (nr 252) angående undervisningsplaner för de allmänna läroverken fastställda planerna för musikundervisningen. Vid tillstyrkandet av anslag för detta ändamål hava emellertid vederbörande departementschefer vid upprepade tillfällen understrukit, att en av skolöverstyrelsen den 19 november 1928 framlagd plan för genomförande av en utsträckt musikundervisning vid läroverken icke borde godtagas som bindande för det framtida bedömandet av detta anslagsbehov, utan borde detta behov fritt prövas efter föreliggande förhållanden.

I skrivelse den 17 april 1931, nr 8 A, anförde riksdagen under punkt 165 — i samband med anmälan av sitt beslut om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1931/1932 — bland annat:

Ehuru riksdagen icke kunnat undgå att känna en viss betänksamhet inför de alltmera ökade anslagskrav, som musikundervisningen vid de allmänna läroverken ställde på statsverket, hade riksdagen dock, med beaktande av vad departementschefen framhållit därom, att överstyrelsens plan för en utsträckt sådan undervisning ej finge anses bindande för framtiden, icke velat motsätta sig beviljandet av det nu äskade beloppet. Riksdagen ville emellertid framhålla önskvärdheten av att till nästa riksdag framlades en ny fullständig kalkyl över de kostnader, som ifrågavarande undervisning vid ett helt genomförande av omförmälda plan kunde beräknas medföra.

Genom beslut den 8 maj 1931 anbefallde Kungl. Maj:t skolöverstyrelsen att verkställa den av riksdagen i dess skrivelse den 17 april 1931, nr 8 A, under punkt 165 begärda utredningen ävensom att med denna utredning jämte det förslag, vartill densamma kunde giva anledning, till Kungl. Maj:t inkomma i samband med avgivandet av sådana anslagsäskanden, som vore avsedda att föreläggas 1932 års riksdag.

I skrivelse den 26 oktober 1931 har nu skolöverstyrelsen gjort framställning om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1932/1933 och därvid tillika framlagt den genom nyssberörda beslut den 8 maj 1931 anbefallda utredningen.

Skolöverstyrelsen har därvid — under erinran om en sin tidigare utredning i ämnet den 19 november 1928 — meddelat, att överstyrelsen verkställt en ny beräkning över det antal undervisningstimmar, som vid helt genomförande av de nya undervisningsplanerna skulle erfordras för musikundervisningen. Resultatet av denna utredning framgår av en vid överstyrelsens skrivelse fogad tabell. Av en tabellen avslutande sammanfattning framgår,

att antalet veckotimmar i sång efter genomförd omorganisation beräknas bliva 1,431 (mot 1,327 enligt 1928 års beräkningar),

att antalet veckotimmar i instrumentalmusik efter genomförd omorganisation beräknas bliva 816 (mot 767 enligt 1928 års beräkningar),

att antalet veckotimmar i musik läsåret 1931/1932 uppgår till 1,521 1/4, varav 963 bestridas av ordinarie musiklärare och 558 1/4 såsom extratimmar,

samt att av nyssberörda timantal, 1,521 1/4, 529 1/2 utnyttjas för undervisning i instrumentalmusik.

Departementschefen har i denna del anfört följande:

Till en början torde jag få erinra, att jag under punkt 141 i det föregående tillstyrkt skolöverstyrelsens förslag om dels ombildning av musiklärartjänsten vid högre allmänna läroverket i Kristinehamn från musiklärartjänst vid realskola till motsvarande befattning vid högre allmänt läroverk, dels ock inrättande av ordinarie musiklärartjänster vid de högre allmänna läroverken för flickor i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg samt vid samrealskolan i Lidingö.

Härefter torde jag så få övergå till frågan om det belopp, som för här ifrågavarande ändamål må bliva erforderligt för budgetåret 1932/1933. Skolöverstyrelsen har i sin skrivelse den 26 oktober 1931 — med stöd av en utförlig redogörelse, för vilken jag i det föregående redogjort, samt med utgående från att det successiva omorganiserandet av musikundervisningen

skulle fortsätta under läsåret 1932/1933 för att kunna i huvudsak avslutas med läsåret 1934/1935 — beräknat detta belopp till 71,600 kronor eller 11,170 kronor mer än budgetåret 1931/1932.

Med hänsyn till nu rådande förhållanden vill jag emellertid förorda, att med ytterligare utökning av musikundervisningen vid de allmänna läroverken utöver vad redan beslutats må anstå för budgetåret 1932/1933. Jag vill erinra, att såväl vederbörande departementschefer som riksdagen flera gånger framhållit, att de hittills fattade besluten om undervisningens utsträckning icke få anses vara bindande för framtiden. Härtill kommer vidare, att musikundervisningen redan nu genom statsmakternas beslut under de senaste åren erhållit en icke obetydlig utvidgning, vadan med ytterligare åtgärder i denna riktning synes utan alltför stora olägenheter kunna anstå ett år.

Jag har under hand från skolöverstyrelsen inhämtat vissa uppgifter rörande det anslag, som från nyss angivna utgångspunkt skulle bliva erforderligt för budgetåret 1932/1933.

För de samrealskolor, som stå under ombildning från kommunala mellanskolor, erfordras 51 undervisningstimmar, för de högre flickläroverken 19 samt för de högre allmänna läroverk, vilkas gymnasier äro under ombildning till samgymnasier, och för högre allmänna läroverket i Kristinehamn tillsammans 9 undervisningstimmar, allt utöver timantalet för läsåret 1931/1932 och betingat av det normala utbyggandet av läroverksorganisationen i enlighet med 1927 och senare års riksdagars beslut. Därjämte har framhållits, att det torde vara nödvändigt att för läroverk med ordinarie musiklärare räkna med någon, låt vara obetydlig, reserv — förslagsvis 10 timmar — för täckande av det behov, som uppstår genom nyupprättande av första klasser i realskolorna. Ökningen av totala antalet undervisningstimmar skulle alltså bliva (51+19+9+10) 89, därav 70 på de nya läroverken och 19 på de äldre. Då minskningen i behovet av extra undervisningstimmar i musik genom inrättande — i enlighet med vad jag förut tillstyrkt — av nya ordinarie musiklärarbefattningar och genom ombildning av dylik befattning vid realskola till motsvarande befattning vid högre allmänt läroverk belöper sig till sammanlagt 66 undervisningstimmar, därav 60 på de nya läroverken och 6 på de äldre, kvarstår en ökning i behovet av undervisningstimmar av allenast 23 timmar, därav 10 för de nya läroverken och 13 för de äldre. Kostnaderna härför hava beräknats till (13×145+10×90) 2,785 kronor.

För budgetåret 1931/1932 utgår för här ifrågavarande ändamål 65,430 kronor, därav 5,000 kronor från det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken och 60,430 kronor från det för ändamålet anvisade extra anslaget. I enlighet med de nyss återgivna beräkningarna, mot vilka jag icke har något att erinra, skulle totalbehovet för budgetåret 1932/1933 uppgå till (65,430+2,785) 68,215 kronor. Frånräknas från denna summa den i det ordinarie reservationsanslaget ingående anslagsposten, 5,000 kronor, återstår ett belopp av 63,215 kronor att täckas genom på extra stat anvisade medel.

I det ordinarie reservationsanslaget till de allmänna läroverken ingår en anslagspost å 7,500 kronor till *extra arvoden åt handarbetslärarinnor*. Det för innevarande budgetår till samma ändamål utgående extra anslaget utgör 60,750 kronor.

Departementschefen har erinrat, att Kungl. Maj:t genom beslut den 9 oktober 1931 föreskrivit, att undervisningen i kvinnligt handarbete i realskolans högsta klass skall tills vidare från och med läsåret 1932/1933 omfatta allenast en timme i veckan.

Beträffande den extra anslagspostens storlek har departementschefen anslutit sig till av skolöverstyrelsen verkställda beräkningar.

Utskottets yttrande.

Utskottet har ansett sig kunna biträda Kungl. Maj:ts här föreliggande förslag utom på en punkt, nämligen ifråga om anslagsposten till extra arvoden åt gymnastiklärare. Enligt utskottets mening böra under nuvarande ekonomiska förhållanden de förut omtalade försöken med hållningsrättande gymnastik och sjukgymnastik icke fullföljas. Då för sistberörda ändamål beräknats ett timantal av 173 under läsåret 1932/1933, kan en sänkning av nämnda anslagspost, vilken enligt Kungl. Maj:ts förslag skulle utgöra 152,500 kronor, ske med (90 × 173 =) 15,570 kronor eller i runt tal 15,500 kronor. Anslagsposten till extra arvoden åt gymnastiklärare skulle då komma att utgöra 137,000 kronor och hela anslaget 417,425 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag, till extra arvoden åt lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 417,425 kronor att, i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av utskottet under denna punkt förordats, utgå enligt den närmare fördelning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Arvoden (s. k. rörliga arvoden) åt skolläkare. [154.]

156:o) Kungl. Maj:t har (punkt 154) föreslagit riksdagen att till arvoden (s. k. rörliga arvoden) åt skolläkare vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 55,500 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 364—365 i statsrådsprotokollet.

Arvodet åt skolläkarna vid de allmänna läroverken utgår dels i form av ett fast arvode, dels såsom ett rörligt arvode, vars storlek bestämmes av antalet under höstterminen närvarande lärjungar vid läroverket. Från och med budgetåret 1923/1924 har det rörliga arvodet utgått med 2 kronor för varje dylik lärjunge. Kostnaderna härför gäldas från ett extra förslagsanslag, som för budgetåret 1931/1932 bestämts till 62,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har för budgetåret 1932/1933 under förutsättning av oförändrade grunder beräknat behovet av medel för här ifrågavarande ändamål till 74,000 kronor, motsvarande ett beräknat lärjungantal av 37,000 under läsåret 1932/1933.

Departementschefen har föreslagit, att det rörliga arvodet till skolläkarna under budgetåret 1932/1933 med hänsyn till rådande statsekonomiska för-

hållanden måtte beräknas efter ett från 2 kronor till 1 krona 50 öre sänkt belopp för lärjunge.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till arvoden (s. k. rörliga arvoden) åt skolläkare vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 55,500 kronor.

Provårskurs i Göteborg. [155.]

157:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 155) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för upprätthållande under läsåret 1932/1933 vid ett högre allmänt läroverk i Göteborg av provårskurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 14,700 kronor.

Anordnande genom infödda lärare av undervisning i tyska, engelska och franska språken. [156.]

158:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 156) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för anordnande genom infödda lärare av undervisning i tyska, engelska och franska språken vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 10,500 kronor.

Undervisning i norska och danska språken vid högre läroanstalter. [157.]

159:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 157) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för undervisning i norska och danska språken vid högre läroanstalter för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 3,000 kronor att utgå med 1,500 kronor åt vardera undervisningsgrenen, allt under förutsättning att undervisningen meddelas av respektive norsk eller dansk lektor vid Stockholms högskola.

Studiekurs för svenska lärjungar i Frankrike. [158.]

160:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 158) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för en svensk studiekurs i Frankrike anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 1,000 kronor.

161:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 159) föreslagit riksdagen i fråga om bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen anmäla. Bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor. [159.]

162:o) Kungl. Maj:t har (punkt 160) föreslagit riksdagen att till bokinköp och bokbindning för biblioteken vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 80,000 kronor.
Utredningen återfinnes å sid. 372—373 i statsrådsprotokollet. Bokinköp och bokbindning för läroverksbiblioteken. [160.]

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra reservationsanslag av 88,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till bokinköp och bokbindning för biblioteken vid de allmänna läroverken anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 80,000 kronor.

163:o) I två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *Oscar Olsson* (I:29) och den andra inom andra kammaren av herr *F. Månsson* i Furuvik och fru *Olivia Nordgren* (II:49), har hemställts, att riksdagen måtte besluta att, i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser, på grundval av 1927 års skolsakkunnigas och skolöverstyrelsens förslag och med beaktande av i motionerna framförda synpunkter, medgiva de kommuner som så önska att upprätta fyraåriga praktiska realskolor på den sexklassiga folkskolan, fristående eller i samband med de redan befintliga allmänna realskolorna; samt att ett anslag om 1,000 kronor måtte ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för vidtagande av åtgärder för anordningar av praktisk realexamen vid under nästa år eventuellt upprättade praktiska realskolor.
Motioner om rätt för kommun att upprätta fyraåriga praktiska realskolor, byggda på den sexklassiga folkskolan, m. m.
Beträffande de av motionärerna till stöd för deras yrkande andragna skälen får utskottet hänvisa till motionen I:29.

Såsom motionärerna erinrat, föreligger sedan någon tid till Kungl. Maj:ts bedömande en med anledning av 1927 års riksdags initiativ i ämnet verkställd utredning rörande praktiska bildningslinjer på realskolans åldersstadium. Utskottet, som i likhet med motionärerna anser detta spörsmål vara av stor betydelse, förutsätter, att Kungl. Maj:t icke underlåter att ägna frågan sin uppmärksamhet och, när tidsomständigheterna det medgiva samt en antaglig lösning av frågan kunnat erhållas, förelägger riksdagen förslag i ämnet. I sakens nuvarande läge och i betraktande av att förhållandena näppeligen kunna anses lämpade för omfattande organisatoriska nybildningar, Utskottets yttrande.

som kunna medföra ökade kostnader för det allmänna, synes det utskottet icke vara tillrådligt, att riksdagen vidtager någon åtgärd i den av motionärerna ifrågasatta riktningen.

Utskottet hemställer därför,

att riksdagen måtte avslå herr Oscar Olssons samt herr Månssons i Furuvik och fru Nordgrens ovannämnda motioner (I:29 och II:49).

Kommunala mellanskolor. [161.]

164:o) Kungl. Maj:t har (punkt 161) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie förslagsanslaget till kommunala mellanskolor, nu 1,370,000 kronor, med 100,000 kronor till 1,270,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 373—375 i statsrådsprotokollet.

Minskningen i medelsbehovet i fråga om detta anslag och det under den närmast följande punkten omförmälda anslaget sammanhänger med det fortgående förstatligandet av kommunala mellanskolor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det ordinarie förslagsanslaget till kommunala mellanskolor, nu 1,370,000 kronor, med 100,000 kronor till 1,270,000 kronor.

Tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor. [162.]

165:o) Kungl. Maj:t har (punkt 162) föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933 utgå till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;
» ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt
» extra ordinarie ämneslärare, övningslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer;

dels ock för berörda ändamål anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 243,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 375—376 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra förslagsanslag av 270,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må

a) medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933 utgå till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;
» ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt
» extra ordinarie ämneslärare, övningslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer;

b) för berörda ändamål anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 243,000 kronor.

Kommunala flickskolor. [163.]

166:o) Kungl. Maj:t har (punkt 163) föreslagit riksdagen att öka det ordinarie förslagsanslaget till kommunala flickskolor, nu 165,000 kronor, med 31,000 kronor till 196,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 376—378 i statsrådsprotokollet.

Det för budgetåret 1931/1932 i riksstaten upptagna anslaget å 165,000 kronor har beräknats för sex kommunala flickskolor.

Skolöverstyrelsen har ansett sig böra räkna med, att åtminstone tio kommunala flickskolor komma att vara berättigade till statsbidrag ur nu förevarande anslag från och med budgetåret 1932/1933. Överstyrelsen beräknar, att till de nu ifrågasatta tio kommunala flickskolorna ett statsbidrag i medeltal för var och en å 25,000 kronor är erforderligt, om man ej räknar med förekomsten av parallellavdelningar. För varje tillkommande sådan avdelning höjes statsbidraget med omkring 3,000 kronor. Överstyrelsen räknar med att sammanlagt tio parallellavdelningar skola finnas vid de nu ifrågavarande skolorna under budgetåret 1932/1933. Under nu gjorda förutsättningar skulle alltså för nyssnämnda budgetår erfordras ett anslag å (10 × 25,000 + 10 × 3,000 =) 280,000 kronor.

För egen del har departementschefen anfört följande:

Till en början torde jag få erinra, att Kungl. Maj:t genom beslut den 11 oktober 1929, den 25 juli 1930 och den 28 augusti 1931 erkänt de kommunala flickskolorna i Landskrona, Uddevalla, Sundsvall, Halmstad och Härnösand såsom kommunala flickskolor med rätt till statsbidrag enligt kungörelsen den 22 juni 1928 angående avlöning åt lärare vid kommunal flickskola samt statsbidrag till sådan skola. För budgetåret 1931/1932 utgår sålunda statsbidrag till fem skolor av här ifrågavarande slag, under det att anslaget för ändamålet beräknats efter sex skolor.

På Kungl. Maj:ts prövning är för närvarande beroende en framställning om liknande erkännande av kommunala flickskolan i Skövde. Denna framställning synes mig vara förtjänt av bifall och jag har för avsikt att senare underställa frågan härom Kungl. Maj:ts prövning. Vid bifall härtill skulle man för budgetåret 1932/1933 hava att räkna med sju kommunala flickskolor.

Skolöverstyrelsen har i sina beräkningar utgått från ett antal av tio kommunala flickskolor. Jag finner mig emellertid, såsom jag nyss angivit, vid mina anslagsberäkningar icke böra räkna med ett högre antal än sju.

Då kostnaderna för varje skola av här ifrågavarande slag torde kunna beräknas till i runt tal 28,000 kronor, skulle det av skolöverstyrelsen äskade beloppet, 280,000 kronor, kunna minskas med (3 × 28,000) 84,000 kronor till 196,000 kronor.

Utskottets yttrande.

Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

att riksdagen må öka det ordinarie förslagsanslaget till kommunala flickskolor, nu 165,000 kronor, med 31,000 kronor till 196,000 kronor.

Tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid kommunala flickskolor. [164.]

167:o) Kungl. Maj:t har (punkt 164) föreslagit riksdagen att dels medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933 utgå till lärarpersonalen vid kommunala flickskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

till ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt

till extra ordinarie ämneslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer;

dels ock för ändamålet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 40,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 378—379 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra förslagsanslag av 33,500 kronor.

Skolöverstyrelsen har beräknat, att för budgetåret 1932/1933 ett belopp av 57,500 kronor skulle bliva erforderligt.

Med utgångspunkt från de beräkningar, som omförmälts under nästföregående punkt, har departementschefen emellertid ansett sig kunna föreslå ett belopp av 40,000 kronor. Någon ändring av grunderna för anslagets utgående har icke ifrågasatts.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må

a) medgiva, att tillfällig löneförbättring må för tiden 1 juli 1932—30 juni 1933 utgå till lärarpersonalen vid kommunala flickskolor med följande belopp:

till ordinarie manlig ämneslärare med 600 kronor;

till ordinarie kvinnlig ämneslärare med 500 kronor; samt

till extra ordinarie ämneslärare och timlärare med belopp, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig enlighet med de i sådant hänseende nu gällande grunder bestämmer;

b) för ändamålet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 40,000 kronor.

Reservationsanslaget till privatläroverk. [165.]

168:o) Kungl. Maj:t har (punkt 165) föreslagit riksdagen att

dels minska det ordinarie reservationsanslaget till privatläroverk, nu 696,000 kronor, med 31,200 kronor till 664,800 kronor;

dels ock i riksstaten för budgetåret 1932/1933 uppföra de i nämnda anslag ingående anslagsposterna med följande belopp, nämligen: enskilda mellanskolor 16,400 kronor, högre flickskolor 431,000 kronor, högre goss- och samskolor 217,400 kronor, enskilda lärarinneseminarier utan angivet belopp, att utgå såsom ett gemensamt reservationsanslag å sammanlagt 664,800 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 379—384 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 äro de ovan nämnda, i reservationsanslaget till privatläroverk ingående fyra anslagsposterna upptagna med respektive 20,000 kronor, 450,800 kronor, 218,200 kronor och 7,000 kronor.

Anslagsposten till *enskilda mellanskolor* har föreslagits skola minskas med 3,600 kronor till 16,400 kronor med hänsyn till att Lundénska privatskolan i Göteborg, som från förevarande anslagspost åtnjutit ett understöd av 3,600 kronor, med utgången av vårterminen 1931 upphört med sin verksamhet.

Beträffande anslagsposten till *högre flickskolor* har skolöverstyrelsen beräknat, att densamma för budgetåret 1932/1933 skulle behöva upptagas med ett belopp av 448,250 kronor.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

I fråga om anslagsposten till högre flickskolor har skolöverstyrelsen vid sina beräkningar utgått från att medel för budgetåret 1932/1933 skulle upptagas för flickskolorna i Halmstad, Härnösand, Skövde och Strängnäs. Såsom jag närmare utvecklat under punkt 163 i det föregående, hava de två förstnämnda skolorna redan blivit av Kungl. Maj:t erkända såsom kommunala flickskolor. Beträffande flickskolan i Skövde har jag samtidigt förklarat mig hava för avsikt att vid ett senare tillfälle för Kungl. Maj:t framställa förslag om dennas erkännande såsom kommunal flickskola. Vid sådant förhållande behöva givetvis inga medel beräknas för skolorna i Halmstad, Härnösand och Skövde under här ifrågavarande anslagspost.

De statsbidrag, som senast beviljats dessa tre skolor från anslaget till privatläroverk, utgöra för skolan i Halmstad 6,000 kronor, för skolan i Härnösand likaledes 6,000 kronor och för skolan i Skövde 5,250 kronor eller sammanlagt 17,250 kronor, med vilket belopp sålunda här ifrågavarande anslagspost synes kunna minskas. Då skolöverstyrelsens beräkningar i övrigt icke givit mig anledning till erinran, skulle alltså anslagsposten till högre flickskolor för budgetåret 1932/1933 böra uppföras med ett belopp av (448,250 — 17,250) 431,000 kronor, innebärande en minskning av 19,800 kronor i förhållande till innevarande budgetår.

Anslagsposten till *högre goss- och samskolor* har beräknats kunna minskas med 800 kronor till 217,400 kronor med anledning av att Landskrona stads gymnasium från och med budgetåret 1932/1933 kommer att helt hava övertagits av staten.

Från anslagsposten till *enskilda lärarinneseminarier* utgår för budgetåret 1931/1932 endast anslag till seminariet vid stiftelsen Kjellbergska flickskolan i Göteborg. Då detta seminarium nedlägger sin verksamhet med utgången av innevarande budgetår, bliver något anslag för här ifrågavarande ändamål icke erforderligt för budgetåret 1932/1933. Med hänsyn härtill har den i det ordinarie reservationsanslaget till privatläroverk ingående anslagsposten: enskilda lärarinneseminarier föreslagits skola uppföras utan angivet belopp.

Utskottets yttrande.

Utskottet anser sig icke hava anledning att ifrågasätta någon ändring i Kungl. Maj:ts förslag, annat än för så vitt angår anslagsposten till högre flickskolor. Denna post bör enligt utskottets mening minskas med 500 kronor med hänsyn till att efter tillkomsten av det statliga flickläroverket i Stockholm ett av de i nämnda stad befintliga flickgymnasierna, som nu åtnjuta statsunderstöd, måste anses obehövligt och därför i överensstämmelse med av riksdagen förut gjort uttalande bör indragas. Ifrågavarande anslagspost skulle alltså för budgetåret 1932/1933 komma att utgöra 430,500 kronor och anslaget i dess helhet 664,300 kronor.

Under åberopande härav hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) minska det ordinarie reservationsanslaget till privatläroverk, nu 696,000 kronor, med 31,700 kronor till 664,300 kronor;

b) i riksstaten för budgetåret 1932/1933 uppföra de i nämnda anslag ingående anslagsposterna med följande belopp, nämligen:

enskilda mellanskolor 16,400 kronor,
högre flickskolor 430,500 kronor,
högre goss- och samskolor 217,400 kronor,
enskilda lärarinneseminarier utan angivet belopp,

att utgå såsom ett gemensamt reservationsanslag å sammanlagt 664,300 kronor.

Understöd åt Anna-skolan i Stockholm.

[166.]

169:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 166) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt Anna-skolan i Stockholm

för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 4,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela.

Lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter. [167.]

170:o) Kungl. Maj:t har (punkt 167) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie förslagsanslaget till lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, nu 530,000 kronor, med 10,000 kronor till 520,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 386—387 i statsrådsprotokollet.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att anslaget för budgetåret 1932/1933 måtte i riksstaten upptagas med oförändrat belopp, 530,000 kronor.

Departementschefen har, med hänsyn till att han ansett sig böra räkna med att under budgetåret 1932/1933 kommunala flickskolor skola finnas i, bland andra städer, Halmstad, Härnösand och Skövde, funnit det av skolöverstyrelsen för här ifrågavarande ändamål äskade beloppet, 530,000 kronor, kunna minskas med (3×2,500) 7,500 kronor till 522,500 kronor, vilket belopp föreslagits skola avrundas till 520,000 kronor.

Utskottets yttrande.

Vad utskottet under punkten 168 anfört beträffande indragning av ett av de statsunderstödda privata flickgymnasierna i Stockholm föranleder icke sådan minskning av nu ifrågavarande medelsbehov, att någon hänsyn härtill behöver tagas vid bestämmande av förevarande anslags belopp. Då utskottet intet har att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer utskottet,

att riksdagen må minska det ordinarie förslagsanslaget till lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, nu 530,000 kronor, med 10,000 kronor till 520,000 kronor.

Tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid privatläroverk. [168.]

171:o) Kungl. Maj:t har (punkt 168) föreslagit riksdagen att till beredande under tiden 1 juli 1932—30 juni 1933 av tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid enskilda mellanskolor, högre flickskolor samt högre goss- och samskolor för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 2,105,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 387—388 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra förslagsanslag av 2,236,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt om utverkande för budgetåret 1932/1933 av anslag för ändamålet av 2,165,000 kronor.

Departementschefen har, med hänsyn till att han ansett sig böra räkna med förekomsten av kommunala flickskolor i Halmstad, Härnösand och

Skövde under budgetåret 1932/1933, ansett sig kunna förorda en minskning av det utav skolöverstyrelsen beräknade beloppet med (25,000+20,000+15,000) 60,000 kronor till 105,000 kronor.

Utskottets yttrande.

Utskottet har i och för sig intet att erinra mot de av departementschefen här gjorda beräkningarna. Emellertid bör, i överensstämmelse med vad utskottet under punkten 168 uttalat beträffande indragning av ett av de statsunderstödda privata flickgymnasierna i Stockholm, en minskning i det av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet ske, vilken minskning, enligt vad verkställda beräkningar givit vid handen, lämpligen kan bestämmas till 1,500 kronor. Anslaget skulle alltså för budgetåret 1932/1933 fastställas till ett belopp av 2,103,500 kronor.

Under åberopande härav hemställer utskottet,

att riksdagen må till beredande under tiden 1 juli 1932—30 juni 1933 av tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid enskilda mellanskolor, högre flickskolor samt högre goss- och samskolor för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 2,103,500 kronor.

Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter. [169.]

172:o) Kungl. Maj:t har (punkt 169) föreslagit riksdagen att

dels godkänna vissa av skolöverstyrelsen i utlåtande den 8 december 1930 föreslagna, av departementschefen i statsrådsprotokollet förordade ändrade grunder för ersättning m. m. åt sådana lärarinnor i övningsämnen vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, som under av departementschefen i statsrådsprotokollet angivna förutsättningar erhålla minskad tjänstgöring,

dels ock till beredande av ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 41,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 388—395 i statsrådsprotokollet.

I samband med sitt beslut angående omorganisation av det högre skolväsendet m. m. föreskrev 1927 års riksdag, att, därest *på grund av gossrealskolas ombildning till samrealskola högre flickskola* på orten till följd av bristande anslutning icke vidare kunde upprätthållas och på den grund vid flickskolan anställd *ämneslärarinna* med full tjänstgöring ginge förlustig sin anställning, hon ägde, under förutsättning att hon vid början av nämnda ombildning uppnått en ålder av 50 år samt vunnit sådan anställning, som nu angivits, vid statsunderstödd enskild läroanstalt före den *1 mars 1927*, intill dess hon fyllde 60 år, av statsmedel åtnjuta en årlig ersättning uppgående till två tredjedelar av den avlöning hon i enlighet med gällande bestämmelser vid entledigandet åtnjöt från skolan, tillfällig löneförbättring och eventuellt utgående dyrtidstillägg däri inberäknade, samt för tiden där-

efter en årlig pension till samma belopp, som skulle tillkommit henne, därest hon intill uppnåendet av sistnämnda ålder varit i tjänst vid högre flickskola.

Vidare beslöt 1928 års riksdag, i samband med beslut angående statsbidrag till kommunala flickskolor m. m., att, därest *på grund av inrättandet av kommunal flickskola* statsunderstödd enskild *högre flickskola* på orten upphörde med sin verksamhet och på den grund vid den senare skolan anställd *ämneslärarinna* med full tjänstgöring ginge förlustig sin anställning, hon ägde, under förutsättning att hon vid början av skolans avveckling uppnått en ålder av 50 år samt vunnit sådan anställning, som nu angivits, vid statsunderstödd enskild läroanstalt före den 1 mars 1928, intill dess hon fyllde 60 år, av statsmedel åtnjuta en årlig ersättning uppgående till två tredjedelar av den avlöning hon i enlighet med gällande bestämmelser vid entledigandet åtnjöt från skolan, tillfällig löneförbättring och eventuellt utgående dyrtidstillägg däri inberäknade, samt för tiden därefter en årlig pension till samma belopp, som skulle tillkommit henne, därest hon intill uppnåendet av sistnämnda ålder varit i tjänst vid statsunderstödd enskild flickskola; och skulle vad nu sagts äga tillämpning beträffande lärarinnor vid sådana skolor, vilkas avveckling påbörjats inom tio år, räknat från den *1 januari 1929*.

Härefter tillförsäkrades enligt beslut av 1929 års riksdag enahanda förmåner i fråga om ersättning och pension, som nyss sagts, jämväl åt *ämneslärarinna* vid sådan statsunderstödd enskild *högre flickskola*, som må komma att upphöra med sin verksamhet *på grund av inrättandet av högre allmänt läroverk för flickor*. Beslutet härom avfattades i tillämpliga delar i full överensstämmelse med 1928 års riksdags nyss återgivna beslut med allenast det undantag, att den tid, före vilken ersättningsberättigad lärarinna skulle hava vunnit anställning av angiven art, bestämdes till den *1 mars 1927*.

Vidare beslöt 1930 års riksdag, att ersättning efter liknande grunder finge utgå dels till *övningslärarinna*, som gått förlustig sin anställning av något av ovan beträffande ämneslärarinnorna angivna skäl, dels *övningslärarinna*, som av samma skäl fått vidkännas viss minskning i sina löneinkomster därigenom att hon fått en tjänstgöring, vars omfattning i fråga om antalet undervisningstimmar per vecka med minst *en tredjedel* understege den, som lärarinnan årligen i medeltal haft å ifrågavarande befattning under de senaste fem åren före början av skolans avveckling.

Slutligen har 1931 års riksdag

a) medgivit, att sådan *ämneslärarinna* med full tjänstgöring, som varit anställd vid statsunderstödd *enskild mellanskola* eller *högre goss- och samskola*, och som blivit entledigad från sin befattning vid skolan på den grund att verksamheten vid den skola, där hon varit anställd, nedlades till följd av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet eller till

följd av inrättande å orten av kommunal flickskola eller högre allmänt läroverk för flickor, skulle kunna, därest hon fyllt 50 år vid början av avvecklingen av den statsunderstödda enskilda mellanskolan eller högre goss- och samskolan samt vunnit sådan anställning, som nu angivits, vid statsunderstödd enskild läroanstalt före den 1 mars 1927 eller, därest den enskilda läroanstaltens nedläggande förorsakats av att på orten inrättats kommunal flickskola, före den 1 mars 1928, erhålla ersättning av statsmedel för mistad anställning samt pension, varvid i övrigt de av 1927, 1928, 1929 och 1930 års riksdagar beträffande vissa lärarinnor vid statsunderstödda högre flickskolor i dessa hänseenden angivna förutsättningar och grunder skulle äga motsvarande tillämpning,

b) — *utöver vad i sådant avseende av 1927, 1928, 1929 och 1930 års riksdagar beslutits* samt under a) beslutats — medgivit, att sådan *ämneslärarinna* med full tjänstgöring, som varit anställd vid statsunderstödd enskild *högre flickskola, enskild mellanskola* eller *högre goss- och samskola* och blivit entledigad från sin befattning vid den enskilda skolan på den grund att verksamheten vid den skola, där hon varit anställd, nedlades eller inskränktes till följd av den år 1927 beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet eller till följd av inrättande å orten av kommunal flickskola eller högre allmänt läroverk för flickor, skulle kunna, *oavsett sin ålder* vid början av avvecklingen av den skola, vid vilken hon varit anställd, eller vid inskränkningen av densamma, efter Kungl. Maj:ts beprövande i varje särskilt fall, erhålla för viss, av Kungl. Maj:t bestämd tid ersättning av statsmedel för mistad anställning, varvid i övrigt de av 1927, 1928, 1929 och 1930 års riksdagar beträffande vissa lärarinnor vid statsunderstödda högre flickskolor i dessa hänseenden angivna förutsättningar och grunder skulle äga motsvarande tillämpning,

och skulle dessutom såsom förutsättning för det under b) gjorda medgivandet gälla dels att vederbörande lärarinna icke kunnat beredas anställning vid statsläroverk eller statsunderstödd kommunal eller enskild läroanstalt, dels ock att hon vid tiden för entledigandet från sin befattning under minst fem år varit vid dylik läroanstalt anställd med tjänstgöring av sådan omfattning, som angivits av 1927, 1928, 1929 och 1930 års riksdagar.

Anslag för ändamålet uppfördes första gången på riksstaten för budgetåret 1930/1931 med ett belopp av 7,000 kronor. För budgetåret 1931/1932 har detta anslag, som har förslagsanslags natur, i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag höjts till 23,000 kronor.

Kungl. Maj:t har den 9 oktober 1931 utfärdat kungörelser dels (nr 344) om ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, dels ock (nr 345) angående pensionering av vissa lärarinnor, som erhållit rätt till ersättning enligt § 1 mom. 1 nyssberörda kungörelse.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har skolöverstyrelsen gjort framställ-

ning om anslag för budgetåret 1932/1933 för beredande av ersättning åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter och därvid beräknat det för sagda tid erforderliga beloppet till 41,000 kronor.

I detta sammanhang har departementschefen för Kungl. Maj:t anmält en uppkommen fråga om viss ändring i de av riksdagen tidigare beslutade grunderna för ersättning åt en grupp av här ifrågavarande lärarinnor.

Det av 1930 års riksdag lämnade medgivandet om ersättning åt övningslärarinna, som fått vidkännas viss minskning i sina löneinkomster därigenom att hon fått en mindre omfattande tjänstgöring än tidigare, grundade sig på en av skolöverstyrelsen gjord, den 31 augusti 1929 dagtecknad framställning. Skolöverstyrelsen föreslog därvid, bland annat, att rätt till ersättning skulle inträda för övningslärarinna, som till följd av skolans avveckling erhölle en tjänstgöring, vars omfattning i fråga om antalet undervisningstimmar per vecka med *minst en femtedel* understege den, som vederbörande årligen i medeltal haft under de senaste fem åren före skolans avveckling.

I utlåtande den 28 september 1929 avgav statskontoret utlåtande i ärendet och anförde därvid bland annat:

Skolöverstyrelsen har i förevarande framställning föreslagit, att med ersättning åt övningslärarinna för minskad löneinkomst skall vara förbundet bland annat det villkor, att antalet undervisningstimmar per vecka skall med minst en femtedel understiga det timantal, som vederbörande lärarinna årligen i medeltal fullgjort å ifrågavarande befattning under de senaste fem åren före början av skolans avveckling. Skolöverstyrelsen har emellertid själv på annat ställe i framställningen förutsatt, att begränsningen i omfattningen av vederbörandes tjänstgöring skall vara relativt betydande, för att ersättning för minskade löneinkomster skall utgå. Det vill förefalla statskontoret, som om en minskning med allenast en femtedel skulle vara så pass obetydlig, att den knappast kan sägas uppfylla denna förutsättning. Statskontoret får därför föreslå den skärpning av nämnda villkor att, för att ersättning i förevarande hänseende skall utgå, antalet undervisningstimmar genom skolans avveckling skall hava minskats med minst *en tredjedel*.

Dåvarande departementschefen anslöt sig till den av statskontoret hävdade uppfattningen, och jämväl riksdagen beslöt i enlighet härmed.

På given anledning framlade härefter skolöverstyrelsen den 28 april 1930 förslag till de föreskrifter, som vore av beskaffenhet att böra av Kungl. Maj:t utfärdas i fråga om ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter. I detta förslag, som helt anslöt sig till riksdagens beslut, upptog skolöverstyrelsen bestämmelse om att, för att ersättning skulle kunna utgå, antalet undervisningstimmar per vecka skulle med *minst en tredjedel* understiga det timantal, som vederbörande lärarinna årligen i medeltal fullgjort å ifrågavarande befattning under de senaste fem åren före bör

jan av skolans avveckling; och skulle ersättningen beräknas till ett belopp, motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan den stadgade minimiavlöning, som hon uppbure för sin faktiska tjänstgöring under året, och den, som hon skulle hava uppburit, om hon vid ifrågavarande skola fullgjort en tjänstgöring av den omfattning, som närmast skulle motsvara nämnda medeltal.

Över detta förslag avgav statskontoret den 24 juli 1930 utlåtande och anförde därvid bland annat:

Statskontoret ansåge sig böra framhålla, att bestämmelserna i fråga om ersättning till lärarinna i övningsämne för minskad tjänstgöring vid tillämpningen sannolikt torde komma att i vissa fall leda till mindre tillfredsställande resultat. Att märka vore nämligen, att ersättning enligt förevarande kungörelse utginge först då lärarinnans tjänstgöring nedgått med minst en tredjedel av det antal undervisningstimmar, hon i medeltal haft å sin befattning under de senaste fem åren. Då ersättning under nämnda förutsättning utginge med två tredjedelar av *hela* skillnaden mellan den stadgade minimiavlöning, som hon uppbure för sin faktiska tjänstgöring under året, och den, som hon skulle hava uppburit, om hon fullgjort tjänstgöring av den omfattning, som närmast skulle motsvara nämnda medeltal, komme vederbörande uppenbarligen i en avsevärt bättre ställning, därest undervisningen nedginge med minst en tredjedel än vad som skulle vara fallet med en mindre omfattande minskning av tjänstgöringen.

Den 8 december 1930 avgav härefter överstyrelsen förnyat utlåtande i ärendet och hemställde därvid, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att med ändring av tidigare beslut medgiva att, därest på grund av gossrealskolas ombildning till samrealskola eller inrättande av högre allmänt läroverk för flickor eller av kommunal flickskola högre flickskola på orten icke vidare kan upprätthållas och till följd av sistnämnda skolas fortgående avveckling vid skolan anställd lärarinna i övningsämne, vilkens tjänstgöring haft sådan omfattning, att den enligt Kungl. Maj:ts beprövande kan sägas hava utgjort hennes väsentliga sysselsättning, och som vunnit sådan anställning, som nu angivits, vid statsunderstödd enskild läroanstalt före den 1 mars 1927, erhåller en tjänstgöring, vars omfattning, i fråga om antalet undervisningstimmar per vecka, med *mer än en femtedel* understiger den, som lärarinnan årligen i medeltal haft å ifrågavarande befattning under de senaste fem åren före början av skolans avveckling, hon må kunna för läsår, varunder omfattningen av hennes tjänstgöring på angivet sätt begränsats, av statsmedel tillerkännas ersättning till ett belopp, motsvarande två tredjedelar av skillnaden mellan den stadgade minimiavlöning, som hon uppbär för sin faktiska tjänstgöring under året, och den, som hon skulle hava uppburit, om hon vid ifrågavarande skola fullgjort en tjänstgöring av den omfattning, som närmast skulle motsvara nämnda medeltal, tillfällig löneförbättring däri inräknad, *dock att summan för berörda avlöning för den faktiska tjänstgöringen och den här avsedda ersättningen icke må överstiga fyra femtedelar av den avlöning, som hon skulle hava uppburit, om hon fullgjort en tjänst-*

göring, som närmast motsvarat det ovan nämnda medeltalet, varjämte för lärarinna, som åtnjuter nu ifrågavarande ersättning, pensionsavgifter skola utgå, såsom om sistnämnda tjänstgöring varit med befattningen förenad; skolande vad nu sagts äga tillämpning beträffande lärarinnor vid sådana skolor, vilkas avveckling påbörjats inom 10 år, räknat från den 1 juli 1929.

I ett i ärendet avgivet, den 22 januari 1931 dagtecknat förnyat utlåtande har härefter statskontoret anfört, att statskontoret funne sig böra fränträda sin i utlåtande den 28 september 1929 uttalade mening, och funne sig statskontoret i stället böra biträda det av skolöverstyrelsen den 8 december 1930 framlagda förslaget.

Beträffande det av skolöverstyrelsen för budgetåret 1932/1933 för här ifrågavarande ändamål beräknade beloppet, 41,000 kronor, har departementschefen icke haft något att erinra.

I fråga om den föreslagna ändringen i grunderna för ersättnings utgående har departementschefen anfört:

Fråga har uppkommit om viss ändring i de av 1930 års riksdag beslutade grunderna för ersättnings utgående till övningslärarinna i sådana fall, då den skola, där hon är anställd, står under avveckling och till följd därav hennes tjänstgöring och därmed även hennes löneinkomster i mera väsentlig mån begränsas. Riksdagen har, i enlighet med Kungl. Maj:ts under punkt 176 i 1930 års åttonde huvudtitel framlagda förslag, såsom förutsättning för ersättningens utgående föreskrivit, att antalet undervisningstimmar per vecka skulle med *minst en tredjedel* understiga det timantal, som vederbörande lärarinna årligen i medeltal fullgjort å ifrågavarande befattning under de senaste fem åren före början av skolans avveckling. I sitt den 24 juli 1930 avgivna utlåtande över av skolöverstyrelsen uppgjort förslag till bestämmelser i ämnet påpekade emellertid statskontoret, att med nämnda föreskrift kunde följa vissa icke önskvärda konsekvenser. Med anledning härav har skolöverstyrelsen i sitt utlåtande den 8 december 1930 uppgjort ett nytt förslag, enligt vilket ersättning skulle utgå redan när antalet undervisningstimmar per vecka med *minst en femtedel* understege det beräknade medeltalet av den tidigare undervisningen, varvid å andra sidan ett maximibelopp skulle fastställas, vilket summan av avlöningen för den faktiska tjänstgöringen och ersättningen icke finge överskrida. Till detta skolöverstyrelsens förslag har statskontoret uttalat sin anslutning.

Då överstyrelsens förslag till ändrade beräkningsgrunder synes mig vara ägnat att häva de olägenheter, som skulle följa av en tillämpning av de utav riksdagen år 1930 antagna men av Kungl. Maj:t ännu ej promulgerade bestämmelserna, och då vidare detta förslag därjämte nära ansluter sig till de av riksdagen beslutade grunder, som i övrigt tillämpas för ersättningar av här ifrågavarande slag, finner jag mig böra tillstyrka, att förslag i ämnet i överensstämmelse härmed måtte föreläggas riksdagen.

Någon kostnadsökning för statsverket vid ett bifall till detta förslag torde icke vara att förvänta.

Utskottets yttrande.

Utskottet har intet annat att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, än att här ifrågavarande ersättning åt övningslärarinna torde böra, såsom skolöver-

styrelsen i sitt utlåtande av den 8 december 1930 föreslagit, utgå, när antalet undervisningstimmar per vecka med *mer än* en femtedel (ej med *minst* en femtedel) understiger det beräknade medeltalet av den tidigare undervisningen.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

a) godkänna de under denna punkt omförmälda, av skolöverstyrelsen i utlåtande den 8 december 1930 föreslagna ändrade grunderna för ersättning m. m. åt vissa lärarinnor i övningsämnen vid statsunderstödda enskilda läroanstalter,

b) till beredande av ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 41,000 kronor.

Understöd åt kommunala gymnasier [170.] jämte en i ämnet väckt motion.

173:o) Kungl. Maj:t har (punkt 170) föreslagit riksdagen att till beredande av understöd enligt Kungl. Maj:ts beprövande av kommunalt gymnasium, som är förenat med en statens realskola, för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 34,000 kronor att utgå på de villkor och under de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t må finna gott meddela.

Utredningen återfinnes å sid. 396—400 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *E. Lindley* väckt motion (II: 113), vari hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t måtte utreda frågan om Söderhamns kommunala gymnasiums förstatligande och till 1933 års riksdag framlägga förslag i frågan.

Beträffande de av motionären till stöd för hans framställning andragna skälen får utskottet hänvisa till motionen.

I anledning av Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning anvisade 1926 års riksdag till beredande av understöd enligt Kungl. Maj:ts beprövande åt kommunalt gymnasium, som vore förenat med ett statens högre läroverk eller en statens realskola, för budgetåret 1926/1927 ett extra reservationsanslag av 60,000 kronor, att utgå på de villkor och under de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kunde finna gott meddela. Den 18 juni 1926 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse (nr 290) angående ansökningar om statsunderstöd åt vissa kommunala gymnasier. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 26 november 1926 utdelades sedermera från berörda anslag understöd till de kommunala gymnasierna i Södertälje, Eskilstuna, Eksjö, Uddevalla, Skövde och Söderhamn samt de kommunala gymnasielinjerna vid högre allmänna läroverken i Ystad och Hudiksvall.

Anslag för ifrågavarande ändamål beviljades för budgetåren 1927/1928, 1928/1929 och 1929/1930 med till respektive 56,750 kronor, 39,500 kronor och 21,300 kronor minskade belopp. Anslagsminskningen sammanhängde

med 1927 års riksdags beslut angående statens successiva övertagande från och med den 1 januari 1928 av de kommunala gymnasierna i Södertälje och Eskilstuna och den kommunala gymnasielinjen vid högre allmänna läroverket i Ystad samt från och med den 1 juli 1928 av de kommunala gymnasierna i Eksjö, Uddevalla och Skövde och den kommunala gymnasielinjen vid högre allmänna läroverket i Hudiksvall.

Under punkt 177 av 1930 års åttonde huvudtitel föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för budgetåret 1930/1931 för ändamålet anvisa ett extra reservationsanslag av 7,125 kronor. Av detta belopp avsågo 1,125 kronor det kommunala gymnasiet i Eksjö, vilket till $^1/_8$ skulle under nämnda budgetår kvarstå såsom kommunalt, samt 6,000 kronor det kommunala gymnasiet i Söderhamn.

Såsom närmare framgår av punkt 196 av 1931 års åttonde huvudtitel blev frågan om de grunder, som borde tillämpas för ett understödjande av kommunala gymnasier, föremål för en ingående prövning vid 1930 års riksdag. I enlighet med de principer, åt vilka riksdagen i sin skrivelse den 23 maj 1930, nr 267, gav uttryck, bestämdes, att det kommunala gymnasiet i Motala skulle erhålla statsunderstöd från reservationsanslaget till understöd åt kommunala gymnasier. Samtidigt uttalade riksdagen, att det kommunala gymnasiet i Lidingö — som under en följd av år erhållit statsunderstöd från den i reservationsanslaget till privatläroverken ingående anslagsposten till högre goss- och samskolor — skulle överföras till anslaget till understöd åt kommunala gymnasier. Riksdagen fäste i detta sammanhang uppmärksamheten på att det kommunala gymnasiet i Eslöv, som ävenledes åtnjöte understöd från privatläroverksanslaget, från och med den 1 juli 1931 komme i samma läge som de båda ovan nämnda gymnasierna, i det att den förutvarande kommunala mellanskolan i Eslöv, med vilken gymnasiet därstädes vore förenat, då helt överginge till att vara en statens realskola. Riksdagen förutsatte, att detta förhållande beaktades vid förberedande av anslagsäskandena till 1931 års riksdag.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts föreslog Kungl. Maj:t under punkt 196 av 1931 års åttonde huvudtitel 1931 års riksdag att för budgetåret 1931/1932 anvisa för här ifrågavarande ändamål 34,000 kronor, av vilket belopp beräknades för kommunala gymnasierna i Söderhamn 6,000 kronor, Lidingö 10,000 kronor, Motala 10,000 kronor och Eslöv 8,000 kronor. Detta Kungl. Maj:ts förslag blev av riksdagen bifallet.

Hos Kungl. Maj:t har styrelsen för Eslövs kommunala gymnasium hemställt, att Kungl. Maj:t måtte pröva och för 1932 års riksdag framlägga förslag i frågan om förhöjt statsunderstöd åt sådant kommunalt gymnasium, som är förbundet med en statens realskola.

Hos Kungl. Maj:t har vidare styrelsen för Motala kommunala samgymnasium anhållit, att Kungl. Maj:t måtte göra framställning till 1932 års riksdag om höjning av anslaget till kommunala gymnasier, grundade på statens

realskola, i syfte att bereda Motala-gymnasiet ett understöd av statsmedel jämförbart med vad som utginge till privatläroverkens gymnasielinjer.

Lidingö stads drätselkammare har hemställt, att Kungl. Maj:t måtte i proposition till riksdagen föreslå, att statsunderstödet till Lidingö kommunala gymnasium måtte höjas till åtminstone 17,500 kronor, så att ingen ekonomisk förlust förorsakades kommunen som en följd av mellanskolans förstatligande.

Slutligen har lokalstyrelsen för Söderhamns kommunala gymnasium gjort enahanda hemställan som styrelsen för Eslövs kommunala gymnasium i dess nyssberörda ansökning.

Skolöverstyrelsen har avgivit utlåtanden över dessa framställningar och därvid — under framhållande av att starka skäl onekligen kunde anföras för ett bifall till ansökningarna — uttalat, att överstyrelsen för närvarande icke ansåge sig kunna ifrågasätta någon höjning av det statliga understödet till kommunala gymnasier.

Departementschefen har anfört följande:

I likhet med skolöverstyrelsen finner jag mig icke under förhandenvarande förhållanden kunna tillstyrka någon förhöjning av det till kommunala gymnasier utgående anslaget utan hemställer, att för ändamålet måtte för budgetåret 1932/1933 anvisas samma belopp som för innevarande budgetår, d. v. s. 34,000 kronor.

Jag vill emellertid framhålla, att frågan om understöd åt de kommunala gymnasierna synes mig förtjänt att underkastas en närmare omprövning. Det torde nämligen kunna ifrågasättas, huruvida icke statsbidraget borde beräknas efter andra grunder än de, som legat till grund för bestämmandet av de nuvarande beloppen. De förändringar och utvidgningar beträffande undervisningen å gymnasiet, som blivit en följd av den utav 1927 års riksdag beslutade omorganisationen av det högre skolväsendet, hava, för de kommunala gymnasierna medfört vissa ökade utgifter, som icke kunde tagas med i beräkning, när de nuvarande anslagsbeloppen fastställdes. Till denna fråga torde jag emellertid få återkomma vid ett senare tillfälle.

Utskottets yttrande.

Utskottet har intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag.

Vad beträffar det i herr Lindleys motion (II: 113) gjorda yrkandet, vill utskottet erinra om att frågan om det kommunala gymnasiets i Söderhamn övertagande av staten år 1928 till följd av motion var föremål för riksdagens prövning, men att riksdagen då avslog den härom gjorda framställningen. Statsutskottet, som avstyrkte motionen, framhöll därvid (utlåtande nr 8 punkten 149), att staten redan uppehöll två högre allmänna läroverk i Gävleborgs län, samt hänvisade till folkmängdsförhållandena och lärjungeantal, som utskottet icke fann motivera upprättandet av ytterligare ett statligt gymnasium i länet. Enligt utskottets mening hava förhållandena sedan dess icke undergått sådan ändring, att anledning finnes för riksdagen att i förevarande sak intaga en annan ståndpunkt än 1928 års riksdag. Utskottet finner sig därför icke kunna tillstyrka bifall till motionen.

Under åberopande härav hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) till beredande av understöd enligt Kungl. Maj:ts beprövande åt kommunalt gymnasium, som är förenat med en statens realskola, för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 34,000 kronor att utgå på de villkor och under de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t må finna gott meddela,

b) avslå herr Lindleys ovannämnda motion (II: 113).

Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål. [171.]

174:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 171) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 16,000 kronor att under de villkor, Kungl. Maj:t må finna lämpligt föreskriva, utgå till styrelsen för aktiebolaget Ateneum för flickor i Stockholm och till Göteborgs allmänna folkskolestyrelse med högst 8,000 kronor till vardera.

Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala. [172.]

175:o) Kungl. Maj:t har (punkt 172) föreslagit riksdagen att till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 80,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 401—402 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 80,000 kronor eller samma belopp, som nu äskats för budgetåret 1931/1932.

Statens organisationsnämnd har avgivit yttrande rörande fortsatt anslag på här ifrågavarande ändamål och därvid anfört:

Organisationsnämnden har tagit del av inkomst- och utgiftsstaterna för fackskolans olika verksamhetsgrenar för sistlidna år och därav bibragts den uppfattningen, att, för den händelse verksamheten skall fortgå i oförminskad omfattning, någon nedskärning av till skolan utgående statsbidrag ej kan ske.

Emellertid vill organisationsnämnden — under hänvisning till att riksdagen givit uttryck åt den uppfattningen att, med hänsyn till överproduktionen å skolkökslärarinnor, utbildningsmöjligheterna å berörda område syntes böra inskränkas — erinra, att tillfälle att erhålla utbildning till skolkökslärarinna erbjudes bland annat jämväl i Stockholm, nämligen dels vid en privat anstalt, Ateneum för flickor, dels ock vid statens skolkökseminarium. Organisationsnämnden, som i annat sammanhang ifrågasatt behovet av två skolkökseminarier i Stockholm, anser det även kunna sättas i fråga, om utbildning av skolkökslärarinnor å två så närbelägna orter som Stockholm och Uppsala kan anses vara av verkligt behov påkallad; och förordar nämnden, att utredning härutinnan verkställes, därvid torde böra tagas under omprövning jämväl, huruvida ej en begränsning bör ske av övriga verksamhetsgrenar vid fackskolan.

Innan sådan utredning, vilken det torde ankomma på skolöverstyrelsen att verkställa, föreligger, anser sig organisationsnämnden ej kunna avstyrka, att anslaget till fackskolan i Uppsala för nästkommande budgetår upptages med oförändrat belopp.

Departementschefen har erinrat, att ett av riksdagen gjort, av organisationsnämnden berört uttalande angående fortsättande tills vidare i oförändrad omfattning av verksamheten med utbildandet av skolkökslärarinnor ägde avseende jämväl å verksamheten vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala. Departementschefen har vidare anfört, att han funne visst fog förefinnas för en närmare undersökning rörande behovet av skolkökslärarinnor; frånsett detta syntes en ingående undersökning från såväl ekonomisk som organisatorisk synpunkt böra komma till stånd rörande verksamheten vid fackskolan i Uppsala.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som biträder departementschefens uppfattning om behovet av en ingående undersökning rörande fackskolans verksamhet, har ansett sig böra tillstyrka, att läroanstalten, på sätt Kungl. Maj:t föreslagit, även för budgetåret 1932/1933 beviljas ett anslag av 80,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 80,000 kronor.

Understöd till vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete. [173.]

176:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 173) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 19,000 kronor att under de villkor och bestämmelser och med den fördelning, som av Kungl. Maj:t föreskrivas, utgå till Maria Nordenfelts högre handarbetslärarinneseminarium i Göteborg samt föreningen Handarbetets vänners och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm.

Folkundervisningen.

Ordinarie anslaget till folkskoleseminarierna m. m. [174.]

177:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 174) föreslagit riksdagen i fråga om ordinarie anslaget till folkskoleseminarierna m. m. kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen

anmäla.

178:o) Kungl. Maj:t har (punkt 175) föreslagit riksdagen att till bestridande av hyresersättning till rektorerna vid folkskoleseminarierna i Linköping, Skara, Kalmar, Lund, Karlstad och Umeå, utan rätt för sagda rektorer att å hyresersättningen åtnjuta dyrtidstillägg, anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 16,000 kronor. [175.]

Hyresersättning till rektorerna vid vissa folkskoleseminarier.

Utredningen återfinnes å sid. 408—409 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 15,500 kronor.

Den för budgetåret 1932/1933 ifrågasatta anslagshöjningen grundar sig på en av skolöverstyrelsen framlagd beräkning, som tillstyrkts av departementschefen.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till bestridande av hyresersättning till rektorerna vid folkskoleseminarierna i Linköping, Skara, Kalmar, Lund, Karlstad och Umeå, utan rätt för sagda rektorer att å hyresersättningen åtnjuta dyrtidstillägg, anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 16,000 kronor.

179:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 176) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för beredande av hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg, utan rätt för vederbörande lärare att å ifrågavarande hyresbidrag åtnjuta dyrtidstillägg, anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 14,000 kronor.

Hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg. [176.]

180:o) Kungl. Maj:t har (punkt 177) föreslagit riksdagen att

dels för anordnande vid folkskoleseminariet i Stockholm av en utbildningskurs för lärare vid hjälpklasser för psykiskt efterblivna barn anvisa för budgetåret 1932 1933 ett extra reservationsanslag av 8,500 kronor att utgå i enlighet med de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela;

dels ock medgiva, att av de medel, som äro avsedda till arvode åt föreståndaren för de vid folkskoleseminariet i Stockholm anordnade provårskurser, må till rektor vid nämnda seminarium för ledning av ifrågavarande utbildningskurs utbetala ersättning med högst 300 kronor, att utgå enligt de närmare grunder, Kungl. Maj:t kan komma att bestämma.

Utbildningskurs för lärare vid hjälpklasser för psykiskt efterblivna barn. [177.]

Utredningen återfinnes å sid. 410—412 i statsrådsprotokollet.

För ändamålet utgår under innevarande budgetår ett extra reservationsanslag av 9,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må

a) för anordnande vid folkskoleseminariet i Stockholm av en utbildningskurs för lärare vid hjälpklasser för psykiskt efterblivna barn anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 8,500 kronor att utgå i enlighet med de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott meddela;

b) medgiva, att av de medel, som äro avsedda till arvode åt föreståndaren för de vid folkskoleseminariet i Stockholm anordnade provårskurser, må till rektor vid nämnda seminarium för ledning av ifrågavarande utbildningskurs utbetalas ersättning med högst 300 kronor, att utgå enligt de närmare grunder, Kungl. Maj:t kan komma att bestämma.

Vissa anslag till småskoleseminarierna m. m. [178.]

181:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 178) föreslagit riksdagen i fråga om vissa anslag till småskoleseminarierna m. m. kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande, vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen

anmäla.

Tilläggsersättning för expenser åt folkskolinspektörer. [179.]

182:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 179) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till tilläggsersättning för expenser åt folkskolinspektörer för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 10,400 kronor.

Resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer. [180.]

183:o) Kungl. Maj:t har (punkt 180) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie förslagsanslaget till resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer, nu 250,000 kronor, med 30,000 kronor till 220,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 414—416 i statsrådsprotokollet.

Det ordinarie förslagsanslaget till resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer utgjorde för år 1922 340,000 kronor, för tiden 1 januari—30 juni 1923 150,000 kronor samt för budgetåret 1923/1924 300,000 kronor.

Under punkt 141 av 1924 års åttonde huvudtitel föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att — med uteslutande ur riksstaten av det ordinarie förslagsanslaget till resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer å 300,000 kronor — därstädes i stället för samma ändamål uppföra ett ordinarie reservationsanslag å 250,000 kronor.

I skrivelse den 7 maj 1924, nr 8 A, anförde riksdagen under punkt 131 bland annat följande:

Riksdagen vore i så måtto ense med departementschefen, att statens utgifter för nu ifrågavarande ändamål borde hållas inom en ram, som endast lämnade rum för sådana kostnader, vilka voro föranledda av ett verkligt behov. Då det emellertid gällde att anlägga en strängare hushållningssynpunkt på utgifterna för det ändamål, varom nu vore fråga, vore riksdagen tveksam, huruvida de av departementschefen anvisade utvägarna vore att förorda, och huruvida de ekonomiska fördelar för statskassan, som till äventyrs härigenom skulle vinnas, icke komme att uppvägas av de olägenheter och praktiska svårigheter för skolväsendet, som skulle följa av ett bifall till departementschefens uppfattning.

Genom beskärning av möjligheterna för folkskolinspektörerna att förmedelst resor och inspektioner skaffa sig kännedom om skolväsendets ställning inom sina respektive inspektionsområden vore att befara, att inspektörsbefattningarna komme att övergå till av expeditionsgöromål mer eller mindre tyngda administrativa tjänster. En dylik utveckling stode icke i överensstämmelse med andan i gällande inspektörsinstruktion och skulle otvivelaktigt leda till förfång för skolväsendet och skoldistrikten. Då i avseende å det praktiska realiserandet av den utav departementschefen tänkta anordningen vissa belopp för år skulle av skolöverstyrelsen utmätas för bestridande av kostnaderna för inspektionsresor inom de olika distrikten, hade departementschefen visserligen ansett, att hänsyn jämväl borde tagas till behovet av tillfälliga inspektionsbesök, men huru och i vilken utsträckning detta sistnämnda behov lämpligast borde eller kunde tillgodoses, hade icke angivits, och riksdagen föreställde sig, att stora praktiska svårigheter skulle i detta hänseende yppa sig. Riksdagen hade fördenskull icke funnit sig böra bifalla förslaget om ändrad natur å ifrågavarande anslag.

Såsom nyss antytts, behjärtade riksdagen tillfullo departementschefens strävan att söka hålla kostnaderna för inspektionsresorna inom vederbörlig anslagsram. Detta syftemål ansåge riksdagen lika väl kunna nås därigenom att skolöverstyrelsen övervakade, att inspektionsresorna planlades på det mest ändamålsenliga och för statsverket billigaste sätt, och därigenom att överstyrelsen noga tillsåge, att kostnaderna hölle sig inom ramen för det anvisade anslaget. Riksdagen hade under denna förutsättning ansett beloppet av anslaget kunna bestämmas till vad Kungl. Maj:t i detta hänseende föreslagit.

I anslutning till vad sålunda anförts minskade riksdagen det ordinarie förslagsanslaget till resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer med 50,000 kronor till 250,000 kronor. Med sistnämnda belopp har anslaget härefter varit upptaget i riksstaten.

Departementschefen har anfört huvudsakligen följande:

Enligt vad jag inhämtat, uppgingo utgifterna för här ifrågavarande ändamål under budgetåret 1930/1931 till 252,280 kronor mot 262,967 kronor under budgetåret 1929/1930. I anledning av de nya bestämmelserna om resekostnadsersättning torde det bliva möjligt att sänka anslaget med 30,000 kronor till 220,000 kronor.

Med hänsyn till önskvärdheten att i görligaste mån nedbringa statens utgifter för tjänsteresor har jag vidare haft under övervägande möjligheten

att ändra här förevarande anslags natur från förslagsanslag till bestämt anslag.

Redan med hänsyn till de skäl, som av 1924 års riksdag anfördes mot ett då framlagt förslag av enahanda innebörd — vilka skäl enligt min uppfattning fortfarande äga gällande kraft — finner jag mig emellertid böra avstyrka en dylik förändring. Härtill kommer vidare, att, enligt vad jag inhämtat, skolöverstyrelsen under senare år verkställt en ingående förhandsgranskning av folkskolinspektörernas resplaner och därvid fastställt de belopp, som av varje inspektör under viss angiven period få förbrukas på inspektionsresor. Om utöver de sålunda beviljade beloppen ytterligare medel blivit erforderliga för oförutsedda tjänsteresor, har särskild framställning härom måst göras hos skolöverstyrelsen. Anslaget har alltså i realiteten behandlats såsom ett bestämt anslag. Med hänsyn härtill saknar jag för närvarande anledning att föreslå annan ändring i de grunder, som hittills tillämpats för anslagets utgående än att föreskrift torde böra meddelas därom, att skolöverstyrelsen — därest vid prövning av inkomna framställningar ett överskridande av anslagets i riksstaten upptagna belopp finnes oundgängligt — har att inhämta Kungl. Maj:ts medgivande härtill.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det ordinarie förslagsanslaget till resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer, nu 250,000 kronor, med 30,000 kronor till 220,000 kronor.

Konsulenter för gymnastikundervisningen [181.] jämte en i ämnet väckt motion.

184:o) Kungl. Maj:t har (punkt 181) föreslagit riksdagen att till konsulenter för gymnastikundervisningen vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 29,000 kronor att utgå enligt de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Utredningen återfinnes å sid. 416—439 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herrar *E. Laurén* och *N. Holmström* väckt motion (II: 163), vari hemställts, att riksdagen måtte för budgetåret 1932/1933 upptaga anslaget till konsulenter för gymnastikundervisningen (I. folkundervisningen punkt 9 [181]) till samma belopp som i innevarande budgetårs stat, eller 70,000 kronor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning anförda skälen får utskottet hänvisa till motionen.

I anledning av motion (II: 106) anvisade 1926 års riksdag till gratifikationer åt de för gymnastikundervisningen vid folk- och småskolor, fortsättningsskolor, högre folkskolor samt läroanstalter för dövstumma och blinda anställda inspektörerna ett extra anslag av 20,000 kronor för budgetåret 1926/1927 att utgå enligt grunder, som av Kungl. Maj:t bestämdes. Vid anslagets beviljande erinrade riksdagen, att ifrågavarande inspektörer för

sitt arbete icke åtnjöte annan gottgörelse än rese- och traktamentsersättning. Då denna gottgörelse genom det nya resereglementets bestämmelser blivit betydligt nedsatt, syntes det riksdagen med rättvisa och billighet förenligt, att inspektörerna genom ersättning i annan form hölles skadeslösa för den förlust, de genom det nya resereglementets införande kommit att lida.

Enahanda belopp beviljades sedermera av riksdagen för vartdera av budgetåren 1927/1928 och 1928/1929.

Till 1929 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag rörande en omläggning av gymnastikinspektionen. Förslaget, som innebar, att de nuvarande gymnastikinspektörerna skulle indragas och sju ordinarie gymnastikkonsulentbefattningar i stället inrättas, vann emellertid ej riksdagens bifall. Riksdagen uttalade bland annat, att den nuvarande ordningen på detta område borde tills vidare bibehållas oförändrad, samt anvisade även för budgetåret 1929/1930 ett extra anslag av 20,000 kronor till gratifikationer åt gymnastikinspektörerna.

Anslag med samma belopp har av riksdagen beviljats även för budgetåret 1930/1931. Vid anmälan av sitt beslut i ämnet (riksdagens skrivelse den 4 april 1930, nr 8 A, punkt 179) anhöll riksdagen i anledning av en i ämnet väckt motion (II: 184), att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och på vad sätt den nuvarande gymnastikinspektionen i folk- och småskolor m. fl. undervisningsanstalter borde ersättas av inspektion genom statens folkskolinspektörer jämte en central konsulentorganisation för gymnastik med lek och idrott, samt för riksdagen framlägga det förslag vartill Kungl. Maj:t funne utredningen föranleda.

Genom beslut den 9 maj 1930 anbefallde Kungl. Maj:t skolöverstyrelsen att i samråd med direktionen över gymnastiska centralinstitutet verkställa ovan angivna, av riksdagen begärda utredning ävensom att med denna utredning jämte det förslag, vartill densamma kunde giva anledning, inkomma till Kungl. Maj:t.

För budgetåret 1931/1932 beviljade riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag ett extra förslagsanslag av 70,000 kronor till gymnastikinspektionen, därav högst 20,000 kronor finge, enligt grunder, som av Kungl. Maj:t bestämdes, utgå till gratifikationer åt de för gymnastikundervisningen vid folk- och småskolor, fortsättningsskolor, högre folkskolor samt läroanstalter för dövstumma och blinda anställda inspektörerna. Den övriga delen av det beviljade anslaget, 50,000 kronor, avsåg att täcka kostnaderna för reseersättningar för gymnastikinspektionen.

I skrivelse den 2 december 1931 har skolöverstyrelsen framlagt den genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 maj 1930 begärda utredningen. Överstyrelsen har därvid bifogat ett den 25 november 1931 dagtecknat yttrande av direktionen över gymnastiska centralinstitutet, avgivet efter det direktionen beretts tillfälle taga del av ett förslag till utlåtande av skolöverstyrelsen i huvudsaklig överensstämmelse med överstyrelsens nu framlagda utredning. Vidare har överstyrelsen överlämnat en av gymnastikinspektörerna kapte-

nerna K. A. W. Berg von Linde och G. L. Liljegren på uppdrag av överstyrelsen verkställd förberedande utredning i ärendet.

Resultatet av den förebragta utredningen kan sammanfattas på följande sätt:

A) Den fortlöpande inspektionen över gymnastikundervisningen överflyttas, vad folk- och fortsättningsskolväsendet beträffar på statens folkskolinspektörer, vad angår läroanstalter för dövstumma på statens inspektör för dövstumundervisningen, samt vad angår läroanstalter för blinda på statens inspektör för blindundervisningen. Såsom överinspektör över gymnastikundervisningen skulle fungera rektor vid gymnastiska centralinstitutet.

B) 1) En central gymnastikkonsulentorganisation skapas på så sätt, att två befattningar, en förste och en andre gymnastikkonsulentbefattning, i respektive lönegrad B 26 och B 21 inrättas hos överstyrelsen. Innehavarna, av vilka en skall vara manlig och en kvinnlig, skulle att börja med tillsättas på förordnande — förste gymnastikkonsulenten av Kungl. Maj:t och andre gymnastikkonsulenten av överstyrelsen — och åtnjuta begynnelseavlöning enligt löneklass B 25, respektive B 20. Vid tillsättning av gymnastikkonsulent skall yttrande avgivas av gymnastiska centralinstitutets rektor.

2) Konsulenterna ha att i fråga om folk- och fortsättningsskolväsendet bistå folkskolinspektörer och skoldistrikt med råd och upplysningar samt att efter plan, uppgjord i samråd med vederbörande folkskolinspektör och godkänd av överstyrelsen, anordna instruktionsmöten och fortbildningskurser samt där så finnes lämpligt besöka skolor.

3) Konsulenterna ha vidare att efter plan, uppgjord i samråd med gymnastiska centralinstitutets rektor och godkänd av överstyrelsen, där så befinnes lämpligt förrätta inspektion av gymnastikundervisningen vid andra under överstyrelsens inseende ställda läroanstalter.

4) Instruktion för gymnastikkonsulenterna utfärdas av överstyrelsen efter hörande av gymnastiska centralinstitutets rektor.

C) Följande förändringar av anslagsposter i riksstaten göras:

1) På överstyrelsens ordinarie stat uppföres under rubrik: avlöning till extra ordinarie gymnastikkonsulenter ett förslagsanslag av 14,170 kronor.

2) Av de på överstyrelsens ordinarie stat för budgetåret 1931/1932 uppförda anslagen höjas följande på nedanstående sätt:

a) anslaget till avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m. — utom med det belopp å 2,400 kronor, som överstyrelsen i framställning den 31 augusti 1931 föreslagit och som förut omnämnts under punkten 00 — med ytterligare 2,000 kronor till 63,000 kronor för beredande av avlöning åt en halvtidsamanuens i 15:e lönegraden 13:e löneklassen, vilken befattningshavare skulle tjänstgöra hos gymnastikkonsulenterna,

b) anslaget till skrivmaterialier, expenser, bränsle samt tryckningskostnader med 500 kronor till 78,500 kronor för att bereda medel till expenser åt konsulenterna,

c) förslagsanslaget till resekostnadsersättningar med 10,000 kronor till 45,000 kronor för att bereda medel till sådana ersättningar åt konsulenterna, vilka enligt överstyrelsens förslag skulle befinna sig på resor 5 à 6 månader om året.

3) Ordinarie förslagsanslaget till skolöverstyrelsen ökas alltså — utom med det ovan under 2) a) omnämnda beloppet å 2,400 kronor — med ytterligare 26,670 kronor.

4) Under förutsättning att ovannämnda anslag beviljas, uteslutes ur riksstaten det för närvarande där upptagna extra förslagsanslaget av 70,000 kronor till gymnastikinspektionen.

Över skolöverstyrelsens sålunda avgivna utredning och förslag har statskontoret den 8 december 1931 avgivit utlåtande och därvid anfört bland annat följande:

Vad beträffar konsulenttjänsternas placering i lönehänseende, har överstyrelsen, med utgångspunkt från lönegraden B 26 för förste och B 21 för andre gymnastikkonsulenten, föreslagit att, då befattningarna till en början borde tillsättas på förordnande, innehavarna tillerkännas lön enligt 25:te respektive 20:de löneklassen. Statskontoret måste visserligen, med tanke på att förste bibliotekskonsulenten är placerad i lönegraden B 26, finna det kunna ifrågasättas, om icke samma placering för förste gymnastikkonsulenten är väl hög, men med hänsyn till den ställning av kontrollerande och rådgivande myndighet för gymnastikundervisningen vid hela folkskoleväsendet, som denne befattningshavare är avsedd att intaga, har statskontoret likväl icke velat motsätta sig att man räknar med att han tillhör sistnämnda lönegrad. Mot lönegraden B 21 för andre gymnastikkonsulenten har statskontoret intet att erinra. Då befattningarna äro avsedda att tillsvidare vara extra ordinarie, kan statskontoret jämväl i sak biträda förslaget, att lönen till en början skall utgå enligt 25:te respektive 20:de löneklassen, vilket innebär en tillämpning på här förevarande fall av den i 33 § av avlöningskungörelsen beträffande icke-ordinarie befattningshavare (356/1925) givna regeln. Emellertid synes det av praktiska skäl lämpligt, att Kungl. Maj:ts beslut icke kommer att, såsom föreslagits, avse placering i viss angiven löneklass utan i stället går ut på en förklaring, att befattningarna skola anses motsvara tjänst i lönegraderna B 26, respektive B 21, i skalan för ordinarie befattningshavare samt att å desamma skola tillämpas bestämmelserna i förenämnda § 33. Vid anslagsberäkningen bör man då utgå från lönebeloppen i 25:te, respektive 20:de löneklassen.

På sätt överstyrelsen föreslagit, lärer det vara nödvändigt att bereda något arbetsbiträde åt konsulenterna och torde en halvtidsamanuens i 15:de lönegraden, med avlöning enligt lägsta löneklassen, den 13:de, av 1,944 kronor vara tillfyllest.

Det för expenser föreslagna beloppet, 500 kronor, synes icke vara för högt tilltaget.

Vad beträffar resekostnaderna, beräknas dessa av överstyrelsen till 10,000 kronor för år. I avsaknad av all erfarenhet av omfattningen av resorna är det givetvis omöjligt att med någon säkerhet yttra sig om detta belopp. Då traktamentsersättningen i de klasser av resereglementet, som här komma ifråga, II C och II D, utgör 19 kronor, respektive 16 kronor, synes emellertid den av överstyrelsen beräknade kostnaden av 30 à 35 kronor för dygn i varje fall icke vara för högt tilltagen. Med en resetid av 5 à 6 månader för år för en var av konsulenterna skulle alltså nämnda belopp 10,000 kronor kunna anses lämpligen avvägt.

Överstyrelsen har föreslagit, att medel för samtliga nu berörda utgifter skulle uppföras å ämbetsverkets ordinarie stat, vars slutsumma till följd härav skulle höjas med 26,670 kronor. Till detta belopp kommer ämbetsverket enligt följande beräkning:

Lön till 2 konsulenter (8,124+6,048 =)	kronor	14,172: —
» » 1 halvtidsamanuens	»	2,000: —
expenser	»	500: —
resekostnader (förslagsvis)	»	10,000: —
	Summa kronor	26,672: —

avrundat till kronor 26,670: —.

Enligt statskontorets beräkning av 1,944 kronor för halvtidsamanuensen blir slutsumman 26,616 kronor eller efter avjämning 26,600 kronor. Detta belopp anser statskontoret tillsvidare böra uppföras å extra stat. Organisationen ifråga är fullkomligt ny och oprövad och några års erfarenhet angående dess sätt att fungera torde böra avvaktas, innan man genom anslag å ordinarie stat på ett mera stadigvarande sätt binder sig vid densamma. Härtill kommer önskvärdheten av att man genom att samtliga utgifter för organisationen, frånsett dyrtids- och dyrortstillägg, äro sammanförda under ett och samma anslag, kan under de första åren erhålla en lättillgänglig kännedom om kostnaderna för densamma.

I det beslut, varigenom Kungl. Maj:t lärer vilja fördela anslagsbeloppet, 26,600 kronor, på olika poster, torde till vinnande av överensstämmelse emellan summan av dessa poster och anslagsbeloppet expensmedlen böra upptagas till 484 kronor.

Anslaget synes kunna benämnas »konsulenter för gymnastikundervisningen».

Om dyrtids- och dyrortstillägg antagas komma att uppgå till omkring 3,000 kronor, kan sammanlagda kostnaden alltså beräknas till ungefär 29,600 kronor. Vid uteslutande ur riksstaten av extra förslagsanslaget till gymnastikinspektionen å 70,000 kronor skulle sålunda komma att uppstå en besparing av vid pass 40,000 kronor.

Departementschefen har för egen del anfört bland annat följande:

Den av skolöverstyrelsen framlagda utredningen resulterar i ett förslag om en fullständig omorganisation av gymnastikinspektionen, vilket förslag synes mig innebära en under förhandenvarande förhållanden godtagbar lösning av denna sedan ett flertal år omdebatterade fråga. Inspektionens överflyttning på folkskolinspektörerna, respektive inspektörerna för dövstum- och blindundervisningen har redan tidigare upprepade gånger förordats av överstyrelsen, och denna anordning synes mig vara att förorda, helst den skulle kompletteras och stödjas av central konsulentorganisation, från vilken inspektörerna kunna erhålla råd och upplysningar. Överstyrelsen har tänkt sig anställandet av två konsulenter, knutna vid överstyrelsen, nämligen en förste och en andre konsulent, av vilka en skulle vara manlig och den andra kvinnlig. Konsulenterna skulle årligen besöka ett antal skolor för att bibehålla kontakten med det dagliga skolarbetet, varjämte de förutom sin rådgivande verksamhet skulle anordna och leda instruktionsmöten och fortbildningskurser för lärare. Såsom överinspektör för fysisk fostran skulle rektor vid gymnastiska centralinstitutet fungera. Plan över de läroanstalter, som borde inspekteras av överinspektören eller konsulenterna, skulle för varje termin fastställas av skolöverstyrelsen. I avlöningshänseende föreslår överstyrelsen, att förste gymnastikkonsulenten skulle placeras i lönegraden B 26 och andre gymnastikkonsulenten i lönegraden B 21 eller, då de anses böra till en början tillsättas på förordnande, att de skulle åtnjuta avlöning enligt respektive löneklasserna B 25 och B 20. Vidare anser överstyrelsen, att förste gymnastikkonsulenten bör tillsättas av Kungl. Maj:t och andre gymnastikkonsulenten av skolöverstyrelsen, i båda fallen efter hörande av den vid gymnastiska centralinstitutet förefintliga sakkunskapen. För erforderlig kanslipersonal räknar överstyrelsen med en årskostnad av 2,000 kronor. Med angivna placering i lönegrad skulle avlöningarna till konsulenterna och kanslipersonal jämte dyrorts- och dyrtidstillägg uppgå till omkring 18,650 kronor

årligen, varjämte skulle tillkomma för expenser 500 kronor och för resekostnadsersättningar ett ungefärligt belopp av 10,000 kronor. Totalkostnaden skulle alltså enligt överstyrelsens förslag bliva 29,150 kronor. Statskontoret har i sitt utlåtande efter i huvudsak motsvarande beräkningar kommit till en slutsumma av 29,000 kronor.

Jag har i huvudsak intet att erinra mot de av överstyrelsen framlagda förslagen men anser i likhet med statskontoret, att för närvarande någon ändring av skolöverstyrelsens stat för ändamålet icke bör ifrågakomma. Såsom jag nyss nämnde, anser överstyrelsen, att konsulentbefattningarna att börja med skulle tillsättas på förordnande, och med hänsyn härtill samt jämväl till önskvärdheten att vinna någon erfarenhet i fråga om de erforderliga kostnaderna i övrigt finner jag det lämpligare, att för bestridande av nu ifrågavarande anslagsbehov äskas ett extra anslag, avrundat till 29,000 kronor. Ur detta anslag torde Kungl. Maj:t få fördela medel till avlöningar i huvudsaklig överensstämmelse med det framlagda förslaget samt fastställa det belopp, med vilket för vederbörande budgetår reseersättningarna böra högst få utgå. I jämförelse med nu utgående medel för gymnastikinspektionen innebär föreliggande beräkning en besparing av omkring 41,000 kronor.

De ändringar i gällande instruktion för folkskolinspektörer, som på grund av den föreslagna omläggningen kunna bliva erforderliga, torde det framdeles få ankomma på Kungl. Maj:t att efter skolöverstyrelsens hörande besluta. Likaså lärer det ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles utfärda instruktion för de två blivande gymnastikkonsulenterna.

Utskottets yttrande.

Det föreliggande förslaget, varigenom den hittillsvarande särskilda gymnastikinspektionen ersättes av inspektion av gymnastikundervisningen vid folkskolorna genom statens folkskolinspektörer samt en central konsulentorganisation inrättas för gymnastik med lek och idrott, står i överensstämmelse med de önskemål, som av 1930 års riksdag uttalades. Enligt utskottets mening har förslaget påtagliga förtjänster i så måtto, att det medför en icke oväsentlig kostnadsminskning för statsverket, vilket särskilt i nuvarande ekonomiska läge är tacknämligt, att enhetlighet åvägabringas med avseende å inspektionen av folkskolans undervisningsverksamhet, från vilken gymnastiken hittills i detta hänseende varit utbruten, samt att tillfälle lämnas att för en måttlig kostnad och i försökets form pröva konsulentinstitutionens förutsättningar att verka befrämjande för den fysiska fostran vid våra skolor och eljest. Förslaget har i det hela karaktären av en försöksanordning, och de erforderliga medlen hava äskats såsom extra anslag. Enligt utskottets mening bör detta försök nu komma till stånd; skulle den nya organisationen visa sig icke fylla måttet, torde det icke möta några större svårigheter att vidtaga erforderliga förändringar. Utskottet vill särskilt framhålla, att det enligt utskottets uppfattning för utgången har mycket stor betydelse, att valet av innehavare av de båda konsulentbefattningarna sker med synnerlig omsorg, så att vid tillsättningen hänsynen till formella meriter icke undanträngер beaktandet av vad som i detta fall bör tillerkännas en speciell vikt, nämligen vederbörandes personliga kvalifikationer för uppdraget.

Av vad utskottet nu anfört framgår, att utskottet icke kan ansluta sig

till herrar Lauréns och Holmströms ovannämnda motion (II: 163), som åsyftar ett bibehållande tills vidare av den nuvarande gymnastikinspektionen.

I fråga om detaljerna i Kungl. Maj:ts förslag, sättet för konsulenternas anställande, deras löneförhållanden m. m. har utskottet ingen erinran att framställa.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herrar Lauréns och Holmströms ovannämnda motion (II: 163), till konsulenter för gymnastikundervisningen vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 29,000 kronor att utgå enligt de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Statsbidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor [182.] jämte två i ämnet väckta motioner.

185:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 182) föreslagit riksdagen angående statsbidrag till avlöning åt lärare vid folkskolor ävensom, såvitt angår här förevarande anslag, beträffande två inom första kammaren av herr *K. J. Ekman* väckta motioner, den ena (I: 46) om vissa till folkskoleväsendet utgående förslagsanslags förändring till reservationsanslag och den andra (I: 155) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående anslag till avlöning av lärarpersonalen vid folkskolor och fortsättningsskolor kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen

anmäla.

Utjämning av kostnaderna för uppehållande av folkskoleväsendet. [183.]

186:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 183) samt under hänvisning till utredningen i statsrådsprotokollet (sid. 440—443) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för beredande av utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 8,800,000 kronor att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de av 1930 års riksdag angivna grunder samt i enlighet med de närmare villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor. [184.]

187:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 184) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till beredande av provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor — däri inbegripna även lärare i slöjd och hushållsgöromål vid folk- och småskolor och därmed jämförlig anstalt — bevilja för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 5,720,000 kronor.

188:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 185) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen anmäla.

Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter. [185.]

189:o) Kungl. Maj:t har (punkt 186) föreslagit riksdagen att medgiva, att änkan Hilda Sofia Lindstedt, född Eriksson, må befrias från ansvarigheten för vid ekonomisk besiktning den 11 juni 1929 å skolbordet 1/8 mantal Teurajärvi nr 2 i Korpilombolo socken påsynade brister.

Utredningen återfinnes å sid. 454—459 i statsrådsprotokollet.

Befrielse för förra arrendatorn av skolbordet Teurajärvi nr 2 i Korpilombolo socken från viss husröteersättning. 186.]

Genom beslut den 27 september 1889 anvisade Kungl. Maj:t dels 2,266 kronor 84 öre för inköp av 1/8 mantal Teurajärvi nr 2, Palovaara kallat, i Korpilombolo socken, såsom skolhemman för statens folkskola i Teurajärvi, dels ock 6,650 kronor för anordnande å samma hemman av skollokal och lärarbostad jämte nödiga uthus. Sedermera föreskrevs genom kungl. brev den 10 december 1892 bland annat, *att* hemmanet skulle i sin helhet avsättas till skolbord, *att* skolans lärare, i händelse han ville övertaga hemmanet, skulle vara underkastad en boställshavares vanliga skyldigheter med avseende på boställshusens underhåll och utgörandet av på hemmanet belöpande utskylder och besvär ävensom vara skyldig att hålla för skollokalen erforderlig sönderhuggen ved, *att*, om läraren icke ville på nämnda villkor övertaga hemmanet, detsamma skulle, sedan mark för skoltomt, lekplats, potatisland samt köks- och skolträdgård avtagits, utarrenderas för en period av fem till tio år, mot skyldighet för arrendatorn att lämna läraren sommarbete och vinterfoder för en ko ävensom sönderhuggen ved för läraren och skollokalen, och borde de på hemmanet belöpande utskylder och besvär utgå av de erlagda arrendemedlen samt, om dessa härtill icke lämnade tillgång, bristen fyllas av dåvarande anslaget till befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligare trakter bosatta finnar, *samt att* för den händelse något överskott utöver utgifterna för skolbordet skulle uppstå vare sig genom arrendeavgifter eller genom försäljning av virke, som ej toges i anspråk för lärarens eller skollokalens behov, detsamma skulle till statsverket ingå och tagas till uppbörd för anslaget till befrämjande av folkundervisningen bland de i rikets nordligare trakter bosatta finnar, och skulle från detta anslag skälig ersättning till skolläraren utbetalas för ombesörjandet av skollokalens eldning, upplysning och städning.

Enligt av länsstyrelsen i Luleå lämnade uppgifter har vederbörande lärare vid skolan avböjt tid efter annan gjorda hembjudanden att på de i kungl. brevet den 10 december 1892 angivna villkor övertaga hemmanet, och har länsstyrelsen jämlikt föreskrift i samma kungl. brev utarrenderat hemmanet till läraren. Senast genom kontrakt den 1 oktober 1925 har länsstyrelsen

till dåvarande läraren vid skolan Oskar Lindstedt för tiden intill den 1 maj 1927 på arrende upplåtit hemmanet och, efter det han den 26 mars 1927 avlidit, förlängt kontraktet till den 1 maj 1928 samt transporterat detsamma på hans änka Hilda Lindstedt.

Enligt arrendekontraktet har avtalats bland annat, *att* det ålåge arrendatorn att under arrendetiden betala alla på hemmanet belöpande utskylder och onera; *att* arrendatorn i arrendeavgift skulle årligen lämna dels till läraren vid statens folkskola i Teurajärvi såväl sommarbete som vinterfoder för en ko, dels ock för eldning av lärarens bostad och skollokalen 35 famnar torr, blandad björk- och barrved, vilken ved skulle framköras och uppläggas uti skolans vedlider samt därstädes sönderhuggas, dock vad veden vidkomme att under arrendeperioden arrendatorn ägde av Korpilombolo socken erhålla i årligt bidrag 500 kronor; *samt att* arrendatorn förbunde sig att väl vårda och underhålla å hemmanet befintliga byggnader.

Vid en den 11 juni 1929 av landsfiskalen Aug. Schaerström med biträde av två nämndemän förrättad ekonomisk besiktning å hemmanet för uppskattning av de brister, för vilka det ålåge avträdande arrendatorn Hilda Lindstedt att ansvara, påsynades brister å hemmanets åbyggnader till ett värde av 1,347 kronor och å dess hägnader till ett värde av 200 kronor eller tillhopa 1,547 kronor.

Hilda Lindstedt har anhållit om befrielse från skyldigheten att avhjälpa omförmälda brister eller utgiva däremot svarande ersättningsbelopp. Sökanden har därvid anfört bland annat följande:

Efter min mans död måste jag lämna skolbordet och flytta på vår hemmansdel i Teurajärvi, där jag bland annat måste iordningställa bostaden för en kostnad av 2,000 kronor, enligt bilagt intyg.

Vid bouppteckningstillfället fanns i boet en behållning av lös och fast egendom å tillhopa 8,212 kronor till fördelning mellan mig och barnen. Av denna behållning har jag sålunda fått verkställa reparation å nuvarande bostaden med ovannämnda belopp, 2,000 kronor.

Enligt vad som framgår av vid ansökningen fogat taxeringsbevis, har värdet av den uti bouppteckningen upptagna fastigheten minskats från 5,700 kronor till 3,900 kronor, vilket torde vara riktigt, enär föregående taxeringsvärde ansetts för högt. Härav framgår, att behållningen i dödsboet i verkligheten understiger bouppteckningen med 1,800 kronor. Förutom vad bouppteckningen utvisar i tillgångar har jag en årlig pension av 1,098 kronor till underhåll för mig och barnen.

Jag får tillika påpeka, att de för arrendet å skolbordet ansvarande borgensmännens ekonomiska ställning är sådan, att jag, om de skulle åläggas utgiva omförmälda kostnader, skulle bliva nödsakad lämna min egendom till dem och sålunda komma i en mycket brydsam ekonomisk situation, synnerligast som min hälsa på ett oroväckande sätt dag för dag börjar vackla.

Sökanden åberopar ett av provinsialläkaren Hj. Ruthström i Tärendö utfärdat intyg, att hon befunnits lida av organiskt hjärtfel och tilltagande ålderdomssvaghet, varför hon finge betraktas såsom fullständigt oförmögen

till arbete, och att denna arbetsförmåga vore av varaktig natur och icke kunde väsentligt förbättras genom någon behandling.

Över ansökningen hava yttranden avgivits av vederbörande skolråd samt den 30 december 1929 av domkapitlet i Luleå, den 15 maj 1930 av länsstyrelsen därstädes, den 7 november 1930 av skolöverstyrelsen, den 16 december 1930 av kammarkollegiet och den 14 februari 1931 av statskontoret.

Kammarkollegiet har hemställt, att vissa närmare angivna poster i besiktningsprotokollet den 11 juni 1929 å tillhopa 925 kronor måtte förklaras icke vara av beskaffenhet att böra av sökanden ersättas. Samtliga övriga i ärendet hörda myndigheter hava uttalat sig till förmån för den gjorda ansökningen. Länsstyrelsen har meddelat, att sedan änkan Lindstedt frånträtt arrendet, länsstyrelsen trots upprepade försök icke lyckats utarrendera hemmanet mot högre arrendeavgift än 60 kronor, varvid arrendatorn frånsagt sig skyldigheten att svara för hemmanets utskylder och underhåll. Vidare har länsstyrelsen anfört bland annat, att länsstyrelsen numera vore klart medveten om att arrendatorn (läraren Lindstedt och sedermera dennes änka) endast genom åtagandet att erlägga samtliga å hemmanet belöpande utskylder och besvär, uppgående till omkring 150 kronor för år, gjort en årlig förlust å arrendet.

Med hänsyn till änkan Lindstedts svaga ekonomiska ställning och vad handlingarna i ärendet utvisa rörande hemmanets beskaffenhet har departementschefen ansett sig böra tillstyrka, att hon helt befrias från den fastställda betalningsskyldigheten.

Utskottet har ansett sig böra med hänsyn till föreliggande billighetsskäl tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag och hemställer därför,

att riksdagen må medgiva, att änkan Hilda Sofia Lindstedt, född Eriksson, må befrias från ansvarigheten för vid ekonomisk besiktning den 11 juni 1929 å skolbordet 1/8 mantal Teurajärvi nr 2 i Korpilombolo socken påsynade brister.

190:o) Kungl. Maj:t har (punkt 187) föreslagit riksdagen att öka det ordinarie förslagsanslaget till särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Överkalix församling, nu 73,000 kronor, med 3,000 kronor till 76,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 459—460 i statsrådsprotokollet.

Särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Överkalix församling.

Förslaget om höjning av anslaget grundar sig på en av skolöverstyrelsen verkställd beräkning av medelsåtgången under budgetåret 1932/1933, till vilken beräkning departementschefen anslutit sig.

[187.]

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må öka det ordinarie förslagsanslaget till särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Överkalix församling, nu 73,000 kronor, med 3,000 kronor till 76,000 kronor.

Särskilt understöd till skolväsendet i skoldistrikt inom Norrland och Dalarna på grund av kronoparks-kolonisation m. m. [188.]

191:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 188) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till särskilt understöd åt skolväsendet i skoldistrikt inom Norrland och Dalarna på grund av kronoparks-kolonisation eller upplåtelse av kronotorp, skogstorp eller odlingslägenheter för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 30,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn. [189.]

192:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 189) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen

anmäla.

Bidrag för anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn. [190.]

193:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 190) föreslagit riksdagen i fråga om anslag till bidrag för anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen

anmäla.

Avlönande av lärare åt vid statsunderstodda sjukvårdsanstalter och vissa barnhem intagna barn i skolåldern. [191.]

194:o) Kungl. Maj:t har (punkt 191) föreslagit riksdagen att

dels medgiva,

att Svenska röda korsets barnhem för friska barn från tuberkulösa familjer samt Evangeliska fosterlandsstiftelsens barnhem i Hillsand i Ströms församling må efter särskild prövning av Kungl. Maj:t kunna tillerkännas rätt att erhålla bidrag till avlönande av lärare, anställd för meddelande av undervisning åt vid barnhemmet intagna barn i skolåldern, att enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, utgå huvudsakligen efter samma grunder och i samma ordning, som äro eller kunna varda stadgade angående statsbidrag till avlönande av lärare vid egentliga folkskolor och småskolor; samt

att lärare vid folk- eller småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola må för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig den tid, under vilken de tjänstgjort såsom lärare vid barnhem av ifrågavarande slag, där statsbidrag utgått till deras avlönande såsom till lärare vid folk- eller småskola; skolande enahanda rätt tillgodokomma lärare

vid dylikt barnhem i avseende å den tid, han må hava tjänstgjort som ordinarie lärare vid egentlig folkskola, mindre folkskola eller småskola;

dels ock till avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern bevilja för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 42,500 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 464—472 i statsrådsprotokollet.

Till avlönande av lärare åt vid vanföranstalter och kustsanatorier intagna barn i skolåldern anvisade riksdagen från och med år 1920 till och med budgetåret 1926/1927 förslagsanslag på extra stat. Sedan i proposition till 1927 års riksdag (åttonde huvudtiteln, punkt 179) föreslagits, att bidrag från anslaget skulle kunna utgå jämväl till lärare för barn vid sådana tuberkulossjukhus, som åtnjöte statsunderstöd, anvisade riksdagen för vart och ett av budgetåren 1927/1930 extra förslagsanslag till avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter intagna barn i skolåldern. Efter av Kungl. Maj:t till 1930 års riksdag framlagt förslag, att statsbidrag från anslaget skulle kunna beviljas jämväl för lärare vid s. k. dispensärbarnhem och vid barnhem för nervösa och psykopatiska barn (åttonde huvudtiteln, punkt 205), beviljade riksdagen för budgetåret 1930/1931 ett extra förslagsanslag av 43,000 kronor till avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern. För enahanda ändamål har riksdagen för budgetåret 1931/1932 anvisat ett extra förslagsanslag å 47,500 kronor. Från detta anslag skall jämväl utgå provisorisk avlöningsförbättring åt ifrågavarande lärarpersonal jämlikt kungörelsen den 8 maj 1931, nr 95.

Förslag har nu framlagts om beredande av statsbidrag från förevarande anslag jämväl för lärare vid Svenska röda korsets barnhem för friska barn från tuberkulösa familjer samt vid Evangeliska fosterlandsstiftelsens barnhem i Hillsands by i Ströms församling ävensom om viss rätt till tjänstårsberäkning för nämnda lärare.

Vad först beträffar Svenska röda korsets omförmälda barnhem har departementschefen erinrat, att skolöverstyrelsen redan i skrivelse den 12 februari 1929 rörande statsbidrag åt lärare vid dispensärbarnhem, vilken skrivelse låg till grund för Kungl. Maj:ts omförmälda till 1930 års riksdag framlagda förslag, hemställde, att även lärare vid Röda korsets barnhem skulle få åt njuta statsbidrag från anslaget. Medicinalstyrelsen ansåg emellertid, att såsom villkor för åtnjutande av statsbidrag borde stadgas, att barnhem skulle vara anordnat av statsunderstödd dispensär och av sådan förvaltas, detta för att sambandet mellan dispensärerna och barnhemmen skulle så mycket som möjligt stärkas. Kungl. Maj:ts proposition och riksdagens beslut avfattades i enlighet med medicinalstyrelsens förslag.

Överstyrelsen för Svenska röda korset har nu anhållit, att de av denna sammanslutning anordnade hemmen för friska barn från tuberkulösa familjer måtte i likhet med andra dispensärhem erhålla bidrag från förevarande

anslag samt att rätt till tjänstårsberäkning för uppflyttning i högre grad måtte tillkomma såväl lärare vid barnhem för den tid, han tjänstgjort såsom sådan inom det allmänna folkundervisningsväsendet, som ock lärare vid folk- eller småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola beträffande tid, under vilken de tjänstgjort som lärare vid barnhem av ifrågavarande slag.

Över denna framställning hava yttranden avgivits av statens samtliga folkskolinspektörer samt den 9 januari 1931 av skolöverstyrelsen, den 22 januari 1931 av medicinalstyrelsen och den 17 februari 1931 av statskontoret.

Vidkommande härefter Evangeliska fosterlandsstiftelsens barnhem i Hillsand har förslaget i ämnet föranletts av en ansökning av nämnda stiftelses styrelse om statsbidrag åt en vid barnhemmets skola anställd examinerad lärarinna samt om rätt för lärarinna att såsom tjänstår tillgodoräkna sig vid denna skola fullgjord tjänstgöring.

Över ansökningen hava yttranden avgivits av vederbörande folkskolinspektör och kyrkoherde samt nomadskolinspektören ävensom den 1 september 1931 av länsstyrelsen i Östersund, den 22 september 1931 av skolöverstyrelsen och den 10 oktober 1931 av statskontoret.

I skrivelse den 31 augusti 1931 rörande behovet av anslag till folkundervisningen för budgetåret 1932/1933 har skolöverstyrelsen föreslagit, att anslaget till avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vissa barnhem intagna barn i skolåldern måtte minskas med 5,000 kronor till 42,500 kronor.

Departementschefen har anfört följande:

Vad först angår Svenska röda korsets barnhem för friska barn från tuberkulösa familjer anser jag skäligt, att till avlönande av lärare vid dessa hem beviljas statsbidrag i likhet med vad som gäller för lärare vid dispensärbarnhem, dock under förutsättning att vederbörande läns dispensärstyrelse kontrollerar, att vid barnhemmen uteslutande mottagas barn av samma kategori som vid dispensärbarnhemmen, d. v. s. kliniskt friska barn från tuberkulösa familjer med öppen smittkälla.

Beträffande härefter Evangeliska fosterlandsstiftelsens barnhem i Hillsand framgår av vad i ärendet förekommit, att detta barnhem har en betydelsefull uppgift att fylla, särskilt för de bofasta lapparnas barn, och att verksamheten vid hemmet kan ordnas på ett tillfredsställande sätt. Vid sådant förhållande finner jag skäligt, att barnhemmet får komma i åtnjutande av statsbidrag för avlönande av erforderlig lärarkraft. Tills vidare torde sådant bidrag behöva ifrågakomma endast för en lärarinna. Vad angår tillsättningen av lärartjänsten vid barnhemmet hava olika förslag framkommit. Det synes mig knappast motiverat, att skolrådet härvid skulle äga besluta, då ju skolrådet icke i övrigt har någon befattning med barnhemmet och intet bidrag till dess verksamhet lämnas från församlingen. Lämpligare torde då vara, att — i likhet med vad fallet är vid statens folkskolor — domkapitlet tillsatte tjänsten, dock efter hörande av Evangeliska fosterlandsstiftelsen. Det torde emellertid böra ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser såväl i detta avseende som ock rörande anordningen i övrigt av barnhemmets skola.

Då jag sålunda vill tillstyrka beredande av statsbidrag för lärare vid fosterlandsstiftelsens barnhem i Hillsand, blir frågan, vilket anslag som bör tagas i anspråk för ändamålet. Såsom statskontoret framhållit, torde varken förslagsanslaget till avlöning åt lärare vid folkskolor eller förslagsanslaget till lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, kunna anlitas. Det synes mig lämpligast att i enlighet med statskontorets förslag utverka riksdagens medgivande till att medel för ändamålet må utgå från förslagsanslaget till avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern.

Vid bifall till förslagen om statsbidrag från anslaget till såväl sistnämnda barnhem som ock Svenska röda korsets förevarande barnhem kommer jämväl provisorisk avlöningsförbättring till ifrågavarande lärarpersonal att utgå från anslaget.

Liksom fallet är i fråga om sjukvårdsanstalterna och dispensärbarnhemmen, bör statsbidrag till avlönande av lärare vid de av mig under denna punkt behandlade barnhemmen utgå först efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall.

Skolöverstyrelsen har beräknat, att anslaget för nästkommande budgetår bör kunna minskas med 5,000 kronor till 42,500 kronor. Någon ändring i denna beräkning torde icke vållas av ett bifall till nyssnämnda förslag.

Vidkommande härefter framställningarna om tjänstårsberäkning synes det mig skäligt, att lärare, vilken tjänstgjort vid barnhem, som på grund av nu föreliggande förslag kan komma i åtnjutande av bidrag från ifrågavarande anslag, får för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig denna sin tjänstgöringstid, i likhet med vad som gäller i fråga om lärare, som tjänstgjort vid de anstalter och barnhem, till vilka bidrag från anslaget nu utgå. Likaledes bör lärare vid hem av nu ifrågavarande slag äga rätt till tjänstårsberäkning för uppflyttning i högre lönegrad för tid, då han tjänstgjort såsom lärare inom det allmänna folkundervisningsväsendet. Riksdagens medgivande härtill torde emellertid böra inhämtas. Med hänsyn till ordalagen i de bestämmelser rörande tjänstårs- och löneturs beräkning, som utfärdades på grund av 1930 års riksdags här ovan omförmälda beslut (svensk författningssamling nr 279 och 280/1930), torde någon författningsändring i förevarande avseende nu icke behöva vidtagas.

Frågan om pensionsrätt för nu ifrågakomna lärare torde tarva en närmare utredning, innan densamma kan föreläggas riksdagen.

Utskottets yttrande.

De skäl, som av departementschefen anförts till stöd för att av ifrågavarande anslag statsbidrag må kunna utgå till avlönande av lärare jämväl vid Svenska röda korsets barnhem för friska barn från tuberkulösa familjer och vid Evangeliska fosterlandsstiftelsens barnhem i Hillsand, synas utskottet övertygande. Visserligen skiljer sig sistnämnda barnhem så till vida från den kategori av inrättningar, som eljest åtnjuta bidrag från detta anslag, att hemmet har uteslutande karaktären av en uppfostringsanstalt, under det att övriga hithörande anstalter hava en sjukvårdande eller härmed närbesläktad uppgift, men då hemmet visats vara förtjänt av understöd för sin undervisningsverksamhet och det icke gärna kan erhålla sådant understöd

av det stora avlöningsanslaget till folk- och småskollärare eller ett särskilt anslag bör för ändamålet upptagas i riksstaten, torde det få anses ligga närmast till hands att låta understödet utgå av förevarande anslag. Några vittgående konsekvenser synes ett bifall till förslaget i denna del knappast kunna få, i betraktande av att barnhemmets klientel rekryteras från en fåtalig befolkningsgrupp, som i flera hänseenden intar en särställning i förhållande till rikets övriga innebyggare.

Vad Kungl. Maj:t under denna punkt föreslagit föranleder ej heller i övrigt någon erinran från utskottets sida.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) medgiva,

att Svenska röda korsets barnhem för friska barn från tuberkulösa familjer samt Evangeliska fosterlandsstiftelsens barnhem i Hillsand i Ströms församling må efter särskild prövning av Kungl. Maj:t kunna tillerkännas rätt att erhålla bidrag till avlönande av lärare, anställd för meddelande av undervisning åt vid barnhemmet intagna barn i skolåldern, att enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, utgå huvudsakligen efter samma grunder och i samma ordning, som äro eller kunna varda stadgade angående statsbidrag till avlönande av lärare vid egentliga folkskolor och småskolor; samt

att lärare vid folk- eller småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola må för uppflyttning i högre lönegrad tillgodoräkna sig den tid, under vilken de tjänstgjort såsom lärare vid barnhem av ifrågavarande slag, där statsbidrag utgått till deras avlönande såsom till lärare vid folk- eller småskola; skolande enahanda rätt tillgodokomna lärare vid dylikt barnhem i avseende å den tid, han må hava tjänstgjort som ordinarie lärare vid egentlig folkskola, mindre folkskola eller småskola;

b) till avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern bevilja för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 42,500 kronor.

Anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola. [192.]

195:o) Kungl. Maj:t har (punkt 192) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, nu 3,180,000 kronor, med 150,000 kronor till 3,330,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 473 i statsrådsprotokollet.

Förslaget om höjning av anslaget grundar sig på en av skolöverstyrelsen verkställd utredning om medelsåtgången under budgetåret 1932/1933.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må höja det ordinarie förslagsanslaget till anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, nu 3,180,000 kronor, med 150,000 kronor till 3,330,000 kronor.

Undervisningsmateriel m. m. för folkskolor. [193.]

196:o) Kungl. Maj:t har (punkt 193) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m. för folkskolor, nu 5,000 kronor, med 3,000 kronor till 8,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 473—475 i statsrådsprotokollet.

Här ifrågavarande anslag användes numera, efter en från och med budgetåret 1923/1924 vidtagen väsentlig begränsning av anslagets storlek, dels till utgivande av en årlig förteckning över undervisningsmateriel och dels till understöd vid framställandet av viss materiel.

Skolöverstyrelsen har beräknat kostnaderna för den sålunda begränsade verksamheten till 8,000 kronor. Tidigare hava reservationer funnits å anslaget, men dessa hava under årens lopp tagits i anspråk, så att enligt skolöverstyrelsens beräkningar någon reservation å anslaget icke torde komma att förefinnas vid ingången av budgetåret 1932/1933. Departementschefen har därför hemställt, att anslaget måtte uppföras i riksstaten för sagda budgetår med hela det för samma budgetår erforderliga beloppet.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må höja det ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m. för folkskolor, nu 5,000 kronor, med 3,000 kronor till 8,000 kronor.

Understödjande av folkskolebarns ferieresor [194.] jämte två i ärendet väckta motioner.

197:o) Kungl. Maj:t har (punkt 194) föreslagit riksdagen att under riksstatens åttonde huvudtitel — med uteslutande av det ordinarie förslagsanslaget till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor — under rubriken »Understödjande av folkskolebarns ferieresor» uppföra ett ordinarie förslagsanslag av 50,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 475—477 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels en inom första kammaren av herr *A. O. Frändén* väckt motion (I: 79), vari hemställts, att riksdagen måtte antingen till understödjande av folkskolebarns ferieresor bevilja ett ordinarie förslagsanslag av 70,000 kronor, att utgå i överensstämmelse med de för sådana resor nu gällande bestämmelser med den ändring att desamma även må avse barn från landsbygden inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, eller ock förorda Kungl. Maj:ts förslag om ett anslag för ifrågavarande ändamål av 50,000 kronor, att utgå i överensstämmelse med nu gällande bestämmelser, dock med den ändring som i motionen angivits,

dels ock en inom andra kammaren av herr *J. V. Mårtensson* m. fl. väckt motion (II: 171), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att under rikstatens åttonde huvudtitel upptaga ett ordinarie förslagsanslag till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor av 90,000 kronor, att utgå efter samma grunder som för närvarande.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställningar andragna skälen får utskottet hänvisa till motionerna.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning uppförde 1911 års riksdag under åttonde huvudtiteln ett ordinarie förslagsanslag å 30,000 kronor till understödjande av dels folkskolebarns resor till landet under sommarferierna, dels ock folkskolebarns studieresor. Anslag till ändamålet har alltsedan utgått med växlande belopp. Enligt beslut av 1922 års riksdag indrogos anslagsmedlen till studieresor med anledning av depressionstiden, men på förslag av Kungl. Maj:t upptog 1925 års riksdag anslaget i rikstaten med ett belopp av 90,000 kronor till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor. Därvid beräknades statsbidraget till ferieresor till 55,000 kronor och statsbidraget till studieresor till 35,000 kronor. Anslaget har sedermera utgått med oförändrat belopp.

Genom kungl. brev den 26 juni 1925 och den 10 maj 1929 hava bestämmelser fastställts i fråga om folkskolebarns ferie- och studieresor.

I samband med sitt beslut om anslaget för budgetåret 1931/1932 anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och under vilka förutsättningar sådan prisnedsättning för färd å statens järnvägar, som enligt för närvarande gällande bestämmelser eljest förekomme vid folkskolebarns ferie- och studieresor, kunde äga rum även vid ferieresor, som av barn från landsbygden inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län företoges för att i hälsovårdssyfte vistas utom hemorten under minst fjorton dagar, ävensom för riksdagen framlägga berörda utredning och det förslag, vartill densamma kunde giva anledning.

Genom beslut den 8 maj 1931 anbefalldes järnvägsstyrelsen och skolöver-

styrelsen att gemensamt verkställa den av riksdagen begärda utredningen. Med ett den 11 december 1931 dagtecknat utlåtande hava nu ämbetsverken inkommit med den begärda utredningen, utmynnande i en anslagsökning av omkring 20,000 kronor. Därvid har emellertid skolöverstyrelsen med hänsyn till cirkuläret angående återhållsamhet i avseende å anslagsäskanden till riksdagen icke ansett sig böra framlägga förslag i ämnet, och järnvägsstyrelsen har förklarat sig icke hava något att erinra mot att, när tidpunkten kan anses lämplig, en mer eller mindre omfattande utsträckning, eventuellt en sådan, som riksdagen tänkt sig, blir genomförd — blott statens järnvägar erhålla kompensation för vederbörande inkomstminskning.

Statens organisationsnämnd har vidare inkommit med yttrande i fråga om nu utgående förslagsanslag och därvid anfört:

Organisationsnämnden, som visserligen väl inser, att de studieresor för folkskolebarn, som möjliggöras genom förevarande anslag, kunna vara av en viss fostrande betydelse, kan å andra sidan icke undgå att finna bekostandet av resorna i fråga tillhöra det slags utgifter, som i första hand böra få anstå under ekonomiskt tryckta tider. Däremot lära de bidrag, som av ifrågavarande anslag utgå till möjliggörande av medellösa eller svagt bemedlade barns vistelse på landet under ferierna, vara av den art, att de icke utan tvingande skäl böra indragas.

Organisationsnämnden får fördenskull föreslå, att understöd för nästa budgetår må utgå allenast för understödjande av folkskolebarns ferieresor, däremot icke för studieresor. Under sådana förhållanden synes anslagets belopp kunna väsentligen sänkas; och föreslår organisationsnämnden sålunda, att anslaget sättes till 50,000 kronor.

Departementschefen har anfört följande:

Den av statens organisationsnämnd framförda åsikten, att bekostandet av studieresor för folkskolebarn tillhör det slags utgifter, som i första hand böra få anstå under ekonomiskt tryckta tider, nödgas jag under nu rådande förhållanden biträda. Såsom jag nyss omnämnt, har också riksdagen visat sig dela denna uppfattning, då den år 1922 på grund av då rådande depression indrog detta understöd. Studieresorna torde sålunda tills vidare inställas, varemot ferieresorna fortfarande synas böra åtnjuta understöd; dock finner jag mig förhindrad att under nuvarande förhållanden förorda någon utsträckning av denna verksamhet. Organisationsnämnden beräknar, att vid sådant förhållande skulle för detta ändamål upptagas ett anslag å 50,000 kronor. Denna beräkning torde kunna godtagas, och synas i övrigt gällande grunder för understöd åt ferieresor fortfarande böra tillämpas.

Utskottets yttrande.

Ehuruväl utskottet finner de i motionerna anförda synpunkterna behjärtansvärda, anser sig utskottet under nuvarande förhållanden icke kunna förorda, att ifrågavarande understödsverksamhet för budgetåret 1932/1933 erhåller större omfattning, än Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet finner sig

därför nödsakat att avstyrka motionerna, och biträder vad Kungl. Maj:t föreslagit.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Frändéns samt herr Mårtenssons m. fl. ovannämnda motioner (I:79 och II:171), i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, under riksstatens åttonde huvudtitel — med uteslutande av det ordinarie förslagsanslaget till understödjande av folkskolebarns ferie- och studieresor — under rubriken »Understödjande av folkskolebarns ferieresor» uppföra ett ordinarie förslagsanslag av 50,000 kronor.

Svensk undervisning för svenska barn i utlandet. [195.]

198:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 195) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 15,800 kronor att utgå till upprätthållande av svensk undervisning åt svenska barn: i Berlin med högst 2,700 kronor, i London med högst 6,000 kronor, i Hamburg med högst 2,700 kronor och i Paris med högst 4,400 kronor, samtliga beloppen enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna lämpligt fastställa.

Understöd för avlönande av lärare vid fortsättningsskolor [196.] jämte två i ämnet väckta motioner.

199:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 196) föreslagit riksdagen angående understöd för avlönande av lärare vid fortsättningsskolor ävensom, i vad angår nu ifrågavarande anslag, beträffande två inom första kammaren av herr *K. J. Ekman* väckta motioner, den ena (I: 46) om vissa till folkskoleväsendet utgående förslagsanslags förändring till reservationsanslag och den andra (I: 155) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående anslag till avlöning av lärarpersonalen vid folkskolor och fortsättningsskolor kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen

anmäla.

Utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor. [197.]

200:o) Kungl. Maj:t har (punkt 197) föreslagit riksdagen att till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 88,000 kronor att utgå enligt Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Utredningen återfinnes å sid. 478—481 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra reservationsanslag av 138,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har hemställt, att samma belopp måtte anvisas för budgetåret 1932/1933.

Statens organisationsnämnd har avgivit yttrande i fråga om förevarande anslag och därvid anfört:

De utbildningskurser, varom här är fråga, äro tvivelsutan av den största betydelse för möjliggörandet av ett rätt utnyttjande av fortsättningsskolan. Att helt inställa kurserna anser organisationsnämnden därför icke böra ifrågakomma. Emellertid synas, utan någon avsevärdare olägenhet för undervisningens bedrivande, vissa inskränkningar i kursernas antal och storlek kunna ske åtminstone under något eller några år framåt. Vidare synes möjlighet föreligga att åstadkomma någon nedsättning av stipendiernas storlek. I betraktande av det sagda har organisationsnämnden efter verkställda beräkningar funnit sig icke böra tillstyrka, att ifrågavarande anslag för nästa budgetår upptages till högre belopp än 88,000 kronor.

Departementschefen har anfört följande:

I betraktande av nu rådande förhållanden och med hänsyn till vad organisationsnämnden anfört nödgas jag förorda en sänkning av hittills utgående anslag till ifrågavarande kurser. För nästkommande budgetår vill jag därför, i enlighet med organisationsnämndens förslag, tillstyrka ett till 88,000 kronor minskat anslag för ändamålet. Det torde ankomma på Kungl. Maj:t att meddela bestämmelser rörande anslagets disposition.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 88,000 kronor att utgå enligt Kungl. Maj:ts bestämmande och på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

201:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 198) hemställer utskottet,

Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor. [198.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor, att utgå enligt samma grunder, som av riksdagen beslutats för budgetåret 1929/1930, bevilja för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 100,000 kronor.

Understöd åt folkhögskolor. [199.]

202:o) Kungl. Maj:t har (punkt 199) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor, nu 980,000 kronor, med 50,000 kronor till 1,030,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 482—483 i statsrådsprotokollet.

Höjningen är föranledd av en konstaterad ökad medelsåtgång.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor, nu 980,000 kronor, med 50,000 kronor till 1,030,000 kronor.

Ökat understöd åt folkhögskolor. [200.]

203:o) Kungl. Maj:t har (punkt 200) föreslagit riksdagen att till ökat understöd åt folkhögskolor anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 88,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 483 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra förslagsanslag av 83,000 kronor. Den ifrågasatta höjningen av anslagsbeloppet grundar sig på en av skolöverstyrelsen verkställd beräkning, vartill departementschefen anslutit sig.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till ökat understöd åt folkhögskolor anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 88,000 kronor.

Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkhögskolor. [201.]

204:o) Kungl. Maj:t har (punkt 201) föreslagit riksdagen att till provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkhögskolor, att utgå enligt samma grunder, som av riksdagen beslutats för budgetåret 1929/1930, bevilja för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 80,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 483—484 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra förslagsanslag av 70,000 kronor. Den ifrågasatta höjningen av anslagsbeloppet grundar sig på en av skolöverstyrelsen verkställd beräkning, vartill departementschefen anslutit sig.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkhögskolor, att utgå enligt samma grunder, som av riksdagen beslutats för budgetåret 1929/1930, bevilja för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 80,000 kronor.

Stipendier åt elever vid folkhögskolor [202.] jämte två i ämnet väckta motioner.

205:o) Kungl. Maj:t har (punkt 202) föreslagit riksdagen att — med utslutande ur riksstaten av det därstädes uppförda ordinarie förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor — i riksstaten från och med budgetåret 1932/1933 till stipendier åt elever vid folkhögskolor uppföra ett ordinarie reservationsanslag å 410,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 484—496 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *R. Sandler* och *C. P. V. Nilsson* i Gränebo (I: 80) och den andra inom andra kammaren av herr *S. Bengtsson* i Norup m. fl. (II: 216), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, att anslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor fortfarande skall uppföras som ordinarie förslagsanslag.

Under punkt 212 av 1929 års åttonde huvudtitel föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor, då 260,000 kronor, med 10,000 kronor till 270,000 kronor.

Enligt för budgetåret 1928/1929 gällande bestämmelser utgingo ifrågavarande stipendier med ett månatligt belopp av högst 30 kronor till obemedlad och högst 15 kronor till mindre bemedlad elev. Dessa belopp hade utgått från och med budgetåret 1923/1924. Tidigare hade stipendiebeloppen varit högre, i det att de för åren 1919/1921 utgjort respektive 35 kronor och 20 kronor, för år 1922 respektive 45 och 25 kronor samt för förra halvåret 1923 respektive 35 och 20 kronor. Den av Kungl. Maj:t föreslagna ökningen av anslaget för budgetåret 1929/1930 åsyftade ingen höjning av stipendiebeloppen utan berodde endast på anslagets överskridande för budgetåret 1927/1928.

I en vid 1929 års riksdag väckt motion (II: 125) hemställdes, att riksdagen måtte för budgetåret 1929/1930 höja det ordinarie förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor från av Kungl. Maj:t föreslagna 270,000 till 290,000 kronor, samt att riksdagen därvid måtte bestämma, att de elever, som prövades vara i behov av stipendier, allt efter sina ekonomiska resurser skulle fördelas i tre behovsgrader, för vilka stipendierna beräknades högst till respektive 45, 25 och 15 kronor för läsmånad för var och en av grupperna.

I motionen erinrades, att 1927 års riksdag i skrivelse till Kungl. Maj:t begärt utredning »huruvida och i vilken utsträckning åtgärder kunde vidtagas till underlättande av vistelsen vid folkhögskola eller därmed förenad lantmannaskola för utom skolkommunen boende elever». I detta ärende hade 1927 års skolsakkunniga den 20 december 1927 avgivit utredning och förslag, vilket förslag skolöverstyrelsen i skrivelse den 27 januari 1928 i huvudsak tillstyrkt. Enligt förslaget skulle stipendieanslaget ökas med 20,000 kronor, varjämte behövande elever skulle indelas i tre behovsgrader, för vilka högsta stipendiebeloppen per läsmånad skulle beräknas till respektive 45, 25 och 15 kronor i stället för, såsom då vore fallet, två behovsgrader med respektive 30 och 15 kronor såsom maximibelopp.

I skrivelse den 26 april 1929, nr 8 A, anmälde riksdagen under punkt 201, att riksdagen bifallit ovanberörda motion. Riksdagen anförde därvid bland annat:

Riksdagen funne de i motionen anförda skälen för en höjning av stipendiebeloppen vägande. Det högsta belopp, varmed stipendium enligt det i motionen framlagda förslaget skulle utgå, vore detsamma som gällt för år 1922. De sedermera vidtagna reduktionerna av stipendiebeloppen hade föranletts av statsfinansiella förhållanden, vilka emellertid icke numera torde kunna i samma grad som förut åberopas för att hålla stipendierna nere vid de relativt låga belopp, som under de sista åren utgått. Riksdagen ville erinra om, att det här gällde en ungdom, som för att bliva i tillfälle att åtnjuta en fortsatt undervisning ofta vore helt beroende av den ekonomiska hjälp, som genom stipendierna kunde erhållas. Den föreslagna uppdelningen i tre behovsgrader syntes lämplig, då den möjliggjorde en bättre anpassning av stipendiernas storlek efter elevernas skiftande ekonomiska ställning. Härigenom kunde den ock anses erbjuda större möjligheter till ett ekonomiskt handhavande av stipendiemedlen från de utdelande myndigheternas sida.

Den av nu omförmälda riksdagsbeslut föranledda författningsändringen vidtogs genom kungörelsen den 16 maj 1929 (nr 115) angående ändrad lydelse av §§ 3 och 4 i kungörelsen den 22 november 1918 (nr 896) angående stipendier åt elever vid folkhögskolor.

Stipendium av statsmedel må tilldelas endast sådan i folkhögskolan intagen elev, som är obemedlad eller mindre bemedlad och som åtnjuter undervisning i kurs, för vilken bidrag av statsmedel utgår. Skolöverstyrelsen meddelar, särskilt för sommarkurs och särskilt för vinterkurs, beslut rörande beloppet av det anslag, som skall tillkomma varje folkhögskola, och skola därvid stipendierna, på sätt framgår av det föregående, beräknas efter tre behovsgrader, för vilka stipendierna beräknas till högst respektive 45, 25 och 15 kronor för läsmånad. Det anslag, varje folkhögskola får sig tillerkänt, må med iakttagande av vissa villkor fördelas bland de elever, vilka såsom behövande medräknats vid bestämmandet av anslaget.

För budgetåret 1930/1931 var här ifrågavarande anslag upptaget med ett belopp av 290,000 kronor.

I skrivelse den 30 augusti 1930 hemställde skolöverstyrelsen efter en utförlig motivering, att Kungl. Maj:t måste föreslå riksdagen att höja det ordinarie förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor med 90,000 kronor från 290,000 kronor till 380,000 kronor.

Vid sin anmälan inför Kungl. Maj:t den 3 januari 1931 av skolöverstyrelsens ifrågavarande framställning anförde föredragande departementschefen under punkt 237 av 1931 års åttonde huvudtitel bland annat:

Först efter utgången av budgetåret 1929/1930, det första budgetår, under vilket de av 1929 års riksdag beslutade nya bestämmelserna varit gällande, hade man nu möjlighet att helt överblicka konsekvenserna av sagda riksdagsbeslut. Det visade sig då, att den faktiska medelsåtgången — jämlikt av skolöverstyrelsen meddelade uppgifter, vilka något skilde sig från de av riksräkenskapsverket i dess budgetredovisningar meddelade — ökats från 286,813 kronor 25 öre under budgetåret 1928/1929 till 378,137 kronor 33 öre under budgetåret 1929/1930, samt att under sistnämnda budgetår anslaget överskridits med icke mindre än 88,137 kronor 33 öre. Skolöverstyrelsen hade utförligt redogjort för de skäl, som föranlett överstyrelsen att vid den prövning av stipendiebeloppens storlek, som enligt gällande författning ålåge överstyrelsen, så avsevärt överskrida det förslagsvis till 290,000 kronor beräknade anslaget. Främst hade överstyrelsen här visat dels på det ökade elevantalet, dels det ökade stipendiebehovet hos eleverna.

När det gällde att beräkna anslagsbehovet för budgetåret 1931/1932 funne departementschefen sig icke böra ifrågasätta någon ändring i de nu gällande grunderna för anslagets utgående eller av anslagets natur av förslagsanslag. Häremot talade den korta tid, under vilken de nu gällande grunderna hunnit prövas, och främst den stora betydelse, som måste tillmätas folkhögskolans arbete.

Med hänsyn till den konstaterade medelsåtgången funne departementschefen en höjning av anslaget vara ofrånkomlig. Emellertid ville han framhålla, att ett anslagsöverskridande, såsom nu skett, borde i görligaste mån för framtiden undvikas. Att det vore möjligt att hålla utgifterna inom anslagsramen framginge därav, att desamma ej utginge efter vissa automatiska utbetalningsgrunder utan efter en av skolöverstyrelsen gjord diskretionär prövning. Då departementschefen funne sig böra förorda en höjning av anslaget med 60,000 kronor till 350,000 kronor, ville han uttala den förhoppningen att det skulle vara möjligt för skolöverstyrelsen att vid prövningen av anslagsbehoven — givetvis under noggrant iakttagande av särskilt de medellösa elevernas behov av stipendieunderstöd — ungefärligen hålla medelsåtgången inom det sålunda beräknade anslagets ram.

I överensstämmelse med vad sålunda anförts föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att öka här förevarande anslag med 60,000 kronor till 350,000 kronor.

I två inom riksdagen väckta, likalydande motioner (I: 14 och II: 18) hemställdes emellertid, att riksdagen måtte besluta att öka anslaget med 120,000 kronor till 410,000 kronor.

Till stöd för det sålunda framförda yrkandet anfördes i motionen I: 14 bland annat följande:

Därest skolöverstyrelsens diskretionära prövning av stipendieansökningarna skulle kunna leda till att det bleve möjligt att hålla utgifterna inom anslagsramen, måste detta givetvis innebära, att en ökning av de stipendieberättigade elevernas antal skulle leda till minskning av stipendiebeloppet per elev, och att vid en förskjutning bland de stipendieberättigade från mindre bemedlade till obemedlade och synnerligen behövande åtminstone de förstnämnda skulle erhålla lägre stipendier än vad eljest skulle varit fallet. Att en diskretionär prövning av detta slag skulle strida mot anslagets karaktär av förslagsanslag syntes tydligt. Anslaget hade givetvis erhållit denna karaktär för att möjliggöra för eleverna att — oavsett förskjutningar i elevantalet — erhålla de stipendier, vartill de kunde anses berättigade. Härtill komme, att beviljandet av stipendier vore beroende av om skolan erhölle statsbidrag till vederbörande kurs eller ej. Stipendierna kunde därför bestämmas först ett par månader efter kursernas början. Givetvis måste emellertid den, som ämnade besöka folkhögskola, redan innan han bestämde sig härför, kunna beräkna, hur stort stipendium han kunde erhålla.

Givetvis vore det icke möjligt beräkna i vad mån antalet stipendieberättigade elever kunde komma att ytterligare stiga, eller om ökningen delvis berodde på mera tillfälliga förhållanden.

Emellertid syntes det motionärerna riktigast att för budgetåret 1931/1932 beräkna anslagsbehovet högre än vad skolöverstyrelsen gjorde i sin framställning av den 30 augusti 1930.

Riksdagen beslöt i enlighet med motionerna höja ifrågavarande anslag med 120,000 kronor till 410,000 kronor. Vid sin anmälan härav anförde riksdagen tillika — i sin skrivelse den 17 april 1931, nr 8 A, punkt 229 — att vid dispositionen av anslaget givetvis alltjämt borde iakttagas de av riksdagen härutinnan fastställda grunderna.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har skolöverstyrelsen gjort framställning om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1932/1933.

För egen del har departementschefen anfört huvudsakligen följande:

Skolöverstyrelsen har efter en utförlig utredning hemställt om en höjning av det ordinarie förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor från 410,000 kronor med 60,000 kronor till 470,000 kronor.

Statens organisationsnämnd har — med hänsyn främst till att under nu rådande förhållanden på arbetsmarknaden det syntes särskilt behjärtansvärt att ej begränsa tillfället till studier för just de åldersklasser, där arbetslösheten gjorde sig måhända mest kännbar — ansett sig icke böra förorda en sänkning av anslagets belopp. Däremot har nämnden förordat, att anslaget i fråga ej längre måtte upptagas såsom förslagsanslag utan, i likhet med andra anslag för jämförliga ändamål, beviljas som reservationsanslag. Då det kunde antagas, att den föreslagna förändringen av anslagets natur komme att nödvändiggöra en begränsning i en eller annan form vid utdelningen

av stipendier, anför organisationsnämnden vidare, borde denna begränsning enligt nämndens mening måhända lika gärna sökas genom en bortgallring av mindre ömmande fall som genom en nedsättning av stipendiebeloppen.

Vad först beträffar anslagets natur finner jag, att med hänsyn till den rådande ungdomsarbetslösheten och i betraktande av behovet att under nu rådande tider bereda tillfälle till utbildning för den ungdom som så önskar, en viss elasticitet i avseende å anslagsramen är väl motiverad och följaktligen ett bibehållande av den nuvarande naturen av förslagsanslag synnerligen önskvärt. Men organisationsnämndens ovan återgiva yrkande om begränsning av ifrågavarande understödsverksamhet har jag dock funnit så vägande, att jag ansett mig böra ifrågasätta en förändring av anslaget från förslagsanslag till reservationsanslag. Någon mindre rubbning av de för anslagets utgående fastställda grunderna torde även böra ske. Jag vill i detta avseende föreslå, att de nu gällande maximibeloppen av respektive 45, 25 och 15 kronor för läsmånad måtte bestämmas till respektive 40, 25 och 15 kronor. I den mån särskilda bestämmelser skulle påkallas av den ändrade anslagsnaturen, torde frågan härom ankomma på Kungl. Maj:t.

Beträffande anslagets belopp finner jag, i likhet med organisationsnämnden, en nedsättning av detsamma icke nu böra vidtagas. Då jag å andra sidan icke under nu rådande förhållanden kan tillmötesgå skolöverstyrelsens hemställan om en höjning av anslaget, vill jag förorda, att för budgetåret 1932/1933 samma belopp måtte anvisas som för innevarande budgetår, d. v. s. 410,000 kronor.

Till stöd för det i motionerna I: 80 och II: 216 framförda yrkandet har i motionen I: 80 framhållits, bland annat, att ifrågavarande anslag under tiden 1923—1926 från att hava varit förslagsanslag förändrades till reservationsanslag, att detta förhållande säkerligen varit en av orsakerna till den under sagda tid konstaterade nedgången i elevantalet vid folkhögskolorna, samt att anslaget på Kungl. Maj:ts förslag från och med budgetåret 1926/1927 återfått naturen av förslagsanslag. Vidare har i motionen anförts bland annat följande:

Såsom framgår av den i statsverkspropositionen lämnade redogörelsen, har elevantalet vid folkhögskolorna under de senare åren starkt ökats. Denna ökning beror på flera förhållanden, men en av de viktigaste är den rådande arbetslösheten. Sålunda voro av de 3,163 eleverna vid 1930—1931 års huvudkurser 552 att räkna till de arbetslösas kategori. Enligt vad vi inhämtat, har elevantalet vid nu pågående huvudkurser ökats med 528, samtidigt som de arbetslösas antal bland eleverna ökats med 504 till 1,056. Såväl skolöverstyrelsen som organisationsnämnden och departementschefen ha också betonat, att man under förhandenvarande ungdomsarbetslöshet icke bör begränsa möjligheterna att besöka folkhögskolorna. Det av organisationsnämnden och departementschefen avgivna förslaget att förvandla anslaget till reservationsanslag skulle emellertid med säkerhet leda till just detta resultat. Följden skulle således bliva, att ungdom, som nu begagnar den nödtvungna ledigheten till att genomgå en folkhögskola, skulle tvingas till en demoraliserande sysslolöshet, För vår del kunna vi icke finna detta

försvarligt. Vi förmena sålunda, att anslaget alltjämt bör vara förslagsanslag.

Vi vilja emellertid tillägga, att, därest en beskärning av anslaget på ett eller annat sätt anses absolut nödvändig, denna enligt vårt förmenande i stället för genom en maximering av anslaget bör sökas på den vägen, att stipendiebeloppet per elev och månad nedsättes. Det är nämligen framför allt nödvändigt, att den, som ämnat genomgå en folkhögskola, på förhand kan beräkna, hur stort stipendium han kan erhålla. Med hänsyn till vad ovan anförts om de arbetslösa, som besöka folkhögskolorna, förmena vi dock, att en dylik beskärning av stipendiebeloppen i varje fall ej bör bliva stor.

I detta sammanhang vilja vi tillägga, att det framgår av skolöverstyrelsens i statsverkspropositionen refererade framställning, att någon nämnvärd anslagsminskning icke skulle uppnås, om man följde den av organisationsnämnden ifrågasatta utvägen att bortgallra de mindre ömmande fallen. Närmast torde nämligen därmed åsyftas en beskärning bland de stipendier, som nu utgå i behovsgrad 1 och 2. Det synes dessutom framgå av vad skolöverstyrelsen anfört, att dylika beskärningar framför allt skulle komma att gå ut över elever från lantbrukarhem, vilket vi med hänsyn bland annat till svårigheten för många småbrukare att skaffa kontanta medel icke kunna finna försvarligt.

Det är för oss icke möjligt att bedöma, i vad mån anslaget, om det bibehålles som förslagsanslag, behöver höjas. Skolöverstyrelsen har betonat, hur osäkra de förhållanden äro, som påverka elevtillströmningen till folkhögskolorna. Överstyrelsen har också tvekat mellan att föreslå en ökning av anslaget upp till det belopp, som åtgått 1930—1931, eller med något mindre belopp. Dessutom bör den av departementschefen föreslagna sänkningen av stipendiebeloppen tagas i betraktande. Slutligen torde statsutskottet längre fram på året ha större möjligheter att bedöma medelbehovet än vad för oss nu är fallet.

Utskottets yttrande.

Med hänsyn till rådande ungdomsarbetslöshet och då de befolkningslager, vilkas ungdom företrädesvis söker sig till folkhögskolorna, lida hårt av den ekonomiska depressionen, synes det utskottet icke lämpligt att vidtaga åtgärder, som kunna leda till att medellösa och mindre bemedlade unga män och kvinnor förhindras att bevista ifrågavarande läroanstalter. Utskottet finner sig därför icke kunna biträda Kungl. Maj:ts förslag om anslagets förändring till reservationsanslag utan vill tillstyrka, att anslaget, i enlighet med vad motionärerna yrkat, bibehålles såsom förslagsanslag. Någon ökning av anslagsbeloppet i anledning härav anser utskottet icke böra ske. I stället synes reduceringen av stipendiebeloppen kunna göras något kraftigare än vad Kungl. Maj:t föreslagit. Utskottet anser för sin del, att maximibeloppen i de tre behovsgraderna böra bestämmas till respektive 35 kronor, 20 kronor och 15 kronor. Vidare vill utskottet inskärpa vikten av att under nuvarande förhållanden såväl från skolöverstyrelsens sida som i vad på de lokala skolmyndigheterna ankommer en sträng gallring äger rum vid

stipendiefördelningen, så att inom de olika behovsgraderna endast verkligt behövande komma i åtnjutande av understöd.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till herrar Sandlers och Nilssons i Gränebo samt herr Bengtssons i Norup m. fl. ovannämnda motioner (I: 80 och II: 216), i riksstaten uppföra det ordinarie förslagsanslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor med oförändrat belopp, 410,000 kronor.

Understöd åt den svenska folkhögskolan i Birkas inom republiken Estland. [203.]

206:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 203) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt den svenska folkhögskolan i Birkas inom republiken Estland för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 5,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

Befrämjande av dövstumundervisningen [204.] jämte en i ämnet väckt motion.

207:o) Kungl. Maj:t har (punkt 204) föreslagit riksdagen att

dels minska det ordinarie förslagsanslaget till befrämjande av dövstumundervisningen, nu 190,000 kronor, med 25,000 kronor till 165,000 kronor,

dels ock medgiva, att ur nämnda förslagsanslag må för budgetåret 1932/1933 för anskaffande av lämplig litteratur åt dövstumma, under de villkor Kungl. Maj:t bestämmer, utgå ett belopp av högst 1,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 497—501 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *E. Hage* väckt motion (II: 325), vari hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte till 1933 års riksdag framlägga förslag rörande omorganisation av dövstumundervisningen i landet.

Beträffande de skäl, som av motionären anförts till stöd för hans framställning, får utskottet hänvisa till motionen.

Departementschefen har till en början till behandling upptagit frågan om en omorganisation av dövstumundervisningsväsendet och i detta hänseende anfört:

Sedan år 1921 föreligger ett förslag till omorganisation av dövstumundervisningsväsendet, utarbetat inom skolöverstyrelsen, som sedermera verkställt en överarbetning av sitt förslag. Förslaget går ut på att staten skulle helt eller till huvudsaklig del övertaga kostnaderna för ifrågavarande undervisningsverksamhet, i samband varmed de olika dövstumskoldistriktens egendom i form av byggnader och inventarier skulle utan ersättning övertagas

av statsverket. Samtliga nuvarande lokaler skulle fortfarande tagas i anspråk för undervisningen men användas på annat sätt än hittills, i det att en strängare uppdelning av barnen efter arten av dövstumhet och efter begåvning skulle ske sålunda, att fyra skolor avsåges för talundervisade egentligt dövstumma, en skola för skriv- och teckenundervisning, en skola för oegentligt dövstumma samt två skolor för fortsättningsundervisning åt gossar och flickor. De årliga merkostnaderna för statsverket till följd av omorganisation skulle bliva betydande. De torde kunna i runt tal uppskattas till minst 1 million kronor, oberäknat utgifterna för tillfällig löneförbättring, dyrtidstillägg och underhåll av byggnader, jämfört med förhållandena under innevarande budgetår. Härtill kommer engångskostnaden för iståndsättande av skolanläggningarna.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 16 januari 1925 anbefallt skolöverstyrelsen att verkställa och till Kungl. Maj:t inkomma med den överarbetning av ifrågavarande förslag, som kunde vara av behovet påkallad, överlämnade överstyrelsen med skrivelse den 9 juni 1925 till Kungl. Maj:t den anbefallda överarbetningen. Enligt det sålunda föreliggande förslaget skulle omorganisationen av dövstumundervisningsväsendet träda i kraft först vid början av budgetåret 1927/1928.

Ifrågavarande förslag till omorganisation har ännu icke underställts riksdagens prövning. Emellertid uppdrog Kungl. Maj:t — då på grund av den långa tid, som förflutit efter avgivandet av de i frågorna föreliggande utredningarna, det synts nödvändigt att en överarbetning av dessa komme till stånd — genom beslut den 25 april 1930 åt dåvarande t. f. landshövdingen i Kronobergs län A. G. M. Munck af Rosenschöld att såsom sakkunnig inom ecklesiastikdepartementet biträda med verkställande av utredning och framläggande av förslag rörande omorganisation av dövstumundervisningsväsendet. Då, enligt vad jag inhämtat, ifrågavarande utredning icke torde bliva färdig i så god tid, att därpå grundad framställning kan hinna föreläggas 1932 års riksdag, bör för budgetåret 1932/1933 ett förslagsanslag till befrämjande av dövstumundervisningen anvisas med utgångspunkt från nuvarande organisatoriska förhållanden.

Beloppet å 1,000 kronor för anskaffande av litteratur åt dövstumma är detsamma, som utgår för innevarande budgetår.

Anslagsminskningen är föranledd dels därav att, i enlighet med förslag av statens organisationsnämnd, till stipendier åt dövstumlärarelever beräknats ett från 8,000 kronor till 4,000 kronor nedsatt belopp, dels ock därav att å anslaget under de tre sistförflutna budgetåren uppstått besparingar å respektive 15,415 kronor, 17,528 kronor 3 öre och 23,666 kronor 43 öre.

Utskottets yttrande.

Kungl. Maj:ts förslag föranleder ingen erinran från utskottets sida.

Vad angår herr Hages ovannämnda motion (II: 325) vill utskottet erinra om att riksdagen vid flera tillfällen uttalat önskvärdheten av en omorganisation av dövstumundervisningsväsendet. Såsom av det föregående inhämtas pågår också med anledning härav för närvarande en utredning i ämnet.

Utskottet anser sig böra uttala den bestämda förväntan, att berörda utredning kommer att slutföras i så god tid, att Kungl. Maj:t skall äga möjlighet att framlägga frågan för 1933 års riksdag. Med hänsyn härtill synes det utskottet icke behövligt, att riksdagen nu, på sätt herr Hage yrkat, i särskild skrivelse påkallar frågans framläggande för 1933 års riksdag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må

a) minska det ordinarie förslagsanslaget till befrämjande av dövstumundervisningen, nu 190,000 kronor, med 25,000 kronor till 165,000 kronor,

b) medgiva, att ur nämnda förslagsanslag må för budgetåret 1932/1933 för anskaffande av lämplig litteratur åt dövstumma, under de villkor Kungl. Maj:t bestämmer, utgå ett belopp av högst 1,000 kronor,

c) besluta, att herr Hages ovannämnda motion (II: 325) må anses besvarad med vad utskottet här ovan anfört.

Tidning för dövstumma. [205.]

208:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 205) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd för utgivande av Tidning för dövstumma anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 1,000 kronor att utgå enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäl meddela.

Tysta skolan å Lidingön. [206.]

209:o) Kungl Maj:t har (punkt 206) föreslagit riksdagen att till understöd åt Tysta skolan å Lidingön anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 5,000 kronor att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Utredningen återfinnes å sid. 502—504 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 20,000 kronor.

Statens organisationsnämnd har avgivit yttrande beträffande ifrågavarande anslag och därvid anfört följande:

Organisationsnämnden har tagit del av Tysta skolans bokslut för läsåret 1929/1930; för läsåret 1930/1931 föreligger bokslutet ännu icke. Av förstnämnda bokslut framgår visserligen, att skolan för därmed avsett läsår haft en vinst av endast 372 kronor 79 öre. Emellertid har bland utgifterna för berörda läsår upptagits »Lidingöfastigheten 28,430: 16», däri, enligt vad organisationsnämnden inhämtat, ingår en avskrivning å fastigheten med 25,000 kronor, varigenom denna fastighets värde nedskrivits så, att det bokförda värdet nu är något lägre än fastighetens taxeringsvärde. Denna avskrivning har motiverats med en hänvisning till fastighetens inredning för dess speciella ändamål. Givet är, att en dylik grund för avskrivningen — vilken i och för sig kunde vara påkallad, för den händelse meningen vore att avveckla skolverksamheten och försälja fastigheten — icke är motiverad

så länge verksamheten vid skolan fortgår och bokslutet alltså skall utvisa resultatet av denna verksamhet.

Däremot torde vid beräknande av skolans behov av statsunderstöd böra godtagas en mot genomsnittskostnaden för nödiga reparationer å skolans fastigheter beräknad avskrivning. Med hänsyn härtill och med beaktande jämväl därav, att statsunderstöd utgör förutsättning för att skolans lärarinnor skola kunna bibehållas vid den pensionsrätt de vunnit i statens pensionsanstalt, finner sig nämnden böra föreslå, att i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag till Tysta skolan å Lidingön äskas ett anslag av allenast 5,000 kronor.

Departementschefen har med hänsyn till nu rådande förhållanden och i betraktande jämväl i övrigt av vad statens organisationsnämnd sålunda anfört ansett sig kunna förorda statsbidrag för nästkommande budgetår till Tysta skolans verksamhet allenast med det av nämnden föreslagna beloppet 5,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till understöd åt Tysta skolan å Lidingön anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 5,000 kronor att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Understöd åt Svenska föreningen för dövas väl. [207.]

210:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 207) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt Svenska föreningen för dövas väl anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 6,000 kronor att utgå under de villkor och bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blinda å Tomteboda m. m. [208.]

211:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 208) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum,

a) till förstärkande av det ordinarie anslaget till institutet och förskolan för blinda å Tomteboda för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 48,000 kronor,

b) till anskaffande av skrivmaskiner åt avgående elever vid nämnda institut för samma budgetår anvisa ett extra reservationsanslag av 3,000 kronor.

Förstärkande av det ordinarie anslaget till förskolan för blinda i Växjö. [209.]

212:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 209) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande bud-

getår ägt rum, till förstärkande av det ordinarie anslaget till förskolan för blinda i Växjö för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 4,100 kronor.

Förstärkande av det ordinarie reservationsanslaget till hantverksskolan i Kristinehamn för blinda. [210.]

213:o) Kungl. Maj:t har (punkt 210) föreslagit riksdagen att till förstärkande av det ordinarie reservationsanslaget till materialier, expenser m. m. för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda för budgetåret 1932/1933 anvisa att extra anslag av 8,150 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 508—509 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 11,100 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till förstärkande av det ordinarie reservationsanslaget till materialier, expenser m. m. för hantverksskolan i Kristinehamn för blinda för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 8,150 kronor.

Beredande av fria frakter för arbetsmaterialier till blinda hantverkare. [211.]

214:o) Kungl. Maj:t har (punkt 211) föreslagit riksdagen att till beredande av fria frakter för arbetsmaterialier, som från hantverksskolans i Kristinehamn för blinda materialdepå sändas blinda hantverkare, anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 509 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor.

Enligt budgetredovisningen ha för budgetåret 1930/1931 från ifrågavarande anslag utbetalats 4,500 kronor och kvarstår vid slutet av samma budgetår en reservation å 4,470 kronor 25 öre. Med hänsyn härtill har departementschefen ansett det vara tillfyllest att för nästkommande budgetår för ändamålet äska ett anslag av 1,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till beredande av fria frakter för arbetsmaterialier, som från hantverksskolans i Kristinehamn för blinda materialdepå sändas blinda hantverkare, anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 1,000 kronor.

Extra ordinarie lärarpersonal och vaktmästare

215:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 212) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande bud-

vid vårdanstalten i Lund. [212.]

getår ägt rum, till avlöning av extra ordinarie lärarpersonal och vaktmästare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 7,500 kronor.

Understöd åt hantverksskolan i Uppsala för blinda kvinnor. [213.]

216:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 213) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt hantverksskolan i Uppsala för blinda kvinnor anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 25,000 kronor att utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna skäligt föreskriva.

Tryckning av blindskrifter. [214.]

217:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 214) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till tryckning av blindskrifter anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 7,000 kronor.

De blindas förening. [215.]

218:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 215) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt De blindas förening anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 100,000 kronor att utgå på de villkor och enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Yrkesundervisningen.

Tekniska läroverk. [216.]

219:o) Kungl. Maj:t har (punkt 216) föreslagit riksdagen att höja det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk, nu 460,425 kronor, med 14,575 kronor till 475,000 kronor att fördelas mellan de olika läroverken på sätt av departementschefen i statsrådsprotokollet angivits.

Utredningen återfinnes å sid. 515—519 i statsrådsprotokollet.

Det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk är i riksstaten för budgetåret 1931/1932 uppfört med ett belopp av 460,425 kronor. För nämnda budgetår har i enlighet med riksdagens beslut anslaget jämte erforderligt belopp av å detsamma uppkomna besparingar fördelats på följande sätt:

Tekniska gymnasiet i Örebro . . . . . kronor 122,825: —
Tekniska läroverket i Malmö . . . . . » 112,100: —

Elektrotekniska fackskolan i Västerås	kronor	39,000: —
Tekniska elementarskolan i Norrköping	»	49,450: —
Tekniska elementarskolan i Borås	»	53,250: —
Tekniska gymnasiet i Härnösand	»	49,500: —
Tekniska fackskolan för maskinindustri i Eskilstuna	»	36,300: —
Till arvoden åt extra lärare och vikarier samt för oförutsedda behov	»	16,600: —
	Summa kronor	479,025: —

De för de olika läroanstalterna fastställda staterna samt anslagsposten till arvoden åt extra lärare m. m. sluta å ett sammanlagt belopp, som med 18,600 kronor överstiger det i riksstaten uppförda anslaget. Detta förhållande sammanhänger därmed, att under en följd av år uppkommit rätt avsevärda besparingar å anslaget och att dessa ansetts kunna tagas i anspråk för att åstadkomma en tillfällig nedsättning av det eljest erforderliga anslagsbeloppet.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har nu skolöverstyrelsen gjort framställning angående anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1932/1933.

Överstyrelsens ifrågavarande framställning utgår, i vad angår det ordinarie anslaget, från oförändrade förhållanden vid samtliga läroverk med undantag av *tekniska gymnasiet i Härnösand.* Departementschefen har erinrat om vissa Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut under den senaste tiden i fråga om detta gymnasium.

1929 års riksdag beslöt, att tekniska fackskolan för träindustri i Härnösand skulle avvecklas och i samband med därvarande tekniska gymnasium upprättas en förmansskola för träindustri. Riksdagen fäste härvid det villkoret, att från vederbörande industribåll skulle erhållas utfästelse att, så länge sistnämnda skola av staten upprätthölles, ett årligt bidrag till skolan av 5,000 kronor skulle lämnas. Skolöverstyrelsen meddelade härefter i skrivelse den 26 april 1930, att det icke funnes någon utsikt till att det av riksdagen för förmansskolans upprättande uppställda villkoret skulle bliva uppfyllt, och att man därför för närvarande endast torde hava att räkna med det tekniska gymnasiet i Härnösand. Skolöverstyrelsen uppgjorde därefter förslag till en viss differentiering av undervisningen i gymnasiet för att bereda möjlighet för dem av dettas lärjungar, som så önskade, att erhålla viss facklig utbildning i avseende å träindustrien. Kostnadsökningen härför beräknades till 2,975 kronor, motsvarande 17 timlärartimmar à 175 kronor.

Vid anmälan inför Kungl. Maj:t den 3 januari 1931 av skolöverstyrelsens ifrågavarande framställning anförde departementschefen bland annat:

Departementschefen måste givetvis finna det beklagligt, att riksdagens beslut om inrättandet av en förmansskola för träindustri på grund av uteblivet bidrag från industriens sida icke kunnat realiseras. Som emellertid förhållandena nu gestaltade sig, syntes skolöverstyrelsens förslag om en differentiering av undervisningen å tekniska gymnasiet i Härnösand välbe-

tänkt; departementschefen erinrade, att Kungl. Maj:t genom beslut den 18 juli 1930 möjliggjort dylik differentierad undervisning redan under läsåret 1930/1931. Mot den för budgetåret 1931/1932 beräknade kostnaden härför hade departementschefen intet att invända.

I skrivelse den 17 april 1931, nr 8 A, anmälde riksdagen under punkt 246, att riksdagen i riksstaten för budgetåret 1931/1932 upptagit det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk med ett belopp av 460,425 kronor, d. v. s. 2,975 kronor mindre än vad Kungl. Maj:t i enlighet med departementschefens tillstyrkan föreslagit.

Såsom närmare framgår av punkt 258 av statsutskottets utlåtande den 13 mars 1931, nr 8, avsåg den av riksdagen beslutade minskningen av det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet den ifrågasatta differentieringen av undervisningen vid tekniska gymnasiet i Härnösand. Statsutskottet anförde härom, att syftemålet med och den närmare innebörden av berörda differentiering icke syntes utskottet hava blivit nöjaktigt klarlagda, varför utskottet ansåge sig förhindrat att i denna del förorda Kungl. Maj:ts förslag.

I sin ovanberörda skrivelse den 31 augusti 1931 har nu skolöverstyrelsen — med överlämnande av en av styrelsen för tekniska gymnasiet i Härnösand gjord framställning — ånyo upptagit frågan om berörda undervisning och därvid anfört bland annat:

Skolans styrelse meddelade i skrivelse till skolöverstyrelsen den 2 juni 1931, att under läsåret 1930/1931 hälften av tredje klassens elever begagnat sig av den differentierade undervisningen och att för läsåret 1931/1932 dittills 7 elever i tredje klassen anmält sig önska studera på den trätekniska linjen. Styrelsen meddelade vidare, att den differentierade undervisningen omfattat 17 veckotimmar, fördelade på följande ämnen: träets kemiska teknologi 5 timmar, träets mekaniska teknologi 4 timmar, beskrivande maskinlära 2 timmar, kemiskt-tekniska laborationer 6 timmar. Styrelsen anförde vidare, att erfarenheten från läsåret 1930/1931 givit vid handen, att, tack vare den omständigheten att lärjungarna vid inträdet i gymnasiets avgångsklass redan innehade ett visst mått av grundläggande allmänt tekniska kunskaper och färdigheter ävensom en viss träning i studier, den tid, som kunnat ägnas åt den differentierade undervisningen, visat sig tillräcklig för inhämtande av ett kunskapsmått, som kunde förväntas bliva värdefullt för lärjungarna såsom teoretisk grund att bygga på vid deras framtida praktiska verksamhet, samt påpekade, att gymnasiet förfogade över ett väl utrustat kemiskt laboratorium och därjämte över den nedlagda fackskolans med modern utrustning försedda papperslaboratorium, varigenom undervisningen kunnat göras levande och intresseväckande, och lärjungarna kunnat sättas i tillfälle att göra bekantskap med och förvärva någon vana vid laboratoriearbeten, som sedermera komme att möta dem vid fabriken eller pappersbruket. Rörande behovet i allmänhet av sådan undervisning, varom här vore fråga, yttrade styrelsen: »När fackskolan för träindustri härstädes nedlagts med utgången av läsåret 1929/1930, så att av tekniska läroverket i Härnösand återstod endast ett tekniskt gymnasium, saknades varje statlig undervisningsanstalt på mellanstadiet, där teknisk fackutbildning beträffande träindustrien kunde erhållas. Detta förhållande måste framstå som en all-

varlig brist, när man betänker å ena sidan den genomgripande utveckling i tekniskt avseende, som alla grenar av denna industri undergått under tiden efter sekelskiftet och det därmed ökade krav på teknisk kunnighet, som måste ställas på dess personal, och å andra sidan den för landets ekonomi grundläggande betydelse träindustrien har såsom vår största exportindustri och vikten av att denna alltjämt håller sig i tekniskt avseende på höjden av utvecklingen.»

Skolöverstyrelsen delade styrelsens uppfattning, att differentierad undervisning till den omfattning, som under läsåret 1930/1931 meddelats, fyllde ett verkligt och permanent behov, och att det sätt, på vilket den blivit anordnad, vore det under förhandenvarande förhållanden mest lämpliga. Med fullt fog pekade gymnasiets styrelse på olägenheterna för undervisningen av det osäkerhetstillstånd, som åtföljde utverkandet av extra anslag för ett år i sänder.

I anslutning härtill har skolöverstyrelsen uppgjort förslag till stat för tekniska gymnasiet i Härnösand att gälla från och med den 1 juli 1932. Nämnda stat slutar på ett belopp av 52,475 kronor eller 2,975 kronor mera än den för budgetåret 1931/1932 fastställda staten.

Vid bifall till skolöverstyrelsens sålunda framlagda förslag skulle belastningen å det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk för budgetåret 1932/1933 uppgå till (479,025+2,975) 482,000 kronor. Med hänsyn till befintliga reservationer, vilka av överstyrelsen beräknats komma att vid ingången av nämnda budgetår uppgå till omkring 38,000 kronor, har överstyrelsen emellertid ansett sig kunna förorda, att detta reservationsanslag i riksstaten för budgetåret 1932/1933 måtte upptagas med oförändrat belopp, 460,425 kronor. Skillnaden mellan den beräknade verkliga medelsåtgången, 482,000 kronor, och nyssberörda belopp av 460,425 kronor, d. v. s. 21,575 kronor, skulle enligt överstyrelsens förslag kunna täckas av nämnda vid ingången av budgetåret 1932/1933 beräknade reservation å omkring 38,000 kronor, varav ändock skulle komma att återstå i runt tal 16,400 kronor.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

Jag finner skolöverstyrelsens förslag om en differentiering av undervisningen å det tekniska gymnasiet i Härnösand välbetänkt. Den redogörelse för denna undervisning, som skolöverstyrelsen lämnat, synes mig giva vid handen, att undervisningen är ändamålsenligt anordnad och fyller ett verkligt behov. I den under läsåret 1930/1931 anordnade undervisningen av detta slag deltogo hälften av tredje klassens elever, och när skolans styrelse avgav sin framställning i ämnet — d. v. s. så tidigt som den 2 juni 1931 — hade redan 7 elever anmält sig till att genomgå denna linje, den s. k. träteknisk linjen, under läsåret 1931/1932. Genom beslut den 4 september 1931 har Kungl. Maj:t anvisat ett belopp av 2,200 kronor för anordnande av dylik undervisning jämväl under innevarande läsår. Tillräcklig erfarenhet synes mig alltså nu föreligga, och jag vill därför tillstyrka anvisande av medel för ändamålet för budgetåret 1931/1932 i enlighet med skolöverstyrelsens förslag.

Vid bifall härtill skulle alltså, som jag nyss erinrat, belastningen å det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk för nämnda budgetår

uppgå till 482,000 kronor. Skolöverstyrelsen har föreslagit, att anslaget skulle upptagas med oförändrat belopp, 460,425 kronor, under det att skillnaden, 21,575 kronor, skulle täckas av befintliga reservationer å anslaget. I detta hänseende torde jag få framhålla följande. Reservationerna å anslaget uppgingo vid utgången av budgetåret 1930/1931 enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning för nämnda budgetår till 56,678 kronor 98 öre. Då, såsom jag tidigare erinrat, av denna summa ett belopp av 18,600 kronor beräknats komma att tagas i anspråk under budgetåret 1931/1932, skulle i enlighet med överstyrelsens beräkningar ett belopp av i runt tal 38,000 kronor varit disponibelt vid ingången av budgetåret 1932/1933. På grund av åtskilliga av Kungl. Maj:t under hösten 1931 fattade beslut kommer emellertid den sålunda beräknade behållningen att högst avsevärt förminskas.

Jag torde få erinra, att Kungl. Maj:t anvisat dels den 4 september 1931 7,000 kronor för uppehållande läsåret 1931/1932 av en parallellavdelning till första klassen vid tekniska elementarskolan i Norrköping, dels, såsom nyss meddelats, den 4 september 1931 2,200 kronor till arvoden åt extra lärare vid tekniska läroverket i Härnösand, dels den 11 september 1931 4,825 kronor för uppehållande läsåret 1931/1932 av en parallellavdelning till första klassen vid sistnämnda läroverk, dels den 18 september 1931 900 kronor till bestridande under budgetåret 1931/1932 av kostnaderna för utförande av de göromål, som varit förenade med den indragna maskinist- och eldarbefattningen vid samma läroverk, dels den 16 oktober 1931 4,425 kronor till beredande av ytterligare medel för budgetåret 1931/1932 till arvoden åt extra lärare vid tekniska läroverket i Örebro, dels ock den 16 oktober 1931 989 kronor 1 öre till beredande av ytterligare medel för budgetåret 1930 1931 till materialier och diverse till laborationer samt till trycksaker, annonser, skrivmaterialier m. m. vid samma läroverk.

Samtliga de sålunda anvisade beloppen, tillhopa något över 20,000 kronor, hava föreskrivits skola utgå från det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk. Den behållning å detta anslag, som sålunda kan beräknas föreligga vid ingången av budgetåret 1932/1933, torde följaktligen böra minskas från av skolöverstyrelsen beräknade 38,000 kronor till i runt tal 18,000 kronor. Under normala tider skulle det knappast vara tillrådligt att vid ett anslag av den art och storlek, varom här är fråga, låta de beräknade reservationerna sjunka under nyssnämnda belopp. Härtill kommer vidare, att tillströmningen av lärjungar till de tekniska läroverken under de senaste åren visat en stigande tendens — sannolikt till en del att tillskriva den rådande ungdomsarbetslösheten — och med hänsyn härtill torde det vara ofrånkomligt, att medel finnas tillgängliga för att i förekommande fall möjliggöra ett tillfälligt upprättande av parallellavdelningar. Detta har ju också, såsom av den nyss lämnade redogörelsen framgår, i ett par fall visat sig nödvändigt under budgetåret 1931/1932. Hänsynen till det statsfinansiella läget har dock nödgat mig att föreslå, att ett mindre belopp, 7,000 kronor, av dessa reservationer må anlitas för regleringen av förevarande anslag för budgetåret 1932/1933. Den under detta år tillgängliga reservationen skulle alltså kunna beräknas till 11,000 kronor. Med utgångspunkt från de nu angivna synpunkterna finner jag mig böra förorda, att det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk i riksstaten för budgetåret 1932/1933 uppföres med (482,000 — 7,000) = 475,000 kronor, d. v. s. en ökning i förhållande till innevarande budgetår av 14,575 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må höja det ordinarie reservationsanslaget till tekniska läroverk, nu 460,425 kronor, med 14,575 kronor till 475,000 kronor att jämte erforderligt belopp av å samma anslag uppkomna besparingar fördelas mellan de olika läroverken på sätt av departementschefen under punkt 216 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 angivits.

220:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 217) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till uppehållande av en fjärde parallellavdelning vid tekniska läroverket i Örebro anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 24,000 kronor.

Fjärde parallellavdelning vid tekniska gymnasiet i Örebro. [217.]

221:o) Kungl. Maj:t har (punkt 218) föreslagit riksdagen att till uppehållande av parallellavdelning till tredje årskursen i gymnasiet vid tekniska läroverket i Malmö för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 7,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 520—521 i statsrådsprotokollet.

Parallellavdelning till tredje årskursen i gymnasiet vid tekniska läroverket i Malmö. [218.]

Vid tekniska läroverket i Malmö har antalet kompetenta inträdessökande till gymnasielinjen under de senare åren varit långt större än som kunnat mottagas. Hösten 1930 intogs därför en parallellklass i gymnasiets första årskurs, sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 4 september 1930 för ändamålet anvisat ett belopp av 7,000 kronor från reservationsanslaget till tekniska läroverk.

I en av skolöverstyrelsen med eget utlåtande den 31 augusti 1931 till Kungl. Maj:t överlämnad ansökning har nu läroverkets styrelse anfört bland annat:

Styrelsen erinrade, att ifrågavarande parallellklass med läsåret 1931/1932 uppflyttades i andra årskursen och under budgetåret 1932/1933 kunde beräknas genomgå tredje årskursen. De befintliga lokalutrymmena medgåve icke mottagandet av parallellklasser i flera av årskurserna samtidigt. För budgetåret 1931/1932 hade skolans styrelse icke begärt något extra anslag till omförmälda parallellklass i andra årskursen, enär genom förmånliga bränsleinköp under de senare åren en så stor besparing uppstått å anslagsposten uppvärmning, belysning, renhållning m. m., att nämnda besparing kunde förväntas räcka till för täckande av den brist, som eljest skulle uppstå å posten arvoden till extralärare. Styrelsen ansåge icke uteslutet, att så kunde bli förhållandet även budgetåret 1932/1933, men påpekade, att, enär detta måste bli beroende av såväl de vid den tiden rådande bränslepriserna som den kommande elevtillströmningen i fackskolorna, vilken sistnämnda syntes vara i stigande, det torde vara nödvändigt att för budgetåret 1932/1933 beräkna ett extra anslag till parallellklass i tekniska gymnasiets tredje årskurs, motsvarande 40 veckotimmar à 175 kronor eller 7,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har anslutit sig till styrelsens uppfattning i berörda avseende och tillstyrkt ett extra anslag av 7,000 kronor för budgetåret 1932/1933 till uppehållande av undervisningen i en parallellklass i tekniska gymnasiets tredje årskurs.

Departementschefen har anfört bland annat:

Den ökade elevtillströmning till de tekniska läroverken, som jag tidigare under punkt 216 haft anledning att omnämna, har varit särskilt stark vid tekniska läroverket i Malmö. På därom gjord framställning anvisade också Kungl. Maj:t, såsom nyss erinrats, den 4 september 1930 ett belopp av 7,000 kronor för uppehållande under läsåret 1930/1931 av en parallellavdelning till första klassen vid tekniska gymnasiet i Malmö. För budgetåret 1931/1932, då den sålunda tillskapade parallellavdelningen uppflyttats till gymnasiets andra klass, har något särskilt anslag för densamma icke blivit erforderligt, då det blivit möjligt för skolans styrelse att av andra till förfogande stående medel bestrida de därmed förenade kostnaderna. För budgetåret 1932/1933, då nämnda parallellavdelning beräknas bliva uppflyttad till gymnasiets tredje klass, har däremot skolans styrelse ansett ett belopp av 7,000 kronor bliva erforderligt. Då medel för detta ändamål givetvis böra finnas tillgängliga, finner jag mig i likhet med skolöverstyrelsen böra tillstyrka förslaget. Mot det beräknade beloppet har jag intet att erinra; jag vill emellertid redan nu framhålla, att vid anvisande av medel för ändamålet hänsyn bör tagas till de besparingar, som enligt vad skolstyrelsen anfört, kunna uppkomma å övriga till styrelsens förfogande stående medel.

Utskottet, som icke har funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till uppehållande av parallellavdelning till tredje årskursen i gymnasiet vid tekniska läroverket i Malmö för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 7,000 kronor.

Undervisning i färgeriteknik vid tekniska elementarskolan i Norrköping. [219.]

222:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 219) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom bidrag till upprätthållande av undervisning i färgeriteknik vid tekniska elementarskolan i Norrköping anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 1,600 kronor att utgå under villkor att enahanda belopp för samma ändamål tillskjutes av annan eller andra bidragsgivare.

Laboratorieutrustning och undervisningsmateriel vid tekniska elementarskolan i Norrköping. [220.]

223:o) Kungl. Maj:t har (punkt 220) föreslagit riksdagen att till laboratorieutrustning och undervisningsmateriel vid tekniska elementarskolan i Norrköping bevilja ett belopp av 50,000 kronor samt därav för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa 10,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 523—524 i statsrådsprotokollet.

Tekniska elementarskolan i Norrköping har vid början av läsåret 1931/1932 inflyttat i nya lokaler. Denna omständighet har redan medfört en höjning av staten i jämförelse med budgetåret 1930/1931 med 1,750 kronor till en maskinist och eldare samt 1,200 kronor till ökade kostnader för uppvärmning, renhållning m. m.

I skrivelse den 13 juli 1931 har skolans styrelse gjort framställning om beredande av anslag till laboratorieutrustning och undervisningsmateriel för de nya lokalerna. Det av styrelsen framlagda förslaget slutade på ett belopp av 94,546 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har skolöverstyrelsen yttrat sig i ämnet.

Departementschefen har anfört bland annat:

För att de nya lokaler, som numera stå till förfogande för tekniska elementarskolan i Norrköping, fullt skola kunna komma till användning, tarvas tydligen en större och ändamålsenligare laboratorie- och materielutrustning än den, som hittills stått till förfogande.

Det av skolans styrelse nu framlagda förslaget slutar på ett belopp av 94,546 kronor. Skolöverstyrelsen har, med hänsyn till den relativt stora kostnad, som ett omedelbart och fullständigt realiserande av förslaget skulle medföra, ansett sig icke nu böra göra framställning om hela det äskade beloppet utan för ändamålet tillstyrkt ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

Anslag för här ifrågavarande ändamål är givetvis erforderligt. Under förhandenvarande förhållanden ser jag mig dock förhindrad att på en gång föreslå anvisandet av ett så stort belopp som av skolöverstyrelsen föreslagits. Jag vill förorda, att för ändamålet måtte beviljas ett belopp av 50,000 kronor att utgå med 10,000 kronor under ett vart av de närmaste fem budgetåren. I den mån detta belopp icke visar sig tillräckligt, torde det böra tillses, att bidrag från kommun eller enskilda erhålles för täckande av återstående kostnader.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till laboratorieutrustning och undervisningsmateriel vid tekniska elementarskolan i Norrköping bevilja ett belopp av 50,000 kronor samt därav för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa 10,000 kronor.

Parallellavdelning till andra klassen vid tekniska elementarskolan i Norrköping. [221.]

224:o) Kungl. Maj:t har (punkt 221) föreslagit riksdagen att till uppehållande av parallellavdelning till andra klassen vid tekniska elementarskolan i Norrköping anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 7,700 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 524—525 i statsrådsprotokollet.

På därom gjord framställning anvisade Kungl. Maj:t den 4 september 1931 7,000 kronor för uppehållande läsåret 1931/1932 av en parallellavdelning till första klassen vid tekniska elementarskolan i Norrköping.

I en av skolöverstyrelsen med tillstyrkande utlåtande den 17 oktober 1931 till Kungl. Maj:t överlämnad ansökning har nu nämnda skolas styrelse hemställt, att överstyrelsen måtte vidtaga åtgärder för beredande av ett extra anslag av 15,500 kronor till uppehållande av parallellavdelningar i första och andra klasserna vid skolan under läsåret 1932/1933.

Departementschefen har anfört följande:

Den i här förevarande ärende förebragta utredningen synes mig giva vid handen, att man under budgetåret 1932/1933 räknar med parallellavdelningar till första och andra klasserna vid tekniska elementarskolan i Norrköping. Med hänsyn till rådande förhållanden kan jag allenast förorda medel till fullföljande av den klassuppdelning, som skett med nuvarande första klassen, d. v. s. motsvarande andra klassen under läsåret 1932—1933. Jag nödgas sålunda inskränka mig att föreslå anslag till en parallellavdelning till läroverkets andra klass, för vilket ändamål jag beräknar ett belopp av 7,700 kronor. Då andra medel för ändamålet icke stå till förfogande, vill jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1932/1933 för ändamålet anvisa ett extra anslag av sistnämnda belopp.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till uppehållande av parallellavdelning till andra klassen vid tekniska elementarskolan i Norrköping anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 7,700 kronor.

Parallellavdelning till andra klassen vid tekniska gymnasiet i Härnösand. [222.]

225:o) Kungl. Maj:t har (punkt 222) föreslagit riksdagen att till uppehållande av parallellavdelning till andra klassen vid tekniska gymnasiet i Härnösand anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 5,800 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 526—527 i statsrådsprotokollet.

På därom gjord framställning anvisade Kungl. Maj:t den 11 september 1931 4,825 kronor för uppehållande läsåret 1931/1932 av en parallellavdelning till första klassen vid tekniska läroverket i Härnösand.

I en av skolöverstyrelsen med tillstyrkande utlåtande den 17 oktober 1931 till Kungl. Maj:t överlämnad ansökning har nu styrelsen för tekniska gymnasiet i Härnösand hemställt om överstyrelsens medverkan till beredande av ett anslag å 11,650 kronor till uppehållande av parallellavdelningar i första och andra klasserna vid nämnda läroverk under läsåret 1932/1933.

Departementschefen har anfört:

Med hänsyn till den starka ökningen av lärjungantalet vid tekniska gymnasiet i Härnösand har man räknat med, att under läsåret 1932—1933 parallellavdelningar bliva erforderliga till gymnasiets första och andra klasser. I betraktande av rådande förhållanden nödgas jag även på denna punkt inskränka mig att föreslå medel allenast till fullföljande av den klassuppdelning, som skett med nuvarande första klassen, d. v. s. motsvarande andra klassen under läsåret 1932—1933. Jag räknar för ändamålet med

ett belopp av 5,800 kronor. Då andra medel för ändamålet icke stå till förfogande, vill jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att för budgetåret 1932/1933 för ändamålet anvisa ett extra anslag av sistnämnda belopp.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till uppehållande av parallellavdelning till andra klassen vid tekniska gymnasiet i Härnösand anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 5,800 kronor.

226:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 223) hemställer utskottet, Parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna. [223.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till uppehållande av parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 6,300 kronor.

227:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 224) hemställer utskottet, Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna. [224.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,000 kronor att utgå enligt av Kungl. Maj:t meddelade närmare bestämmelser.

228:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 225) hemställer utskottet, Förhöjt understöd åt handelsgymnasier. [225.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till beredande av förhöjt understöd åt handelsgymnasierna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Hälsingborg, Örebro och Norrköping, utöver till dem redan anslagna belopp, anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 139,500 kronor att utgå under förutsättning att kommun, där handelsundervisningsanstalt åtnjuter statsunderstöd, själv eller genom enskilda donatorer såväl tillhandahåller erforderliga lokaler för undervisningen som ock årligen lämnar ett kontant bidrag, motsvarande minst en tredjedel av statsunderstödet, samt med den fördelning och under de villkor i övrigt, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt bestämma.

Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning [226.] jämte två i ämnet väckta motioner.

229:o) Kungl. Maj:t har (punkt 226) föreslagit riksdagen att

dels minska det ordinarie reservationsanslaget till understöd för avlöning av lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning, nu 610,000 kronor, med 160,000 kronor till 450,000 kronor,

dels ock minska det ordinarie reservationsanslaget till understöd för undervisningsmateriel åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, nu 65,000 kronor, med 20,000 kronor till 45,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 529—532 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels en inom första kammaren av herr *S. Hansson* och fröken *Kerstin Hesselgren* väckt motion (I: 156), vari hemställts, att riksdagen måtte för budgetåret 1932/1933 besluta, dels att ordinarie reservationsanslaget till understöd för avlöning av lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning skall utgå med oförändrat belopp 610,000 kronor; dels ock att ordinarie reservationsanslaget till understöd för undervisningsmateriel åt enskilda anstalter för yrkesundervisning likaledes skall utgå med oförändrat belopp 65,000 kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herr *O. Johansson* i Edsbyn m. fl. väckt motion (II: 111), vari hemställts, att riksdagen måtte dels minska det ordinarie reservationsanslaget till understöd för avlöning av lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning, nu 610,000 kronor, med 61,000 kronor till 549,000 kronor; dels ock minska det ordinarie reservationsanslaget till undervisningsmateriel åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, nu 65,000 kronor, med 9,000 kronor till 56,000 kronor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för sina framställningar andragna skälen får utskottet hänvisa till motionerna.

I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag uppfördes i riksstaten för budgetåret 1930/1931 dels ett ordinarie reservationsanslag till understöd för avlöning av lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning å 610,000 kronor, dels ock ett ordinarie reservationsanslag till understöd för undervisningsmateriel åt enskilda anstalter för yrkesundervisning å 65,000 kronor.

Understöd från här ifrågavarande anslag utgår efter prövning av Kungl. Maj:t i varje särskilt fall och med belopp, som av Kungl. Maj:t bestämmes. Villkoren för understöd äro angivna i kungörelsen den 4 november 1921 (nr 705) angående statsunderstöd till kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning. Såsom villkor gäller bland annat, att anstalt står under inseende av skolöverstyrelsen och, där ej annat för särskilt fall föreskrivits, är underkastad de särskilda bestämmelser, som av Kungl. Maj:t meddelats i kungörelsen den 4 november 1921 (nr 707).

I skrivelse den 30 augusti 1930 hemställde skolöverstyrelsen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att dels i riksstaten för budgetåret 1931/1932 höja det ordinarie reservationsanslaget till understöd för avlöning åt lärare

vid enskilda anstalter för yrkesundervisning, 610,000 kronor, med 90,000 kronor till 700,000 kronor, dels i riksstaten för samma år höja det ordinarie reservationsanslaget till understöd för undervisningsmateriel åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, 65,000 kronor, med 5,000 kronor till 70,000 kronor.

Kungl. Maj:t föreslog emellertid riksdagen att i riksstaten för budgetåret 1931/1932 uppföra här ifrågavarande anslag med oförändrade belopp, 610,000 kronor och 65,000 kronor; och blev detta Kungl. Maj:ts förslag av riksdagen bifallet.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har skolöverstyrelsen gjort framställning om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1932/1933 och därvid hemställt dels att anslaget till understöd för avlöning av lärare måtte höjas med 40,000 kronor till 650,000 kronor, dels ock att anslaget till understöd för undervisningsmateriel måtte upptagas med oförändrat belopp, 65,000 kronor.

Skolöverstyrelsen har därvid anfört bland annat följande:

För budgetåret 1931/1932 förelåge ansökningar om understöd för avlöning av lärare, avseende ett sammanlagt belopp av 754,397 kronor 40 öre och för undervisningsmateriel 81,277 kronor förutom en ansökan på 15,000 kronor, som ännu icke kunnat uppdelas på dessa poster. Med hänsyn till de tillgängliga anslagsbeloppen måste sålunda stora beskärningar av de sökta understöden vidtagas vid ansökningarnas handläggning.

Vidare har statens organisationsnämnd utlåtit sig beträffande här ifrågavarande anslag och därvid anfört bland annat:

Organisationsnämnden hade tagit närmare del av anslagets fördelning mellan olika undervisningsanstalter. Med beaktande dels av att vid statsunderstödets fördelning hänsyn borde tagas jämväl till de olika anstalternas behov av statsunderstöd — något som hittills icke torde hava skett, i varje fall ej i någon mera avsevärd omfattning — dels ock att under nuvarande statsfinansiella läge därutöver någon procentuell reducering av samtliga understöd torde vara påkallad, hade organisationsnämnden funnit sig kunna tillstyrka, att förevarande båda anslag nedsattes med 20 procent.

För egen del har departementschefen anfört följande:

Med hänsyn till nu rådande förhållanden nödgas jag föreslå en nedsättning av här ifrågavarande båda anslag.

Vad beträffar anslaget till understöd för avlöning av lärare skulle en tillämpning av organisationsnämndens förslag innebära en begränsning av de för ifrågavarande ändamål tillgängliga medlen till 488,000 kronor. Då jag på grund av rådande finansiella läge nödgas godtaga denna siffra, förutsätter jag, att, då fråga bliver om anslagets fördelning för nästkommande budgetår, skolöverstyrelsen i sina förslag icke vidtager en procentuell nedsättning över lag av hittills utgående understödsbelopp utan avgiver ett förslag, som grundar sig på en noggrann prövning av varje skolas behov, och därvid tillser, i vad mån en större eller mindre eller måhända i vissa fall ingen

alls begränsning av hittills utgående understödsbelopp kan vidtagas. I fråga om den summa, varmed anslaget nu bör uppföras i riksstaten för budgetåret 1932/1933, vill jag erinra, att enligt verkställda beräkningar en reservation å i runt tal 38,000 kronor kommer att föreligga vid innevarande budgetårs utgång, vilken reservation lämpligen kan och bör tagas i anspråk för anslagets reglering för nästkommande budgettermin. Jag vill alltså förorda, att anslaget till understöd för avlöning av lärare bestämmes för budgetåret 1932/1933 till 450,000 kronor.

Vad angår anslaget till understöd för undervisningsmateriel innebär organisationsnämndens förslag en begränsning av medlen för detta ändamål till 52,000 kronor. På grund av rådande förhållanden nödgas jag godtaga denna siffra, varvid jag förutsätter enahanda prövning vid uppgörande av förslaget till anslagets fördelning, som jag nyss angivit i fråga om anslaget till understöd för läraravlöningar. Då enligt verkställda beräkningar en reservation å i runt tal 7,000 kronor kommer att förefinnas å anslaget vid innevarande budgetårs utgång, vilken reservation bör tagas i anspråk för reglering av anslaget för budgetåret 1932/1933, synes mig anslaget för sistnämnda budgetår böra uppföras med 45,000 kronor.

Utskottets yttrande.

Det är allmänt bekant, att bland ungdomen för närvarande råder en mycket utbredd arbetslöshet. Med tanke härpå kan det ifrågasättas, huruvida det är riktigt att nu utsätta ifrågavarande anslag för en så kraftig beskärning som den av Kungl. Maj:t föreslagna, då det möjligen skulle kunna befaras, att åtskilliga skolor till följd av anslagsminskningen bliva nödsakade att nedlägga eller inskränka sin verksamhet. Med hänsyn till vad departementschefen anfört, vill dock utskottet icke för ändamålen ifråga förorda högre anslagsbelopp än de av Kungl. Maj:t äskade, varvid utskottet vill uttrycka den förhoppningen, att anslagssänkningen endast skall bliva av tillfällig natur. Utskottet ansluter sig alltså till Kungl. Maj:ts förslag, varav följer, att utskottet avstyrker de i ämnet väckta motionerna.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr S. Hanssons och fröken Hesselgrens samt herr Johanssons i Edsbyn m. fl. ovannämnda motioner (I: 156 och II: 111), i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag,

a) minska det ordinarie reservationsanslaget till understöd för avlöning av lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning, nu 610,000 kronor, med 160,000 kronor till 450,000 kronor.

b) minska det ordinarie reservationsanslaget till understöd för undervisningsmateriel åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, nu 65,000 kronor, med 20,000 kronor till 45,000 kronor.

230:o) Kungl. Maj:t har (punkt 227) föreslagit riksdagen att till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 200,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 533—536 i statsrådsprotokollet.

Understöd till obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning [227.] jämte tre i ämnet väckta motioner.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *Oscar Olsson* m. fl. (I: 30) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Johansson* i Stockholm m. fl. (II: 46), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta att, vid anvisande av det extra förslagsanslaget till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda skolor för yrkesutbildning med heldagsundervisning och om sammanhängande kurs av minst fem månaders längd, till sådana skolor också hänföra de yrkesbetonade högre folkskolor, som meddela en med ifrågavarande skolor fullt jämbördig undervisning i yrkesutbildning åt elever på samma åldersstadium; samt att höja det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet med 75,000 kronor till 275,000 kronor,

dels ock en inom andra kammaren av herr *A. Thomson* väckt motion (II: 339), vari hemställts, att riksdagen, med avslag å vad som föreslagits i statsverkspropositionen, åttonde huvudtiteln, punkt 227, måtte besluta att till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 200,000 kronor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna I: 30 och II: 46 framförda yrkandena, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen I: 30.

Under åtskilliga år anvisade riksdagen till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda *enskilda* skolor för husmodersutbildning medel å extra stat. För budgetåret 1927/1928 anvisades för ändamålet ett förslagsanslag av 25,000 kronor, och utsträcktes anslaget samtidigt att omfatta elever även vid statsunderstödda *kommunala* skolor för husmodersutbildning. För vartdera av budgetåren 1928/1930 utgjorde anslaget 30,000 kronor.

Under punkt 241 av 1930 års åttonde huvudtitel föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för samma ändamål för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra förslagsanslag av 40,000 kronor, varvid höjningen motiverades med konstaterade anslagsöverskridanden under föregående budgetår. Under berörda punkt upptog dåvarande departementschefen vidare till behandling ett förslag, som skolöverstyrelsen med anledning av en utav 1928 års riksdag i ämnet avlåten skrivelse framlagt i fråga om utsträckning av statens stipendieverksamhet till kommunala och enskilda yrkesutbildningsanstalter i allmänhet. Departementschefen ansåg emellertid, att omständigheterna ej

vore sådana, att en dylik för statsverket ur ekonomisk synpunkt ganska betungande utvidgning kunde ske.

I skrivelse den 26 april 1930, nr 165, anmälde härefter riksdagen, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts ovanberörda förslag och fyra i ämnet väckta motioner (I: 55, II: 79, I: 137 och I: 142), till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning med heldagsundervisning och sammanhängande kurs av minst fem månaders längd anvisat för budgetåret 1930/1931 ett extra förslagsanslag av 200,000 kronor att utgå i överensstämmelse med av riksdagen angivna grunder och enligt de närmare bestämmelser i övrigt, Kungl. Maj:t funne gott meddela.

Riksdagen anförde därvid bland annat följande:

Riksdagen hänförde till nu ifrågavarande anstalter även husmodersskolorna, vilka hittills åtnjutit särskilt anslag för ändamålet men som hädanefter syntes böra erhålla vissa stipendiemedel från samma anslag som övriga yrkesutbildningsanstalter. Riksdagen, som ansåg, att de villkor och bestämmelser i avseende å behovsgrader och stipendiebelopp m. m., vilka föreskrivits beträffande folkhögskolorna, borde gälla även i fråga om nu förevarande skolor, ville vidare inskärpa vikten av att prövningen av stipendiernas utdelning gjordes så samvetsgrant som möjligt med stöd av bland annat utav trovärdiga personer bestyrkta redogörelser för elevernas ekonomi och övriga personliga förhållanden, såsom fallet nu vore vid folkhögskolorna och husmodersskolorna, och att hänsyn därvid toges till alla de faktorer, som rimligen borde inverka på frågan, såsom huruvida eleven hade tillfälle att under skoltiden vistas i sitt hem eller hos anhöriga, huruvida elever måste vidkännas resekostnader för att kunna bevista skolan, huruvida elevavgifter utginge och dessas storlek, huruvida i skolan mat erhölles utan ersättning och dylikt.

Den 23 maj 1930 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse (nr 158) angående stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning att gälla tills vidare, så länge anslag för ifrågavarande ändamål anvisades.

Enligt nämnda kungörelse må stipendium tilldelas elev, som är obemedlad eller mindre bemedlad och åtnjuter undervisning i kurs, för vilken bidrag utgår av statsmedel. Skolöverstyrelsen har att meddela beslut rörande det stipendiebelopp, som skall tillkomma varje anstalt. Vid bestämmandet av nämnda belopp skola stipendierna för de olika eleverna beräknas efter tre behovsgrader, för vilka stipendierna beräknas till högst respektive 45, 25 och 15 kronor för läsmånad.

Under punkt 261 av 1931 års åttonde huvudtitel föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för här ifrågavarande ändamål anvisa ett extra förslagsanslag av 200,000 kronor.

I en inom riksdagen väckt motion (II: 140) hemställdes, bland annat, att skyndsam utredning måtte verkställas beträffande behovet och möjligheterna av en utvidgning av yrkesutbildningsanstalterna, varvid hänsyn särskilt borde tagas till förefintligheten av ungdomsarbetslösheten.

I skrivelse den 17 april 1931, nr 8 A, anförde riksdagen under punkt 253 bland annat följande:

Mot Kungl. Maj:ts förslag hade riksdagen intet att erinra.

Vad anginge motionärernas hemställan om utredning rörande utvidgning av yrkesutbildningsanstalterna med särskild hänsyn till arbetslös ungdom, ansåge riksdagen, att den rådande arbetslösheten bland ungdomen måste betraktas såsom en allvarlig samhällsfara, vars skadeverkningar statsmakterna hade all anledning att söka med lämpliga medel avvärja eller minska. Ett sådant lämpligt medel utgjorde otvivelaktigt beredandet i största möjliga utsträckning åt denna ungdom utan yrkesanställning av ökade möjligheter till förkovran inom yrkena. Om rätta sättet att vinna detta mål vore en utvidgning av ifrågavarande anstalter eller syftet bättre vunnes på någon annan väg, därom kunde riksdagen icke då yttra sig. I varje fall syntes under nuvarande förhållanden i hög grad påkallat, att en utredning skyndsamt ägde rum rörande utvägarna att med hänsyn till den förefintliga arbetslösheten bland ungdomen för densamma underlätta förvärvandet av yrkesutbildning.

Riksdagen slutade med att

dels anmäla, att riksdagen till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1931/1932 anvisat ett extra förslagsanslag av 200,000 kronor att utgå i överensstämmelse med av riksdagen i dess skrivelse den 26 april 1930, nr 165, angivna grunder och enligt de närmare bestämmelser i övrigt, Kungl. Maj:t funne gott meddela,

dels ock anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta skyndsamt verkställa utredning rörande utvägarna att med hänsyn till den förefintliga arbetslösheten bland ungdomen för densamma underlätta förvärvandet av yrkesutbildning ävensom för riksdagen framlägga berörda utredning och det förslag, vartill densamma kunde giva anledning.

I skrivelse den 20 maj 1931, nr 223, angående en förbättrad arbetsförmedling för ungdom m. m., anhöll vidare riksdagen om utredning rörande möjligheterna till förbättrad arbetsförmedling för ungdom över 18 år och å orter, varest den offentliga arbetsförmedlingen ännu icke ernått effektiv organisation.

Genom beslut den 12 juni 1931 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för ecklesiastikdepartementet att, jämte annat, tillkalla högst fem sakkunniga för att inom departementet biträda med utredning av frågorna rörande utvägarna att med hänsyn till den förefintliga arbetslösheten bland ungdomen för densamma underlätta förvärvandet av yrkesutbildning samt angående möjligheterna till förbättrad arbetsförmedling för ungdom över 18 år och å orter, varest den offentliga arbetsförmedlingen ännu icke ernått effektiv organisation.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har skolöverstyrelsen hemställt om utverkande av ett anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret

1932/1933 av 200,000 kronor, d. v. s. samma belopp som för innevarande budgetår.

Härefter har statens organisationsnämnd avgivit utlåtande beträffande här ifrågavarande anslag och därvid anfört bland annat:

Vid övervägande av frågan, om och i vad mån möjlighet förefinnes att beskära anslaget till stipendier åt elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, bör givetvis beaktas önskvärdheten av att under rådande förhållanden på arbetsmarknaden för den arbetslösa ungdomen underlätta förvärvandet av yrkesutbildning. Att minska anslaget i den utsträckning, att stipendieunderstöd icke skulle kunna tilldelas verkligt behövande elever, bör därför icke komma i fråga. Å andra sidan nödvändiggör det nuvarande statsfinansiella läget att stipendier ej heller beviljas i andra fall.

Vid vägandet mot varandra av olika på frågans bedömande inverkande omständigheter anser organisationsnämnden, att en nedsättning av förevarande anslag bör kunna äga rum, men att denna nedsättning icke bör innebära en återgång till vad som gällde för budgetåret 1930/1931 utan, i likhet med vad nämnden förordat beträffande vissa liknande anslag, begränsas till allenast 25 procent av anslagets totala belopp.

Nedsättningen bör, såsom framgår av vad nämnden ovan anfört, främst gå ut över mindre behövande elever. Något förslag i fråga om de ändrade grunder, som på grund härav böra tillämpas vid stipendiefördelningen, torde icke ankomma på organisationsnämnden att avgiva.

Anslaget till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning bör alltså enligt organisationsnämndens mening för budgetåret 1932/1933 föreslås att utgå med 150,000 kronor. Nämnden har emellertid uppmärksammat, att anslaget för närvarande är uppfört såsom förslagsanslag, vilket möjliggjort, att detsamma under sistförflutet budgetår kunnat överskridas med ett ganska betydande belopp. Härutinnan anser nämnden böra vidtagas ändring. I fråga om ett anslag av denna art böra statsmakterna på sätt i allmänhet också sker bestämma det högsta belopp, som må disponeras för det avsedda ändamålet.

Departementschefen har anfört:

Någon ändring av det nuvarande anslagsbeloppet, 200,000 kronor, vill jag icke ifrågasätta. Däremot ser jag mig på grund av rådande förhållanden nödsakad att i enlighet med organisationsnämndens förslag tillstyrka, att anslagets natur — på enahanda sätt som jag föreslagit beträffande anslaget till stipendier åt elever vid folkhögskolor — förändras från förslagsanslag till reservationsanslag. Härvid vill jag föreslå, att, såsom jag i annat sammanhang ifrågasatt beträffande stipendierna vid folkhögskolorna, de av riksdagen fastställda maximibeloppen av respektive 45, 25 och 15 kronor för läsmånad bestämmas till respektive 40, 25 och 15 kronor. I den mån särskilda bestämmelser i övrigt skulle påkallas av den ändrade anslagsnaturen, torde frågan härom ankomma på Kungl. Maj:t.

Till stöd för det i motionen II: 339 framförda yrkandet har anförts följande:

I årets statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, punkt 227, har föreslagits, att anslaget till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade

elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning måtte förvandlas från förslagsanslag till reservationsanslag. Motiveringen till den ifrågasatta förändringen utgöres av en hänvisning till det under punkt 202 avgivna förslaget att förvandla anslaget till understöd åt elever vid lägre lantbruksanstalter från förslags- till reservationsanslag. Såsom framhållits i samtidigt härmed väckt motion, bör emellertid enligt mitt förmenande sistnämnda anslag alltjämt utgå som förslagsanslag. Vidare synes det mig icke rimligt att under nuvarande ungdomsarbetslöshet minska möjligheterna för ungdomen att erhålla yrkesutbildning.

Såsom framgår av den i statsverkspropositionen lämnade utredningen, har skolöverstyrelsen icke ansett sig böra föreslå någon ökning av anslaget, även om detta fortfarande utginge som förslagsanslag.

Utskottets yttrande.

Vad först beträffar frågan om anslagets natur, synes det utskottet att samma skäl, som utskottet under punkten 205 anfört till stöd för att stipendieanslaget till folkhögskolelever bör vara förslagsanslag, tala för att även nu förevarande anslag bör bibehålla förslagsanslags natur. Utskottet ansluter sig alltså till det i motionen II: 339 framförda yrkandet och avstyrker Kungl. Maj:ts förslag på denna punkt. Liksom ifråga om folkhögskoleelevernas stipendier synas även här stipendiebeloppen i de tre behovsgraderna böra bestämmas till 35 kronor, 20 kronor och 15 kronor. Beträffande vikten av en sträng gallring vid stipendiefördelningen åberopar utskottet vad utskottet i berörda hänseende anfört angående folkhögskoleelevernas stipendier. Någon ökning av anslagets belopp torde vid nu angivna förhållanden icke erfordras.

I fråga om anslagets räckvidd och belopp hava förändringar påyrkats i motionerna I: 30 och II: 46, avseende att jämväl vissa yrkesbetonade högre folkskolors lärjungar må komma i åtnjutande av stipendier från detta anslag. Utskottet vill icke bestrida, att ett visst fog finnes för berörda krav, men anser, att spörsmålet är av sådan beskaffenhet, att riksdagen icke bör på grund av enskilda motioner och utan närmare utredning fatta ståndpunkt till frågan. Utskottet kan därför icke biträda de i motionerna I: 30 och II: 46 gjorda yrkandena.

Under åberopande av vad sålunda anförts, hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) avslå herr Oscar Olssons m. fl. och herr Johanssons i Stockholm m. fl. ovannämnda motioner (I: 30 och II: 46),

b) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till herr Thomsons ovannämnda motion (II: 339) till stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra förslagsanslag av 200,000 kronor.

Uppehållande av verksamheten vid tekniska skolan i Stockholm. [228.]

231:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 228) hemställer utskottet, att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till upprätthållande av verksamheten vid tekniska skolan i Stockholm för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 33,000 kronor, under villkor att Stockholms stad för samma tid utöver förut anslagna medel, 7,500 kronor för år, för berörda ändamål bidrager med samma belopp som statsanslaget, samt med beräknande, att 480 kronor tillskjutas av Sjöstedtska fonden.

Bergsskolan i Filipstad m. m. [229.]

232:o) Kungl. Maj:t har (punkt 229) föreslagit riksdagen att

dels såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad, anordnad i huvudsaklig överensstämmelse med vad under punkt 243 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 3 januari 1930 angivits, anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 20,000 kronor att utgå under villkor att järnkontoret ansvarar för den del av kostnaderna för verksamhetens uppehållande, som ej täckes genom statsbidraget, samt med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter i fråga om nämnda anslag, som av Kungl. Maj:t prövas erforderliga;

dels ock såsom bidrag med $^3/_5$ av kostnaderna för ersättning åt befattningshavare vid bergsskolan i Falun efter dennas nedläggning anvisa för nämnda budgetår ett extra anslag av 8,050 kronor att utgå under förutsättning att återstoden av sagda kostnader bestrides av järnkontoret samt under de ytterligare villkor och enligt de bestämmelser i övrigt, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig anslutning till nu gällande grunder finner skäligt föreskriva.

Utredningen återfinnes å sid. 537—540 i statsrådsprotokollet.

Beträffande anslaget till bidrag till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad har ingen förändring ifrågasatts i förhållande till vad som gäller för budgetåret 1931/1932.

Anslaget till ersättning åt befattningshavare vid bergsskolan i Falun efter dennas nedläggning utgår för budgetåret 1931/1932 med ett belopp av 10,020 kronor. Anslagsminskningen, 1,970 kronor, har uppkommit därigenom, att en av ifrågavarande befattningshavare utnämnts och förordnats att från och med den 1 juli 1931 vara adjunkt vid högre allmänna läroverket i Falun. Med hänsyn härtill har den till denne befattningshavare utgående ersättningen kunnat minskas med ett belopp, varav statens andel utgör 1,970 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer, att riksdagen må

a) såsom bidrag till uppehållande av verksamheten vid bergsskolan i Filipstad, anordnad i huvudsaklig överensstämmelse med vad under punkt 243 i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 3 januari 1930 angivits, anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 20,000 kronor

att utgå under villkor att järnkontoret ansvarar för den del av kostnaderna för verksamhetens uppehållande, som ej täckes genom statsbidraget, samt med rätt för Kungl. Maj:t att meddela de närmare föreskrifter i fråga om nämnda anslag, som av Kungl. Maj:t prövas erforderliga;

b) såsom bidrag med $^3/_5$ av kostnaderna för ersättning åt befattningshavare vid bergsskolan i Falun efter dennas nedläggning anvisa för nämnda budgetår ett extra anslag av 8,050 kronor att utgå under förutsättning att återstoden av sagda kostnader bestrides av järnkontoret samt under de ytterligare villkor och enligt de bestämmelser i övrigt, som Kungl. Maj:t i huvudsaklig anslutning till nu gällande grunder finner skäligt föreskriva.

Vävskolan i Borås [230.] jämte två i ämnet väckta motioner.

233:o) Kungl. Maj:t har (punkt 230) föreslagit riksdagen att till uppehållande av verksamheten vid vävskolan i Borås anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 11,550 kronor att utgå med de belopp, till de ändamål och under de villkor, som i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 4 januari 1932 angivits.

Utredningen återfinnes å sid. 541—542 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *E. Björnsson* m. fl. (I: 77) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Leffler* m. fl. (II: 118), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte till uppehållande av verksamheten vid vävskolan i Borås anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 13,050 kronor att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna för gott föreskriva.

I enlighet med Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning anvisade 1931 års riksdag till uppehållande av verksamheten vid vävskolan i Borås för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 14,050 kronor att utgå efter följande grunder, nämligen:

dels med 6,200 kronor såsom bidrag till upprätthållande av vävskolan i Borås, under villkor att från Älvsborgs läns landsting eller eljest tillskötes ett belopp, motsvarande minst hälften av berörda statsanslag,

dels med 2,250 kronor såsom bidrag till avlönande av en andre lärare vid samma skola, under villkor att enahanda belopp bleve för ändamålet från nämnda landsting eller eljest tillskjutet,

dels med 2,250 kronor till arvoden åt extra lärare vid vävskolan, under villkor att enahanda belopp för ändamålet från nämnda landsting eller eljest tillskötes,

dels med 1,250 kronor såsom bidrag till personlig löneförbättring för föreståndaren och förste läraren vid skolan Arthur Krebs och med 600 kronor såsom bidrag till sådan löneförbättring för biträdande lärarinnan därstädes Hilma Stenwall, under villkor att dessa löneförbättringar motsvarande be-

lopp bleve för ändamålet från omförmälda landsting eller eljest tillskjutna samt, beträffande löneförbättringen för Krebs, därjämte, att hans avlöningsförmåner för budgetåret ej sattes till lägre belopp än 5,750 kronor för år räknat,

dels ock med 1,500 kronor såsom bidrag till beredande för elever, utexaminerade från skolans textiltekniska fackavdelning, av tillfälle till fortsatta, rent fackliga studier, företrädesvis i vävnadsteknologi och textilmaskinlära med tillhörande praktiska övningar, under villkor att enahanda belopp bleve för ändamålet från nämnda landsting eller andra intresserade tillskjutet.

Styrelsen för tekniska elementarskolan i Borås, vilken tillika är styrelse för vävskolan, har nu i skrivelse till skolöverstyrelsen den 28 juni 1931 meddelat, att, enär hittillsvarande föreståndaren och förste läraren A. Krebs komme att avgå från sin befattning vid skolan med utgången av budgetåret 1931/1932, den till honom utgående ovannämnda personliga löneförbättringen 1,250 kronor bortfölle ur lönestaten för budgetåret 1932/1933. Å andra sidan beräknade styrelsen ett ökat behov av assistenter vid elevernas arbete å skolans väveri och maskinsal samt vid övningarna i materialprovning och upptoge därför en ökning av 250 kronor å anslaget till extralärare, under förutsättning att enahanda anslagsförhöjning beviljades av landstinget. Anslagsbehovet av statsmedel skulle sålunda bliva sammanlagt 13,050 kronor.

Skolöverstyrelsen har med utlåtande den 31 augusti 1931 överlämnat styrelsens ifrågavarande framställning till Kungl. Maj:t och därvid förklarat sig icke hava något att erinra mot styrelsens beräkning.

I ärendet har statens organisationsnämnd inkommit med yttrande och framhållit, att under nuvarande statsfinansiella förhållanden statsbidrag ej borde utgå till ovanberörda »påbyggnadskurs».

Departementschefen har anfört, att då han på grund av nuvarande förhållanden nödgades ansluta sig till vad organisationsnämnden anfört, detta innebure en nedsättning av det av skolöverstyrelsen äskade beloppet å 13,050 kronor, mot vilket han i övrigt icke funnit något att erinra, med 1,500 kronor till 11,550 kronor.

Till stöd för det i motionerna I: 77 och II: 118 framförda yrkandet har i motionen I: 77 anförts huvudsakligen följande:

Till uppehållande av verksamheten vid vävskolan i Borås under nuvarande läsår beviljade föregående års riksdag efter framställning av Kungl. Maj:t ett extra anslag av inalles 14,050 kronor under förutsättning, att en lika stor summa komme att tillskjutas av Älvsborgs läns landsting eller andra intresserade. I detta anslag ingick bland annat ett belopp av 1,500 kronor avsett att utgöra bidrag till kostnaderna för en rent facklig fortsättningskurs för elever, vilka utexaminerats från den tekniska elementarskolans i Borås textiltekniska fackavdelning.

Med stöd av det beviljade statsbidraget har nu tekniska elementarskolans styrelse, vilken också är styrelse för vävskolan, från och med innevarande läsårs början anordnat en dylik fortsättningskurs, vilken kommer att pågå under 38 veckor. Undervisningen, som har en rent facklig inriktning och

företrädesvis avser vävnadsteknologi och textilmaskinlära, upptar 22 timmar i veckan, vartill kommer övningar i laboratorium och på vävsalen. I sina anslagskrav för nästkommande budgetår har skolstyrelsen utom annat helt naturligt upptagit ett belopp, 1,500 kronor, för kursens fortsättande under kommande läsår, och skolöverstyrelsen har utan erinran överlämnat dessa till Kungl. Maj:t. Emellertid har statens organisationsnämnd, från vilken yttrande i ärendet infordrats, framhållit, att under nuvarande statsfinansiella förhållanden statsbidrag ej borde utgå till ovanberörda »påbyggnadskurs», och under hänvisning härtill har Kungl. Maj:t ej heller upptagit posten i statsverkspropositionen.

Sedan mycket lång tid tillbaka har det bland textilindustriens målsmän i vårt land varit ett önskemål att inom Sverige åstadkomma tillfredsställande utbildningsmöjligheter för textilteknici, och dessa önskemål ha givetvis blivit allt starkare i samma mån som krisförhållandena inom näringslivet å ena sidan nödvändiggjort högsta möjliga rationalisering av tillverkningen och å den andra sidan för svenskar försvårat tillgången till utländska fackutbildningsanstalter. Som ett första resultat av de på dessa önskemål fotade strävandena får man betrakta omorganisationen av tekniska elementarskolan i Borås dithän, att den byggnadstekniska fackavdelningen vid denna skola ersattes med en textilteknisk fackavdelning.

I denna fackavdelning meddelas liksom i de tekniska gymnasierna en huvudsakligen teoretisk undervisning i de tekniska ämnen, som äro av betydelse för en blivande textiltekniker, och den ovanberörda fortsättningskursen utgör därför ett synnerligen viktigt för att icke säga nödvändigt komplement till den textiltekniska fackavdelningen inom den tekniska elementarskolan. Denna kurs har icke kunnat komma till stånd utan ganska avsevärda uppoffringar från industriidkarnas sida. I detta sammanhang ha vi särskild anledning framhålla, att det icke utan sådana uppoffringar skulle vara möjligt för skolstyrelsen att för undervisningen vinna fullt kvalificerade lärarkrafter.

Skulle nu kursen redan efter ett års verksamhet nedläggas, är det sannolikt, att man icke skulle kunna påräkna, att de nu för densamma engagerade specialutbildade lärarna skulle stå till förfogande, ifall man om ett eller annat år ville på nytt igångsätta densamma. Det skulle måhända på nytt bli nödvändigt att försöka förmå någon tekniker att skaffa sig den speciella utbildning, som kräves för undervisning inom här ifrågakommande specialfack.

Även om vi självfallet på det allra livligaste behjärta nödvändigheten att vid nu rådande statsfinansiella förhållanden hålla anslagskraven nere, kunna vi därför icke finna det överensstämmande med verklig sparsamhet att genom indragning av ett sådant anslag som detta äventyra resultatet av mångåriga strävanden att öppna utbildningsmöjligheter för blivande ledare inom en av våra största industrier. Uppenbarligen är det ännu för tidigt att bedöma, huruvida den i Borås valda organisationen av den textiltekniska fackutbildningen i alla avseenden är ändamålsenlig. Men så mycket lär man redan nu kunna säga, att om fortsättningskursen slopas, så kommer intresset bland eleverna för den textiltekniska fackavdelningen vid elementarskolan också att minskas. Man har sig nämligen bekant, att åtskilliga av aspiranterna till denna fackavdelning redan på förhand bestämt sig för att genomgå den fackliga fortsättningskursen. Den igångsatta verksamheten, vilken ännu

delvis har försökskaraktär, skulle icke komma att visa vilket värde den kan ha.

Vi kunna icke finna det rimligt, att staten redan, innan en organisation hunnit prövas under ens ett år, undandrager densamma ett understöd, vilket om ock till beloppet ringa dock är ägnat att giva stadga åt verksamheten samt uppmuntra kommuner och enskilda till fortsatta uppoffringar.

Utskottets yttrande.

Det av Kungl. Maj:t äskade beloppet, 11,550 kronor, synes under alla förhållanden böra utgå till vävskolan för nästa budgetår. Emellertid anser utskottet, att motionärerna anfört starka skäl för den av dem begärda anslagsökningen å 1,500 kronor till förutnämnda fackliga fortsättningskurs. Beloppet är relativt ringa, anslagsposten tillkom så nyligen som genom beslut av 1931 års riksdag, och det ändamål, för vilket den utgår, förefaller att vara av mycket stort värde för den textiltekniska fackutbildningen. Den rent siffermässiga besparingssynpunkten torde under sådana förhållanden få träda tillbaka. Utskottet vill alltså förorda omförmälda motioner I: 77 och II: 118 och hemställer därför,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till herr Björnsons m. fl. och herr Lefflers m. fl. ovannämnda motioner (I: 77 och II: 118), till uppehållande av verksamheten vid vävskolan i Borås anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 13,050 kronor att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vissa statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning. [231.]

234:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 231) föreslagit riksdagen i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vissa statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen anmäla.

Åtgärder för utbildande av lärare för yrkesundervisningen m. m. [232.]

235:o) Kungl. Maj:t har (punkt 232) föreslagit riksdagen att till åtgärder för utbildande av lärare för yrkesundervisningen ävensom till åstadkommande av undervisningsmedel vid anstalter för sådan undervisning anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t finner gott meddela.

Utredningen återfinnes å sid. 545—546 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra reservationsanslag å 25,000 kronor.

Genom Kungl. Maj:ts beslut den 8 maj 1931 har nämnda anslag ställts till skolöverstyrelsens förfogande att användas sålunda:

1.	Till anordnande av lärarkurser: understöd och reseersättning åt deltagare	kronor	12,000: —
	arvoden åt föreläsare, lärare och handledare samt övriga omkostnader	»	10,000: — 22,000: —
2.	Till åstadkommande av undervisningsmedel		3,000: —
		Summa kronor	25,000: —

Tillika har Kungl. Maj:t medgivit dels att skolöverstyrelsen skulle äga att beträffande ovan upptagna utgiftstitlar å en post göra minskning och å en annan ökning, endast slutsumman, 25,000 kronor, icke överskredes, dels ock att skolöverstyrelsen finge av ovan berörda medel, i den mån desamma därtill lämnade tillgång, till deltagarna i de av skolöverstyrelsen under tiden 1 juli 1931—30 juni 1932 anordnade kurser, som avsåge utbildning av lärare vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, utbetala ersättning för resa från deltagarnas hemort till kursorten och åter med belopp, motsvarande biljettkostnaden för resa i tredje klass å järnväg eller på andra klass å ångbåt, inbegripet tilläggsavgift för resa med snälltåg, i den mån sådan erlagts, ävensom dagtraktamente för dag under kursen för deltagare utom kursorten med 5 kronor och för deltagare från kursorten med 2 kronor 50 öre.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har skolöverstyrelsen hemställt om anslag för ändamålet med oförändrat belopp för budgetåret 1932/1933.

Departementschefen har anfört, att han med hänsyn till nuvarande statsfinansiella förhållanden såge sig nödsakad föreslå, att för nästkommande budgetår anslagsbeloppet sänktes. I främsta rummet ansåge han, att de av statsmedel utgående understöden och reseersättningarna åt kursdeltagarna borde kunna väsentligt reduceras, och vidare torde inskränkningar kunna vidtagas i fråga om kursernas antal och omfattning. Med iakttagande härav hade departementschefen beräknat, att anslaget för budgetåret 1932/1933 borde bestämmas till 15,000 kronor.

Utskottet, som icke har funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till åtgärder för utbildande av lärare för yrkesundervisningen ävensom till åstadkommande av undervisningsmedel vid anstalter för sådan undervisning anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor att utgå enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t finner gott meddela.

Folkbildningsåtgärder i övrigt.

Understöd åt folkbiblioteksväsendet [233.] jämte nio i ämnet väckta motioner.

236:o) Kungl. Maj:t har (punkt 233) föreslagit riksdagen att minska det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet, nu 902,500 kronor, med 72,500 kronor till 830,000 kronor att i huvudsaklig överens-

stämmelse med de grunder, som i statsrådsprotokollet angivits, utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må äga meddela.

Utredningen återfinnes å sid. 547—557 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *A. J. Bärg* m. fl. (I: 47) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Olsson* i Gävle m. fl. (II: 66), i vilka motioner hemställts, såvitt nu är ifråga, att riksdagen måtte fatta beslut därom att det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet, nu 902,500 kronor, ökas med 72,500 kronor till 975,000 kronor att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med hittills följda grunder;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *J. Bergman* och *O. Ericson* (I: 229) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Ljunggren* (II: 161), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta, att det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet, nu 902,500 kronor, skall ökas med 72,500 kronor till 975,000 kronor, att utgå i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande grunder;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *E. Sjödahl* m. fl. (I: 153) och den andra inom andra kammaren av herrar *A. Andersson* i Falkenberg och *A. Thomson* (II: 337), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta, att anslag till centralbibliotek för budgetåret 1932/1933 måtte utgå efter de grunder, som angivas i Kungl. Maj:ts kungörelse angående understödjande av folkbiblioteksväsendet av den 24 januari 1930;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *W. Björck* (I: 230) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Thomson* (II: 193), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta, att ur det ordinarie förslagsanslaget till folkbiblioteksväsendet må för budgetåret 1932/1933 utgå understöd till kurser för föreståndare för folk-, skol- och studiecirkelbibliotek med högst 8,000 kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herr *O. E. Sandberg* m. fl. väckt motion (II: 67), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, dels att den förmån, som beretts hushållsskola att erhålla statsbidrag för upprättande och underhåll av bibliotek, må anses böra tillkomma även kvinnlig lanthushållsskola, dels att lantbruksskola må i fråga om rätt till nu berörda förmån av statsunderstöd vara jämställd med lantmannaskola, dels slutligen att, därest någon av nu nämnda skolor är förlagd på samma plats med gemensamma lokaler som folkhögskola eller lantmannaskola, understödet skall utgå till en för dessa båda gemensam biblioteksstyrelse med lägst 15 och högst 300 kronor för varje skolform, allt i enlighet med Kungl. Maj:ts

bestämmande och under de villkor, som Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

För budgetåret 1928/1929 var i riksstaten uppfört ett ordinarie förslagsanslag till understöd åt folkbibliotek å 560,000 kronor.

I proposition nr 141 till 1929 års riksdag föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att — med uteslutande ur riksstaten av nyssnämnda förslagsanslag å 560,000 kronor — i riksstaten uppföra ett ordinarie reservationsanslag till understöd åt folkbiblioteksväsendet å 760,000 kronor, att utgå till de ändamål och efter i huvudsak de grunder, som i det vid propositionen fogade utdrag av statsrådsprotokollet av departementschefen angivits. Kungl. Maj:ts förslag innebar en genomgripande omläggning av grunderna för understöd åt folkbiblioteken, bland annat höjda understöd, rationellare beräkningsgrunder, gynnsammare villkor för bättre utrustade bibliotek o. s. v.

Sedan riksdagen till behandling förehaft, förutom nämnda proposition, åtskilliga i ämnet väckta motioner, biföll riksdagen (se skrivelsen nr 241) Kungl. Maj:ts förslag allenast med den ändring, att anslaget alltjämt skulle, som dittills, hava förslagsanslags natur. Däremot avslog riksdagen ett motionsvis framlagt förslag om reglering av statsanslagen till skolbibliotek.

För budgetåret 1930/1931 föreslog Kungl. Maj:t (punkt 247 av 1930 års åttonde huvudtitel) riksdagen att höja ifrågavarande anslag till 850,000 kronor.

I anledning av detta Kungl. Maj:ts förslag och åtskilliga inom riksdagen väckta motioner, avseende ett anslagsbelopp å 10,000 kronor till biblioteksverksamhet ombord å svenska handelsfartyg, höjde riksdagen förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet till 860,000 kronor, med vilket belopp anslaget uppfördes i riksstaten för budgetåret 1930/1931.

Den 24 januari 1930 utfärdade Kungl. Maj:t kungörelse (nr 15) angående understödjande av folkbiblioteksväsendet.

Under punkt 267 av 1931 års åttonde huvudtitel föreslog Kungl. Maj:t riksdagen att för budgetåret 1931/1932 uppföra här ifrågavarande förslagsanslag med ett till 880,000 kronor förhöjt belopp.

Skolöverstyrelsen hade hemställt om anvisande av ett anslag för ändamålet av 920,000 kronor. Av den av överstyrelsen begärda höjningen, 60,000 kronor, föranleddes ett belopp av 22,500 kronor av vissa ändrade grunder för utgåendet av understöd till skolbibliotek.

I skrivelse den 17 april 1931, nr 8 A, anmälde riksdagen under punkt 258, att riksdagen höjt det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet till 902,500 kronor ävensom medgivit, att av nämnda anslag finge utgå understöd till skolbibliotek i huvudsaklig överensstämmelse med i riksdagens skrivelse angivna grunder.

Med anledning av vad riksdagen sålunda beslutat har Kungl. Maj:t den 9 oktober 1931 utfärdat kungörelse (nr 346) angående ändrad lydelse i vissa delar av kungörelsen den 24 januari 1930 (nr 15) angående understödjande av folkbiblioteksväsendet.

Departementschefen har, innan han övergått till en redogörelse för de anslagsäskanden, som beröra här förevarande anslag under budgetåret 1932/1933, lämnat en kortfattad redogörelse för de grunder, som numera gälla för anslagets utgående. Denna redogörelse återfinnes å sid. 548—551 i statsrådsprotokollet, vartill utskottet här tillåter sig hänvisa.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har skolöverstyrelsen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att höja det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet, nu 902,500 kronor, med 147,500 kronor till 1,050,000 kronor

samt att medgiva, att ur detta anslag måtte få utgå

ej mindre från och med den 1 januari 1933 understöd till två nya centralbibliotek efter högst 10,000 kronor för år för vartdera

än även från och med budgetåret 1932/1933 tills vidare till rese- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från central- och landsbibliotek ett belopp av högst 4,800 kronor för år.

Skolöverstyrelsen har därvid till en början erinrat om den å sid. 776 i 1931 års åttonde huvudtitel intagna sammanställningen av anslagsbehovet under budgetåret 1931/1932 och därefter anfört bland annat följande:

När överstyrelsen nu hade att framlägga förslag rörande anslag för budgetåret 1932/1933, hade överstyrelsen att utgå från nämnda sammanställning och hade därefter att omräkna siffrorna med hänsyn till dels det i omorganisationsplanen förutsatta successiva utbyggandet av organisationen, dels de förändringar i fråga om de särskilda anslagsbeloppens beräkning som överstyrelsen funne motiverade med hänsyn till hittills vunna erfarenheter under den tid, som förflutit, sedan nyorganisationen trätt i kraft.

Vad först anginge anslagen till *de kommunala och med dem likställda folkbiblioteken samt i samband med studiecirkelarbete bedriven folkbiblioteksverksamhet,* hade överstyrelsen stannat vid att förslagsvis beräkna ett belopp för budgetåret 1932/1933 om 715,000 kronor.

Till *centralbiblioteken* erfordrades enligt den plan, som legat till grund för 1929 års riksdagsbeslut, en ökning i samband med inrättandet av två nya centralbibliotek från 1 januari 1933 om 20,000 kronor till 70,000 kronor (sex centralbibliotek under hela året om vartdera 10,000 kronor samt ytterligare två centralbibliotek under halva året om vartdera 5,000 kronor). Av samma skäl erfordrades en ökning av anslaget till *resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek* om 1,200 kronor till 4,800 kronor (sex centralbibliotek och ett landsbibliotek under hela året om i genomsnitt vartdera 600 kronor samt ytterligare två centralbibliotek under halva året om i genomsnitt vartdera 300 kronor).

För *bibliotek vid sjukvårdsinrättningar* beräknade överstyrelsen en ökning med 1,000 kronor till 9,000 kronor eller ungefär det belopp, som vid senaste anslagsutdelning tagits i anspråk.

För *förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek* beräknade överstyrelsen en minskning med 1,500 kronor till 8,000 kronor, vilket belopp dock ytterligare skulle komma att reduceras med 2,000 kronor, därest ett centralbibliotek inrättades i Göteborgs och Bohus län. I detta sammanhang ville överstyrelsen upplysningsvis meddela, att förslag redan framlagts om ingå-

ende till Kungl. Maj:t med begäran om godkännande av centralbibliotek i sagda län.

För *biblioteksverksamhet ombord å svenska handelsfartyg, kurser för föreståndare för folk-, skol- och studiecirkelbibliotek, tillägg till grundkatalog,* tidskrifterna *Biblioteksbladet, Bokstugan och Studiekamraten* samt för *arvoden till en andre bibliotekskonsulent och till biträden hos bibliotekskonsulenterna jämte vikariatsersättningar* räknade överstyrelsen med oförändrade belopp.

För *resestipendier till bibliotekspersonal* hade överstyrelsen i 1930 års riksdagspetita föreslagit ett belopp om 3,000 kronor. Överstyrelsens hemställan i sagda avseende hade icke föranlett någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Överstyrelsen ansåge visserligen alltjämt ett anslag om 3,000 kronor till resestipendier för bibliotekspersonal vara i hög grad önskvärt, men med hänsyn till Kungl. Maj:ts cirkulär till statsmyndigheterna angående sträng återhållsamhet i avseende å framställningar om anslagsäskanden att föreläggas 1932 års riksdag ville överstyrelsen för detta år avstå från att göra hemställan i ärendet.

Överstyrelsen hade haft under omprövning frågan om hemställan angående anvisande av understöd för *utarbetande och tryckning av ny grundkatalog* över böcker lämpliga för folk- och skolbibliotek, då endast ett begränsat antal exemplar återstår av tidigare kataloger. Dessa kataloger vore nämligen av den allra största betydelse för bibliotekens bokinköp ej blott för statsunderstöden utan även för de lokala bidragen. Med hänsyn till ovan angivna cirkulär hade överstyrelsen emellertid för detta år ansett sig böra avstå från att göra hemställan i ärendet.

1931 års riksdag hade beslutat en omorganisation av grunderna för anslag till vissa arter av *skolbibliotek,* som tidigare åtnjutit understöd ur folkbiblioteksanslaget. Med hänsyn härtill hade i enlighet med skolöverstyrelsens förslag för budgetåret 1931/1932 beräknats hälften av det belopp, som för ett helt år skulle erfordras, eller 22,500 kronor. Varken Kungl. Maj:t eller riksdagen hade däremot företagit den ökning om 10,000 kronor med hänsyn till skolbiblioteksväsendets allmänna utveckling, som av skolöverstyrelsen föreslagits. Hela det för skolbibliotek för budgetåret 1931/1932 beräknade beloppet hade alltså efter riksdagens beslut om omläggning av grunderna för utgående av statsunderstöd för vissa skolbibliotek uppgått till 172,500 kronor.

Det belopp, som av skolöverstyrelsen vid senaste anslagsutdelning anvisades, hade uppgått till 165,000 kronor. Med utgångspunkt från utgående av helårsanslag för de nyorganiserade skolbiblioteken enligt de nya grunderna skulle härtill läggas ett belopp om 45,000 kronor. Det totala medelbehovet skulle alltså utgöra 210,000 kronor. Ökningen i jämförelse med den beräkning, som låge till grund för 1931/1932 års stat, skulle alltså uppgå till 37,500 kronor. Med hänsyn bland annat till att, som ovan upprepade gånger framhållits, biblioteken i stor utsträckning först under ett följande budgetår uttoge sina i regel i form av böcker utgående statsunderstöd, ansåge sig överstyrelsen emellertid för budgetåret 1932/1933 kunna inskränka sig till att beräkna en höjning om 12,500 kronor till sammanlagt 185,000 kronor.

Statens organisationsnämnd har utlåtit sig beträffande frågan om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1932/1933 och därvid anfört bland annat följande:

Vid övervägande av spörsmålet, huruvida det nedbringande av statsverkets utgifter, som det nuvarande statsfinansiella läget påkallar, bör föranleda nedsättning jämväl av förevarande anslag, vilket under de senaste åren väsentligt ökats, har organisationsnämnden kommit till den uppfattningen, att en tillfällig minskning av bokinköpen kan ske, utan att folkbiblioteksverksamheten såsom sådan därigenom äventyras.

Enligt vad organisationsnämnden inhämtat fördela sig utgifterna i fråga om de större biblioteken ungefär sålunda, att 1/3 belöper å löner och arvoden, 1/3 å lokalhyror och dylikt samt 1/3 å bokinköp — däri inbegripet ersättningsköp med avseende å utslitna böcker — och inbindning; vid de mindre biblioteken torde i genomsnitt större del av utgifterna avse bokinköp och inbindning. Beträffande sistberörda utgifter, bokinköp och inbindning, lära vid såväl de större som de mindre biblioteken vid pass 2/3 belöpa å nyinköp och 1/3 å ersättningsköp och inbindning. Statsbidraget till biblioteken uppgår till högst hälften av de medel, som stå till bibliotekens förfogande, dock att till centralbibliotek kan utgå ytterligare statsbidrag.

Därest den del av förevarande anslag, som är avsedd att utgå såsom understöd till kommunala och med dem likställda folkbibliotek samt till folkbiblioteksverksamhet i sammanhang med studiecirkelverksamhet, nedsättes med 20 procent, kommer detta, under förutsättning av oförändrade ortsbidrag, att innebära en reduktion av högst 10 procent av bibliotekens samlade inkomstbelopp. Även om några besparingar ej kunna göras i fråga om bibliotekens omkostnadsstater i övrigt — vilket dock synes sannolikt — skulle en sådan inkomstminskning nödvändiggöra en begränsning av bokinköpen med högst omkring 30 procent, vilket under nuvarande finansiella läge icke torde vara en för långt gående besparingsåtgärd. Motsvarande nedsättning av statsbidraget synes även kunna göras beträffande centralbibliotek, skolbibliotek, bibliotek vid sjukvårdsinrättningar och svenska sjömansbiblioteket.

Dylik anslagsnedsättning synes — till förhindrande därav att rubbning sker i de grunder, efter vilka understöd eljest nu utgår, eller i de principer, efter vilka biblioteksverksamheten i övrigt enligt nu gällande författningar bedrives — kunna genomföras sålunda, *att* understödet först uträknas i enlighet med bestämmelserna i ovanberörda kungörelse den 24 januari 1930, *att* därefter en reduktion av det på detta sätt uträknade understödet sker med 20 procent *samt att* vid tillämpning i övrigt av hithörande författningar understödet anses hava utgått utan reduktion.

Vidkommande de från förevarande anslag utgående understöd till vissa tidskrifter vill organisationsnämnden erinra, att nämnden av hänsyn till det nuvarande statsfinansiella läget funnit sig böra i allmänhet föreslå, att statsbidrag till tidskrifter indrages eller åtminstone högst väsentligt reduceras; och efter inhämtande av upplysning om »Bokstugans» ekonomi finner sig nämnden böra föreslå, att statsbidraget till densamma nedsättes med 50 procent. Däremot anser sig nämnden i fråga om »Studiekamraten» böra stanna vid att föreslå en nedsättning av 25 procent; utgivandet av denna tidskrift skulle näppeligen, därest dess statsbidrag beskures hårdare, kunna fortsättas. Vad slutligen angår »Biblioteksbladet» synes med hänsyn till denna tidskrifts uppgift att vara en vägledning för folkbiblioteken vid dessas bokförvärv understöd även till denna tidskrift alltjämt böra utgå, men lärer dess berörda uppgift icke förfelas, därest understödet nedsättes med 25 procent.

Organisationsnämnden håller vidare före att — i enlighet jämväl med vad

nämnden i andra framställningar föreslagit beträffande jämförliga fall — några kurser för föreståndare för folk-, skol- och studiecirkelbibliotek icke böra under nuvarande förhållanden anordnas.

Beträffande övriga från förevarande anslag utgående belopp har organisationsnämnden funnit sig icke kunna ifrågasätta någon beskärning.

Under hänvisning till ovan anförda synpunkter anser sig organisationsnämnden böra hemställa

dels att något anslag för anordnande av nyssberörda kurser icke för nästkommande budgetår äskas;

dels att för understöd till tidskrifterna Biblioteksbladet, Bokstugan och Studiekamraten äskas ett anslag av sammanlagt allenast 8,000 kronor;

dels och att vid beräknande av anslaget till folkbiblioteksväsendet i övrigt den del därav, vilken utgår såsom understöd till kommunala och därmed likställda bibliotek, till folkbiblioteksverksamhet i sammanhang med studiecirkelverksamhet samt till centralbibliotek, skolbibliotek, bibliotek vid sjukvårdsinrättningar och svenska sjömansbiblioteket, måtte nedsättas med 20 procent av det belopp, vartill anslaget i denna del med tillämpning av nu gällande grunder eljest skulle upptagas.

Departementschefen har för egen del anfört följande:

Med hänsyn till nu rådande förhållanden nödgas jag biträda organisationsnämndens förslag om en tillfällig nedsättning av vissa anslagsposter under här ifrågavarande förslagsanslag för budgetåret 1932/1933.

De närmare bestämmelser, som med anledning härav må bliva erforderliga, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles, efter hörande av skolöverstyrelsen, utfärda.

När det gäller att med sålunda angiven utgångspunkt uppskatta det belopp, varmed här förevarande förslagsanslag torde böra uppföras i riksstaten för budgetåret 1932/1933, har jag i det stora hela ansett mig kunna utgå från de belopp, som av skolöverstyrelsen beräknats under förutsättning, att under sagda budgetår oförändrade grunder skulle vara gällande för anslagets utgående.

Endast i ett par hänseenden finner jag mig böra föreslå avvikelser härifrån.

Skolöverstyrelsen har beräknat att — förutom de sex centralbibliotek, som komma att finnas vid början av budgetåret 1932/1933 — två nya sådana skulle tillkomma från och med den 1 januari 1933. Kostnaderna för de nytillkommande centralbiblioteken för första halvåret 1933 hava beräknats till sammanlagt 10,000 kronor. I anslutning härtill har anslagsposten till resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek föreslagits skola höjas med 600 kronor (300 kronor för ett vart av två nytillkommande centralbibliotek under första halvåret 1933).

Jag anser mig böra förorda, att med upprättandet av nya centralbibliotek må anstå under budgetåret 1932/1933. I anslutning härtill skulle de av skolöverstyrelsen beräknade beloppen minskas med nyssberörda 10,000 kronor och 600 kronor.

Slutligen anhåller jag så att få lämna följande i tabellform uppställda sammanfattning av de olika anslagsposterna under anslaget:

	Beräknat belopp för budgetåret 1931/1932	Budgetåret 1932/1933	
		av skolöverstyrelsen föreslaget belopp	av departementschefen tillstyrkt belopp
	Kronor	Kronor	Kronor
Kommunala och med dem likställda folkbibliotek samt i samband med studiecirkelarbete bedriven folkbiblioteksverksamhet	600,000 (approx.)	715,000	572,000
Centralbibliotek	50,000	70,000	48,000
Resekostnads- och traktamentsersättningar vid biblioteksinspektion från lands- och centralbibliotek	3,600	4,800	4,200
Skolbibliotek	172,500 (approx.)	185,000	148,000
Bibliotek vid sjukvårdsinrättningar	8,000	9,000	7,200
Förmedlingsanstalter för vandringsbibliotek	9,500	8,000	8,000
Biblioteksverksamhet ombord å svenska handelsfartyg	10,000	10,000	8,000
Kurser för föreståndare för folk-, skol- och studiecirkelbibliotek	12,000	12,000	—
Tillägg till grundkatalog	5,000	5,000	5,000
Tidskrifterna Biblioteksbladet, Bokstugan och Studiekamraten	12,000 (4,000+4,000 +4,000)	12,000 (4,000+4,000 +4,000)	8,000 (3,000+2,000 +3,000)
Arvoden till en andre biblioteksskonsulent samt till biträden hos bibliotekskonsulenterna jämte vikariatsersättningar	23,000	23,000	23,000
Summa kronor	905,600	1,053,800	831,400
avrundat till	902,500	1,050,000	—

Sistnämnda belopp, 831,400 kronor, vilket lämpligen torde kunna avrundas nedåt till 830,000 kronor, skulle alltså vid ett bifall till mitt nu framlagda förslag bliva erforderligt för budgetåret 1932/1933. I jämförelse med det för innevarande budgetår utgående anslaget utgör detta en minskning med (902,500 — 830,000) 72,500 kronor. Jämfört med det belopp, som av skolöverstyrelsen under förutsättning av oförändrade grunder beräknats bliva erforderligt för budgetåret 1932/1933, utgör minskningen (1,050,000 — 830,000) 220,000 kronor.

Till stöd för det i motionerna I: 47 och II: 66 framförda yrkandet har i motionen I: 47, så vitt nu är i fråga, anförts bland annat:

Även om statsverkets stöd gives i oförminskad utsträckning till nykterhets- och folkbildningsarbetet är det likväl att befara en inskränkning häri.

Kommunernas och organisationernas tillskott kunna näppeligen under nu rådande kris av kända skäl vara att förvänta i samma utsträckning som förut. Detta kan vålla avbräck nog. En minskning av statens bidrag skulle därför vara till dubbelt men.

De särskilda nykterhetsorganisationerna ha till synes fått behålla samma organisationsanslag som hittills för sitt allmänna bildnings- och ungdomsarbete, så ock Arbetarnas bildningsförbund, till vilket nykterhetsorden Verdandi är ansluten. På en omväg har Kungl. Maj:t emellertid med icke mindre än 20 procent nedsatt dessa organisationers anslag för denna verksamhet, nämligen på punkt 233: *Understöd åt folkbiblioteksväsendet,* där Godtemplarordens och Arbetarnas bildningsförbunds andelar skulle sänkas med bortåt 20,000 kronor för vardera organisationen, Nationaltemplarordens andel med bortåt 5,000 kronor och Svenska blåbandsföreningens med ett par tusen kronor. *Samtliga dessa organisationer äro i stort sett småfolksorganisationer och räkna för visso ett stort antal av arbetslösa svenska medborgare som sina medlemmar.*

Det är alldeles otänkbart att dessa frivilliga organisationer skulle kunna åtaga sig ökade ekonomiska uppoffringar under dessa tider för att i samma utsträckning som hittills bli i tillfälle att utföra sin landsgagneliga gärning. De kommunala folkbiblioteken ha naturligtvis samma betydelse i kampen för nykterhet och folkkultur som studiecirkelbiblioteken. Det kan icke heller vara ett verkligt sparsamhetsintresse och lyckas säkerligen heller icke att pressa kommunerna att kompensera det reducerade statsbidraget.

I allmänhet *måste* nog kommunerna liksom riksförbunden i stället sänka sina egna bidrag till biblioteken, varigenom också statsanslaget automatiskt sjunker, och det säkerligen ganska avsevärt. Den sannolikheten tager organisationsnämnden icke alls med vid sina beräkningar, som dock utmynna i att bokinköpen vid bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle sänkas med »högst» 30 procent. Det blir säkerligen med betydligt mer än en tredjedel bokinköpen komma att sänkas under sådana förhållanden. Då man med ecklesiastikministern finner det synnerligen beklagligt att universitetsbiblioteken måste sänka sina bokinköp med dock mindre än tio procent, måste man fråga sig, om det icke är ändå beklagligare att företaga en sänkning av inte mindre än 30 procent ifråga om anslagen till småfolkets bibliotek. Givetvis ha de samhällsgrupperna mycket sämre tillgång till behövlig litteratur än akademikerna. Samma gäller sjömännen och de sjuka, för vilka motsvarande besparingsåtgärder föreslås.

Naturligtvis måste även på detta område den största sparsamhet iakttagas, och därför torde departementschefens mening att låta anstå med upprättandet av nya centralbibliotek vara befogad. Kurserna för föreståndare för folk-, skol- och studiecirkelbibliotek torde däremot icke utan stort förfång för hela biblioteksverksamheten kunna indragas. De äro visst icke, som organisationsnämnden tror, jämförliga med andra av nämnden avstyrkta utbildningskurser, snarare jämförliga med utbildningskurserna för lärare vid fortsättningsskolor, som nämnden *icke* velat inställa, blott begränsa. I överensstämmelse därmed torde beloppet för här ifrågavarande utbildningskurser böra sänkas från det beräknade beloppet 12,000 kronor till 8,000 kronor. Då hänsyn tages till sannolikheten av högst väsentligt minskade ortsbidrag med på grund därav minskat statsbidrag, torde det emellertid icke vara någon större risk att beräkna hela förslagsanslaget till 975,000 kronor i stället för de av skolöverstyrelsen beräknade 1,050,000

kronorna, i statsverkspropositionen nedsatta till 830,000 kronor. Anslagshöjningen skulle därmed begränsas till 72,500 kronor.

Anslaget bör utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som gälla för närvarande.

Till stöd för det i motionerna I:229 och II:161 framförda yrkandet har i motionen I:229 anförts:

Kungl. Maj:t har i årets statsverksproposition under åttonde huvudtiteln avdelning K. punkt 233 *Understöd åt folkbildningsväsendet* för budgetåret 1932/1933 föreslagit nedskärning, som bland annat går ut över nykterhetsorganisationerna och Arbetarnas bildningsförbund.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag innebär en minskning med 20 procent av nu utgående anslag. För exempelvis Godtemplarorden betyder detta ett med omkring 20,000 kronor förminskat belopp, för Arbetarnas bildningsförbund med ungefär samma summa, för Nationaltemplarorden med 5,000 kronor och för Sveriges blåbandsförening med omkring 2,000 kronor o. s. v.

För såväl dessa organisationer och deras studiecirkelbibliotek som för de kommunala folkbiblioteken etc. måste det dock anses av största betydelse, icke minst under tider av arbetslöshet, att deras bildnings- och ungdomsarbete må kunna om möjligt fortgå i oförminskad utsträckning. Icke heller torde kurserna för föreståndare för folk-, skol- och studiecirkelbibliotek böra indragas, något som säkerligen skulle bliva till men för biblioteksverksamheten över huvud.

Anslagshöjningen från nu utgående 902,500 kronor torde emellertid kunna begränsas till 72,500 kronor, vadan hela beloppet, vilket bör utgå i huvudsaklig överensstämmelse med nu gällande grunder, på denna punkt skulle bliva 975,000 kronor.

Till stöd för det i motionerna I: 153 och II: 337 framförda yrkandet har i motionen I: 153 anförts följande:

Uti årets statsverksproposition har under åttonde huvudtiteln föreslagits ett minskat bidrag till centralbiblioteken. Därjämte har Kungl. Maj:t föreslagit, att med upprättande av nya centralbibliotek skall anstå under budgetåret 1932/1933. Samtidigt har Kungl. Maj:t föreslagit, att anslag till kommunala bibliotek och med dem likställda samt i samband med studiecirkelarbete bedriven folkbiblioteksverksamhet skall utgå till väsentligt reducerat belopp, i det att det av skolöverstyrelsen föreslagna anslaget å 715,000 kronor nedsatts till 572,000. Härvid är att märka, att skolöverstyrelsen senast beviljat understöd till bibliotek av dessa typer till ett belopp av 717,000 kronor.

Att i en tid, då, beroende på den omfattande arbetslösheten, en ökad tillströmning till biblioteken sker, så starkt nedsätta anslagen till folkbiblioteken synes oss synnerligen betänkligt. Men under alla omständigheter synes det, som om understöd till centralbiblioteken böra utgå med oförändrade belopp. Centralbiblioteken ha att inom visst av Kungl. Maj:t bestämt område supplera de lokala bibliotekens arbete genom direkt och kostnadsfri utlåning av böcker, som behövas i studiesyfte, genom utsändandet av vandringsbibliotek och genom biblioteksteknisk rådgivning. Då vissa bibliotek åtagit sig att fungera som centralbibliotek, vilket medfört såväl vissa engångskostnader som väsentligt ökade årliga kostnader, var förutsättningen ett årligt understöd av 10,000 kronor. Det synes då ej tillbörligt, att sta-

ten ensidigt förändrar de villkor, som gjort det för de lokala biblioteken möjligt att tjäna folkbildningsarbetet även utanför kommunens område. Därtill kommer, att om en betydande nedsättning av anslaget till de kommunala biblioteken m. fl. skulle ske, så minskades bokanskaffningen till dessa. Om samtidigt anslagen till centralbiblioteken skulle minskas, så vore skadan ändå större, enär då centralbibliotekens viktiga uppgift att supplera de lokala bibliotekens arbete genom direkta boklån eller vandringsbibliotek tillika komme att i hög grad äventyras. Under alla omständigheter böra därför centralbiblioteken bibehållas vid de anslag, vilkas utgående de räknat med, då de erbjudit sig att fungera som centralbibliotek. Med hittills beslutat antal centralbibliotek skulle för nästa budgetår erfordras ett anslag på 60,000 kronor.

Till stöd för det i motionerna I: 230 och II: 193 framförda yrkandet har i motionen I: 230 anförts bland annat:

I årets statsverksproposition har föreslagits indragning för budgetåret 1932/1933 av anslagen till åtskilliga kurser av olika slag. Ett av dessa kursanslag är anslaget till bibliotekskurser, som sedan en lång följd av år utgått med 12,000 kronor årligen. Av flera skäl skulle emellertid ett indragande för ett år av detta anslag medföra synnerligen betänkliga konsekvenser, som skulle drabba biblioteken i en grad, som ej kan sägas stå i någon som helst proportion till den både absolut taget och i förhållande till hela folkbiblioteksanslaget relativt ringa besparing, som härmed kan vinnas.

Folkbiblioteksväsendet intager såtillvida en särställning i jämförelse med åtskilliga andra områden, på vilka kurser anordnas, att den enda utbildning som står till buds är den, som kan vinnas genom deltagande i dessa kurser, under det att flertalet andra kurser ha naturen av fortbildningskurser. I förevarande avseende äro bibliotekskurserna analoga med de kurser för lärare vid fortsättningsskolor, som anordnas och för vilka även för nästa budgetår i statsverkspropositionen begärts anslag.

Bibliotekskurserna ingå i själva verket som en nödvändig beståndsdel i den omorganisation på folkbiblioteksområdet, som år 1929 företogs. Sagda omorganisation innebar dels en väsentlig ökning av statsunderstöden, dels som ett lika viktigt led vissa åtgärder för stödjande av ett mera kvalificerat biblioteksarbete. Av avgörande betydelse i sistnämnda avseende äro de åtgärder, som gå ut på att främja, att vid biblioteken anställda i största möjliga utsträckning bli väl skickade att stå till tjänst vid det självbildningsarbete, som i biblioteken bedrives. Vikten härav underströkes också flerstädes i den proposition, som låg till grund för 1929 års nyorganisation.

De föreskrifter i kungl. kungörelsen den 24 januari 1930 (nr 15), angående understödjande av folkbiblioteksväsendet, som gingo ut på att främja anställandet av kvalificerad personal i de *kommunala och med dem likställda folkbiblioteken,* äro följande.

I § 4 c) föreskrives som villkor för statsunderstöd om minst 2,000 kronor, att bibliotekariens kompetens skall prövas och godkännas av skolöverstyrelsen.

I § 8 a) föreskrives som villkor för tilläggsunderstöd för handbokssamling och läsrum i städer, köpingar och municipalsamhällen, att läsrummet skall hållas tillgängligt »under sakkunnig ledning».

I § 9 lämnas föreskrifter om särskilt tilläggsunderstöd i viss proportion till ersättningen till egentlig bibliotekspersonal, under villkor bland annat

att »den personal, till vilken den skall utgå, av överstyrelsen befunnits besitta erforderlig kompetens».

I fråga om *bibliotek tillhörande riksförbund* för biblioteks- och studiecirkelverksamhet gälla på alla punkter motsvarande bestämmelser (§ 13 c, § 14).

I fråga om *centralbibliotek* gäller som villkor för statsunderstöd, »att dess föreståndare och övriga personal besitta erforderlig kompetens» (§ 27).

I fråga om *folkskolornas bibliotek* har i kungl. kungörelsen den 9 oktober 1931 (nr 346) § 40 föreskrivits om särskilt tilläggsunderstöd i proportion till ersättningen till biblioteksper sonal under villkor bland annat, att »den personal, till vilken den skall utgå, av överstyrelsen befunnits besitta erforderlig kompetens».

Med anledning av de krav på kompetensprövning, som i kungl. kungörelsen den 24 januari 1930 stipulerats, har det redan tidigare årligen utgående anslaget till bibliotekskurser, sedan nyorganisationen börjat genomföras, så disponerats, att huvuddelen av anslaget använts till bibliotekskurser av det omfång, som för personer anställda vid folkbibliotek av olika storlek och olika typer kunde anses önskligt för sådant godkännande av kompetensen, som ovan omnämnts. Deltagandet i dessa kurser har varit obligatoriskt för godkännande av kompetensen i de fall, där författningen föreskrivit kompetensprövning och vederbörande ej tidigare genomgått likartad kurs eller kompetensen kunde på annat sätt styrkts. Endast en mindre del av anslaget har använts till ett par kortare kurser avseende bibliotekspersonal, i fråga om vilken ingen dylik kompetensprövning föreskrivits, men för vilken möjlighet till deltagande i en bibliotekskurs ansetts vara av särskild betydelse.

Vid samtliga dessa kurser har minst ungefär halva timantalet ägnats åt genomgång av och diskussioner angående litteratur (skönlitteratur, utlåningslitteratur inom olika vetenskaper, handböcker samt bibliografiska hjälpmedel vid bokinköpen), återstoden åt biblioteketekniska frågor (katalogisering, klassifikation, utlåningsmetoder), statsanslag, samarbete med andra grenar av folkbildningsarbetet m. m.

De kurser, som med utgångspunkt från dessa principer anordnats under de båda budgetår, som förflutit, sedan riksdagen beslutat om omorganisation av folkbiblioteksväsendet, äro följande.

1) *Längre kurser om 5 månader för utbildning av personal för stadsbibliotek och andra större folkbibliotek med biblioteksarbete som huvudsyssla.* Vid kurser av detta slag ha stipendier ej utdelats. Avgifter ha utgått av deltagarna. Dylika kurser ha alltsedan 1926 ordnats vartannat år.

2) *Kurser om dels 22—25 dagar, dels 10—11 dagar, avsedda för bibliotekspersonal, vars kompetens skall prövas av skolöverstyrelsen enligt kungl. kungörelsen den 24 januari 1930 (nr 15)* och som ej genomgått i punkt 1 omnämnd kurs. Stipendier ha utgått liksom viss reseersättning, dock ej mer än till cirka 30 deltagare i varje kurs.

Av dylika kurser ha ordnats första året efter omorganisationen (budgetåret 1930/1931) en om 25 och en om 11 dagar, den förra oktober 1930, den senare januari 1931. Andra året (budgetåret 1931/1932) tillät till buds stående medel ej att ordna mer än en dylik kurs (juli—augusti 1931). Denna kurs var planlagd så, att hela kursen omfattade 22 dagar, men att halva antalet deltagare från de mindre av de bibliotek, för vilka kursen var avsedd, deltog endast i förra hälften av kursen, under det att halva antalet, som representerade de något större biblioteken, deltog också i den återstående hälften av kursen, till vilken koncentrerats en något fylligare behandling

av vissa frågor av särskilt intresse för dessa något större bibliotek. Det antal deltagare, som kunnat antagas, visade sig båda åren otillräckligt, men de som på grund av de begränsade medlen ej kunnat utses till deltagare med stipendier, fastän de hörde till de kategorier, som skolat deltaga i dylik kurs, ha fått välja mellan att deltaga utan stipendium (med eventuellt anslag av respektive bibliotek) eller vänta att deltaga till ett följande år, i vilket senare fall, om ej särskilda skäl talade för ett provisoriskt godkännande av kompetensen, lägre statsunderstöd utgått.

3) *Kurser om 3 dagar i län med nyinrättat centralbibliotek,* för vinnande dels av någon utbildning av personal vid bibliotek mindre än dem, som tillhörde tidigare omnämnda kategorier, dels av ett samarbete mellan de nygrundade centralbiblioteken och bibliotekarierna vid de mindre biblioteken, så att de senare skulle kunna bättre utnyttja fördelarna av centralbiblioteksorganisationen.

De begränsade resurserna ha tillåtit anordnande av dylika tre-dagars kurser blott i två av de fyra län, som hittills ha centralbibliotek (i Värmlands och Malmöhus län), under det att det måst anstå med kurser i övriga två.

Vid ingen enda kurs har kunnat antagas deltagare representerande *skolbiblioteken.*

För budgetåret 1932/1933 erfordras ingen 5-månaders-kurs, då innevarande år en dylik kurs hålles och inga skäl finnas att räkna med att åtgången på utbildad arbetskraft med heltidstjänst skall bli större än tidigare, då blott en kurs vartannat år ordnats.

Däremot är det nödvändigt med minst *en kurs om cirka 20 dagar* av samma art som ovan under punkt 2 omförmälts.

Som av den inledande redogörelsen framgår, äventyras grunderna för statens nyligen företagna omorganisation av folkbiblioteksverksamheten, om den i författningen föreskrivna kompetensprövningen och den utbildning, som härför är en förutsättning, skulle bortfalla.

Teoretiskt kan tänkas den möjligheten, att för nästa budgetår provisoriskt till alla bibliotek, som ansöka om sådant understöd, som förutsätter kompetensprövning, beviljas av dem begärda anslag med så högt belopp, som skolat utgå, därest kompetensen kunnat godkännas. Då en mycket stor procent (i fråga om vissa typer av bibliotek det alldeles övervägande flertalet) av de bibliotek, som skulle kunna få tilläggsunderstöd för bibliotekspersonal, för den händelse personalen prövades kompetent, ej hittills ansökt om dylikt understöd, är det ej uteslutet, att denna utväg skulle medföra, att dylikt provisoriskt godkännande av kompetensen under här angiven förutsättning skulle komma att lämnas i ett mycket stort antal fall. Särskilt skulle detta kunna bli fallet, om det bleve för biblioteken bekant, att anslag skulle kunna tänkas komma att utgå med de högre beloppen utan att det vore nödvändigt med deltagande i kurs av något slag. Från bibliotekssynpunkt skulle följderna härav lätt kunna bli högst betänkliga. Härtill kommer, att de ekonomiska konsekvenserna skulle bli svåröverskådliga. Det vore rent av tänkbart, att med en dylik praxis ökningen i utgifterna för dylika tilläggsunderstöd skulle kunna tänkas komma att ej obetydligt överstiga utgifterna för en kurs av ifrågasatt slag.

Det synes därför svårt att tänka sig någon annan möjlighet, därest bibliotekskurserna för nästa budgetår bortfalla, än att i de fall, då vederbörande bibliotekarie ej tidigare genomgått likartad kurs eller hans kompetens på annat sätt kunde anses styrkt, biblioteken skulle gå miste om

den möjlighet till högre statsunderstöd, som enligt författningen skulle tillkomma bibliotek med kompetent personal. Denna utväg skulle komma att drabba ej blott bibliotek, som har för avsikt att nästa gång ansöka om anslagsbelopp av den storlek eller natur, att det förutsatte kompetensprövning, utan även bibliotek, där tidigare dylik understöd utgått, men där den förut anställda personalen måst avgå. Detta skulle med andra ord innebära, att anslag till kommuner och föreningar för biblioteksverksamhet skulle i vissa fall ej blott reduceras med 20 procent på grund av den allmänna reduktion, som i propositionen föreslagits, utan att dessutom ej ens de sålunda sänkta anslagen alltid skulle kunna utgå. Utom det ödesdigra sönderbrytande av en av grundprinciperna för nyorganisationen, som härav skulle bli en följd, skulle alltså inträda en av sakliga skäl omotiverad ojämnhet i anslagsvillkoren för olika bibliotek. Särskilt biblioteken i mindre städer och i sådana landsbygdskommuner, där förutsättningar finnas för sökande av tilläggsunderstöd av här avsedd natur, men där frågan ännu ej kunnat ordnas lika fort som i åtskilliga något större städer, skulle drabbas av en dylik ojämnhet.

I hög grad önskligt är, att även i de återstående centralbiblioteksområdena kunde ordnas de för centralbibliotekens utnyttjande viktiga *3-dagarskurser*, som ovan under punkt 3 omnämnts, d. v. s. att, sedan under den närmaste tiden ytterligare 2 centralbibliotek godkänts, *4 dylika kurser* kunde anordnas.

Alldeles nödvändigt för genomförande av fjolårets omorganisation av skolbiblioteksväsendet med dess föreskrifter i syfte att främja en rationalisering av skolbiblioteksarbetet och dess kompetensprövning i vissa fall är beredande av någon utbildningsmöjlighet för skolbibliotekarier genom anordnande av särskilda *kurser för skolbibliotekarier*. Kurserna kunna göras avsevärt kortare än motsvarande kurser för personal vid folkbibliotek. Att läggningen av dessa kurser skulle något avvika från kurserna för personal vid folkbibliotek torde ligga i sakens natur. Stort utrymme borde givetvis även i detta fall ägnas åt genomgång av för respektive bibliotek betydelsefull litteratur, men därjämte borde, om syftet med de höjda skolbiblioteksanslagen skulle vinnas, stor vikt läggas vid diskussioner angående undervisningens anknytning till skolbiblioteken. Man torde kunna räkna med en reducering av omfånget till exempelvis 6 dagar. Två dylika kurser torde böra vara minimum.

De önskvärda kurserna äro alltså följande med nedannämnda kostnad, därest, i likhet med vad man tänkt sig i fråga om kurserna för lärare vid fortsättningsskola, någon reducering av dagtraktamentet beräknas:

1 kurs om cirka 20 dagar	kronor	4,500: —
2 kurser om vardera 6 dagar (för skolbibliotekarier) à 1,800 kronor	»	3,600: —
4 kurser om 3 dagar (i anslutning till centralbibliotek) à 950 kronor	»	3,800: —

Samtliga kurser äro för uppbyggande och vidmakthållande av den nya organisationen av den allra största betydelse. Därest det är nödvändigt att reducera beloppet, torde detta emellertid med minst olägenhet för biblioteksväsendet i dess helhet kunna ske genom slopande av de 4 tredagarskurser, som planerats. Det för återstående kurser erforderliga beloppet skulle alltså bli cirka 8,000 kronor.

Anslagsbehovet under förslagsanslaget till folkbiblioteksväsendet för nästa

budgetår torde ej vara lätt att med full säkerhet bedöma. Sannolikheten talar för att behovet på grund av lägre lokala tillskott kommer att väsentligt reduceras. Hur stark denna reduktion kommer att bli, torde emellertid vara svårare att på förhand bedöma. Det synes i själva verket synnerligen tveksamt, om någon höjning av anslaget utöver vad i statsverkspropositionen föreslagits kommer att erfordras, även om därur skulle utgå även 8,000 kronor till biblioteksskurser.

Beträffande slutligen de skäl, som andragits till förmån för det i motionen II: 67 framförda yrkandet, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen.

Utskottets yttrande.

I likhet med departementschefen anser utskottet de ekonomiska förhållandena kräva en inskränkning av den understödsverksamhet, som staten utövar för folkbiblioteksväsendets främjande. Härvid är det av vikt, att icke denna inskränkning göres på ett så kraftigt sätt, att svårbotlig skada tillskyndas biblioteksorganisationen, vilken så nyligen som år 1929 underkastades en genomgripande omläggning. I det stora hela förefaller det utskottet, som om Kungl. Maj:ts förslag i detta hänseende kan betecknas såsom måttfullt och ej innebärande några risker av nyss antydd art. I ett avseende kan dock utskottet icke ansluta sig till förslaget, nämligen i vad det gäller en indragning av det hittills utgående anslaget till biblioteksskurser. Genom vad herrar Björck och Thomson i sina motioner (I: 230 och II: 193) anfört, synes det utskottet vara ådagalagt, att för tillämpning av de av 1929 års riksdag beslutade nya bestämmelserna det är nödvändigt att bibehålla åtminstone de i motionerna omförmälda 20-dagars- och 6-dagarskurserna. Till dessa erfordras ett belopp av högst 8,000 kronor. Nyssnämnda motionärer hava icke ansett erforderligt, att anslaget höjes med sagda belopp, utan blott begärt riksdagens medgivande att till ifrågavarande ändamål högst denna summa må utgå. Enligt utskottets mening är det med hänsyn till den i övrigt föreslagna anslagsbegränsningen riktigast att för ändamålet öka det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget, 830,000 kronor, med 8,000 kronor.

I övrigt anser sig utskottet böra biträda Kungl. Maj:ts förslag och avstyrker alltså herrar Bärgs m. fl. och Olssons i Gävle m. fl. motioner (I: 47 och II: 66), herrar Bergmans och O. Ericsons samt herr Ljunggrens motioner (I: 229 och II: 161) ävensom herrar Sjödahls m. fl. samt Anderssons i Falkenberg och Thomsons motioner (I: 153 och II: 337). Av vad utskottet ovan anfört framgår vidare, att utskottet icke under nuvarande förhållanden kan förorda den av herr Sandberg m. fl. väckta motionen (II: 67).

I enlighet med vad utskottet nu anfört skulle det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet minskas med, i stället för av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, 72,500 kronor, allenast 64,500 kronor till 838,000 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herrar W. Björcks och Thomsons ovannämnda motioner

(I: 230 och II: 193) samt med avslag å dels förenämnda motioner av herrar Bärg m. fl. och Olsson i Gävle m. fl. (I: 47 och II: 66) ävensom herrar Bergman och O. Ericson samt herr Ljunggren (I: 229 och II: 161), i vad dessa motioner skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, dels ock herrar Sjödahls m. fl. samt herrar Anderssons i Falkenberg och Thomsons ovan omförmälda motioner (I: 153 och II: 337) ävensom herr Sandbergs m. fl. ovannämnda motion (II: 67), minska det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet, nu 902,500 kronor, med 64,500 kronor till 838,000 kronor, att i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av utskottet i det föregående angivits, utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må äga meddela.

Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar [234.] jämte en i ämnet väckt motion.

237:o) Kungl. Maj:t har (punkt 234) föreslagit riksdagen att

dels till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 300,000 kronor,

dels medgiva, att av detta anslag må enligt av Kungl. Maj:t fastställda villkor användas högst 700 kronor till en amanuens som biträde åt skolöverstyrelsen, i frågor rörande föreläsningsverksamheten, högst 18,000 kronor till understöd åt centralbyråer för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar, högst 10,000 kronor till understöd åt föreläsningsförbund, högst 10,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare samt det belopp, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt, till understöd för utgivande av Tidskrift för föreläsningsverksamheten,

dels medgiva, att för tiden den 1 juli 1932—den 30 juni 1933 det minsta antal föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skall årligen anordnas av anstalt eller förening, varom här är fråga, skall utgöra 7,

dels ock medgiva, att det må ankomma på Kungl. Maj:t att under samma tid, på framställning av skolöverstyrelsen, bevilja de ytterligare lättnader i fråga om villkoren för understöds åtnjutande, som må befinnas erforderliga.

Utredningen återfinnes å sid. 557—563 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *F. Ström* väckt motion (I: 81), vari hemställts, att riksdagen måtte besluta, dels att till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, måtte anvisas för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 402,000 kronor, dels att detta anslag av Kungl. Maj:t användes efter i huvudsak samma grunder som för innevarande budgetår varit gällande.

Beträffande de av motionären till stöd för hans framställning andragna skälen får utskottet hänvisa till motionen.

Sedan år 1885 har riksdagen ställt till Kungl. Maj:ts förfogande extra anslag att under vissa villkor användas till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar. För år 1922 beviljades ett reservationsanslag av 400,000 kronor, för första halvåret 1923 175,000 kronor, för budgetåret 1923/1924 350,000 kronor, för budgetåret 1924/1925 325,000 kronor, för budgetåret 1925/1926 350,600 kronor, för vart och ett av budgetåren 1926/1929 400,000 kronor samt för vartdera av budgetåren 1929/1932 402,000 kronor. Därutöver beviljade 1930 års riksdag för tillfällig förstärkning av nämnda reservationsanslag för budgetåret 1930/1931 ett extra anslag av 29,900 kronor.

Av det för budgetåret 1931/1932 beviljade reservationsanslaget skulle enligt riksdagens medgivande få användas, *dels* 3,000 kronor till arvode åt en hos skolöverstyrelsen anställd föreläsningskonsulent, *dels* högst 700 kronor till en amanuens som biträde åt föreläsningskonsulenten, *dels* högst 18,000 kronor till understöd åt centralbyråer för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar, *dels* högst 10,000 kronor till understöd åt föreläsningsförbund, *dels* högst 10,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare, *dels ock* 1,500 kronor till understöd för utgivande av Tidskrift för föreläsningsverksamheten.

Nu gällande närmare villkor och föreskrifter för anslagets användning äro meddelade genom kungörelse den 5 juli 1929 (nr 239).

Enligt denna kungörelse må understöd utgå dels till lokala anstalter och föreningar (gemensamt kallade lokala föreläsningsanstalter), dels till riksförbund för studiecirkelverksamhet, dels ock till förbund och anstalter, som hava till uppgift att förmedla föreläsningar (föreläsningsförbund och centralbyråer).

Till lokal föreläsningsanstalt må understöd utgå med högst 3,000 kronor och lägst 200 kronor för helt budgetår. Om skolöverstyrelsen så prövar lämpligt, må i vidsträcktare eller folkrikare kommuner mer än en föreläsningsanstalt uppbära statsanslag; dock får det samlade statsanslaget till de olika anstalterna inom kommunen ej överstiga 12,000 kronor för budgetår. Såsom villkor för åtnjutande av nämnda understöd gäller bland annat, dels att kommuner eller enskilda skola för vederbörande anstalts föreläsningsverksamhet tillskjuta minst lika stort belopp som statsunderstödet, dels ock att föreläsningarnas antal för budgetår räknat ej får understiga 10. Utöver nämnda understöd kan lokal föreläsningsanstalt tilldelas ytterligare understöd för ersättande i viss utsträckning av resekostnader för föreläsare.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har skolöverstyrelsen gjort framställning ifråga om anslag för den populärvetenskapliga föreläsningsverksamheten under budgetåret 1932/1933 och därvid hemställt, dels att för ändamålet måtte anvisas ett anslag av 402,000 kronor, dels ock att medgivande måtte lämnas till att av anslaget finge för ovan angivna särskilda ändamål användas samma belopp som under budgetåret 1931/1932.

Statens organisationsnämnd har utlåtit sig angående anslaget till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, och därvid anfört bland annat följande:

Den ojämförligt övervägande delen av förevarande anslag går till de lokala föreläsningsanstalterna, vilkas utgifter i huvudsak utgöras av arvoden till föreläsare. Det ligger därför nära till hands att ifrågasätta, att med hänsyn till nuvarande statsfinansiella förhållanden helt utesluta ifrågavarande anslag. Organisationsnämnden har emellertid kommit till den uppfattningen, att ett därav orsakat inställande tillsvidare av föreläsningsverksamheten skulle medföra ett sådant försvagande av intresset för denna verksamhet, att densamma sedermera på många håll ej skulle komma att ånyo upptagas. Redan nu har rörelsen i åtskilliga orter kämpat med betydande ekonomiska svårigheter, och antalet av ifrågakomna anstalter har, enligt vad organisationsnämnden erfarit, på de senaste tre åren nedgått från omkring 800 till vid pass 730. Visserligen utgöra statsbidragen icke den väsentligaste delen av de medel, som stå till anstalternas förfogande, utan fördela sig dessa i stort sett någorlunda lika mellan statsbidrag, kommunala bidrag samt medlemsavgifter och andra enskilda bidrag, men det synes kunna befaras, att om statsbidragen helt indragas svårigheter skola uppstå för anstalterna att erhålla de övriga bidragen. Organisationsnämnden har därför stannat för att föreslå en nedsättning av statsbidragen med omkring hälften, därvid en förutsättning emellertid är, att den del av förevarande anslag, som användes för organisatoriska ändamål, såvitt möjligt ej beskäres. För den föreslagna nedsättningens genomförande torde i främsta rummet erfordras att antalet av de föreläsningar, som enligt nu gällande bestämmelser skola hållas för att understöd skall utgå, sänkes från 10 till 5. I vissa fall torde emellertid längre gående undantag böra kunna medgivas. Kungl. Maj:t lärer därför böra förbehålla sig rätt att, på framställning av skolöverstyrelsen, i särskilda fall bevilja de ytterligare lättnader i fråga om villkoren för understöds åtnjutande, som må befinnas erforderliga.

Då enligt vad organisationsnämnden erfarit något oavvisligt behov av en föreläsningskonsulent hos skolöverstyrelsen icke föreligger, torde några medel för sådant ändamål icke böra för nästkommande budgetår anvisas, och lärer för sådant fall föreskrift böra meddelas dels att de nu på nämnde konsulent ankommande göromålen skola åvila vederbörande undervisningsråd, dels ock att den hos konsulenten nu anställde amanuensen skall ställas till sagda undervisningsråds förfogande.

Under åberopande av det anförda hemställer organisationsnämnden, att till understöd åt ifrågavarande anstalter och föreningar för nästkommande budgetår äskas ett anslag av allenast 200,000 kronor.

Med anledning av detta organisationsnämndens yttrande har skolöverstyrelsen den 11 december 1931 inkommit med utlåtande och därvid anfört bland annat:

Den beskärning, organisationsnämnden ifrågasatt, skulle enligt överstyrelsens förmenande kunna innebära en risk för att den organisation, som så småningom under årtionden uppbyggts, skulle kunna nedbrytas, vilket skulle bliva till obotlig skada för denna viktiga gren av folkbildningsarbetet.

Överstyrelsen förmenar därför, att, därest de statsfinansiella förhållandena nödvändiggöra en beskärning av anslaget i fråga, denna icke bör gå längre än till 300,000 kronor.

Därest nedskärning av anslaget skulle äga rum, torde, såsom organisationsnämnden anfört, i främsta rummet erfordras, att minimiantalet av de

föreläsningar, som enligt nu gällande bestämmelser skola hållas för att understöd skall utgå, sänkes. Därest nedskärning av anslaget sker till 300,000 kronor, finner överstyrelsen antalet föreläsningar böra sänkas från 10 till 7, dock med rätt för Kungl. Maj:t att efter framställning från överstyrelsen kunna medgiva de ytterligare lättnader i fråga om villkoren för understöds åtnjutande, vilka må befinnas erforderliga.

Överstyrelsen delar organisationsnämndens uppfattning, att den del av förevarande anslag, som användes för organisatoriska ändamål, så vitt möjligt, ej bör beskäras. De maximibelopp, som enligt riksdagens medgivande få under innevarande budgetår utgå till dylika ändamål, böra således enligt överstyrelsens förmenande ej förändras. Likaledes böra, även om anslaget skulle sänkas, av detta högst 10,000 kronor alltjämt få användas till understöd åt avlägset belägna och ekonomiskt mindre bärkraftiga orters föreläsningsanstalter för av dem havda resekostnader för föreläsare. Vidare är det enligt överstyrelsens uppfattning angeläget, att ingen förändring göres i fråga om understödet till Tidskrift för föreläsningsverksamheten. Särskilt om anslagets beskäres, är det av betydelse, att genom detta organ upplysningar kunna spridas till föreläsningsanstalterna om huru dessa skola bedriva sin verksamhet, så att statsbidragen utnyttjas på möjligast bästa sätt.

Vad slutligen beträffar organisationsnämndens förslag, att medel till arvode åt en föreläsningskonsulent hos överstyrelsen icke böra för nästa budgetår anvisas, vill överstyrelsen anföra följande.

Det skulle möjligen kunna förutsättas, att en sänkning av anslaget i fråga skulle medföra en minskning i det arbete, som åvilar överstyrelsen med avseende å fördelningen m. m. av anslaget. Så torde emellertid icke bliva fallet, utan fastmer torde arbetet i ifrågavarande hänseende bliva ökat. För närvarande har i stort sett en enhetlig princip kunnat tillämpas vid anslagets fördelning, men en nedskärning av anslaget kommer säkerligen att medföra nödvändigheten av en mera individuell prövning av de olika föreningarnas ansökningar och i många fall leda till framställningar till Kungl. Maj:t om jämkningar i villkoren för anslagets utgående.

Med hänsyn till den ökning av göromålen, som sålunda i händelse av anslagets sänkning kan förutsättas falla på överstyrelsens redan hårt anlitade arbetskrafter, finner överstyrelsen det önskvärt, att medel för avlönande av en föreläsningskonsulent fortfarande finge utgå. Överstyrelsen vill emellertid med hänsyn till föreliggande omständigheter icke motsätta sig indragningen av föreläsningskonsulenttjänsten. Föreläsningskonsulentens åligganden böra i så fall ej överflyttas på någon av överstyrelsens ledamöter utan på överstyrelsen såsom sådan.

Den för biträde åt föreläsningskonsulenten anlitade amanuenshjälpen bör givetvis — såsom också organisationsnämnden förutsatt — bibehållas och i händelse av föreläsningskonsulenttjänstens indragande ordnas på det sätt, att en särskild amanuens under vissa tider anställes hos överstyrelsen med uppdrag att biträda med hithörande göromål.

Departementschefen har anfört bland annat följande:

Med hänsyn till nu rådande förhållanden nödgas jag biträda förslaget om en nedsättning av här ifrågavarande anslag från 402,000 kronor till 300,000 kronor. För att möjliggöra denna nedsättning torde det, såsom skolöverstyrelsen i sitt senaste utlåtande framhållit, bliva nödvändigt, att antalet av de föreläsningar, som enligt gällande bestämmelser skola hållas

för att understöd skall utgå, sänkes från 10 till 7. Härför torde det emellertid vara erforderligt att inhämta riksdagens medgivande; och synes detta medgivande för närvarande lämpligen böra begränsas till tiden den 1 juli 1931—den 30 juni 1932. Härutöver torde Kungl. Maj:t böra erhålla rätt att, på framställning av skolöverstyrelsen, bevilja de ytterligare lättnader i fråga om villkoren för understöds åtnjutande, som må befinnas erforderliga.

Jag biträder organisationsnämndens förslag, att några medel till arvode åt en föreläsningskonsulent icke böra anvisas för budgetåret 1932/1933. Vid bifall härtill torde Kungl. Maj:t framdeles få meddela föreskrift därom, att de uppgifter, som enligt gällande bestämmelser nu tillkomma nämnde konsulent, hädanefter skola fullgöras inom skolöverstyrelsen. Det belopp av högst 700 kronor, som budgetåret 1931/1932 utgår till en amanuens som biträde åt föreläsningskonsulenten, torde för budgetåret 1932/1933 i stället böra utgå såsom arvode åt den amanuens, som förordnas att biträda överstyrelsen i frågor rörande föreläsningsverksamheten.

Organisationsnämnden har uttalat, att den del av förevarande anslag, som användes för organisatoriska ändamål, såvitt möjligt ej måtte beskäras. Med hänsyn härtill vill jag förorda, att till understöd åt centralbyråer för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar och till understöd åt föreläsningsförbund må utgå samma belopp som innevarande budgetår, d. v. s. högst 18,000 kronor, respektive högst 10,000 kronor.

I fråga om det belopp, som må utgå till understöd åt vissa anstalter och föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare å *högst* 10,000 kronor, vill jag icke ifrågasätta någon ändring; däremot torde på Kungl. Maj:ts prövning böra ankomma att bestämma storleken av det belopp, som kan anses böra tillerkännas tidskriften för föreläsningsverksamheten.

Utskottets yttrande.

Utskottet finner den av Kungl. Maj:t föreslagna nedsättningen av ifrågavarande anslag vara i nuvarande statsfinansiella läge väl motiverad och kan därför icke förorda det i herr Ströms motion (I: 81) framställda förslaget om anslagets bibehållande vid oförändrat belopp.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr Ströms ovannämnda motion (I: 81), i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag,

a) till understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 300,000 kronor,

b) medgiva, att av detta anslag må enligt av Kungl. Maj:t fastställda villkor användas

högst 700 kronor till en amanuens som biträde åt skolöverstyrelsen i frågor rörande föreläsningsverksamheten,

högst 18,000 kronor till understöd åt centralbyråer för förmedling av populärvetenskapliga föreläsningar,

högst 10,000 kronor till understöd åt föreläsningsförbund,

högst 10,000 kronor till understöd åt vissa anstalter och

föreningar för av dem havda resekostnader för föreläsare samt

det belopp, som Kungl. Maj:t kan finna skäligt, till understöd för utgivande av Tidskrift för föreläsningsverksamheten,

c) medgiva, att för tiden den 1 juli 1932—den 30 juni 1933 det minsta antal föreläsningar, som för åtnjutande av statsbidrag skall årligen anordnas av anstalt eller förening, varom här är fråga, skall utgöra 7,

d) medgiva, att det må ankomma på Kungl. Maj:t att under samma tid, på framställning av skolöverstyrelsen, bevilja de ytterligare lättnader i fråga om villkoren för understöds åtnjutande, som må befinnas erforderliga.

Anordnande av s. k. flyttande folkhögskolekurser. [235.]

238:o) Kungl. Maj:t har (punkt 235) föreslagit riksdagen att till anordnande av folkbildningskurser (flyttande folkhögskolekurser) för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 40,000 kronor att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t äger bestämma.

Utredningen återfinnes å sid. 563—565 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 40,000 kronor.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har skolöverstyrelsen hemställt om beredande av anslag för ändamålet för budgetåret 1932/1933 med enahanda belopp, som utgått för budgetåren 1930/1932. Skolöverstyrelsen har härvid hemställt, att anslaget för framtiden måtte erhålla reservationsanslags natur.

Över denna skolöverstyrelsens framställning har statskontoret den 13 oktober 1931 avgivit utlåtande och därvid anfört, att statskontoret icke hade något att erinra mot att anslag för nu ifrågavarande ändamål erhölle reservationsanslags natur.

Vidare har statens organisationsnämnd utlåtit sig beträffande här ifrågavarande anslag. Organisationsnämnden har därvid anfört, att nämnden funne sig icke kunna tillstyrka någon nedsättning av det belopp, varmed anslaget nu utginge.

Departementschefen har anfört följande:

Anslag till förevarande ändamål anser jag böra utgå under budgetåret 1932/1933 med oförändrat belopp. I enlighet med skolöverstyrelsens av statskontoret tillstyrkta förslag vill jag förorda, att anslaget måtte erhålla reservationsanslags natur. I övrigt saknar jag anledning att föreslå någon ändring i de för anslagets utgående fastställda grunderna.

I detta sammanhang vill jag erinra, hurusom under en följd av år särskilt anslag varit uppfört å riksstaten till anordnande av s. k. folkhögskolekurser i Härjedalen. Anslaget har årligen utgått med 3,000 kronor; med hänsyn till förefintliga besparingar har emellertid skolöverstyrelsen för budgetåret 1932/1933 ifrågasatt ett till 2,000 kronor begränsat belopp. Av

handlingarna i ärendet synes framgå, att besparingarna äro så stora, att något nytt särskilt anslag icke torde vara erforderligt för nästa budgetår. Skulle det visa sig, att dessa besparingar ej fullt förslå för detta ändamål, torde den erforderliga fyllnaden böra bestridas från nu ifrågavarande anslag till s. k. flyttande folkhögskolekurser. Kungl. Maj:t torde äga möjlighet att i detta avseende göra undantag från eller vidtaga jämkning i de för flyttande folkhögskolekurser gällande bestämmelser. Det kan vidare ifrågasättas, huruvida icke även i framtiden understödet till kurserna i Härjedalen må kunna bestridas från nu ifrågavarande anslag, varom emellertid en närmare undersökning torde erfordras.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till anordnande av folkbildningskurser (flyttande folkhögskolekurser) för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 40,000 kronor att utgå efter de grunder, Kungl. Maj:t äger bestämma.

Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader. [236.]

239:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 236) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, såsom bidrag till arbetarnas bildningsförbund för bestridande av dess organisations- och administrationskostnader anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 30,000 kronor att utgå i den mån förbundet visar sig för ändamålet för samma tid disponera från annat håll bekomna medel till minst lika stort belopp som statsbidraget, och i övrigt enligt de bestämmelser, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Anordnande av s. k. universitetscirklar. [237.]

240:o) Kungl. Maj:t har (punkt 237) föreslagit riksdagen att till anordnande av s. k. universitetscirklar för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor att fördelas enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t finner gott meddela.

Utredningen återfinnes å sid. 566—568 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra reservationsanslag av 13,650 kronor.

Jämväl för budgetåret 1932/1933 har hemställts om utverkande av ett anslag å samma belopp.

Statens organisationsnämnd har utlåtit sig beträffande här ifrågavarande anslag och därvid anfört bland annat följande:

Vid övervägande av frågan om och i vad mån anslag under nuvarande statsfinansiella läge bör utgå till universitetscirklarna har organisationsnämnden icke kunnat undgå att fästa särskilt avseende vid den omständigheten,

att statsbidraget till desamma för endast några år sedan väsentligen höjdes i syfte att möjliggöra ett ökat antal cirklar. Berörda omständighet utgör enligt organisationsnämndens uppfattning ett skäl mot en sådan nedsättning av statsbidraget, att därigenom även cirklarnas antal nedsättes.

Det statsfinansiella läget lärer emellertid böra föranleda någon nedsättning i det belopp, varmed anslaget för närvarande utgår. I fråga om det sätt, varpå denna nedsättning bör åvägabringas, vill organisationsnämnden föreslå att kravet på sammanlagda antalet sammanträden, vilket enligt nu gällande bestämmelse är 240[1]), nedsättes i sådan omfattning att anslaget kan sänkas med omkring 25 procent.

På grund av det anförda har organisationsnämnden funnit sig böra föreslå, att förevarande anslag för budgetåret 1932/1933 i riksstaten upptages med ett belopp av 10,000 kronor.

Departementschefen har anfört följande:

Med hänsyn till nu rådande förhållanden anser jag mig böra biträda organisationsnämndens förslag om en sänkning av här ifrågavarande anslag från nu utgående 13,650 kronor till 10,000 kronor för budgetåret 1932/1933. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles meddela de närmare bestämmelser rörande utgående av medel från här förevarande anslag, som må befinnas erforderliga.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till anordnande av s. k. universitetscirklar för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor att fördelas enligt de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t finner gott meddela.

Motioner angående anslag till instruktionskurser för esperantolärare.

241:o) I två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herrar *D. Norman* och *R. Wagnsson* (I: 158) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Eriksson* i Stockholm m. fl. (II: 173) har hemställts, att riksdagen för anordnande av instruktionskurser för esperantolärare må för budgetåret 1932/1933 bevilja ett anslag av 2,900 kronor.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning anförda skälen hänvisar utskottet till motionen I: 158.

Utskottets yttrande.

Såvitt utskottet kan finna föranleder ett tillfälligt avbrott i förevarande understödsverksamhet inga svårare olägenheter för den sak, det gäller. Då utskottet anser ett dylikt avbrott av förhållandena påkallat, kan utskottet icke tillstyrka den i ämnet väckta motionen.

Utskottet hemställer alltså,

att herrar Normans och Wagnssons samt herr Erikssons i Stockholm m. fl. ovannämnda motioner (I: 158 och II: 173) icke må vinna riksdagens bifall.

[1]) Är för budgetåret 1931/1932 bestämt till 252.

Undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande [238.] jämte åtta i ämnet väckta motioner.

242:o) Kungl. Maj:t har (punkt 238) föreslagit riksdagen att till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 338,000 kronor att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, samt till de av departementschefen i statsrådsprotokollet omförmälda ändamålen med högst de av departementschefen angivna beloppen.

Utredningen återfinnes å sid. 568—597 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft

dels, såvitt nu är ifråga, två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *A. J. Bärg* m. fl. (I:47) och den andra inom andra kammaren av herr *A. Olsson* i Gävle m. fl. (II:66), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte fatta beslut därom, att för möjliggörande av anordnande under år 1933 av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl. öka det av Kungl. Maj:t äskade extra reservationsanslaget å 338,000 kronor till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande med 15,800 kronor till 353,800 kronor;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *J. Bergman* m. fl. (I:231) och den andra inom andra kammaren av herr *S. Bengtsson* i Norup m. fl. (II:217), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåret 1932/1933 anvisa ett anslag å 11,200 kronor för anordnande under år 1933 av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare, präster och predikanter m. fl. personer i ledareställning inom organisationer och samfund, samt vid bifall härtill att öka det av Kungl. Maj:t äskade extra reservationsanslaget å 338,000 kronor till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande med 11,200 kronor till 349,200 kronor;

dels två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *A. J. Granström* m. fl. (I:232) och den andra inom andra kammaren av herr *E. Ljunggren* m. fl. (II:160), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta att för budgetåren 1932/1933 anvisa 170,000 kronor för föreläsnings- och instruktionsverksamheten för nykterhetens främjande; att vid eventuellt bifall till detta förslag öka det av Kungl. Maj:t äskade extra reservationsanslaget å 338,000 kronor för undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande med 24,370 kronor till 362,370 kronor;

dels ock två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *J. Bergman* m. fl. (I:82) och den andra inom andra kammaren av herr *S. Bengtsson* i Norup m. fl. (II:168), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta att bland de till nykterhetens främjande anvisade

beloppen upptaga ett till 3,200 kronor höjt belopp till internationella byrån i Lausanne mot alkoholismen.

Till undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande utgår för budgetåret 1931/1932 ett extra reservationsanslag av 200,500 kronor. Därjämte utgår till föreläsnings- och instruktionsverksamhet ett extra reservationsanslag av 200,000 kronor samt till främjande i övrigt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

I skrivelse den 17 april 1931, nr 8 A, anförde riksdagen under punkt 267, att riksdagen, med anledning av vad vederbörande statsrådsprotokoll innehölle rörande de av centralförbundet för nykterhetsundervisning framställda äskandena om anslag för vissa förvaltningskostnader, velat uttala önskvärdheten av att nämnda förbunds organisations- och förvaltningskostnader i det hela underkastades närmare granskning.

Den 8 maj 1931 meddelade Kungl. Maj:t beslut rörande ovanberörda för budgetåret 1931/1932 anvisade extra reservationsanslag. Samtidigt uppdrog Kungl. Maj:t åt skolöverstyrelsen och riksräkenskapsverket att gemensamt verkställa en undersökning rörande centralförbundets för nykterhetsundervisning organisations- och förvaltningskostnader samt att till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse för denna undersökning och det förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Med gemensam skrivelse den 31 oktober 1931 hava skolöverstyrelsen och riksräkenskapsverket avlämnat den sålunda infordrade utredningen. Denna utredning, som framlagts i en vid skrivelsen fogad promemoria, är i huvudsak återgiven å sid. 570—577 i statsrådsprotokollet.

Ur berörda utredning vill utskottet återgiva följande:

Centralförbundet åtnjuter under budgetåret 1931/1932 följande statsbidrag till här ifrågavarande verksamhet:

A. På grund av riksdagsbeslut utgående anslag:

1) Till understöd för utgivande av Tirfing	6,000	kronor
2) Till främjande av centralförbundets verksamhet	23,000	»
3) Till underhåll och skötsel av förbundets bibliotek	2,500	»
Summa	31,500	kronor

B. På grund av särskilda åt förbundet lämnade uppdrag av skolöverstyrelsen beviljade administrationsbidrag:

1) För uppdraget att vara föreläsningsbyrå (ur anslaget till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande; av överstyrelsen beräknat belopp)	11,500	kronor
2) För uppdraget att vara kursbestyrelse för anordnande av en hygienisk fortbildningskurs för lärare m. fl. (ur anslagsposten med denna benämning; av överstyrelsen beräknat belopp)	1,800	»

3) För uppdraget att vara kursbestyrelse för anordnande av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl. (ur anslagsposten med denna benämning; av överstyrelsen beräknat belopp) ..... 1,200 kronor

Summa 14,500 kronor

Totalsumma 46,000 kronor

Beträffande spörsmålet i vad mån kostnaderna för centralförbundets verksamhet belöpa sig på centralförbundets olika verksamhetsgrenar har det icke varit möjligt att erhålla en i alla avseenden bestämd och noggrann uppfattning. Följande fördelningsplan har emellertid uppgjorts.

De tre till centralförbundet för närvarande enligt beslut av riksdagen utgående statsanslagen skulle enligt i utredningen framlagt förslag hädanefter sammanföras till ett anslag. Till detta skulle dessutom — från de särskilda av överstyrelsen för åt förbundet lämnade uppdrag beviljade administrationsbidragen — överföras sammanlagt 3,250 kronor. Då de tre av riksdagen beviljade anslagen sammanlagt utgöra 31,500 kronor, skulle sålunda, därest ej av andra anledningar några förändringar böra göras i storleken av anslaget till främjande av centralförbundets verksamhet, detta utgå med 34,750 kronor. Då de nämnda särskilda administrationsbidragen skulle täcka de utgifter, som i tablån uppförts under respektive verksamhetsgrenar, skulle de alltså hädanefter utgå med respektive 9,000, 1,250 och 1,000 kronor. Detta sagda skulle således endast betyda en omdisposition av de sammanlagda statsbidragen till centralförbundets organisations- och administrationsverksamhet, vilkas totalbelopp sålunda under de nämnda förutsättningarna alltjämt skulle bliva 46,000 kronor.

Av tablån framgår emellertid, att detta belopp sammanfaller med det, som skulle täckas, sedan man från den totala utgiftssumman dragit Stockholms stads anslag till utställningen 1,000 kronor, prenumerations- och annonsinkomster 2,250 kronor samt de inkomster, som böra täcka utgifterna för de allmänna upplysningskurserna och förmedlingen av litteratur och materiel.

Härvid är dock att märka, att — såsom framgår bland annat av en vid promemorian fogad styrelse- och revisionsberättelse — centralförbundets omkostnader äro högre än de i tablån anförda och att vissa av dem sannolikt icke kunna omedelbart nedbringas till den i tablån angivna storleken. Å andra sidan har förbundet i tablån icke upptagna inkomster av andra än statsmedel till ett belopp av för närvarande cirka 5,000 kronor årligen. Dessa inkomster ha alltid hittills tagits i betraktande vid bestämmandet av statsbidraget till centralförbundet, och det synes, att så bör ske även för framtiden.

Med hänsyn till det anförda anses icke motiverat att tillstyrka en av centralförbundet gjord begäran om höjning av anslaget. Däremot anses billighetsskäl tala för att anslagen bibehållas vid oförändrat sammanlagt belopp under budgetåret 1932/1933, eller efter den föreslagna fördelningen med 34,750 kronor såsom direkt statsbidrag till centralförbundet och med respektive 9,000, 1,250 och 1,000 kronor såsom administrationsbidrag från statsanslagen till ifrågavarande föreläsningsverksamhet och kurser. Efter hand

	Centralförbundet	Föreläsningsbyrån	Fortbildningskursen	Utbildningskursen	Allmänna upplysningskurserna [1]	Förmedling av litteratur och materiel	Summa
Direktörens lön	10,000	—	—	—	—	—	10,000
Assistentens lön	7,000	—	—	—	—	—	7,000
Övriga löner	2,750	6,000	750	500	3,000	—	13,000
Bibliotekarien-redaktionssekreteraren	1,000	—	—	—	—	—	1,000
Redaktionskommittén	300	—	—	—	—	—	300
Författarhonorar	2,500	—	—	—	—	—	2,500
Statens revisor	500	500	—	—	—	—	1,000
Sakkunnigarvoden, övertidsersättningar m. m.	1,500	—	—	—	—	—	1,500
Lokalkostnader	5,000	—	—	—	—	—	5,000
Försäkringar	300	—	—	—	—	—	300
Annonser	300	—	—	—	—	—	300
Inköp och inbindning av litteratur	1,250	—	—	—	—	—	1,250
Tryckning av tidskriften	2,500	—	—	—	—	—	2,500
Telefon och telegram	500	500	50	50	300	—	1,400
Porton och frakter	1,000	1,000	150	150	450	—	2,750
Trycksaker, kontorsmateriel och diverse	1,600	1,000	300	300	600	—	3,800
						750 [2]	750
Summa	38,000	9,000	1,250	1,000	4,350	750	54,350
Stockholms stads anslag till utställningen 1,000 Prenumerations- och annonsinkomster för tidskriften 2,250	3,250	—	—	—	—	—	8,350
Administrationsbidrag från de allmänna upplysningskurserna	—	—	—	—	4,350	—	
Provisioner för förmedling av litteratur och materiel	—	—	—	—	—	750	
Att täckas på annat sätt	34,750	9,000	1,250	1,000	—	—	46,000

[1]) Utgifter beräknade för 6 kurser.

[2]) Då vi utgå från att förmedlingsprovisionerna böra täcka omkostnaderna för denna förmedling, ha vi ej ansett någon specifikation av utgifterna erforderlig.

som förbundets omkostnader nedbringas till de här såsom tillräckliga beräknade, bör emellertid statsanslaget till förbundets verksamhet efter viss icke alltför kort övergångstid kunna nedbringas med ungefärligen nyssnämnda belopp, 5,000 kronor, eller förslagsvis till 30,000 kronor.

Ytterligare anföres, att det till centralförbundet utgående statsanslaget synes lämpligen böra till förbundet utbetalas kvartalsvis i förskott. Denna utbetalningsordning synes genomgående lämplig även vid de övriga under rubriken »undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande» under åttonde huvudtiteln anvisade anslag till olika nykterhetsorganisationer m. fl. Dock torde mindre belopp, till exempel understigande 1,000 kronor för år, lämpligen kunna utgå halvårsvis i förskott.

Slutligen uttalas, att de tre anslagsgrupprubrikerna under åttonde huvudtiteln i statsverkspropositionen »undervisnings- och upplysningsverksamhet för nykterhetens främjande», »föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande» och »främjande i övrigt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder» numera, sedan samtliga dessa anslag givits karaktär av reservationsanslag, lämpligen böra kunna sammanföras till en, förslagsvis till den av skolöverstyrelsen i dess petitaskrivelser använda »undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande».

Beträffande de anslagsäskanden, som föreligga för budgetåret 1932/1933, tillåter sig utskottet hänvisa till, förutom den utförliga utredningen i statsrådsprotokollet, följande tablå, som utvisar anslagens belopp under budgetåret 1923/1924 samt under budgetåret 1931/1932, de belopp, som av vederbörande organisation äskats och av skolöverstyrelsen tillstyrkts ävensom de anslagsbelopp, som departementschefen under förhandenvarande omständigheter ansett sig böra föreslå för budgetåret 1932/1933.

Anslagets ändamål	För 1923/1924 beviljat anslag	För 1931 1932 beviljat anslag	För 1932/1933		
			av vederbörande organisation begärt anslag	av skolöverstyrelsen tillstyrkt anslag	av departementschefen tillstyrkt anslag
	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
1) Anordnande under år 1933 av en social fortbildningskurs för lärare m. fl.	41,500	32,000[1]	40,000	39,450	—
2) Anordnande under år 1933 av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl.	19,000	16,000	16,000	15,800	—
3) Föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m.	27,000	200,000	200,000	197,500	145,625
4) Främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet	20,000	23,000	25,000		
5) Underhåll och skötsel av centralförbundets för nykterhetsundervisning bibliotek	1,000	2,500	3,200	34,750	33,375
6) Understöd för utgivande av en tidskrift för undervisnings- och upplysningsverksamheten för nykterhetens främjande (»Tirfing», tidskrift för nykterhetsfrågans studium)	2,500	6,000	6,500		
7) Främjande av Sveriges nykterhetssällskaps representantförsamlings upplysningsbyrås verksamhet	—	12,000	12,000	12,000	12,000
8) Främjande av svenska sällskapets för nykterhet och folkuppfostran verksamhet	—	5,000	5,000	5,000	5,000
9) Främjande av Sveriges storloges av I. O. G. T. verksamhet	21,000	31,000	38,000	31,000	31,000
10) Främjande av Sveriges blåbandsförenings studie- och ungdomsverksamhet	6,000	9,000	12,000	9,000	9,000
11) Främjande av nationaltemplarordens studie- och ungdomsverksamhet	7,500	11,000	14,000	11,000	11,000
12) Främjande av nykterhetsorden Verdandis studie- och ungdomsverksamhet	3,000	5,000	5,000	5,000	5,000
13) Främjande av Sveriges studerande ungdoms helnykterhetsförbunds verksamhet	6,000	6,000	9,000	7,500	6,000
14) Främjande av nykterhetsföreningen Vita bandets upplysnings- och ungdomsverksamhet	3,000	5,000	9,500	5,000	5,000
15) Främjande av Sveriges lärares nykterhetsförbunds verksamhet	4,500	7,000	7,000	7,000	7,000
16) Främjande av Svenska läkarnas nykterhetsförenings verksamhet	—	5,000	5,000	5,000	5,000

[1]) Avser en hygienisk fortbildningskurs.

Anslagets ändamål	För 1923/1924 beviljat anslag Kronor	För 1931/1932 beviljat anslag Kronor	För 1932/1933 av vederbörande organisation begärt anslag Kronor	För 1932/1933 av skolöverstyrelsen tillstyrkt anslag Kronor	För 1932/1933 av departementschefen tillstyrkt anslag Kronor
17) Främjande av Järnvägsmännens helnykterhetsförbunds verksamhet . . .	—	3.000	8,900	3,000	3,000
18) Främjande av Sveriges polismäns helnykterhetsförbunds verksamhet . . .	—	1,000	1,000	1,000	1,000
19) Främjande av Svenska tullpersonalens helnykterhetsförbunds verksamhet . .	—	500	1,000	1,000	500
20) Främjande av motorförarnas helnykterhetsförbunds verksamhet	—	15,000	15,000	15,000	15,000
21) Bidrag till uppehållande av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande (Bureau international contre l'alcoolisme) verksamhet	—	2,500	3,500	3,500	2,500
22) Arvode åt den hos skolöverstyrelsen anställde konsulenten för nykterhetsundervisning och nykterhetsupplysning	2,500	3,000	3,000	3,000	3,000
23) Utarbetande och utgivning av ny upplaga av skolöverstyrelsens »Handbok i alkoholfrågan»	—	—	—	8,000	—
24) Utarbetande och utgivning av materiel för nykterhetsundervisningen	—	—	5,000	—	—
25) Främjande av riksutskottets för de kristnas nykterhetsrörelse verksamhet	—	—	10,000	—	5,000
26) Främjande av nykterhet på andra än ovan anförda sätt och motarbetande av dryckenskapens följder	—	10,000	10,000	10,000	5,000
27) Rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen	—	—	28,000	—	28,000

Statens organisationsnämnd har utlåtit sig beträffande storleken av de anslag, som för budgetåret 1932/1933 borde utgå för här ifrågavarande ändamål, och därvid anfört bland annat följande:

Vad först anginge bidragen till anordnande av en fortbildningskurs för lärare m. fl. samt till en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl. syntes det organisationsnämnden, att av hänsyn till nuvarande statsfinansiella läge med anordnande av här avsedda kurser borde tills vidare anstå och anslag för dessa ändamål förty icke äskas för budgetåret 1932/1933.

I fråga om bidragen till främjande av centralförbundets för nykterhetsundervisning verksamhet samt till underhåll och skötsel av förbundets bibliotek hade i enlighet med av 1931 års riksdag uttalat önskemål åt skolöverstyrelsen och riksräkenskapsverket uppdragits att utreda frågan om centralförbundets organisations- och förvaltningskostnader i det hela. Vid

sådant förhållande och då tidskriften »Tirfing» utgåves på föranstaltande av nämnda förbund, torde organisationsnämnden icke hava att ingå på någon granskning av de för nu nämnda tre ändamål utgående bidragen.

De bidrag, som i övrigt under budgetåret 1931/1932 utginge från anslaget till undervisnings- och upplysningsverksamhet — med undantag av anslagen till den internationella byrån i Lausanne samt till arvode åt den hos skolöverstyrelsen anställde konsulenten för nykterhetsundervisning och nykterhetsupplysning — avsåge, enligt vad organisationsnämnden inhämtat, i huvudsak att täcka organisations- och administrationskostnaderna för den verksamhet, varom här vore fråga. Så gott som samtliga ifrågakomna sammanslutningar torde för berörda verksamhet vara beroende av statsbidraget. Med hänsyn härtill funne sig organisationsnämnden — i enlighet jämväl med de riktlinjer, organisationsnämnden i liknande fall ansett sig böra följa — icke kunna tillstyrka någon nedsättning av här ifrågavarande bidrag.

I fråga om bidraget till uppehållande av internationella byråns i Lausanne för alkoholismens bekämpande verksamhet ansåge sig organisationsnämnden om ock med tvekan icke böra nu föreslå någon sänkning av det belopp, varmed anslaget nu utginge.

Då ett behörigt handhavande av de uppgifter beträffande nykterhetsundervisning och -upplysning, som ankomme på skolöverstyrelsen, syntes kräva bibehållande av den ovanberörda konsulentbefattningen, kunde organisationsnämnden icke föreslå någon nedsättning av det härför utgående arvodet.

Beträffande anslaget till föreläsnings- och instruktionsverksamhet anförde organisationsnämnden, att nämnden — som i annat sammanhang framställt förslag om kraftig beskärning av anslag för jämförliga ändamål och exempelvis hemställt om nedsättning till hälften av anslaget till anstalter och föreningar, som anordnade populärvetenskapliga föreläsningar — ansåge, att i överensstämmelse härmed jämväl förevarande anslag borde nedsättas till hälften av det belopp, varmed detsamma nu utginge.

Anslaget till främjande i övrigt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder, vilket anslag ställts till Kungl. Maj:ts förfogande att användas för tillfälliga ändamål, syntes av statsfinansiella skäl böra sänkas åtminstone till det belopp, varmed detsamma för budgetåret 1928/1929 utgick, eller följaktligen till 5,000 kronor.

Sammanfattningsvis har organisationsnämden anfört, att nämnden ansåge

att anslaget till undervisnings- och upplysningsverksamhet borde nedsättas med 48,000 kronor från 200,500 kronor till 152,500 kronor,

att anslaget till föreläsnings- och instruktionsverksamhet borde sänkas med 100,000 kronor från 200,000 kronor till 100,000 kronor, samt

att anslaget till främjande i övrigt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder borde nedsättas med 5,000 kronor från 10,000 kronor till 5,000 kronor.

I fråga om det under punkt 27) i ovan sist intagna tablå omförmälda anslagsäskandet lämnas i statsrådsprotokollet följande redogörelse:

Hos Kungl. Maj:t har rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen anhållit om framställning till 1932 års riksdag angående beviljande åt rikskommittén av ett anslag av 28,000 kronor för budgetåret 1932/1933 att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för i skrivelsen angivna ändamål.

Rikskommittén har till stöd härför anfört:

I början av år 1931 togs i Västerås initiativ till en landsomfattande aktion mot hembränning, smuggling och langning. Under sommaren ha förberedelserna för en sådan aktion pågått och vid sammanträde i Stockholm den 15 oktober konstituerades rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen, bestående av representanter för Sveriges nykterhetsvänners landsförbund, Godtemplarorden, Nationaltemplarorden, Sveriges blåbandsförening, nykterhetsorden Verdandi och motorförarnas helnykterhetsförbund. Kommitténs uppgift är att söka få till stånd en landsomfattande kamp mot den olagliga rusdryckshanteringen. Kommittén skall därvid söka samarbete med yrkesgrupper, som äga särskilda förutsättningar att motarbeta smugglingen, samt organisera lokalkommittéer, vilka böra representera nykterhetsfolk, fackföreningsrörelsen, kyrkliga rörelser, nykterhetsnämnder, ungdomsorganisationer av skilda slag o. s. v. Representanter för kommunala myndigheter skola anmodas deltaga i arbetet.

Den väsentligaste delen av arbetet skall utföras och bekostas av de olika lokala organisationerna och dessas medlemmar, främst de initiativtagande nykterhetsorganisationerna. Då dessa lokala kostnader kunna bliva rätt väsentliga är det uppenbart att rikskommittén icke kan begära, att dessa organisationer jämväl skola bestrida med rikskommitténs *centrala* arbete förenade kostnader. De anslutna nykterhetssällskapen hava likväl för det senare ändamålet av sina redan förut starkt anlitade administrationsanslag tilldelat rikskommittén vissa engångsanslag, vilka tillsammans uppgå till 2,300 kronor. Det bör lätt förstås att dessa medel icke på långt när räcka till bestridande av alla de omkostnader, som rikskommittén måste ikläda sig, därest den gynnsamma stämning, som nu råder i landet, skall kunna utnyttjas till ett effektivt tillbakaträngande av den olagliga rusdryckshanteringen.

Då denna hantering är en ytterst allvarlig samhällsfara, vars bekämpande måste anses vara ett hela nationens intresse, vågar rikskommittén anhålla om statsmakternas ekonomiska stöd av denna verksamhet.

För budgetåret 1 juli 1932—30 juni 1933 har följande statförslag uppgjorts:

Inkomster:

Från anslutna organisationer	kronor	3,000: —
Beräknat anslag från staten	»	28,000: —
Summa	kronor	31,000: —

Utgifter:

Lön till sekreterare	kronor	6,000: —
Kontorsbiträde	»	2,400: —
Lokalhyra	»	1,800: —
Pressmeddelanden	»	4,000: —
Resor, andel i lokala organisationskostnader samt konferenser med myndigheter, nykterhetsnämnder och andra sammanslutningar	»	7,500: —
Meddelanden till cirka 20,000 organisationer: tryck, kuvert och porto	»	1,300: —
Affischer och litteratur	»	6,000: —
Skrivmaterialier och diverse omkostnader	»	2,000: —
Summa	kronor	31,000: —

Rikskommittén har till en början inriktat sig på att organisera ovan nämnda ideella och fackliga organisationer för arbetet samt att förse dem och tidningspressen med lämplig materiel för den opinionsbildande verksamheten. Därpå följande åtgärd blir att ingripa på platser, där inga organisationer finnas att bygga på eller där dessa äro för svaga eller likgiltiga. Dylikt ingripande kan tänkas ske genom av rikskommittén anordnade offentliga möten, genom att kommunala förtroendemän och andra inflytelserika personer uppvaktas och intresseras att taga initiativ till opinionsmöten eller andra överläggningar, genom av rikskommittén anordnade konferenser av mera sluten natur inom särskilt utsatta områden.

Även om kommittén redan under innevarande budgetår måste söka göra vad den kan på detta område, är det tydligt att den även under nästa budgetår får betydande uppgifter av denna art.

I avsikt att söka tränga tillbaka fylleriet vid dansbanorna, vilket i väsentlig grad har sitt upphov i förekomsten av olaglig rusdrycksförsäljning, har kommittén vidare tänkt sig att i samarbete med länens nykterhetsnämndssammanslutningar anordna konferenser med myndighetspersoner och kommunala förtroendemän rörande ordningsföreskrifter och övervakning av dansbanor och nöjesetablissement av olika slag.

Det belopp om 7,500 kronor, som upptagits i staten, avser båda dessa sistnämnda arbetsuppgifter med direkt lokalt ingripande.

Kommittén håller för sannolikt, att, sedan olika organisationer i landet under tiden från 15 oktober 1931—30 juni 1932 sökt göra en insats och offrat pengar på densamma, man icke kan räkna med samma ekonomiska insatser under den närmast följande tiden. Därför har kommittén i staten upptagit ett belopp av 6,000 kronor för att i fortsättningen, då så erfordras, kunna *gratis* ställa affischer och litteratur till förfogande.

De kostnader, som i staten upptagits för pressmeddelanden, avse dels anskaffning och sammanställning av materiel och dels trycknings- och portokostnader.

Att för ett så omfattande arbete, som det ifrågavarande, kräves en kvalificerad persons hela arbetskraft utöver vad kommitténs olika ledamöter kunna hinna med på sin fritid, torde icke närmare behöva motiveras.

Rikskommittén har räknat med att dess arbete måste fortgå till och med utgången av nästa budgetperiod, alltså något över ett och ett halvt år. Under denna tid bör också erfarenhet kunna vinnas om möjligheten av att på den väg, kommittén tänkt sig, vinna resultat, varför kommittén ämnar träffa alla dispositioner så, att den vid utgången av nämnda period kan avveckla sin verksamhet, och frågan om vad därefter skall göras kan prövas fritt utan några som helst hänsyn till den nuvarande rikskommittén.

Rikskommitténs arbete är sålunda i fortsättningen i väsentlig mån beroende på statsmakternas ekonomiska stöd. Nykterhetsorganisationerna och andra intresserade sammanslutningar påtaga sig — som förut nämnts — betydande kostnader för det lokala arbetet. Huru stora dessa insatser ekonomiskt sett kunna bliva, undandrager sig ett säkert bedömande. Under förutsättning att kommittén erhåller så stort stöd från statsmakternas sida, att det påbörjade arbetet kan fortsättas, torde det icke vara uteslutet att rikskommittén kan erhålla ett mindre anslag från Sveriges nykterhetsvänners landsförbund, i staten upptaget till 3,000 kronor.

För egen del har departementschefen anfört bland annat följande:

Innan jag övergår till frågan om de belopp, som för nykterhetens främjande må böra anvisas för budgetåret 1932/1933, anhåller jag att med några ord få beröra frågan om anslagen till centralförbundets för nykterhetsundervisning olika verksamhetsgrenar. I denna fråga föreligger — i enlighet med ett uttalande av 1931 års riksdag — en utav skolöverstyrelsen och riksräkenskapsverket verkställd ingående undersökning, för vilken i det föregående redogjorts. Vid mina beräkningar av anslagsbeloppet för budgetåret 1932/1933 anser jag mig böra utgå från denna undersöknings resultat. Det torde emellertid få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles — i samband med att eventuellt anslag för budgetåret 1932/1933 ställes till förfogande — efter vederbörandes hörande meddela de närmare föreskrifter i övrigt i ämnet, som härutinnan må bliva erforderliga.

Anslaget till centralförbundet skulle enligt överstyrelsens, av centralförbundet numera tillstyrkta förslag för budgetåret 1932/1933 upptagas med ett belopp av 34,750 kronor. I detta belopp hava emellertid inräknats vissa anslagsposter, som föreslagits skola överföras från anslagen till anordnande av social fortbildningskurs och allmän utbildningskurs samt föreläsnings- och instruktionsverksamheten å respektive 550, 200 och 2,500 kronor. Då här ifrågavarande kurser, i enlighet med vad jag omedelbart ämnar föreslå, icke skulle anordnas under budgetåret 1932 1933, bortfalla de härför beräknade understöden. Föreläsnings- och instruktionsverksamheten skulle, på sätt jag ämnar ifrågasätta, under samma budgetår minskas med 25 procent, med hänsyn vartill även nyssberörda belopp kan minskas med en fjärdedel, 625 kronor. Det förut beräknade beloppet, 34,750 kronor, bör alltså i överensstämmelse härmed minskas med (550+200+625) 1,375 kronor till 33,375 kronor. Någon ytterligare minskning av anslaget anser jag mig icke för närvarande böra förorda.

Av utredningen framgår, att de till centralförbundet nu utgående anslagen så småningom kunna sänkas med tillhopa 5,000 kronor. I utredningen har emellertid framhållits, att man här icke torde böra gå för brådstörtat till väga, och till denna uppfattning vill jag ansluta mig. Jag förordar alltså en övergångstid av fem år, under vilka anslagen synas böra sänkas med i runt tal 1,000 kronor om året. Denna övergångstid torde emellertid få taga sin början först från och med budgetåret 1933/1934.

Förslaget att de olika till centralförbundet utgående anslagsposterna skulle sammanfattas i en anslagspost vill jag tillstyrka.

I anslutning till organisationsnämndens förslag vill jag vidare förorda, att under budgetåret 1932/1933 må anstå med anordnande av den ifrågasatta sociala fortbildningskursen för lärare m. fl. och av den föreslagna allmänna utbildningskursen i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl.; bidrag för dessa kurser skulle sålunda icke beräknas för nästa budgetår. Vad angår anslaget till föreläsnings- och instruktionsverksamhet för nykterhetens främjande m. m., nu 200,000 kronor, föreslår organisationsnämnden en beskärning av detta anslag med 50 procent till 100,000 kronor. Jag anser mig icke kunna nu förorda en så stark begränsning av anslaget utan vill räkna med en nedsättning av i runt tal 25 procent i förhållande till skolöverstyrelsens förslag eller till 145,625 kronor. Vidare vill jag tillstyrka, att till främjande i övrigt av nykterhet och motarbetande av dryckenskapens följder beräknas ett belopp av 5,000 kronor ävensom till riksutskottet för de kristnas nykterhetsrörelse en summa av likaledes 5,000 kronor.

Med hänsyn till de viktiga ändamål, varom här är fråga, vill jag härjämte

förorda åt rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen det av kommittén föreslagna beloppet 28,000 kronor. Däremot kan jag under nuvarande förhållanden icke förorda någon höjning av hittills till olika nykterhetsorganisationer m. m. utgående anslagsposter, ej heller anslag för andra ändamål än jag nu angivit.

Summan av de sålunda av mig för budgetåret 1932/1933 tillstyrkta anslagen utgör 338,000 kronor. Motsvarande anslag utgjorde för budgetåret 1923/1924 164,500 kronor samt uppgå för budgetåret 1931/1932 till 410,500 kronor.

I enlighet med skolöverstyrelsens förslag torde det för budgetåret 1932/1933 erforderliga beloppet, 338,000 kronor, lämpligen böra uppföras såsom *ett* reservationsanslag under rubrik undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande.

I likhet med vad tidigare varit fallet, torde ifrågavarande anslag böra utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.

Till stöd för det i motionerna I: 47 och II: 66 framförda yrkandet, i vad detsamma avser här förevarande anslag, har anförts bland annat följande:

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t föreslagit en betydande ökning av statsverkets inkomster av rusdrycksmedel. Samtidigt ha också väsentliga beskärningar skett av nu utgående anslag för bedrivande av ett effektivt nykterhetsarbete. Det är de svåra ekonomiska förhållandena som föranlett Kungl. Maj:t till dessa åtgärder. Vad som sålunda föreslagits innebär därför att samtidigt som ett radikalt avsteg sker från principen om statsverkets oberoende av rusdryckstrafiken, även nykterhetsverksamheten får lämna sitt tillskott till budgeten genom avstående av vissa anslag. Om än en utsträckt användning av rusdrycksmedel för den allmänna budgetens behov kan vara försvarligt särskilt i ett bekymmersamt ekonomiskt läge, finna vi det högst betänkligt om som konsekvens härav skulle följa, att nykterhetsverksamheten blir lidande. Snarare borde förhållandet vara omvänt. Visserligen utgör nykterhetsverksamheten en icke oviktig faktor i hämmande riktning av det intäktgivande rusdrycksbruket, men dess värdefulla insatser för höjande av samhälleliga och individuella värden äro dock så pass stora och värderika, att ett eftersättande av denna verksamhet måste utgöra en verklig förlust. Vad som här är antytt rörande anslagen till den nykterhetsfrämjande verksamheten, äger även tillämpning i fråga om de anslag som avse nykterhetsorganisationernas insatser i det fria folkbildningsarbetet.

Vi förstå fullt väl de svårigheter, som förelegat vid uppgörande av budgetsförslag under rådande ekonomiska kris, där en mängd krav på omvårdnad trängas med varandra och med orsaker bottnande i nödläget. Vid vägning av dessa krav bör dock icke förglömmas, vilken viktig uppgift nykterhetsverksamheten och folkbildningsarbetet har att fylla. Det är nämligen ett känt förhållande, att den sysslolöshet och de mångahanda bekymmer, som inom vida samhällsskikt följa med arbetslösheten, medföra svåra påfrestningar på individerna och förleda till sådana skadliga avsteg som nykterhetsverksamheten har till speciell uppgift att förebygga. Icke heller torde det allmänna och fria folkbildningsarbetet ställas inför vidare och mera krävande uppgifter än just under en tid av arbetslöshet och nöd. Särskilt ungdomen, som i vidaste utsträckning drabbas av bristen på sysselsättning med arbete, måste, om icke krisverkningarna skola sätta out-

plånliga spår efter sig för framtiden, beredas tillfällen till studier och förströelser med fostrande syften. Något bättre medel i kampen mot arbetslöshetens demoraliserande följder än ett utvecklat folkbildningsväsen torde knappast givas.

Även om statsverkets stöd gives i oförminskad utsträckning till nykterhets- och folkbildningsarbetet är det likväl att befara en inskränkning häri. Kommunernas och organisationernas tillskott kunna näppeligen under nu rådande kris av kända skäl vara att förvänta i samma utsträckning som förut. Detta kan vålla avbräck nog. En minskning av statens bidrag skulle därför vara till dubbelt men.

De anslag vi här åsyfta äro de som upptagas under åttonde huvudtitelns avdelning k. punkt 233: *Understöd till folkbildningsväsendet* och punkt 238: *Undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande.*

Vad den sistnämnda punkten beträffar har departementschefen helt strukit såväl nu utgående anslag å 32,000 kronor för anordnande av en social fortbildningskurs för lärare m. fl., som likaledes nu utgående anslag å 16,000 kronor för anordnande av en allmän utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl. Skolöverstyrelsen har föreslagit respektive 39,450 kronor och 15,800 kronor. Båda dessa anslag finna vi i fortsättningen äga stort berättigande, även om det sistnämnda måste anses som det för stunden ojämförligt viktigaste. Vikten av väl kvalificerade studie- och ungdomsledare är uppenbar. Icke minst viktigt är goda kvalifikationer rörande insikt i alkoholspörsmålet. Dessa ledares kunnighet i och inställning till detta spörsmål måste i synnerligt hög grad öva inflytande på de ungas sinnen. Då det säkerligen skulle vara till stort men om ett avbrott skedde i denna utbildningsverksamhet, hemställa vi om det anslag skolöverstyrelsen förordat eller 15,800 kronor för år 1933.

Till stöd för det i motionerna I: 231 och II: 217 framförda yrkandet har i motionen I: 231 till en början erinrats, att efter beslut vid 1919 års riksdag hava — enligt plan, som på sin tid utarbetades av de av Kungl. Maj:t tillsatta sakkunnige för nykterhetsundervisningen (generaldirektör B. J:son Bergqvist, överläraren Nils Helger, förste folkskoleinspektören fil. dr Karl Nordlund och professorn med. dr Einar Sjövall) — sedan år 1920 anordnats allmänna utbildningskurser för studie- och ungdomsledare, präster och predikanter m. fl. i ledareställning inom olika organisationer och samfund. Dessa kurser, som pågått under cirka tre veckor och som mottagit 50 stipendiater, hava i regel varit förlagda till någon folkhögskola samt ambulerat till olika delar av landet. Den senaste kursen av detta slag hölls å Västerbottens läns folkhögskola i Degerfors, Vindeln.

Efter en redogörelse för den för nämnda kurs fastställda kursplanen, förteckning över kursdeltagare samt uttalanden av deltagare i kursen om kursens värde för organisationernas arbete, beträffande vilket allt utskottet tillåter sig att hänvisa till motionen, har i densamma vidare anförts bland annat:

Under åberopande av organisationsnämndens förslag har Kungl. Maj:t föreslagit, att den kurs, för vilken i det föregående redogörelse lämnats, skall slopas för budgetåret 1932/1933, och man kan befara, att — ifall riks-

dagen bifaller detta förslag — det kan komma att dröja både ett och flera år, innan anslag ånyo uppföres för ifrågavarande ändamål.

Man skulle bättre ha kunnat förstå, om också ej gillat, organisationsnämndens och Kungl. Maj:ts ståndpunkt i denna fråga, därest hittills utgående anslag för främjande av upplysningsarbetet i nykterhetsfrågan inverkat på budgetregleringen. Men enligt vad som inhämtas av finansministerns uttalanden, är ej så förhållandet, eftersom man i stort sett lämnar rusdrycksmedelsfonden, ur vilken dessa anslag utgå, orubbad.

Något annat motiv för de föreslagna nedskrivningarna av anslagen för upplysningsarbetet i alkoholfrågan synes därför icke kunna tänkas, om än man har skäl att tillämpa sitt i övrigt berömvärda sparsamhetsnit även på denna punkt, för att undgå eventuella beskyllningar för favorisering av omförmälda upplysningsarbete. Vi tro dock ej att någon — vilken ställning man i övrigt intager — skulle våga klandra, ifall man även i dessa nödtider så kraftigt som det är möjligt från statens sida stödjer nykterhetsrörelsen i dess arbete på upplysningens väg för höjandet av svenska folkets nykterhet.

Riksdagens nykterhetsgrupp, som tagit denna fråga i övervägande, har i varje fall icke kunnat för sin del känna sig övertygad om det riktiga eller tillrådliga uti Kungl. Maj:ts förslag på nu ifrågavarande område. Särskilt vad den allmänna utbildningskursen beträffar synes vad ovan anförts vara av den art, att riksdagen knappast står till svars med slopande av varje anslag för densamma.

Däremot synes man böra biträda varje åtgärd, som avser att — med bibehållandet av kursen i dess nuvarande omfattning — likväl göra alla de besparingar, som äro möjliga. Enligt vad statsverkspropositionen upplyser (åttonde huvudtiteln, sid. 591) har centralförbundet för nykterhetsundervisning, som enligt skolöverstyrelsens bemyndigande fungerar som kursstyrelse, trott sig kunna »utan risk för den framtida anslutningen av deltagare föreslå en begränsning av 25 kronor av det hittills till kursdeltagarna (50 till antalet) utgående statsstipendiet, vars belopp sålunda skulle nedsättas till 100 kronor per deltagare». Vidare har förbundet jämväl ansett sig kunna föreslå en viss begränsning av föreläsarnas visserligen i det hela redan nu ganska låga arvodesbelopp och inhiberande för något år av ersättningen för föreläsarnas i och för sig mycket tidsödande granskning av kursdeltagarnas resuméer av undervisningen. Med godtagande av dessa beskärningar skulle — enligt förbundets beräkningar — anslaget till kursen kunna nedsättas från hittills utgående 16,000 kronor till 11,000 kronor.

Därest riksdagen, såsom är att hoppas, biträder vårt förslag om, att detta belopp ställes till förfogande, bör detsamma emellertid ökas med den andel av administrationsbidraget å 200 kronor, som enligt skolöverstyrelsens mening bort överföras på det till centralförbundets verksamhet utgående direkta statsanslaget. Sedan Kungl. Maj:t föreslagit kursens inhiberande har nämligen i konsekvens härmed beloppet i fråga strukits.

Beträffande vad som anförts till stöd för de i motionerna I: 232 och II: 160, samt I: 82 och II: 168 framförda yrkandena, tillåter sig utskottet hänvisa till motionen I: 232 respektive motionen I: 82.

Över den i det föregående omförmälda, av rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen gjorda framställningen om anslag för budgetåret

1932/1933 har utskottet ansett sig böra i vederbörlig ordning införskaffa yttranden från socialstyrelsen och skolöverstyrelsen, vilka yttranden äro såsom bilagor fogade vid detta utlåtande (Bil. A och B).

Utskottets yttrande.

Utskottet anser sig under nuvarande förhållanden icke böra förorda att för de under denna punkt avsedda ändamål högre totalbelopp anslås, än som av Kungl. Maj:t äskats. Emellertid finner utskottet den allmänna utbildningskurs för studie- och ungdomsledare m. fl., som enligt Kungl. Maj:ts förslag för nästa budgetår skulle inställas men vartill medel äskats i motionerna I: 47 och II: 66 med 15,800 kronor och i motionerna I: 231 och II: 217 med 11,200 kronor, vara så betydelsefull för undervisnings- och upplysningsarbetet till nykterhetens främjande, att utskottet icke vill tillstyrka ens ett tillfälligt nedläggande av densamma. Enligt utskottets mening böra därför till anordnande av berörda kurs under år 1933 medel beredas men inom ramen för det av Kungl. Maj:t föreslagna beloppet. För ändamålet synes ett belopp av 11,200 kronor vara tillfyllest. Utskottet anser visserligen att det bör överlämnas åt Kungl. Maj:t att avgöra, huru detta belopp skall åstadkommas, men vill framhålla, att utskottet anser det erforderliga beloppet icke böra beredas genom en allmän likformig sänkning av övriga understöd utan genom minskning på lämpligt sätt av vissa anslagsposter, som synas kunna tåla en nedprutning.

Med angivna ändring ansluter sig utskottet till Kungl. Maj:ts förslag samt avstyrker följaktligen de i ämnet väckta motionerna, i vad de avvika från utskottets nu intagna ståndpunkt.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herrar Bärgs m. fl., Olssons i Gävle m. fl., Bergmans m. fl. och Bengtssons i Norup m. fl. ovannämnda motioner (I: 47, II: 66, I: 231 och II: 217) samt med avslag å herrar Granströms m. fl., Ljunggrens m. fl., Bergmans m. fl. och Bengtssons i Norup m. fl. ovannämnda motioner (I: 232, II: 160, I: 82 och II: 168) i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 338,000 kronor att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel under de villkor, som av Kungl. Maj:t prövas lämpliga, samt till de av departementschefen i statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 4 januari 1932 under punkten 238 omförmälda ändamålen med högst de av departementschefen angivna beloppen, dock med iakttagande av de ändringar i sistberörda avseende, som föranledas av vad utskottet ovan tillstyrkt i fråga om anordnande under år 1933 av en allmän

utbildningskurs i alkoholfrågan för studie- och ungdomsledare m. fl.

Musikföreställningar för allmänheten [239.] jämte två i ämnet väckta motioner.

243:o) Kungl. Maj:t har (punkt 239) föreslagit riksdagen att till understöd åt föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, samt till inspektion av ifrågavarande föreningars och orkestrars verksamhet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag å 57,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 598—599 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena i första kammaren av herrar *J. Johansson* i Friggeråker och *F. Julin* (I: 159) och den andra i andra kammaren av herr *H. Svensson* i Grönvik m. fl. (II: 170), i vilka motioner hemställts att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om ett anslag å 57,000 kronor för nästa budgetår till vissa orkesterföreningar.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras yrkande andragna skälen får utskottet hänvisa till motionen I: 159.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 57,000 kronor.

Statens organisationsnämnd har beträffande här förevarande anslag anfört:

Under hänvisning till vad organisationsnämnden i skrivelse den 19 oktober 1931 anfört rörande principerna för anvisandet av statsbidrag genom lotterimedel och då ifrågavarande ändamål synes vara ett sådant, som enligt dessa principer hellre bör tillgodoses genom lotterimedel än genom anslag å riksstaten, anser organisationsnämnden, att särskilt anslag för nu ifrågavarande ändamål icke bör i riksstaten upptagas.

Departementschefen har ansett ifrågavarande understöd allt fortfarande böra beviljas förmedelst anslags anvisande å riksstaten.

Utskottets yttrande.

Utskottet, som tillmäter ifrågavarande anslag en icke ringa betydelse ur folkbildnings- och allmänt kulturell synpunkt och därför anser det vara av vikt, att medelsbehovet för budgetåret 1932/1933 tryggas genom anslag av riksdagen, tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och kan alltså icke biträda de i ämnet väckta motionerna. Därest för framtiden Kungl. Maj:t skulle finna mera lämpligt att tillgodose förevarande ändamål genom understöd av lotterimedel, har emellertid utskottet intet att erinra häremot.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herrar Johanssons i Friggeråker och Julins samt Svenssons i Grönvik m. fl. ovannämnda motioner (I: 159 och II: 170), till understöd åt föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten, samt till inspek-

tion av ifrågavarande föreningars och orkestrars verksamhet anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag å 57,000 kronor.

Folkliga musikskolan i Arvika. [240.]

244:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 240) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till folkliga musikskolan i Arvika för en minst 20 veckor lång kurs under verksamhetsåret 1932/1933 bevilja för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 6,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Befrämjande av vissa i samband med biografväsendet stående ändamål. [241.]

245:o) Kungl. Maj:t har (punkt 241) föreslagit riksdagen att till befrämjande av vissa i samband med biografväsendet stående ändamål för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag å 10,000 kronor att utgå med den fördelning och enligt de närmare villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

Utredningen återfinnes å sid. 600—602 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra reservationsanslag av 50,000 kronor.

Statens organisationsnämnd har utlåtit sig beträffande anslag för här förevarande ändamål och därvid — efter en redogörelse för användningen av det för budgetåret 1931/1932 till förfogande ställda anslaget — anfört bland annat:

Ifrågakomna ändamål synas organisationsnämnden i allmänhet vara av den art, att med deras tillgodoseende bör i tider av statsfinansiella svårigheter anstå. Då emellertid möjlighet bör hållas öppen att, i händelse särskild anledning därtill skulle yppas, anvisa medel till något synnerligen behjärtansvärt ändamål, anser sig organisationsnämnden icke böra föreslå, att anslaget helt indrages, utan tillstyrker, att detsamma nedsättes med 40,000 kronor till 10,000 kronor.

Med hänsyn till nu rådande förhållanden har departementschefen ansett sig böra biträda organisationsnämndens förslag.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till befrämjande av vissa i samband med biografväsendet stående ändamål för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag å 10,000 kronor att utgå med den fördelning och enligt de närmare villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

246:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 242) hemställer utskottet, Vissa kostnader för utdelning av statens studielån. [242.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, för budgetåret 1932/1933 anvisa

a) till ersättning åt postverket för dess bestyr med statens studielån ett extra förslagsanslag av 1,850 kronor,

b) till bestridande av kostnaderna för den nämnd, som under år 1933 må komma att handlägga ärenden rörande omförmälda lån, ett extra anslag av 5,000 kronor.

Åtgärder för fysisk utbildning.

247:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 243) föreslagit riksdagen i fråga om gymnastiska centralinstitutet kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen anmäla. Gymnastiska centralinstitutet. [243.]

248:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 244) hemställer utskottet, Understödjande av gymnastik och idrott. [244.]

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understödjande av gymnastik och idrott anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 120,000 kronor, därav till svenska gymnastikförbundet 55,000 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

249:o) Kungl. Maj:t har (punkt 245) föreslagit riksdagen att till understöd åt s. k. friluftsläger för skolbarn anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 6,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma. Understöd åt s. k. friluftsläger för skolbarn. [245.]

Utredningen återfinnes å sid. 606—607 i statsrådsprotokollet.

jämte en i ämnet väckt motion.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft en inom första kammaren av herr *J. P. Johansson* väckt motion (I: 78), vari hemställts, att riksdagen ville till understöd åt s. k. friluftsläger för skolbarn (åttonde huvudtiteln, avd. L, punkt 3, sid. 606) bevilja samma belopp som innevarande år eller 12,500 kronor, att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

Beträffande de av motionären till stöd för framställningen andragna skälen får utskottet hänvisa till motionen.

Skolöverstyrelsen har hemställt om anslag med oförändrat belopp 12,500 kronor, för budgetåret 1932/1933.

Statens organisationsnämnd har inkommit med yttrande i ärendet och därvid uttalat, att förevarande anslag borde enligt nämndens mening helt utgå ur budgeten.

Departementschefen har anfört bland annat:

Intresset för friluftslägren för skolbarn är i stigande, och fortsatt anslag för ändamålet torde böra äskas för budgetåret 1932/1933. Beträffande anslagets belopp nödgas jag med hänsyn till rådande förhållanden föreslå en begränsning av det hittills utgående anslaget till 6,000 kronor.

Utskottets yttrande.

Av de skäl, departementschefen anfört, anser utskottet anslag med högre belopp än Kungl. Maj:t föreslagit icke böra ifrågakomma. Utskottet avstyrker alltså förenämnda motion (I: 78) samt ansluter sig till Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herr J. P. Johanssons ovannämnda motion (I: 78) i vad den skiljer sig från Kungl. Maj:ts förslag, till understöd åt s. k. friluftsläger för skolbarn anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 6,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna skäl bestämma.

Motioner om anslag till understödjande av skididrotten bland ungdomen.

250:o) I två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av *W. Björck* m. fl. (I: 48) och den andra inom andra kammaren av herr *H. Hallén* (II: 117) har hemställts, att riksdagen till understödjande av skididrotten bland ungdomen ville för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 12,000 kronor att utgå under de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning andragna skälen får utskottet hänvisa till motionen I: 48.

Utskottets yttrande.

Utskottet anser ifrågavarande anslag tjäna ett mycket nyttigt ändamål men kan dock under rådande ekonomiska förhållanden icke förorda, att riksdagen beviljar medel för ändamålet.

Utskottet hemställer alltså,

att herrar W. Björcks m. fl. och Halléns ovannämnda motioner (I: 48 och II: 117) icke må vinna riksdagens bifall.

Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.

Förstärkande av reservationsanslaget till utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker. [246.]

251:o) Kungl. Maj:t har (punkt 246) föreslagit riksdagen att till ytterligare medel för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 35,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 608—616 i statsrådsprotokollet.

Under rubriken »resestipendier samt läroböckers, tidskrifters och lärda verks utgivande» var under lång tid särskilt anslag anvisat å riksstaten.

I riksstaten för budgetåret 1923/1924 var det ordinarie anslaget uppfört med oförändrat belopp, 150,000 kronor, men under ändrad rubrik »till utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker». Till förstärkande av detta anslag anvisades ett extra anslag av 25,000 kronor. För vart och ett av budgetåren 1924/1930 har till förfogande för ändamålet stått ett sammanlagt belopp av 165,000 kronor, därav på ordinarie stat 150,000 kronor och på extra stat 15,000 kronor. Vid 1930 års riksdag höjdes ifrågavarande förstärkningsanslag för budgetåret 1930/1931 till 20,000 kronor.

Jämväl för budgetåret 1931/1932 utgår anslaget med ett belopp av 20,000 kronor.

Innan departementschefen ingått på frågan om det belopp, med vilket här ifrågavarande förstärkningsanslag må upptagas i riksstaten för budgetåret 1932/1933, har han erinrat om vissa anslag för ändamål av ungefär enahanda art, som sedan åtskilliga år anvisats av riksdagen och ifråga om vilka ansökningar föreligga för budgetåret 1932/1933.

Till understödjande av *svenska fornskriftssällskapets* verksamhet utgår för budgetåret 1931/1932 ett extra reservationsanslag å 2,000 kronor. Sällskapets styrelse har hemställt om beredande av anslag för budgetåret 1932/1933 med 2,000 kronor. Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien har den 3 november 1931 avgivit utlåtande över den gjorda framställningen och därvid tillstyrkt densamma. Statens organisationsnämnd har i avlåten skrivelse förklarat sig icke finna anledning att föreslå någon ändring med avseende å ifrågavarande anslag.

Till understöd åt *samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia* utgår för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag å 2,000 kronor. Samfundet har hemställt om beredande av anslag för budgetåret 1932/1933 med 2,000 kronor. Vitterhetsakademien har den 6 oktober 1931 avgivit utlåtande över den gjorda framställningen och därvid tillstyrkt densamma.

Statens organisationsnämnd har i avgivet utlåtande rörande detta anslag anfört följande:

Organisationsnämnden finner det icke kunna förordas, att samtidigt som å riksstaten finnes uppfört anslag till utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker i allmänhet därjämte beviljas särskilda anslag för vissa speciella dylika verk. Genom ett sådant förfarande äventyras nämligen en enhetlig prövning av anslagsbehoven.

Ur budgetsynpunkt synes riktigast, att det allmänna anslaget till utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker bestämmes till den storlek, som för ändamålet prövas erforderlig och den statsfinansiella situationen medgiver, samt att därefter alla specialanslag för liknande ändamål uteslutas ur riksstaten.

Organisationsnämnden, som icke ansett sig böra intaga någon ståndpunkt till fördelningen av de i riksstaten under åttonde huvudtiteln M 22 och M 23 uppförda anslagen å tillhopa 170,000 kronor anser sig emellertid kunna utgå därifrån, att med den noggrannare prövning av olika framställningar om statsbidrag som det nuvarande statsfinansiella läget nödvändiggör, inom den sålunda angivna ramen av 170,000 kronor skall kunna beredas utrymme för skäligt understöd även till de tidskrifter och lärda verk, för vilka nu särskilt anslag finnes anvisat å åttonde huvudtiteln under rubriken »M Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.» och som ej äro av rent tillfällig art.

Då anslaget till samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia synes avse ändamål, som rätteligen bör befrämjas genom understöd från huvudtitelns allmänna anslag till utgivande av tidskrifter, lärda verk m. m., tillstyrker organisationsnämnden, under hänvisning till vad den ovan anfört, att särskilt anslag för ändamålet icke vidare anvisas i riksstaten.

Till understödjande av *svenska vitterhetssamfundets* verksamhet utgår för budgetåret 1931/1932 ett extra reservationsanslag å 2,000 kronor.

Samfundets styrelse har hemställt om beredande för budgetåret 1932/1933 av ett anslag för ändamålet å 2,000 kronor. Svenska akademien har tillstyrkt ansökningen.

Statens organisationsnämnd har i avgivet utlåtande beträffande detta anslag anfört följande:

I den mån statsbidrag ej kan beredas av de å åttonde huvudtiteln under M 22 och M 23 för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker upptagna anslagen, saknar nämnden anledning tillstyrka, att särskilt anslag anvisas för ifrågavarande ändamål.

För utgivande av tidskriften »*Svenska landsmål och svenskt folkliv*» utgår för budgetåret 1931/1932 ett anslag å 6,350 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har nu tidskriftens utgivare, professor emeritus J. A. Lundell, hemställt om beviljande för budgetperioden 1932/1933 av enahanda belopp, 6,350 kronor, till understöd för tidskriftens fortsatta utgivande.

Efter hörande av filosofiska fakultetens vid universitetet i Uppsala humanistiska sektion har universitetskanslern i likhet med nämnda sektion förordat bifall till den gjorda framställningen.

I avgivet utlåtande har statens organisationsnämnd, under hänvisning till vad nämnden anfört beträffande anslaget till samfundet för utgivande av

handskrifter rörande Skandinaviens historia, förklarat sig anse, att särskilt anslag å riksstaten icke borde anvisas för nu ifrågavarande ändamål.

Till utgivare av *ordboken över Gotlands folkmål* utgår för budgetåret 1931/1932 ett extra anslag av 3,000 kronor.

Hos Kungl. Maj:t har ordbokens utgivare, professor emeritus J. A. Lundell, hemställt om framställning till 1932 års riksdag om anvisande för budgetåret 1932/1933 av ett anslag å 3,000 kronor för här ifrågavarande ändamål. Över framställningen hava yttranden avgivits av filosofiska fakultetens vid universitetet i Uppsala humanistiska sektion och av kanslern för rikets universitet, vilka tillstyrkt densamma.

I avgivet utlåtande har statens organisationsnämnd, under hänvisning till vad nämnden anfört beträffande anslaget till samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia, förklarat sig anse, att särskilt anslag å riksstaten icke borde anvisas för nu ifrågavarande ändamål.

Till fortsatt utgivande av verket »*Sveriges kyrkor, konsthistoriskt inventarium*», utgivet av riksantikvarien S. Curman och professorn J. Roosval, utgår för budgetåret 1931/1932 ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor.

Hos Kungl. Maj:t hava Curman och Roosval hemställt om utverkande för budgetåret 1932/1933 av ett anslag å 15,000 kronor för här ifrågavarande ändamål. Tillika hava de, jämlikt ett uttalande av 1931 års riksdag, framlagt dels en översiktlig redogörelse för vad som hittills med statsunderstöd blivit utfört av ifrågavarande arbete, dels ock en plan för arbetets fortsatta bedrivande med beräkning av den tid, som återstode till dess fullbordan.

Antalet av trycket utgivna kyrkobeskrivningar utgör för närvarande 120. I tryckfärdigt korrekturtryck, i tryckfärdigt manuskript eller i under slutlig bearbetning varande manuskript finnas 460 kyrkobeskrivningar. Uppmätningsritningarnas antal är cirka 3,650, fotografiska negativ finnas till ett antal av cirka 4,800. I statsbidrag har under tiden 1914—1930 utgått 187,500 kronor; anslag av landsting, kommuner, institutioner och enskilda personer ha under åren 1911—1930 uppgått till 86,800 kronor. Härvid är att märka, att de större stadsförsamlingarna, särskilt i Stockholm, helt bekostat sina kyrkors beskrivningar.

För tryckning hava statsmedel hittills icke behövt användas.

Inga arvoden för utgivarnas arbete hava hittills utbetalats.

Under förutsättning att ett anslagsbelopp av cirka 36,000 kronor årligen utan avbrott kan stå till utgivarnas förfogande, beräknas arbetet med beskrivningen av Sveriges kyrkor skulle kunna fullbordas under loppet av omkring 20 år.

Över framställningen om anslag för här ifrågavarande ändamål för budgetåret 1932/1933 har vitterhetsakademien avgivit utlåtande och därvid anfört bland annat:

Publikationen Sveriges kyrkor utgjorde en synnerligen viktig hjälpkälla för och underlättade arbetet inom ett av akademiens främsta verksamhets-

områden. Dess betydelse för konsthistorisk och över huvud kulturhistorisk forskning hade vid flerfaldiga tillfällen tidigare förordats. Akademien ville därför livligt förorda nu föreliggande ansökning.

I avgivet yttrande har statens organisationsnämnd anfört följande:

Ehuru ifrågavarande arbete, såsom vid den år 1930 beslutade höjningen av förevarande anslag framhållits, får anses vara av stor betydelse i angivna hänseenden, är detsamma dock av den art, att statsunderstöd till detsamma icke bör utgå i tider av statsfinansiella svårigheter. Organisationsnämnden tillstyrker förty, att anslag för ändamålet icke för nästkommande budgetår äskas.

För egen del har departementschefen anfört följande:

Såsom av den nu lämnade redogörelsen framgår, hava under en följd av år vid sidan av anslaget till utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker beviljats särskilda anslag för vissa speciella dylika verk.

Då det enligt min mening måste anses önskvärt att söka minska mängden av smärre anslag under åttonde huvudtiteln och att därigenom erhålla en större överskådlighet över de olika anslagsbehoven och en mer enhetlig prövning av desamma, vill jag förorda, att det allmänna anslaget till tidskrifter, lärda verk och läroböcker bestämmes till den storlek, som för ändamålet prövas erforderlig och den statsfinansiella situationen medgiver, samt att därefter alla specialanslag för liknande ändamål uteslutas ur riksstaten.

Från denna utgångspunkt anser jag mig nu böra föreslå, att de hittills utgående anslagen till svenska fornskriftsällskapet, samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia, svenska vitterhetssamfundet, tidskriften »Svenska landsmål och svenskt folkliv», ordbok över Gotlands folkmål samt verket »Sveriges kyrkor, konsthistoriskt inventarium» icke längre upptagas i riksstaten, men att däremot förstärkningsanslaget till tidskrifter, lärda verk och läroböcker höjes.

Nämnda förstärkningsanslag utgår för innevarande budgetår, såsom tidigare erinrats, med ett belopp av 20,000 kronor. Summan av de sex av mig nyss omförmälda specialanslagen utgör 30,350 kronor. Därest förstärkningsanslaget höjes till 35,000 kronor — vadan alltså till förfogande skulle stå sammanlagt 185,000 kronor — innebär detta en minskning på riksstaten med 15,350 kronor och alltså en motsvarande begränsning av möjligheten att stödja de från allmän kultursynpunkt så betydelsefulla företag, varom här är fråga, men dels torde detta för något år vara möjligt genom att övriga från det s. k. lärdaverksanslaget utgående understöd underkastas viss beskärning, dels vill jag uttala den förhoppningen, att när den statsekonomiska situationen det tillåter, det skall bliva möjligt att höja ifrågavarande anslag till det belopp, som kan med hänsyn till föreliggande behov befinnas erforderligt. Jag anser sålunda, att det tillsvidare synes möjligt att, efter en noggrann prövning av samtliga ansökningar om statsbidrag för här ifrågavarande ändamål, inom denna ram bereda utrymme för skäligt understöd även till de tidskrifter och lärda verk, för vilka nu särskilda anslag finnas anvisade. I avseende å dispositionen av det s. k. lärdaverksanslaget vill jag erinra, att de hittills utgående understöden hittills uteslutande avsett allenast direkta tryckningskostnader. Jag anser det praktiskt och lämpligt, att understöd må avse ej endast tryckningskostnader utan även andra för ett ve-

tenskapligt arbete erforderliga direkta framställningskostnader, dock icke sådana, som avse författarhonorar eller redaktionsarvoden.

Jag anser mig slutligen böra med några ord beröra frågan om verket »Sveriges kyrkor, konsthistoriskt inventarium.» Den av 1931 års riksdag begärda utredningen, för vilken tidigare redogjorts, giver vid handen, att av detta verk — trots mångårigt intensivt arbete och stora bidrag från stat, kommuner och enskilda — ännu mycket återstår. Verkets stora betydelse ur både konsthistorisk och allmän kulturhistorisk synpunkt samt de stora personliga uppoffringar, som dess utgivare personligen iklätt sig för detsamma, tala emellertid för, att detsamma även i fortsättningen understödjes av statsmedel. Beloppet av detta understöd synes då böra prövas för varje gång i jämförelse med övriga ansökningar om statsbidrag.

Utskottets yttrande.

Åtgärden att till ifrågavarande anslag hänföra de smärre anslag, som för likartade ändamål hittills varit uppförda särskilt för sig på riksstaten, synes utskottet lämplig. Emellertid ser sig utskottet med hänsyn till det nuvarande ekonomiska läget nödsakat att för budgetåret 1932/1933, utöver vad Kungl. Maj:ts förslag innebär, ifrågasätta ytterligare nedsättning av de för här ifrågavarande ändamål avsedda anslagsmedlen. Utskottet har den uppfattningen, att beträffande vissa arbeten, för vilkas utgivning statsunderstöd för närvarande utgår, en nedsättning av understöden utan svårare men kan ske, och att beträffande andra arbeten ett tillfälligt uppehåll i utgivningen ej kan sägas medföra större olägenheter. Med hänsyn härtill anser sig utskottet kunna föreslå, att förstärkningsanslaget nedsättes till 20,000 kronor.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till ytterligare medel för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 20,000 kronor.

Understöd åt inhemska skönlitterära författare.

252:o) Sedan 1931 års riksdag till understöd under tiden den 1 juli 1931—den 30 juni 1934 åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst beviljat ett anslag av 60,000 kronor att efter grunder och på villkor, som av Kungl. Maj:t bestämdes, efter sakkunnigas hörande av Kungl. Maj:t fördelas mellan därav förtjänta vitterhetsidkare, samt därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra anslag anvisat 20,000 kronor, har nu Kungl. Maj:t (punkt 247) föreslagit riksdagen att av nämnda av 1931 års riksdag beviljade anslag å 60,000 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra anslag anvisa 20,000 kronor. [247.]

Utskottet hemställer,

att riksdagen må av det av 1931 års riksdag till understöd under tiden den 1 juli 1931—den 30 juni 1934 åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst beviljade anslaget av 60,000 kronor att efter grunder och på

villkor, som av Kungl. Maj:t bestämdes, efter sakkunnigas hörande av Kungl. Maj:t fördelas mellan därav förtjänta vitterhetsidkare, för budgetåret 1932/1933 såsom extra anslag anvisa 20,000 kronor.

Ortnamnskommissionen. [248.]

253:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 248) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till ortnamnskommissionen för bestridande av med ortnamnsundersökningarna i riket förenade kostnader för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 6,500 kronor att utgå med den närmare fördelning och enligt de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Bestridande av med landsmålsundersökningarna i riket förenade kostnader. [249.]

254:o) Kungl. Maj:t har (punkt 249) föreslagit riksdagen att till bestridande av med landsmålsundersökningarna i riket förenade kostnader för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 70,880 kronor att utgå i enlighet med den närmare fördelning och enligt de grunder, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva.

Utredningen återfinnes å sid. 618—622 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 67,040 kronor.

Anslagsökningen, 3,840 kronor, avser att bereda medel till författningsenliga ålderstillägg åt de befattningshavare, som avlönas från här förevarande anslag.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till bestridande av med landsmålsundersökningarna i riket förenade kostnader för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 70,880 kronor att utgå i enlighet med den närmare fördelning och enligt de grunder, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva.

Nusvensk ordbok. [250.]

255:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 250) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum,

a) såsom understöd åt docenten O. Östergren för fortsatt utgivande av hans arbete »Nusvensk ordbok» anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 8,000 kronor,

b) för bestridande av kostnader för teknisk hjälp vid ordbokens utgivning samt för böcker och materiel anvisa

för samma budgetår ett extra reservationsanslag av 4,000 kronor allt att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott bestämma.

256:o) Kungl. Maj:t har (punkt 251) föreslagit riksdagen, att till utredigering och tryckning av framlidne revisionssekreteraren Nils Anderssons efterlämnade samlingar av äldre svensk folkmusik anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor att utgå på de villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas. Äldre svensk folkmusik. [251.]

Utredningen återfinnes å sid. 623—625 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor.

Vid sin anmälan om anvisandet av detta anslag anförde 1931 års riksdag:

Då det synes önskvärt, att ifrågavarande arbete, på vilket statsverket redan nedlagt betydande kostnader, bringas till fullbordan, har riksdagen ansett sig böra bifalla Kungl. Maj:ts förslag. Riksdagen förutsätter emellertid härvid, att arbetet skall komma att slutföras inom den nu beräknade tiden, d. v. s., förutom budgetåret 1930/1931, inom ytterligare tre budgetår.

Folkmusikkommissionen har anhållit, att Kungl. Maj:t för budgetåret 1932/1933 ville bevilja kommissionen ett anslag av 10,000 kronor för fortsättande av utredigeringen i tryckfärdigt skick av ifrågavarande samlingar med rätt för kommissionen att använda en del av anslaget till fortsatt publicering av det färdigställda materialet.

Musikaliska akademien har tillstyrkt bifall till ansökningen under framhållande, att fortsatt statsunderstöd torde utgöra en nödvändig förutsättning för att bereda folkmusikkommissionen möjlighet att fullfölja ifrågavarande för svensk kultur synnerligen betydelsefulla uppdrag.

Statens organisationsnämnd har i frågan inkommit med ett yttrande av följande innehåll:

Organisationsnämnden har varit i tillfälle att taga del av folkmusikkommissionens omkostnadsstat för ifrågavarande arbete och därvid kommit till den uppfattningen, att någon nedsättning av förevarande anslag ej låter sig göra, därest arbetet skall kunna i önskvärd utsträckning föras till slut.

Då organisationsnämnden till följd därav tillstyrker, att anslaget oförändrat upptages i statsverkspropositionen till 1932 års riksdag, anser sig nämnden kunna utgå från, att ifrågakomna arbete — som synes hava i vissa hänseenden givits en något vidare omfattning än meningen vid anslagets beviljande vid 1924 års riksdag måhända varit — i fortsättningen hålles inom av statsmakterna avsedd ram samt bedrives så, att detsamma kan vara slutfört inom den av 1931 års riksdag förutsatta tid.

Departementschefen har anfört:

För att möjliggöra fullföljandet av folkmusikkommissionens ifrågavarande arbete torde det begärda anslaget å 10,000 kronor böra beviljas för nästkommande budgetår, och högst en fjärdedel av anslaget eller 2,500 kronor torde få användas för tryckningsändamål. Avslutandet av kommissionens

arbete kommer därefter enligt den av kommissionen framlagda och av 1931 års riksdag godtagna planen att kräva understöd endast under ytterligare ett budgetår, efter vilken tid intet anslag för ändamålet bör ifrågakomma.

Utskottets yttrande.

Under förutsättning att, på sätt departementschefen angivit, anslag för ifrågavarande ändamål icke kommer att krävas för tiden efter budgetåret 1933/1934, anser sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må till utredigering och tryckning av framlidne revisionssekreteraren Nils Anderssons efterlämnade samlingar av äldre svensk folkmusik anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor att utgå på de villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

Föreningen Pietas. [252.]

257:o) Kungl. Maj:t har (punkt 252) föreslagit riksdagen att till främjande av föreningen Pietas' verksamhet under år 1932 anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 1,000 kronor under villkor att föreningen till statens historiska museum med äganderätt överlämnar genom föreningens försorg utförda fotografier, register och beskrivningar över behandlade föremål.

Utredningen återfinnes å sid. 626 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 2,500 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må till främjande av föreningen Pietas' verksamhet under år 1932 anvisa för budgetåret 1932/1933 ett extra anslag av 1,000 kronor under villkor att föreningen till statens historiska museum med äganderätt överlämnar genom föreningens försorg utförda fotografier, register och beskrivningar över behandlade föremål.

Svenska naturskyddsföreningen. [253.]

258:o) Kungl. Maj:t har (punkt 253) föreslagit riksdagen att till främjande av svenska naturskyddsföreningens verksamhet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,000 kronor att utgå under de villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

Utredningen återfinnes å sid. 626—627 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för ändamålet ett extra anslag av 2,500 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag hemställer,

att riksdagen må till främjande av svenska naturskyddsföreningens verksamhet för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 1,000 kronor att utgå under de villkor, som av Kungl. Maj:t bestämmas.

Magnetisk uppmätning av Sveriges fastland. [254.]

259:o) Sedan 1928 års riksdag till magnetisk uppmätning av Sveriges fastland beviljat ett belopp av 60,000 kronor samt av nämnda belopp anvisat för ett vart av budgetåren 1928/1939 ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor, har nu Kungl. Maj:t (punkt 254) föreslagit riksdagen att av omförmälda belopp av 60,000 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa 10,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må av det år 1928 till magnetisk uppmätning av Sveriges fastland beviljade beloppet av 60,000 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa ett belopp av 10,000 kronor.

Understöd åt ryske undersåten Alexander Sibiriakoff. [255.]

260:o) I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (punkt 255) hemställer utskottet,

att riksdagen må, i likhet med vad för innevarande budgetår ägt rum, till understöd åt ryske undersåten Alexander Sibiriakoff för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra anslag av 3,000 kronor.

Understöd åt kontraktsprosten L. P. R. Matsson för fullföljande av hans Rosa-forskningar. [256.]

261:o) Sedan 1929 års riksdag såsom understöd åt kontraktsprosten L. P. R. Matsson för fullföljande under budgetåren 1929/1934 av hans Rosa-forskningar beviljat ett belopp av 24,000 kronor, och riksdagen därav anvisat för vart och ett av budgetåren 1929/1931 såsom extra anslag 4,800 kronor ävensom för budgetåret 1931/1932 3,575 kronor att utgå under förutsättning, att Matsson odelat ägnade sig åt dessa forskningar, samt på de villkor i övrigt, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, har nu Kungl. Maj:t (punkt 256) föreslagit riksdagen att av nämnda av 1929 års riksdag beviljade anslag å 24,000 kronor för budgetåret 1932/1933 anvisa såsom extra anslag 3,575 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må av det såsom understöd åt kontraktsprosten L. P. R. Matsson för fullföljande under budgetåren 1929/1934 av hans Rosa-forskningar beviljade anslaget å 24,000 kronor för budgetåret 1932/1933 anvisa såsom extra anslag 3,575 kronor.

Understöd åt doktor Paul Rosenius för hans arbete »Sveriges fåglar och fågelbon». [257.]

262:o) Sedan 1931 års riksdag till understöd åt doktor Paul Rosenius för fullföljande under budgetåren 1931/1937 av hans arbete »Sveriges fåglar och fågelbon» beviljat ett belopp av 24,000 kronor och därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra anslag anvisat ett belopp av 4,000 kronor, har nu Kungl. Maj:t (punkt 257) föreslagit riksdagen att av nämnda av 1931 års riksdag beviljade belopp av 24,000 kronor för budgetåret 1932/1933 anvisa såsom extra anslag ett belopp av 4,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må av det av 1931 års riksdag till understöd åt doktor Paul Rosenius för fullföljande under budgetåren 1931/1937 av hans arbete »Sveriges fåglar och fågelbon» beviljade beloppet av 24,000 kronor för budgetåret 1932/1933 anvisa såsom extra anslag ett belopp av 4,000 kronor.

Understöd åt stationsinspektoren K. Tirén för fullföljandet och avslutandet av hans samlings- och forskningsarbete [258.]

263:o) Sedan 1931 års riksdag såsom understöd åt stationsinspektoren Karl Tirén för fullföljandet och avslutandet av hans samlings- och forskningsarbete beträffande lapparnas musik beviljat ett belopp av 9,000 kronor och därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra anslag anvisat 3,000 kronor att utgå på de villkor, Kungl. Maj:t kunde finna gott föreskriva, har nu Kungl. Maj:t (punkt 258) föreslagit riksdagen att av nämnda av 1931 års riksdag beviljade anslag å 9,000 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra anslag anvisa 3,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må av det såsom understöd åt stationsinspektoren K. Tirén för fullföljandet och avslutandet av hans samlings- och forskningsarbete beträffande lapparnas musik beviljade anslaget å 9,000 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra anslag anvisa 3,000 kronor.

Anslag till en internationell konsthistorisk kongress år 1933 i Stockholm. [259.]

264:o) Sedan 1931 års riksdag till bestridande av kostnaderna för hållande av en internationell konsthistorisk kongress i Stockholm år 1933 beviljat ett anslag av 15,000 kronor samt därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag anvisat 5,000 kronor, har nu Kungl. Maj:t (punkt 259) föreslagit riksdagen att av nämnda av 1931 års riksdag beviljade anslag av 15,000 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa 5,000 kronor.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må av det till bestridande av kostnaderna för hållande av en internationell konsthistorisk kongress i Stockholm år 1933 beviljade anslaget av 15,000 kronor för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag anvisa 5,000 kronor.

Bidrag till kostnaderna för Sveriges deltagande i det s. k. andra internationella polaråret [260.] jämte två i ämnet väckta motioner.

265:o) Kungl. Maj:t har (punkt 260) föreslagit riksdagen att av det såsom bidrag till kostnaderna för Sveriges deltagande i det s. k. andra internationella polaråret av 1931 års riksdag beviljade beloppet av 100,000 kronor anvisa för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag återstående beloppet 50,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 633—636 i statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta, den ena inom första kammaren av herr *F. Julin* m. fl. I: 161) och den andra inom andra kammaren av herr *H. Svensson* i Grönvik m. fl. (II: 169), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag om ett extra reservationsanslag å 50,000 kronor för Sveriges deltagande i det s. k. andra internationella polaråret.

Beträffande de av motionärerna till stöd för deras framställning andragna skälen hänvisar utskottet till motionen I: 161.

Såsom bidrag till kostnaderna för Sveriges deltagande i det s. k. andra internationella polaråret beviljade 1931 års riksdag ett belopp av 100,000 kronor samt anvisade därav för budgetåret 1931/1932 såsom extra reservationsanslag ett belopp av 50,000 kronor med rätt för Kungl. Maj:t att beträffande ifrågavarande anslag meddela de närmare bestämmelser, som kunde befinnas erforderliga.

Statens organisationsnämnd har nu inkommit med en promemoria angående Sveriges deltagande i det andra internationella polaråret och därvid yttrat:

Det synes organisationsnämnden kunna starkt ifrågasättas, huruvida en vetenskaplig undersökning av den omfattning och kostnad som den, varom här är fråga, bör igångsättas under en tid av svår ekonomisk depression. Intet särskilt skäl påkallar undersökningarnas omedelbara företagande.

De kostnader, som från svensk sida hittills nedlagts för ifrågavarande ändamål, inskränka sig till uppförandet av en mindre byggnad på Spetsbergen, som belöpt sig till ungefär 5,000 kronor. Någon förpliktelse gentemot andra länder att deltaga i undersökningarna lärer Sverige icke hava iklätt sig. Ett tillkännagivande från Sveriges sida om en avsikt att icke fullfölja arbetena lärer sålunda utan vidare kunna ske. Det torde för övrigt kunna antagas att med hänsyn till rådande depression även andra länder avse att inställa sitt deltagande i de undersökningar, varom fråga är.

Organisationsnämnden finner sig sålunda böra förorda, att, med tillkännagivande för vederbörande av Sveriges avsikt att med hänsyn till det ekonomiska läget icke deltaga i det s. k. andra internationella polaråret 1932 och 1933, anslag för ändamålet icke måtte upptagas i riksstaten för nästa budgetår.

I skrivelse den 7 november 1931 har svenska nationalkommittén för geodesi och geofysik anhållit om anvisande för budgetåret 1932/1933 av återstående 50,000 kronor av det belopp å 100,000 kronor, som 1931 års riksdag beviljat för ifrågavarande ändamål. Kommittén har därvid anfört bland annat:

Visserligen kunde ju ifrågasättas, huruvida icke dessa arbeten lika väl kunde uppskjutas till ett annat tillfälle, och detta skulle ju möjligen kunnat ske, om det gällt hela det internationella polarårsarbetet, men ingalunda, då det gäller enbart Sveriges deltagande i detta internationella arbete. Hela polarårsplanen går ut ifrån den grundsatsen, att endast sådana arbeten skola utföras, vilka fordra samtidiga iakttagelser över större delen av jorden, och härför fordras, att så många stater som möjligt deltaga i företaget. Ett enstaka land kan alltså icke uppskjuta sina arbeten, utan det fordras i så fall, att alla skola därom förena sig. Frågan härom har varit föremål för livliga överläggningar inom internationella polarårskommissionen och internationella meteorologiska kommittén vid sammanträden i höst, men båda dessa organ hava enat sig om beslut, att arbetena borde fortsättas nu.

Visserligen skulle det kunna sägas, att svenska staten ej officiellt ingått några förpliktelser med andra länder att deltaga i undersökningarna, men den har dock varit företrädd av representanter för svenska statsinstitutioner, vilka hava samarbetat med den av svenska staten erkända internationella meteorologiska kommittén. Sedan riksdagen bifallit Kungl. Maj:ts proposition om ett anslag av 100,000 kronor för Sveriges deltagande, har detta delgivits jämväl den internationella meteorologiska organisationen, och frågan om bästa sättet för ordnande av Sveriges deltagande har blivit föremål för underhandlingar jämväl med främmande staters organisationer.

Farhågor att något av de anslutna länderna på grund av den rådande depressionen skulle komma att inställa sitt deltagande synas ej hava bekräftats. Efter den internationella meteorologiska kommitténs sammanträde i oktober har intet som helst meddelande därom ingått till den internationella kommissionen. Tvärtom ha ifrån flera nya håll erhållits meddelanden om medverkan från länder, som förut ännu icke förklarat sig deltaga.

Det är sålunda ingen minskning i deltagandet av de intresserade länderna, utan tvärtom en ytterligare ökning Betraktar man särskilt de länder, som närmast omgiva den norra polen, finner man bland dem Ryssland, Finland, Norge, Island, Danmark (på Grönland), och Canada, där även England upprättar en station, och Förenta Staterna i Alaska. Det sista rummet bland dessa nordliga länder skulle upptagas av Sverige, med den för dess räkning reserverade stationen på Spetsbergen, vilken i detta företag utgör en av de allra viktigaste punkterna.

Departementschefen har, med hänsyn till vad nationalkommittén anfört, funnit sig böra tillstyrka beviljandet av det begärda anslaget, i enlighet med av 1931 års riksdag godtagen beräkning.

Utskottets yttrande.

Efter vunna upplysningar om de utfästelser, som av andra länder gjorts om deltagande i förevarande undersökningar, och med hänsyn till de konsekvenser, ett tillbakaträdande från Sveriges sida skulle kunna medföra, anser sig utskottet böra tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag, varvid utskottet förutsätter, att det planerade *allmänna* deltagandet i polaråret kommer till stånd. Utskottet kan alltså icke biträda motionärernas yrkande.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å herrar Julins m. fl. och Svenssons i Grönvik m. fl. ovannämnda motioner (I: 161 och II: 169), av

det såsom bidrag till kostnaderna för Sveriges deltagande i det s. k. andra internationella polaråret av 1931 års riksdag beviljade beloppet av 100,000 kronor anvisa för budgetåret 1932/1933 såsom extra reservationsanslag återstående beloppet 50,000 kronor.

Diverse.

Rese- och traktamentspenningar. [261.]

266:o) Kungl. Maj:t har (punkt 261) föreslagit riksdagen att minska det i riksstaten under åttonde huvudtiteln upptagna ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar, nu 55,000 kronor, med 15,000 kronor till 40,000 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 637—638 i statsrådsprotokollet.

Departementschefen har meddelat, att under budgetåret 1930/1931 utgifterna för de resekostnader, vilka numera skola bestridas från här ifrågavarande anslag, uppgått till i runt tal 48,000 kronor.

Härefter anför departementschefen:

Från detta anslag utgå emellertid reseersättningar till befattningshavare vid nationalmuseum. Kostnaderna härför hava under budgetåret 1930/1931 uppgått till 11,265 kronor. För nu nämnda befattningshavares resor torde — liksom jag förut föreslagit beträffande befattningshavarna vid vitterhetsakademien — ett maximibelopp böra fastställas. Med hänsyn till att under nuvarande förhållanden endast oundgängligen nödvändiga resor böra företagas, vill jag föreslå, att detta belopp för budgetåret 1932/1933 sättes till 8,000 kronor. Det torde, åtminstone för närvarande, icke vara av behovet påkallat, att ett särskilt anslag för detta ändamål upptages i riksstaten, utan torde Kungl. Maj:t, i samband med att anslaget till rese- och traktamentspenningar ställes till förfogande, böra föreskriva, att av detta anslag ett belopp av högst 8,000 kronor må användas för bestridande av resekostnaderna för befattningshavare vid nationalmuseum. I samband härmed torde vidare böra meddelas de bestämmelser, som med anledning härav kunna bliva erforderliga.

Med hänsyn dels till nu angivna förhållanden, dels till de skärpta bestämmelserna om rätt till resekostnadsersättning synes anslaget till rese- och traktamentspenningar kunna betydligt sänkas, förslagsvis till 40,000 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det i riksstaten under åttonde huvudtiteln upptagna ordinarie förslagsanslaget till rese- och traktamentspenningar, nu 55,000 kronor, med 15,000 kronor till 40,000 kronor.

Extra utgifter. [262.]

267:o) Kungl. Maj:t har (punkt 262) föreslagit riksdagen att minska det i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie reservationsanslaget

till extra utgifter, nu 150,000 kronor, med 10,000 kronor till 140,000 kronor.
Utredningen återfinnes å sid. 638—639 i statsrådsprotokollet.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må minska det i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie reservationsanslaget till extra utgifter, nu 150,000 kronor, med 10,000 kronor till 140,000 kronor.

Skrivmaterialier och expenser, ved m. m. [263.]

268:o) Kungl. Maj:t har (punkt 263) föreslagit riksdagen att höja det i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m., nu 300,000 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 37,500 kronor) med 20,000 kronor till 320,000 kronor (därav till domkapitlets expeditioner högst 37,500 kronor).
Utredningen återfinnes å sid. 639—640 i statsrådsprotokollet.

Med hänsyn till att nettoutgiften å anslaget i dess helhet enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning för budgetåret 1930/1931 uppgått till 336,631 kronor 76 öre, har en höjning av anslagets belopp till 320,000 kronor ansetts erforderlig.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må höja det i riksstaten under åttonde huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till skrivmaterialier och expenser, ved m. m., nu 300,000 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 37,500 kronor), med 20,000 kronor till 320,000 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 37,500 kronor).

Tryckningskostnader. [264.]

269:o) Kungl. Maj:t har (punkt 264) föreslagit riksdagen att höja det i riksstaten under åttonde huvudtiteln upptagna ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader, nu 48,292 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 8,000 kronor), med 11,427 kronor till 59,719 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 8,500 kronor).
Utredningen återfinnes å sid. 640—641 i statsrådsprotokollet.

Anslaget till domkapitlens expeditioner har beräknats behöva ökas med 500 kronor från 8,000 kronor till 8,500 kronor. Då vidare de senaste budgetredovisningarna utvisa, att ifrågavarande anslag blivit överskridet, under budgetåret 1927/1928 med 11,529 kronor 55 öre, under budgetåret 1928/1929 med 12,504 kronor 8 öre, under budgetåret 1929/1930 med 3,754 kronor 3 öre och under budgetåret 1930/1931 med 26,116 kronor 62 öre, har departementschefen ansett sig böra föreslå en höjning av anslaget med om-

kring 12,000 kronor eller, för jämnande av huvudtitelns slutsumma, med 11,427 kronor.

Utskottet, som icke har något att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag, hemställer,

att riksdagen må höja det i riksstaten under åttonde huvudtiteln upptagna ordinarie förslagsanslaget till tryckningskostnader, nu 48,292 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 8,000 kronor), med 11,427 kronor till 59,719 kronor (därav till domkapitlens expeditioner högst 8,500 kronor), dock att i anslaget må göras den ändring, som till jämnande av huvudtitelns slutsumma kan visa sig erforderlig.

Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen. [265.]

270:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 265) föreslagit riksdagen i fråga om tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen anmäla.

Provisorisk avlöningsförbättring i vissa fall för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. [266.]

271:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 266) föreslagit riksdagen i fråga om provisorisk avlöningsförbättring i vissa fall för lärare vid de allmänna läroverken m. fl. kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen anmäla.

Tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare m. fl. [267.]

272:o) Kungl. Maj:t har (punkt 267) föreslagit riksdagen att för beredande av tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare för budgetåret 1932/1933 under åttonde huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag av 4,600 kronor.

Utredningen återfinnes å sid. 643 i statsrådsprotokollet.

För budgetåret 1931/1932 utgår för här ifrågavarande ändamål ett anslag med samma belopp, som nu äskats för budgetåret 1932/1933.

Utskottets yttrande.

I anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfälliga lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare har riksdagen den 10 sistlidne februari, såvitt angår dylika befattningshavare, tillhörande institutioner under åttonde huvudtiteln, dels beslutat, att till ordinarie vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare vid vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte, tekniska läroverken i Örebro, Malmö och Härnösand, tekniska elementarskolorna i Norrköping och Borås samt elektrotekniska fackskolan i Västerås

skola under budgetåret 1932/1933 utgå tillfälliga lönetillägg enligt enahanda bestämmelser som för budgetåret 1931/1932; dels ock förklarat, att i fråga om tillerkännande av tillfälliga lönetillägg åt icke-ordinarie befattningshavare skall för budgetåret 1932/1933 gälla vad i sådant hänseende blivit för budgetåret 1931/1932 beslutat.

I anslutning härtill skall under åttonde huvudtiteln ett extra förslagsanslag uppföras för ändamålet. Mot det av Kungl. Maj:t härför beräknade beloppet, 4,600 kronor, har utskottet icke något att erinra.

Utskottet hemställer alltså,

att riksdagen må för beredande av tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare för budgetåret 1932/1933 under åttonde huvudtiteln anvisa ett extra förslagsanslag av 4,600 kronor.

Provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst. [268.]

273:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 268) föreslagit riksdagen i fråga om provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen

anmäla.

Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. [269.]

274:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 269) föreslagit riksdagen i fråga om dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen

anmäla.

Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter. [270.]

275:o) Beträffande vad Kungl. Maj:t (punkt 270) föreslagit riksdagen i fråga om dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisningsanstalter kommer utskottet att framdeles under riksdagen avgiva utlåtande; vilket utskottet härigenom skolat för riksdagen

anmäla.

Övriga ordinarie anslag.

276:o) I avseende å de i nu gällande riksstat uppförda ordinarie anslag, som icke här ovan blivit särskilt omnämnda, har någon förändring icke ifrågasatts.

Utskottet hemställer,

att samtliga de ordinarie anslag under åttonde huvudtiteln, vilka icke här ovan blivit särskilt omförmälda, må i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptagas med oförändrade belopp.

Stockholm den 15 mars 1932.

På statsutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Kvarnzelius*, *Lindblad*, *Widell*, *Olof Olsson*, *Bergqvist*, *Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Kompersmåla, *Oscar Olsson*, *Carlsson* i Gävle, *Thelin*, *Pauli* och *Björck*;

från andra kammaren: herrar *Anderson* i Råstock, *Nilsson* i Bonarp, *Bengtsson* i Norup, *Olsson* i Blädinge, *Olofsson* i Digernäs, *Nilsson* i Örebro, *Lindskog*, *Jonsson* i Eskilstuna, *Andersson* i Ovanmyra, *Järte*, *Norsell* och *Andersson* i Prästbol;

med undantag därav att

i behandlingen av *punkterna 1—132* deltagit herr *C. G. V. Hammarskjöld* i st. f. herr *Widell*,

punkterna 194—276 deltagit herr *Andersson* i Elianstorp i st. f. herr *Nilsson* i Gränebo,

punkterna 231—276 deltagit herr *Petrén* i st. f. herr *Björck*,

punkterna 168—193 deltagit herr *Hollertz* i st. f. herr *Nilsson* i Bonarp,

punkterna 194—276 herr *Hollertz* i st. f. herr *Järte*.

Reservationer:

vid *punkt 9* (bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket) av herr *Oscar Olsson*, vilken anfört följande:

»Kungl. Maj:t har funnit nödvändigt att på grund av det statsfinansiella läget föreslå nedsättning i anslagen till bokinköpen för olika bibliotek. Därvid har Kungl. Maj:t följt olika grunder vid nedsättningen av anslagen till de vetenskapliga biblioteken och till andra bibliotek: folk- och folkskolebibliotek, sjömansbibliotek och bibliotek för de sjuka på vårdanstalterna. I fråga om de vetenskapliga biblioteken har nedprutningen begränsats till omkring 5 procent (4½—7 procent) av bokinköpssumman, ifråga om de övriga biblioteken har motsvarande nedprutning föreslagits till formellt 20 men — som framgår av motiveringen — till realiter 30 procent. Kungl. Maj:t nöjer sig nämligen för dessa bibliotek inte med enbart nedsättning av anslaget till bokinköp utan föreslår lika stor procentuell nedsättning även ifråga om anslagen till de ofrånkomliga utgifterna för dessa biblioteks verksamhet (löner, hyra, materiell o. s. v.). För övrigt torde den av Kungl. Maj:t angivna siffran 30 procent också vara alldeles för gynnsamt beräknad för dessa bibliotek, då Kungl. Maj:t tydligen utgår från den osannolika förutsättningen att de lokala bidragen till biblioteken skulle komma att utgå med lika höga belopp som före den ekonomiska krisen. Statsanslaget till dessa bibliotek sjunka automatiskt med minskningen av de lokala bidragen.

Denna undervärdering av betydelsen för vårt folk ifråga om det av och bland den vuxna befolkningen utförda fria och frivilliga folkbildningsarbetet i jämförelse med den lärda bildningen kan inte vara riktig. Då det statsfinansiella läget anses kräva nedsättning i anslagsbeloppen till de olika biblioteken, hemställer jag därför, att riksdagen måtte besluta en sänkning av anslagen till både de vetenskapliga biblioteken och de övriga här berörda biblioteken i samma proportion, med 10 procent.

Kungl. bibliotekets ordinare bokanslag är 95,000 kronor, det extra reservationsanslaget för bokinköp 20,000 kronor, summa 115,000 kronor. Alltså bör reservationsanslaget i enlighet med förestående motivering sänkas med 11,500 kronor, varför jag föreslår,

att riksdagen för Kungl. biblioteket för budgetåret 1932/1933 anvisar ett extra reservationsanslag av 8,500 kronor.»

vid *punkt 19* (extra anslag till inlösen av svenska konstnärers arbeten) av herr *Olof Olsson*, vilken ansett, att utskottet bort hemställa om bifall till den i ämnet väckta motionen.

vid *punkt 67* (ökade medel för fornminnesvården) av herr *Oscar Olsson*, som anfört:

»Visserligen finner jag Kungl. Maj:ts förslag om extra reservationsanslag till ökade medel för fornminnesvården, 10,000 kronor, i och för sig behjärtansvärt. Men då det statsfinansiella nödläget tvingar till beskärningar av t. o. m. för kulturarbetet så nödvändiga anslag som de redan förut otillräckliga anslagen till de vetenskapliga biblioteken och folkbiblioteken, anser jag, att den inventering av landets fornminnen, för vilken detta anslag egentligen avses, bör kunna uppskjutas något år.

Alltså föreslår jag,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts förslag att anvisa ett extra reservationsanslag av 10,000 kronor att utgå till ökade medel för fornminnesvården.»

vid *punkt 68* (omedelbara iståndsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken) av herr *Pauli*, vilken ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt herrar D. Bergströms och Bergmans ovannämnda motion (I: 145) till omedelbara iståndsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 15,000 kronor.

vid *punkt 93* (bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Uppsala) av herr *Oscar Olsson*, som anfört följande:

»Kungl. Maj:t har föreslagit en sänkning av reservationsanslaget till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Uppsala med 10,000 kronor. I överensstämmelse med min motivering till reservation under punkt 9:o anser jag, att anslaget bort minskas med 15,950 kronor, och hemställer alltså,

att riksdagen må till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Uppsala för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 93,550 kronor.»

vid *punkt 101* (bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Lund) av herr *Oscar Olsson*, som anfört följande:

»Kungl. Maj:t har föreslagit en begränsning av nu utgående extra anslag till universitetsbiblioteket i Lund för bokinköp och bokbindning med 10,000 kronor. I överensstämmelse med min motivering till reservation under punkt 9:o anser jag, att anslaget bort minskas med 14,650 kronor, och hemställer alltså,

att riksdagen må till bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket i Lund för budgetåret 1932/1933 anvisa ett extra reservationsanslag av 80,350 kronor.»

vid *punkt 139* (fortsatt utgivande av undervisningsstatistik) av herr *Björck*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till den i ärendet väckta motionen.

vid *punkt 140* (högre lärarinneseminariet) av herrar *Kvarnzelius, Widell, Bergqvist, Svensson* i Kompersmåla, *Carlsson* i Gävle, *Thelin, Nilsson* i Bonarp, *Olsson* i Blädinge, *Lindskog* och *Järte*, vilka ansett, att utskottets utlåtande och förslag bort hava följande lydelse:

»Enligt vad — realskolans avveckling.

Med hänsyn — nästföljande punkt.

I herr Björcks motion har slutligen påkallats hemställan hos Kungl. Maj:t om skyndsam utredning rörande frågan, huruvida överhuvud taget seminariet bör bibehållas samt, om så befinnes vara fallet, rörande seminariets organisation och uppgifter inom skolorganisationen. Utskottet kan icke finna att i sakens nuvarande läge skäl föreligga att påkalla igångsättandet av en särskild utredning i dessa hänseenden. Utskottet förutsätter nämligen såsom självklart, att alla de spörsmål, vilkas klargörande motionären med sin hemställan åsyftat, måste bliva föremål för ett grundligt övervägande i samband med ett ställningstagande till den ovan omtalade, under Kungl. Maj:ts prövning liggande utredningen rörande seminariets organisation, och att ett sådant övervägande kan ske på basis av föreliggande material, utan att en extra utredningsapparat skall behöva tillgripas. Utskottet anser därför, att herr Björcks motion i denna del icke bör föranleda någon riksdagens åtgärd.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) — — — — — — — — — — — — — — — — —

b) — — — — — — — — — — — — — — — — —

c) besluta, att herr Björcks ovannämnda motion (I: 45), i vad den avser hemställan hos Kungl. Maj:t om viss utredning, icke skall föranleda någon riksdagens åtgärd.»

vid *punkt 163* (rätt för kommun att upprätta fyraåriga praktiska realskolor, byggda på den sexklassiga folkskolan m. m.) av herrar *Olof Olsson, Oscar Olsson* och *Björck*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen må, i anledning av herrar Oscar Olssons och Månssons samt fru Nordgrens ovannämnda motioner (I : 29 och II : 49), *dels* medgiva, att i enlighet med av Kungl. Maj:t utfärdade närmare bestämmelser kommuner, som så önska, må upprätta fyraåriga praktiska realskolor på den sexklassiga folkskolan, fristående eller i samband med de redan befintliga allmänna realskolorna, *dels ock* besluta, att sådan praktisk realskola, som nyss sagts, skall åtnjuta statsunderstöd i enlighet med de grunder, som gälla för yrkesbestämd högre folkskola.

vid *punkt 194* (avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vissa barnhem intagna barn i skolåldern) av herrar *Lindblad*, *Olof Olsson*, *Oscar Olsson*, *Pauli*, *Björck*, *Anderson* i Råstock, *Olofsson* i Digernäs, *Nilsson* i Örebro, *Jonsson* i Eskilstuna, *Norsell* och *Andersson* i Prästbol, vilka ansett, att utskottets utlåtande och förslag bort hava följande lydelse:

»De skäl, som av departementschefen anförts till stöd för att av ifrågavarande anslag statsbidrag må kunna utgå till avlönande av lärare jämväl vid Svenska röda korsets barnhem för friska barn från tuberkulösa familjer synas utskottet övertygande. Detta är däremot icke fallet vad angår Evangeliska fosterlandsstiftelsens barnhem i Hillsand. Sistberörda hem har icke såsom övriga under ifrågavarande anslag hörande anstalter en sjukvårdande eller därmed närbesläktad uppgift. Med hänsyn till sitt ändamål skiljer sig barnhemmet i Hillsand, principiellt sett, ej från de enskilda barnhem, av vilka ett icke ringa antal finnes i vårt land. Ett medgivande, att hemmet får åtnjuta statsunderstöd för sin undervisningsverksamhet, kan därför enligt utskottets mening medföra ganska vittgående konsekvenser. Skulle staten lämna ekonomisk hjälp åt dylik enskild undervisningsverksamhet även i sådana fall, där, såsom här, några särskilda, ur det allmännas synpunkt bärande skäl icke blivit anförda för skolans avskiljande från det kommunala folkskoleväsendet, kunde detta för statsverket bliva skäligen betungande. Utskottet måste på grund härav ställa sig avvisande till förslaget, i vad det avser barnhemmet i Hillsand.

Vad Kungl. Maj:t i övrigt föreslagit under denna punkt föranleder, så vitt angår Svenska röda korsets barnhem, icke någon erinran från utskottets sida. Anslagsberäkningen bör givetvis icke påverkas av den ställning, utskottet intagit till frågan om barnhemmet i Hillsand.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) avslå Kungl. Maj:ts förslag, i vad det avser Evangeliska fosterlandsstiftelsens barnhem i Hillsand,

b) medgiva,

att Svenska röda korsets barnhem för friska barn från tuberkulösa familjer må efter särskild prövning av Kungl. Maj:t kunna tillerkännas rätt att erhålla bidrag till avlönande av lärare, anställd för meddelande av undervisning åt vid dessa barnhem intagna barn i skolåldern, att enligt de närmare föreskrifter, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva, utgå huvudsakligen efter samma grunder och i samma ordning, som äro eller kunna varda stadgade angående statsbidrag till avlönande av lärare vid egentliga folkskolor och småskolor; samt

att lärare vid folk- eller småskola, lärare vid mindre folkskola och biträdande lärare vid folkskola må för uppflytt-

ning i högre lönegrad tillgodoräkna sig den tid, under vilken de tjänstgjort såsom lärare vid nämnda barnhem, där statsbidrag utgått till deras avlönande såsom till lärare vid folk- eller småskola; skolande enahanda rätt tillgodokomma lärare vid dylikt barnhem i avseende å den tid, han må hava tjänstgjort som ordinarie lärare vid egentlig folkskola, mindre folkskola eller småskola;

c) till avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern bevilja för budgetåret 1932/1933 ett extra förslagsanslag av 42,500 kronor.»

vid *punkt 229* (understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning) av herrar *Olof Olsson* och *Oscar Olsson*, som ansett att utskottet bort hemställa,

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herr Johanssons i Edsbyn m. fl. ovannämnda motion II: 111 samt med bifall till herr S. Hanssons och fröken Hesselgrens förberörda motion I: 156 i riksstaten för budgetåret 1932/1933 upptaga

a) det ordinarie reservationsanslaget till understöd för avlöning av lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning med oförändrade belopp 610,000 kronor,

b) det ordinarie reservationsanslaget till understöd för undervisningsmateriel åt enskilda anstalter för yrkesundervisning med oförändrade belopp 65,000 kronor.»

vid *punkt 230* (understöd åt elever vid vissa anstalter för yrkesundervisning) av herrar *Olof Olsson*, *Oscar Olsson* och *Pauli*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa,

att riksdagen må

»a) i anledning av herr Oscar Olssons m. fl. och herr Johansons i Stockholm m. fl. ovannämnda motioner (I: 30 och II: 46) besluta att, vid anvisande av det extra förslagsanslaget till understöd åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid statsunderstödda kommunala och enskilda skolor för yrkesutbildning med heldagsundervisning och om sammanhängande kurs av minst fem månaders längd, till sådana skolor också hänföra de yrkesbetonade högre folkskolor, som meddela en med ifrågavarande skolor fullt jämbördig undervisning i yrkesutbildning åt elever på samma åldersstadium.

b) — — — — — — — — — — — — — — — —»

vid *punkt 236* (understöd åt folkbiblioteksväsendet)

1) av herrar *Olof Olsson*, *Petrén*, *Pauli*, *Anderson* i Råstock, *Nilsson* i Örebro, *Jonsson* i Eskilstuna, *Norsell* och *Andersson* i Prästbol, vilka ansett, att utskottets utlåtande och förslag bort hava följande lydelse:

»I likhet — — — — — — — — — — — — — — — antydd art. I några avseenden kan dock utskottet icke ansluta sig till förslaget.

Vad först angår understöden till kommunala och med dem likställda folkbibliotek samt till den i samband med studiecirkelarbete bedrivna folkbiblioteksverksamheten skulle den av Kungl. Maj:t föreslagna beskärningen med 20 procent av understöden, på sätt i motionerna av herrar Bärg m. fl. och Olsson i Gävle m. fl. samt herrar Bergman och O. Ericson ävensom herr Ljunggren (I: 47, II: 66, I: 229 och II: 161) framhållits, för dessa bibliotek medföra betydande svårigheter. Utskottet vill därför ifrågasätta, att understödsminskningen för berörda bibliotek icke göres fullt så vittgående, som Kungl. Maj:ts förslag avser. Med hänsyn till tidsförhållandena kan utskottet dock icke gå längre, än att utskottet föreslår, att till nu ifrågavarande biblioteks verksamhet avses lika stort belopp, som, enligt vad den å sid. 556 i statsrådsprotokollet intagna tabellen angiver, beräknats för samma verksamhet för innevarande budgetår eller 600,000 kronor, vilket innebär, att för budgetåret 1932/1933 understöden till kommunala och med dem likställda folkbibliotek samt till folkbiblioteksverksamhet i samband med studiecirkelarbete skulle nedsättas med 16 procent av eljest utgående belopp. I anledning härav bör det av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet ökas med 28,000 kronor.

I herrar Sjödahls m. fl. samt Anderssons i Falkenberg och Thomsons motioner (I: 153 och II: 337) yrkas, att understöden till centralbibliotek må få utgå efter oförändrade grunder, under det att Kungl. Maj:ts förslag innebär en nedsättning jämväl av dessa understöd med 20 procent. Centralbiblioteksunderstödet utgör jämlikt gällande bestämmelser för varje sådant bibliotek 10,000 kronor. För närvarande finnas sex centralbibliotek. Vart och ett av dem skulle enligt Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1932/1933 erhålla allenast 8,000 kronor i understöd. Enligt utskottets mening är det icke lämpligt att, samtidigt med att understöden till folkbiblioteken i övrigt minskas, sänka även centralbibliotekens anslag, enär dessa bibliotek hava till en av sina huvuduppgifter att stödja och supplera de vanliga folkbiblioteken. För övrigt innebär förekomsten av centralbibliotek en centralisering och rationalisering av biblioteksverksamheten, som icke minst i en ekonomisk situation sådan som den nuvarande är förtjänt av stöd och uppmuntran. Med beaktande i övrigt av de utav motionärerna andragna skälen anser sig utskottet böra förorda, att understöden till de nu förefintliga centralbiblioteken må för budgetåret 1932/1933 utgå efter oförändrade grunder. Detta medför en kostnadsökning av ($6 \times 2{,}000 =$) 12,000 kronor, med

vilket belopp utskottet anser den av Kungl. Maj:t äskade anslagssumman böra höjas.

I fråga om det hittills utgående anslaget till bibliotekskurser synes det utskottet genom vad herrar Björck och Thomson i sina motioner (I: 230 och II: 193) anfört vara ådagalagt, att för tillämpning av de av 1929 års riksdag beslutade nya bestämmelserna det är nödvändigt att bibehålla åtminstone de i motionerna omförmälda 20-dagars och 6-dagars kurserna. Till dessa erfordras ett belopp av högst 8,000 kronor. Nyssnämnda motionärer hava icke ansett erforderligt, att anslaget höjes med sagda belopp, utan blott begärt riksdagens medgivande att till ifrågavarande ändamål högst denna summa må utgå. Enligt utskottets mening är det med hänsyn till den i övrigt föreslagna anslagsbegränsningen riktigast att för detta ändamål, liksom i fråga om centralbiblioteksunderstöden, öka det av Kungl. Maj:t föreslagna anslaget med erforderligt belopp, i detta fall 8,000 kronor.

Utskottet finner ifråga om beskärningen av anslagen till folkbildningstidskrifterna ej tillräckliga skäl förebragta för högre sänkning av anslaget till Bokstugan än till Biblioteksbladet och Studiekamraten, och anser därför att de hittills utgående understöden böra sänkas till 3,000 kronor för vardera av dessa tidskrifter.

Den i motionen II: 67 av herr Sandberg m. fl. påyrkade utvidgningen av understödsverksamheten kan utskottet under nuvarande förhållanden icke förorda.

Enligt vad utskottet ovan anfört skulle erfordras en ökning av det av Kungl. Maj:t äskade anslagsbeloppet, 830,000 kronor, med (28,000 + 12,000 + 8,000 =) 48,000 kronor till 878,000 kronor, innebärande en minskning av anslagets nuvarande belopp med 24,500 kronor.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och herrar Bärgs m. fl., Olssons i Gävle m. fl., Bergmans och O. Ericsons, Ljunggrens, Sjödahls m. fl., Anderssons i Falkenberg och Thomsons, W. Björcks samt Thomsons ovannämnda motioner (I: 47, II: 66, I: 229, II: 161, I: 153, II: 337, I: 230 och II: 193) samt med avslag å herr Sandbergs m. fl. ovannämnda motion (II: 67), minska det ordinarie förslagsanslaget till understöd åt folkbiblioteksväsendet, nu 902,500 kronor, med 24,500 kronor till 878,000 kronor att i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som av utskottet i det föregående angivits, utgå i enlighet med de närmare bestämmelser, Kungl. Maj:t må äga meddela.»

2) av herr *Oscar Olsson*, som anfört:

»Ett bifall till de av Kungl. Maj:t föreslagna avsevärda sänkningarna särskilt ifråga om understöden till folkbiblioteken och studiecirkelbiblioteken samt folkskolebiblioteken skulle få högst betänkliga verkningar. Mot den

förvildning på många håll bland ungdomen, om vilken fruktansvärda dåd burit vittne under den senaste tiden, finnes i breda lager av vårt folk ingen effektivare motvikt än de olika folkbildningsorganisationernas frivilliga arbete. Detta har biblioteken som sin förnämsta medel- och stödjepunkt, varför de föreslagna sänkningarna måste innebära ett betänkligt försvagande av verksamheten. Hur nödvändiga goda folkskolebibliotek äro för uppammandet av ungdomens intresse för läsning och dess förmåga att använda böckerna, har på ett övertygande sätt framgått av den undersökning av kunskaps- och bildningsnivån inom vissa folkgrupper, som nyligen företagits i vårt land.

På grund härav och med hänvisning till min reservation under punkt 9:o anser jag, att utskottets utlåtande bort ha följande lydelse:

I likhet (se reservationen under 1) — — — till förslaget.

Vad först angår understöden till de olika slagen av bibliotek — utom centralbiblioteken, till vilka utskottet senare kommer tillbaka — skulle den av Kungl. Maj:t föreslagna beskärningen med 20 procent av understöden, på sätt i motioner av herrar Bärg m. fl. och Olsson i Gävle m. fl. samt herrar Bergman och O. Ericsson ävensom herr Ljunggren (I: 47, II: 66, I: 229 och II: 161) framhållits, för dessa bibliotek medföra betydande svårigheter. Utskottet vill därför ifrågasätta, att understödsminskningen för berörda bibliotek icke göres så vittgående, som Kungl. Maj:ts förslag avser. Med hänsyn till tidsförhållandena anser sig utskottet dock böra föreslå en beskärning av dessa anslag med 10 procent av det belopp, vartill de enligt gällande anslagsbestämmelser äro berättigade. Då hänsyn tages till kommuners och föreningars svårigheter att under nuvarande ekonomiska förhållanden lämna lika högt lokalt underlag för statsanslags erhållande som hittills, torde den summa, varmed det av Kungl. Maj:t äskade beloppet bör ökas för tillgodoseende av detta ändamål, kunna begränsas till 28,000 kronor.

I herrar Sjödahls (se reservation under 1) — i detta fall 8,000 kronor.

Anslagsbeloppen till tidskriften Biblioteksbladet och tidningen Studiekamraten vill Kungl. Maj:t sänka med 25 procent, anslagsbeloppet till tidskriften Bokstugan med 50 procent (respektive 1,000 och 2,000 kronor). Nämnda folkbildningspublikationer torde under nuvarande ekonomiska depression få kämpa med ökade svårigheter för att kunna hålla sig uppe. Utskottet anser därför att beskärningen av understödet till dessa publikationer ej bör göras proportionsvis högre än beskärningen av anslaget till biblioteken, alltså 10 procent av nu utgående belopp, vilket blir 1,200 kronor för dessa publikationers vidkommande. Utskottet finner inte tillräckliga skäl föreligga att gå hårdare fram mot en av de tre publikationerna än mot de båda andra. Den ökning i denna del av anslagsbeloppet — 2,800 kronor —, som denna förändring i Kungl. Maj:ts förslag innebär, torde inte vara av den betydenhet att behöva inverka vid beräknandet av anslagets slutsumma.

Den i motionen II: 67 (reservationen under 4) — Kungl. Maj:t må äga meddela.»

vid *punkt 265* (bidrag till kostnaderna för Sveriges deltagande i det s. k. andra internationella polaråret) av herrar *Carlsson* i Gävle, *Andersson* i Eliantorp och *Andersson* i Ovanmyra, vilka ansett, att utskottet bort hemställa om avslag å Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Bilaga A.

Till riksdagens statsutskott.

Genom beslut den 5 februari 1932 har Kungl. Maj:t anbefallt socialstyrelsen att senast den 27 samma månad till riksdagens statsutskott inkomma med utlåtande över den under punkt 238 i åttonde huvudtiteln i 1932 års statsverksproposition omförmälda, av *rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen* gjorda framställningen om anslag för budgetåret 1932/1933. Till åtlydnad härav får styrelsen anföra följande.

Ehuru det ursprungliga initiativet till bildandet av sökande sammanslutningen är av något tidigare datum, torde det i nuvarande situation icke vara obefogat att betrakta förevarande framställning, vilken åsyftar att inställa den allmänna opinionen till ett angrepp på bred front mot den olaga rusdryckshanteringen mot bakgrunden av en händelse under år 1931, då flera personer i huvudstaden miste livet efter förtärandet av vissa till landet olagligen införda giftiga alkoholpreparat. Denna beklagliga händelse, som helt naturligt tilldrog sig stor uppmärksamhet, synes hava öppnat mångas ögon för den olaga rusdryckshanteringens vådor och utlöst en stark opinion mot denna hanterings här i ögonen fallande samvetslösa metoder. Enligt meddelanden i dagspressen har denna opinion också på flera håll framkallat en kraftig reaktion, yttrande sig i spontana positiva motåtgärder mot det onda.

Det vill synas, som om tillfället vore gynnsamt att anknyta till sådana meningsyttringar i syfte att söka bevara dem och därmed lägga den enligt styrelsens mening säkraste grunden för ett effektivt motverkande av den olaga rusdryckstrafiken, nämligen en allmän opinion, som fördömer och bekämpar densamma.

Även speciella skäl synas tala för, att tidpunkten för en allmän reaktion, speciellt mot smuggling, vore lämplig. Erfarenheten synes utvisa, att spritsmugglingen har tendens att på utländsk botten organisera sig i större företag, som förfoga över icke obetydliga materiella resurser. Om nu dessa organisationer hittills företrädesvis riktat sin verksamhet mot våra s. k. torrlagda grannländer, är det fara värt, att de nu, sedan dessa upphävt förbudet, skola med ökad aktivitet rikta sig mot den svenska smygmarknaden. Om farhågor i sådan riktning besannas, synes en kraftig motopinion dubbelt påkallad.

Socialstyrelsen ser i rikskommitténs framställning ett uttryck för strävanden att i mera organiserade former taga fasta på dylika aktuella strömningar och att så vitt möjligt låta dem avsätta sig i varaktiga resultat. Kommittén kan enligt sakens natur näppeligen redovisa sådana positiva resultat av sin korta verksamhet, att några säkra slutsatser därav kunna dragas. Ej heller torde några fasta hållpunkter för den framtida utvecklingen kunna förebringas. Härtill kommer, att en verksamhet, som är inriktad på något till sin natur så svåråtkomligt som opinionsbildning, ju städse erbjuder stora svårigheter för mera exakta bedömanden.

Man torde därför få betrakta aktionen såsom ett försök och såsom sådant

givetvis ovisst. Detta försök avser emellertid ett så betydelsefullt samhälleligt område och torde äga så pass stora förutsättningar att främja det av sedda syftet, att det synes förtjäna statens omvårdnad och stöd.

De gjorda ekonomiska beräkningarna äro visserligen till sin natur approximativa men hava ej givit styrelsen anledning till erinran.

Med hänsyn till de specifika aktuella omständigheter, som särskilt tala för bifall till ansökningen, synes beviljandet av det nu sökta statsbidraget ej böra bliva prejudicerande för framtiden. Vare sig kommittén framdeles återkommer med förnyad ansökan om statsbidrag för ett kommande budgetår eller ej, synes emellertid den nu sökta statliga insatsen vara så pass stor och verksamheten i övrigt erbjuda sådant intresse, att man till ett eventuellt bifall till ansökningen bör knyta det villkoret, att kommittén under budgetåret fortlöpande registrerar sina åtgärder och — i görligaste mån — sina uppnådda resultat samt sedermera i lämpligt antal exemplar avgiver berättelse däröver.

Under åberopande av det anförda får socialstyrelsen tillstyrka, att det sökta anslaget, 28,000 kronor, ställes till förfogande för budgetåret 1932/1933.

Remissakten har återställts till ecklesiastikdepartementet.

Stockholm den 20 februari 1932.

GUNNAR HUSS.

KURT BERGSTRÖM.

Bilaga B.

Till riksdagens statsutskott.

Genom nådigt beslut den 5 februari 1932 har Kungl. Maj:t anbefallt skolöverstyrelsen att till riksdagens statsutskott inkomma med av utskottet begärt utlåtande över den under punkten 238 i åttonde huvudtiteln av 1932 års statsverksproposition omförmälda, av rikskommittén mot den olagliga rusdryckshanteringen gjorda framställningen om anslag för budgetåret 1932/1933.

Överstyrelsen, som inhämtat yttrande i ärendet från konsulenten för nykterhetsundervisningen, får med överlämnande av yttrandet i fråga anföra följande.

Överstyrelsen vill till en början erinra därom, att det ifrågasatta anslaget är av enahanda natur, som de understöd till organisationsverksamhet, vilka utgå till olika nykterhetssammanslutningar, t. ex. Motorförarnas helnykterhetsförbund.

Det ändamål, varom här är fråga, synes därför, såsom konsulenten för nykterhetsundervisningen framhållit, icke kunna understödjas genom medel, som under andra titlar anslås till undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande.

Vad härefter beträffar betydelsen av den uppgift, rikskommittén förelagt sig, vill överstyrelsen framhålla följande. Överstyrelsen finner, icke minst med hänsyn till vådorna för ungdomen av den olaga rusdryckshanteringen, åtgärder till motarbetande av nämnda hantering utomordentligt angelägna. Under åberopande av vad konsulenten för nykterhetsundervisningen i sitt yttrande anfört, anser sig överstyrelsen därför böra tillstyrka, att anslag för ändamålet beviljas rikskommittén.

Vid bedömandet därefter av frågan, med huru stort belopp detta anslag kan böra utgå, finner överstyrelsen det föreliggande materialet icke vara av den natur, att överstyrelsen har någon möjlighet att fälla ett mera grundat omdöme härom.

Stockholm den 19 februari 1932.

OTTO HOLMDAHL.

A. THOMSON. / *Allan Wirgin.*

Till kungl. skolöverstyrelsen.

Med återställande av remissakten K. R. Nr. 41 F/1932 rörande rikskommitténs mot den olagliga rusdryckshanteringen framställning om anslag av 28,000 kronor av statsmedel för kommitténs verksamhet under budgetåret 1932/1933, får jag härmed vördsamt anföra följande.

Syftet för kommitténs verksamhet synes mig icke blott ur nykterhetssynpunkt synnerligen behjärtansvärt utan, med den omfattning den olagliga rusdryckshanteringen under senare år tagit, snarast vara att betrakta som ett utpräglat statsintresse. Härav följer, att kommitténs verksamhet, rätt bedriven, är förtjänt av statsmakternas kraftiga stöd. Det av kommittén skisserade arbetsprogrammet synes mig väl genomtänkt och ändamålsenligt utformat. Då såväl kommitténs medlemmar som de bakom kommittén stående organisationerna alla representera en rik fond av erfarenhet, synes mig häri ligga en garanti för att det uppställda arbetsprogrammet även skall bliva väl genomfört. Förutsättningarna för anslag av statsmedel till kommitténs verksamhet synas mig därför till alla delar vara till finnandes.

I detta sammanhang må erinras om att staten haft gynnsam erfarenhet av nyttan av förhållandevis rikligt understöd åt sådant organisationsarbete för nykterhetens främjande, som haft särskild anknytning till aktuella problem. Liksom i åsyftade fall (Motorförarnas helnykterhetsförbund) avser förevarande framställning icke sådant ändamål, som kan tillgodoses inom ramen av det särskilt anvisade stora anslaget till föreläsnings- och instruktionsverksamheten för nykterhetens främjande; närmast avses centralt, i någon utsträckning även lokalt, organisations- och administrationsarbete och därmed sammanhängande åtgärder, andra än föreläsningar.

Beträffande den lämpligaste storleken av ett statsanslag till kommitténs verksamhet är det givetvis svårt att bilda sig en bestämd uppfattning. Intet synes mig emellertid tala mot att den av kommittén uppgjorda finansplanen för budgetåret 1932/1933 skulle vara väl avvägd. Jag anser mig därför kunna förorda ett statsanslag till det belopp, som i planen beräknats. Enligt en uppgift, vilken jag dock icke haft tillfälle verifiera, skall kommittén för sin verksamhet under innevarande budgetår av Kungl. Maj:t hava tilldelats ett anslag av statsmedel av 5,000 kronor. Några besparingar å detta anslag vid budgetårets utgång torde emellertid knappast vara att beräkna.

Bifaller riksdagen Kungl. Maj:ts förslag om anslag till kommittén, torde bland de av Kungl. Maj:t vid anslaget fästade villkoren även böra finnas föreskrift för det fall, att anslaget icke skulle vara för sitt ändamål helt konsumerat vid tidpunkten för kommitténs avveckling, i kommitténs framställning beräknad till utgången av nästkommande budgetår.

Under hänvisning till det anförda, får jag vördsamt föreslå överstyrelsen att hos riksdagens statsutskott förorda rikskommitténs framställning.

Malmö den 11 februari 1932.

THORILD DAHLGREN.

Stockholm 1932, Ivar Hæggströms Boktryckeri A. B.
320480

Verkliga utgifter.

VIII. Åttonde huvudtiteln. Ecklesiastikdepartementet.

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	A. Departementet.				
1	Departementschefen			* 24,000	
2	Departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli, *förslagsanslag*			258,800	
3	Förstärkning av arbetskrafterna å departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli				6,048
	Säger för departementet			**282,800**	**6,048**
	B. Arkiv, bibliotek och museer.				
	Arkiv.				
	Riksarkivet:				
1	Riksarkivet, *förslagsanslag*	167,800			
2	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för riksarkivet, *reservationsanslag*	1,800			
3	Fortsatt utgivande genom riksarkivet av sådana handlingar, som äro av vikt för fäderneslandets historia, *reservationsanslag*	6,000			
4	Riksarkivets sigillvård, *reservationsanslag*		4,300		
5	Expedition i riksarkivets nya lokaler vid Östermalmsgatan i Stockholm		4,000	175,600	8,300
	Landsarkiven:				
6	Landsarkiven m. m., *förslagsanslag*	102,200			
7	Inköp av arkivalier och tryckta arbeten för landsarkiven m. m., *reservationsanslag*	1,350		103,550	
				279,150	8,300
	Bibliotek.				
	Kungl. biblioteket:				
8	Kungl. biblioteket, *förslagsanslag*	273,200			

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
9	Bokinköp och bokbindning för kungl. biblioteket, *reservationsanslag*		15,000		
10	Ökning av kungl. bibliotekets arbetskrafter		8,500		
11	Sveriges offentliga biblioteks gemensamma accessionskatalog		12,500		
12	Katalogiseringsarbeten inom kungl. biblioteket		29,800		
13	Undersökning av i kammararkivet och riksarkivet befintliga äldre arkivalieomslag m. m.		4,100	273,200	69,900
	Stifts- och landsbiblioteket i Linköping:				
14	Avlöningar, *förslagsanslag*	14,530			
15	Bokinköp, inbindning och vissa expenser, *reservationsanslag*	8,000			
16	Förstärkning av reservationsanslaget till bokinköp, inbindning och vissa expenser		1,000	22,530	1,000
17	Pedagogiska biblioteket				6,500
18	Skandinavisk bibliotekarie vid nordiska avdelningen av S:te Geneviève-biblioteket i Paris				1,500
				295,730	78,900
	Museer.				
	Nationalmuseet:				
	Museet:				
19 a	*Förslagsanslag*	155,900			
	Reservationsanslag:				
19 b	Målnings- och skulptursamlingarnas ökande	10,000			
19 c	Inlösen av svenska konstnärers arbeten	25,000			
19 d	Handtecknings- och gravyrsamlingarnas ökande	4,500			
19 e	Samlingarnas vård och underhåll	11,000			
19 f	Ökande av samlingen av konsthantverk	6,000			
19 g	Boksamlingen	3,000			
19 h	Utländska studieresor	—			
20	Förstärkning av arbetskrafterna vid museet		14,800		
21	Museets depositionsavdelnings konstbildande verksamhet, *reservationsanslag*		8,500		

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
22	Försäkring och transport av konstföremål, *reservationsanslag*		1,500		
23	Konservering av handteckningsoch gravyrsamlingar inom museet, *reservationsanslag*		5,000		
24	Portföljer för vissa äldre samlingar av handteckningar och gravyrer m. m., *reservationsanslag*		1,500		
25	Konserveringsarbeten för statens tavelsamlingar å de kungl. slotten, *reservationsanslag*		2,000		
26	Vakthållning vid museets öppethållande om kvällarna		1,840	215,400	35,140
	Livrustkammaren:				
27	Avlöningar, *förslagsanslag*	11,000			
28	Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare		26,950		
29	Underhåll och vård av samlingarna, *reservationsanslag*		23,000		
30	Förhyrande av ökade lokaler		1,100	11,000	51,050
	Naturhistoriska riksmuseet:				
	Gemensamma anslag:				
31	Avlöningar m. m., *förslagsanslag*	230,000			
32	Tjänsteresor för intendenter och assistenter, *reservationsanslag*	2,000			
33	Samlingar m. m., *reservationsanslag*	93,695			
34	Särskilt arvode åt en vaktmästare, tillika trädgårdsskötare		300		
35	Förstärkning av den i reservationsanslaget till samlingar m. m. ingående anslagsposten till ordnande, vård och förökande av samlingarna m. m.		5,000		
36	Förstärkning av den i reservationsanslaget till samlingar m. m. ingående anslagsposten till expenser för avdelningarna vid Frescati		15,700		
37	Täckande av en vid utgången av budgetåret 1931/1932 motsedd brist i den i reservationsanslaget till samlingar m. m. ingående anslagsposten till expenser för avdelningarna vid Frescati		6,100		

			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	Botaniska avdelningen:			
38	Ordnande och preparering av vissa samlingar inom botaniska avdelningen	3,000		
39	Nya herbarieskåp för botaniska avdelningen, *reservationsanslag*	2,500		
40	Arbetsbiträde m. m. vid botaniska avdelningen	3,150		
41	Ordnande av framlidne kyrkoherden S. J. Enanders Salixsamlingar, *reservationsanslag*	4,000		
	Paleozoologiska avdelningen:			
42	Arbetsbiträde vid paleozoologiska avdelningen	2,520		
43	Ritnings- och retuscheringsarbeten för paleozoologiska avdelningen	1,000		
44	Fortsatt bearbetning av visst vetenskapligt material, tillhörigt paleozoologiska avdelningen, *reservationsanslag*	3,500		
	Evertebratavdelningen:			
45	Vetenskapligt biträde för bearbetning av vissa samlingar å evertebratavdelningen	4,000		
	Etnografiska avdelningen:			
46	Arbetsbiträde vid etnografiska avdelningen	2,520		
47	Ökade medel till expenser m. m. för etnografiska avdelningen	24,400		
48	Fortsatt iordningställande av f. d. Livregementets dragoners kasernetablissement till etnografiskt museum m. m., *reservationsanslag*	15,000	325,695	92,690
49	Nordiska museet			190,000
50	Kulturhistoriska museet i Lund			25,000
51	Musikhistoriska museet			4,000
52	Svenska skolmuseet			4,000
			552,095	401,880
	Säger för arkiv, bibliotek och museer		**1,126,975**	**489,080**

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	C. Kyrkliga ändamål.		
	Kleresistaten.		
1	Kleresistaten, *förslagsanslag*	120,000	
2	Lappmarks ecklesiastikverk, kyrkliga ändamål, *förslagsanslag*	3,000	
3	Ersättning för prästerskapets tionde, *förslagsanslag*	4,624,400	
4	Ersättning för vissa prästerskapet tilldelade statsanslag	301,250	
5	Ersättning åt vissa församlingar till följd av lindring i främmande trosbekännares skattskyldighet, *förslagsanslag*	40,000	
6	Pastor vid svenska Gustafsförsamlingen i Köpenhamn	6,000	
7	Pastor vid svenska Victoriaförsamlingen i Berlin	6,000	
8	Pastor vid svenska Sofiaförsamlingen i Paris	6,000	
9	Pastor vid svenska Olaus Petri-församlingen i Hälsingfors	6,000	
10	Stipendier för utbildande vid universitet av präster, förtrogna med finska språket		3,600
11	Religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder		50,500
12	Dyrtidstillägg åt de för religiös och social verksamhet bland svenskar i vissa utländska hamnstäder anställda präster, *förslagsanslag*		* 15,000
13	Bestridande i vissa fall med allmänna medel av kostnader, förenade med friköp av lägenheter å kyrklig jord, *förslagsanslag*		10,000
		5,112,650	79,100
	Domkapitlens expeditioner.		
14	Domkapitlens expeditioner, *förslagsanslag*	279,300	
15	Ändrings- och reparationsarbeten å domkapitelshuset i Strängnäs, *reservationsanslag*		30,000
	Kyrkors underhåll m. m.		
	Kyrkors underhåll:		
16	Underhåll 2,028		
17	Ersättningar, *förslagsanslag* 220,000	222,028	
18	Bidrag till uppförande i Hälsingfors av en svensk kyrka m. m., *reservationsanslag*		25,000
	Säger för kyrkliga ändamål	**5,613,978**	**134,100**

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	D. Akademier m. m.				
	Svenska akademien.				
1	Akademien			8,250	
	Vetenskapsakademien.				
2	Akademien			10,000	
3	Katalog över svensk naturvetenskaplig litteratur m. m.				1,600
4	Sveriges anslutning till den baltisk-geodetiska kommissionen m. m., *reservationsanslag*				2,375
				10,000	3,975
	Vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien.				
	Akademien:				
5 a	*Förslagsanslag*		99,750		
	Reservationsanslag:				
5 b	Underhåll och förökande av de under akademiens inseende ställda samlingar	12,000			
5 c	Tryckningskostnader samt utgivande av planschverk över fornsaker och andra märkvärdiga föremål i statens historiska museum m. m.	10,500			
5 d	Underhåll och fortsättning av inredningen i statens historiska museum och myntkabinettet	3,000			
5 e	Undersökning och beskrivning av fäderneslandets fornlämningar	5,000			
5 f	Transporter, lyshållning och vissa andra expensutgifter....	14,000			
5 g	Fornlämningars vård	8,000			
5 h	Vård och underhåll av Visby ruiner och andra byggnadsminnesmärken....	5,000	57,500	157,250	
6	Ökade medel för fornminnesvården, *reservationsanslag*				10,000
7	Omedelbara iståndsättningsåtgärder å vissa byggnadsminnesmärken, *reservationsanslag*				10,000
8	Ökade medel till avlönande av icke-ordinarie befattningshavare vid akademien				47,350
9	Tillfällig ökning av akademiens arbetskrafter....				11,850
10	Resekostnads- och traktamentsersättningar åt befattningshavare vid akademien m. m., *reservationsanslag*				25,000

			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
11	Vakthållning för öppethållande av statens historiska museum			8,900
12	Inventering och konservering av vissa samlingar inom statens historiska museum m. m., *reservationsanslag*			15,000
13	Vård och underhåll av antikvariskt-numismatiska biblioteket, *reservationsanslag*			4,000
14	Underhåll av antikvariskt-topografiska arkivet, *reservationsanslag*			1,500
15	Instrumentutrustning för akademien, *reservationsanslag*			1,600
16	Iståndsättande av Ovikens ödekyrka, *reservationsanslag*			7,500
17	Lokalhyra för den ostasiatiska arkeologiska samlingen m. m.			38,000
			157,250	180,700
	Akademien för de fria konsterna.			
	Akademien:			
18	Avlöningar m. m., *förslagsanslag*	125,200		
19	Undervisningsmateriel m. m., *reservationsanslag*	33,300	158,500	
20	Förstärkning av vissa anslagsposter i reservationsanslaget till undervisningsmateriel m. m.			12,800
21	Skolan för dekorativ konst			20,600
22	Extra lärare i materiallära vid konsthögskolan			3,500
			158,500	36,900
	Musikaliska akademien.			
	Akademien:			
23	Avlöningar m. m., *förslagsanslag*	155,860		
24	Materiel och expenser m. m., *reservationsanslag*	6,740		
25	Stipendier m. m., *reservationsanslag*	15,000	177,600	
26	Förstärkning av reservationsanslaget till materiel och expenser m. m.			15,500
27	Bindning av böcker och musikalier i akademiens bibliotek, *reservationsanslag*			3,500
28	Biträde åt bibliotekarien hos akademien vid vården av biblioteket			1,500
29	Ökad undervisning i pianospelning och harmonilära vid musikkonservatoriet			3,000
30	Kurser för utbildande av kyrkomusiker			12,500
			177,600	36,000
	De kungl. teatrarna.			
31	Kungl. operan		150,000	
32	Brandförsäkring av viss staten tillhörig, huvudsakligen i operabyggnaden och dramatiska teaterns byggnad förvarad lösegendom m. m.			13,985
	Säger för akademier m. m.		**661,600**	**271,560**

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	E. Universiteten, den medicinska undervisningen m. m.		
	Universitetskanslersexpeditionen.		
1	Expeditionen, *förslagsanslag*	22,950	
	Uppsala universitet.		
	Universitetet:		
2	Universitetsstaten 1,381,804		
3	Avlöningar till vissa tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., *förslagsanslag* 377,400	1,759,204	
4	Avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m.		44,280
5	Materiel för vissa institutioner m. m., *reservationsanslag*		78,300
6	Om- och tillbyggnad av anatomiska institutionen, *reservationsanslag*		238,000
7	Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket, *reservationsanslag*		99,500
8	Ytterligare medel till materiel m. m. för vissa institutioner, *reservationsanslag*		120,000
9	Förstärkning av den i staten för universitetet upptagna anslagsposten till reparationer		10,000
		1,759,204	590,080
	Lunds universitet.		
	Universitetet:		
10	Universitetsstaten 1,243,700		
11	Avlöningar till vissa tjänstemän och betjänte vid universitetets samlingar och inrättningar m. m., *förslagsanslag* 267,600	1,511,300	
12	Avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m.		63,435
13	Personligt lönetillägg åt försöksassistenten vid institutionen för ärftlighetsforskning C. G. von Sydow		800
14	Materiel för vissa institutioner m. m., *reservationsanslag*		51,225
15	Utrustning av den psykiatriska klinikens laboratorier, *reservationsanslag*		3,000
16	Bokinköp och bokbindning för universitetsbiblioteket, *reservationsanslag*		85,000
17	Ytterligare medel till materiel m. m. för vissa institutioner, *reservationsanslag*		142,000
		1,511,300	345,460
	Karolinska mediko-kirurgiska institutet.		
	Institutet:		
18	Avlöningar för professorer och lärare m. fl. 476,700		
19	Avlöningar till vissa tjänstemän och betjänte vid institutet och dess institutioner, *förslagsanslag* 91,100	567,800	

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
20	Avlöningsförmåner för vissa extra ordinarie lärare, amanuenser och tjänstemän m. m.		66,958
21	Materiel m. m. för vissa institutioner och kliniker, *reservationsanslag*	81,100	
22	Undervisning i medicinsk rörelsebehandling	8,250	
23	Materiel m. m. för vissa institutioner, *reservationsanslag*		58,325
24	Färgfotografering å syfilidologiska kliniken vid sjukhuset S:t Göran, *reservationsanslag*		1,000
25	Bidrag till en pediatrisk klinik i Stockholm		60,000
26	Poliklinik för barnsjukdomar i Stockholm		5,700
		657,150	191,983
	Tandläkarinstitutet.		
27	Avlöningar m. m., *förslagsanslag*	95,100	
28	Institutets verksamhet, *förslagsanslag*		153,500
29	Extra lärarkrafter vid institutet		15,500
30	Kontrollantbiträde vid institutet		2,000
31	Tillfällig förstärkning av institutets personal		40,000
32	Särskilda undervisningskurser vid institutet		5,000
		95,100	216,000
	Universitetssjukhus.		
	Akademiska sjukhuset i Uppsala:		
33	Akademiska sjukhuset, *förslagsanslag*	110,000	
	Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund:		
34	Bidrag till driftkostnaderna under år 1931 57,810		
35	Ändringsarbeten inom medicinska kliniken och tillbyggnad till röntgeninstitutet, *reservationsanslag* 21,875		
36	Kompletterande inredningsarbeten i samband med tillbyggnaden till sjukvårdsinrättningarnas röntgeninstitut, *reservationsanslag* 2,250		81,935
	Karolinska sjukhuset:		
37	Byggnadsarbeten för karolinska sjukhuset m. m., *reservationsanslag*		* 500,000
	Serafimerlasarettet:		
38	Understöd och ersättningar	120,750	
39	Ökade medel för lasarettets verksamhet		490,000
	Allmänna barnbördshuset i Stockholm:		
40	Allmänna barnbördshuset i Stockholm	24,853	
41	Verksamheten vid allmänna barnbördshuset i Stockholm		129,000
		255,603	1,200,935

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	Gemensamma universitetsändamål.		
42	Klinisk undervisning i epidemiologi åt medicine kandidater		10,900
43	Tryckning av doktorsavhandlingar vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet, *reservationsanslag*		30,000
44	Tryckning av doktorsavhandlingar vid högskolorna i Stockholm och Göteborg, *reservationsanslag*		6,000
45	Ersättning åt vissa opponenter vid disputationer		1,500
46	Institut d'études scandinaves vid Paris universitet		2,000
47	Ersättningar åt sakkunniga i akademiska befordringsärenden, *förslagsanslag*	9,000	
48	Forskarstipendier för docenter vid universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska mediko-kirurgiska institutet, *reservationsanslag*		35,000
49	Uppehållande vid universitetet i Dorpat i republiken Estland av en professur i svenska språket och litteraturen		7,500
50	Kurser i skyddskoppympning, *reservationsanslag*		1,000
		9,000	93,900
	Rasbiologiska institutet.		
51	Avlöning åt chefen för institutet	12,000	
52	Institutets verksamhet, *reservationsanslag*		60,000
	Farmaceutiska institutet.		
53	Avlöningar, *förslagsanslag*	74,750	
54	Materialier m. m., *reservationsanslag*	22,900	
		97,650	
	Säger för universiteten, den medicinska undervisningen m. m.	**4,419,957**	**2,698,358**
	F. Tekniska högskolan m. m.		
	Tekniska högskolan.		
	Högskolan:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag* *737,880		
	Vissa omkostnader för högskolans verksamhet:		
2	Stipendier åt lärare för utrikes studieresor, *reservationsanslag* —		
3	Stipendier åt elever, *reservationsanslag* *6,000		
4	Materiel m. m., *reservationsanslag* *329,000	335,000	1,072,880

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
5	Ökade medel till samlingar och laborationer		* 47,000
6	Ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter		* 56,000
7	Nyanskaffning av apparater och instrument för vissa institutioners laboratorier, *reservationsanslag*		20,000
8	Reparation av högskolans modellsamling, *reservationsanslag*		2,000
9	Bokinköp, bokbindning m. m. för högskolans bibliotek, *reservationsanslag*		* 5,000
10	Inredning och utrustning av laboratoriet för hyttmekanik samt järnets bearbetning och behandling, *reservationsanslag*		26,700
11	Resekostnads- och traktamentsersättning åt lärare och studerande vid högskolans fackavdelning för lantmäteri för deltagande i exkursioner och fältövningar m. m., *reservationsanslag*		* 5,000
12	Övergångskostnader för lantmäteriundervisningen, *reservationsanslag*		* 28,000
		1,072,880	189,700
	Chalmers tekniska institut.		
	Institutet:		
13	Avlöningar, *förslagsanslag* 270,500		
	Vissa omkostnader för institutets verksamhet:		
14	Stipendier och premier åt elever, *reservationsanslag* 600		
15	Materiel m. m., *reservationsanslag* 62,000 62,600	333,100	
16	Avlöningsförbättring m. m. åt innehavarna av de å övergångsstat för institutet uppförda befattningarna		3,300
17	Ökade medel till uppvärmning, belysning och diverse utgifter		17,000
18	Ökade medel till bibliotek, samlingar och laboratorier		9,000
19	Apparatur m. m. för organiskt-kemiska laboratoriet, *reservationsanslag*		3,000
20	Undervisning rörande arbetsledningens praktiskt ekonomiska, sociala, yrkeshygieniska och arbetspsykologiska problem		1,500
		333,100	33,800
	Säger för tekniska högskolan m. m.	**1,405,980**	**223,500**
	G. Skolöverstyrelsen.		
1	Skolöverstyrelsen, *förslagsanslag*	574,200	
2	Inspektion och sakkunniga biträden hos skolöverstyrelsen		10,500
3	Byggnadssakkunnigt biträde hos skolöverstyrelsen		4,800

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
4	Expeditionsvaktsgöromål hos skolöverstyrelsen		1,800
5	Personligt lönetillägg för budgetåret 1932/1933 åt konsulenten hos skolöverstyrelsen Ingeborg Walin, *förslagsanslag*		900
6	Personliga lönetillägg för budgetåren 1930/1931 och 1931/1932 åt konsulenten hos skolöverstyrelsen Ingeborg Walin		1,850
	Säger för skolöverstyrelsen	**574,200**	**19,850**
	H. Allmänna läroverken m. m.		
	Högre lärarinneseminariet.		
1	Högre lärarinneseminariet	149,985	
2	Diverse behov vid högre lärarinneseminariet		64,160
3	Arvoden åt extra lärare, timlärare och vikarier vid högre lärarinneseminariet		39,420
		149,985	103,580
	Allmänna läroverken.		
4	Allmänna läroverken, *reservationsanslag*	8,578,500	
5	Ålderstillägg åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken, *förslagsanslag*	1,220,000	
6	Arvoden åt extra och vikarierande ämneslärare vid de allmänna läroverken		1,212,000
7	Arvodesförhöjning åt vissa extra ordinarie ämneslärare vid högre lärarinneseminariet, allmänna läroverk och statens folkskoleseminarier, *förslagsanslag*		95,000
8	Personliga lönetillägg åt vissa ordinarie övningslärare vid de allmänna läroverken, *förslagsanslag*		3,000
9	Understöd åt extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken under förfall på grund av sjukdom, *förslagsanslag*	5,000	
10	Extra arvoden åt lärare i övningsämnen vid de allmänna läroverken		417,425
11	Undervisning i manlig slöjd vid de allmänna läroverken, *förslagsanslag*	56,800	
12	Arvoden åt skolläkare vid de allmänna läroverken, *förslagsanslag*		55,500
13	Upprätthållande vid ett högre allmänt läroverk i Göteborg av provårskurs för blivande lärare vid de allmänna läroverken		14,700
14	Undervisning genom infödda lärare i tyska, engelska och franska språken vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter		10,500
15	Undervisning i norska och danska språken vid högre läroanstalter		3,000
16	Svensk studiekurs i Frankrike		1,000

			Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
17	Bidrag till de allmänna läroverkens ljus- och vedkassor, *förslagsanslag*			* 250,000
18	Bokinköp och bokbindning för biblioteken vid de allmänna läroverken, *reservationsanslag*			80,000
			9,860,300	2,142,125
	Kommunala mellanskolor.			
19	Kommunala mellanskolor, *förslagsanslag*		1,270,000	
20	Undervisning i manlig och kvinnlig slöjd samt handarbete vid kommunala mellanskolor, *förslagsanslag*		23,000	
21	Tillfällig löneförbättring till lärarpersonalen vid kommunala mellanskolor, *förslagsanslag*			243,000
			1,293,000	243,000
	Kommunala flickskolor.			
22	Kommunala flickskolor, *förslagsanslag*		196,000	
23	Tillfällig löneförbättring till lärarpersonalen vid kommunala flickskolor, *förslagsanslag*			40,000
	Privatläroverken.			
	Privatläroverken:			
	Gemensamt *reservationsanslag:*			
24 a	Enskilda mellanskolor	16,400		
24 b	Högre flickskolor	430,500		
24 c	Högre goss- och samskolor	217,400		
24 d	Enskilda lärarinneseminarier	—	664,300	
25	Understöd åt Annaskolan i Stockholm			4,000
26	Lönetillägg åt lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, *förslagsanslag*		520,000	
27	Bidrag till de statsunderstödda enskilda läroanstalternas vikariatskassa, *förslagsanslag*		18,000	
28	Tillfällig löneförbättring åt lärare och lärarinnor vid privatläroverk, *förslagsanslag*			2,103,500
29	Ersättning åt vissa lärarinnor vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, *förslagsanslag*			41,000
30	Understöd åt kommunalt gymnasium, som är förenat med en statens realskola, *reservationsanslag*			34,000
31	Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål			16,000
32	Fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala			80,000
33	Understöd till vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i handarbete			19,000
			1,202,300	2,297,500
	Säger för allmänna läroverken m. m.		**12,701,585**	**4,826,205**

* Av Kungl. Maj:t förslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	I. Folkundervisningen.				
	Anstalter för lärarutbildning.				
	Folkskoleseminarier:				
	Gemensamt *reservationsanslag:*				
1a	Folkskoleseminarierna	*1,640,000			
1b	Stipendier för elever vid folkskoleseminarier	*160,000	1,800,000		
2	Studentkurser och parallellavdelningar vid vissa folkskoleseminarier m. m., *reservationsanslag*		*57,500		
3	Ålderstillägg åt lärare vid folkskoleseminarierna, *förslagsanslag*		* 200,000		
4	Hyresersättning till rektorerna vid vissa folkskoleseminarier		16,000		
5	Hyresbidrag till lärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg, *förslagsanslag*		14,000		
6	Utbildningskurs för lärare vid hjälpklasser för psykiskt efterblivna barn, *reservationsanslag*		8,500	2,000,000	96,000
	Småskoleseminarier:				
7	Statens småskoleseminarier, *reservationsanslag*		* 169,000		
8	Verksamheten vid statens småskoleseminarium i Hagaström, *reservationsanslag*		* 29,000		
9	Understöd åt småskoleseminarier, *förslagsanslag*		* 240,000		
10	Stipendier åt elever vid småskoleseminarier, *reservationsanslag*		* 16,000		
11	Tillfällig löneförbättring för lärare vid småskoleseminarier, inrättade av landsting eller stad, som ej deltager i landsting, *förslagsanslag*		* 40,000	425,000	69,000
				2,425,000	165,000

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	Folkskolinspektionen.		
12	Avlöning m. m. åt folkskolinspektörer, *förslagsanslag*	345,000	
13	Tilläggsersättning för expenser åt folkskolinspektörer		10,400
14	Resekostnadsersättning åt folkskolinspektörer, *förslagsanslag*	220,000	
15	Konsulenter för gymnastikundervisningen vid folk- och småskolor m. fl. läroanstalter		29,000
		565,000	39,400
	Folkskolor.		
16	Avlöning åt lärare vid folkskolor, *förslagsanslag*	*51,700,000	
17	Utjämning av kostnaderna för folkskoleväsendet, *förslagsanslag*		8,800,000
18	Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folk- och småskolor, *förslagsanslag*		5,720,000
19	Folkundervisningens befrämjande i rikets nordligaste gränsorter, *förslagsanslag*	* 600,000	
20	Lappmarks ecklesiastikverk, folkbildningsändamål, *förslagsanslag*	200,000	
21	Särskilt lönetillägg åt lärare i lappmarksförsamlingar med icke finsktalande befolkning samt i Överkalix församling, *förslagsanslag*	76,000	
22	Särskilt understöd till skolväsendet i skoldistrikt inom Norrland och Dalarna på grund av kronoparkskolonisation m. m., *förslagsanslag*		30,000
23	Avlönande av föreståndarinna och biträdande föreståndarinna för skolhem eller arbetsstuga inom Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter, *förslagsanslag*	35,000	
24	Skytteanska skolan i Tärna, *förslagsanslag*	18,500	
25	Inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn inom Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län, dock ej rikets nordligaste gränsorter	* 548,000	
26	Inackorderingsbidrag för vissa skolpliktiga barn i de delar av riket, där för närvarande dylikt bidrag icke utgår		* 15,000
27	Bidrag för anordnande av skolskjutsar för skolpliktiga barn, *reservationsanslag*		* 150,000
28	Bidrag till vissa kostnader för skolundervisning åt lots- och fyrpersonalens barn, *förslagsanslag*	39,000	
29	Avlönande av lärare åt vid statsunderstödda sjukvårdsanstalter och vid vissa barnhem intagna barn i skolåldern, *förslagsanslag*		42,500
30	Anordnande av slöjd i folkskola, mindre folkskola eller särskild slöjdskola, *förslagsanslag*	3,330,000	

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
31	Anordnande av undervisning i hushållsgöromål i egentlig folkskola, *förslagsanslag*	295,000	
32	Undervisningsmateriel m. m. för folkskolor, *reservationsanslag*	8,000	
33	Understödjande av folkskolebarns ferieresor, *förslagsanslag*	50,000	
34	Svensk undervisning för svenska barn i utlandet		15,800
		56,899,500	14,773,300
	Fortsättningsskolor.		
35	Understöd för avlönande av lärare vid fortsättningsskolor, *förslagsanslag*	*5,200,000	
36	Utbildningskurser för lärare vid fortsättningsskolor, *reservationsanslag*		88,000
	Högre folkskolor.		
37	Understöd åt högre folkskolor, *förslagsanslag*	930,000	
38	Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid högre folkskolor, *förslagsanslag*		100,000
39	Anordnande av slöjd i högre folkskolor, *förslagsanslag*	80,000	
40	Sällskapet för folkundervisningens befrämjande, *reservationsanslag*	1,500	
		1,011,500	100,000
	Folkhögskolor.		
41	Understöd åt folkhögskolor, *förslagsanslag*	1,030,000	
42	Ökat understöd åt folkhögskolor, *förslagsanslag*		88,000
43	Provisorisk avlöningsförbättring åt lärare vid folkhögskolor, *förslagsanslag*		80,000
44	Stipendier åt elever vid folkhögskolor, *förslagsanslag*	410,000	
45	Svenska folkhögskolan i Birkas inom republiken Estland		5,000
		1,440,000	173,000
	Abnormundervisningen.		
46	Befrämjande av dövstumundervisningen, *förslagsanslag*	165,000	
47	Kyrklig själavård åt dövstumma	14,000	
48	Tidning för dövstumma		1,000
49	Tysta skolan å Lidingön		5,000
50	Svenska föreningen för dövas väl		6,000
	Institutet och förskolan för blinda å Tomteboda:		
51	Institutet och förskolan 103,150		
52	Förstärkning av anslaget till institutet och förskolan 48,000		
53	Skrivmaskiner åt avgående elever vid institutet, *reservationsanslag* 3,000	103,150	51,000

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

				Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	Förskolan för blinda i Växjö:				
54	Förskolan			20,600	
55	Förstärkning av anslaget till förskolan				4,100
	Hantverksskolan i Kristinehamn för blinda:				
56	Avlöningar	17,300			
57	Materialier, expenser m. m., *reservationsanslag*	11,000			
58	Förstärkning av reservationsanslaget till materialier, expenser m. m.		8,150		
59	Fria frakter för arbetsmaterialier till blinda hantverkare, *reservationsanslag*		1,000	28,300	9,150
	Vårdanstalten i Lund för blinda med komplicerat lyte:				
60	Anstalten			102,400	
61	Extra ordinarie lärarpersonal och vaktmästare				7,500
62	Hantverksskolan i Uppsala för blinda kvinnor				25,000
63	Bidrag till avlönande av vikarier för lärare vid blindundervisningsanstalter, *förslagsanslag*			1,000	
64	Järnvägsresor för blindskolelever jämte åtföljande vårdare, *förslagsanslag*			6,500	
65	Tryckning av blindskrifter, *reservationsanslag*				7,000
66	De blindas förening				100,000
				440,950	215,750
	Säger för folkundervisningen			**67,981,950**	**15,554,450**

J. Yrkesundervisningen.

Tekniska läroverk.

1	Tekniska läroverk, *reservationsanslag*			475,000	
2	Fjärde parallellavdelning vid tekniska läroverket i Örebro				24,000
3	Parallellavdelning till tredje årskursen i gymnasiet vid tekniska läroverket i Malmö				7,000
4	Undervisning i färgeriteknik vid tekniska elementarskolan i Norrköping				1,600
5	Laboratorieutrustning och undervisningsmateriel vid tekniska elementarskolan i Norrköping, *reservationsanslag*				10,000
6	Parallellavdelning till andra klassen vid tekniska elementarskolan i Norrköping				7,700
7	Parallellavdelning till andra klassen vid tekniska gymnasiet i Härnösand				5,800

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
8	Parallellavdelningar vid tekniska fackskolan i Eskilstuna		6,300
9	Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid de tekniska fackskolorna, *reservationsanslag*		5,000
		475,000	67,400
	Handelsläroverk.		
10	Handelsgymnasier	135,000	
11	Förhöjda understöd åt handelsgymnasier		139,500
	Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning.		
12	Understöd för avlöning av lärare vid kommunala anstalter för yrkesundervisning, *förslagsanslag*	830,000	
13	Understöd för undervisningsmateriel åt kommunala anstalter för yrkesundervisning, *förslagsanslag*	110,000	
14	Understöd för avlöning av lärare vid enskilda anstalter för yrkesundervisning, *reservationsanslag*	450,000	
15	Understöd för undervisningsmateriel åt enskilda anstalter för yrkesundervisning, *reservationsanslag*	45,000	
16	Stipendier åt obemedlade och mindre bemedlade elever vid kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning, *förslagssanslag*		200,000
		1,435,000	200,000
	Särskilda anstalter för yrkesundervisning.		
	Tekniska skolan i Stockholm:		
17	Tekniska skolan i Stockholm	102,575	
18	Verksamheten vid tekniska skolan i Stockholm		33,000
19	Bergsskolan i Filipstad		20,000
20	Ersättning åt befattningshavare vid bergsskolan i Falun efter dennas nedläggning		8,050
21	Vävskolan i Borås		13,050
22	Dyrtidstillägg åt befattningshavare vid vissa statsunderstödda anstalter för yrkesundervisning, *förslagsanslag*		* 27,000
		102,575	101,100
	Utbildning av lärare för yrkesundervisningen.		
23	Åtgärder för utbildning av lärare för yrkesundervisningen m. m., *reservationsanslag*		15,000
	Säger för yrkesundervisningen	**2,147,575**	**523,000**

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	K. Folkbildningsåtgärder i övrigt.		
	Folkbibliotek.		
1	Understöd åt folkbiblioteksväsendet, *förslagsanslag*	838,000	
	Populärvetenskapliga föreläsningar m. m.		
2	Understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, *reservationsanslag*		300,000
3	Anordnande av s. k. flyttande folkhögskolekurser, *reservationsanslag*		40,000
4	Bidrag till arbetarnas bildningsförbund för organisations- och administrationskostnader.....		30,000
5	Anordnande av s. k. universitetscirklar, *reservationsanslag*		10,000
			380,000
	Nykterhetens främjande.		
6	Undervisnings- och upplysningsverksamhet m. m. för nykterhetens främjande, *reservationsanslag*, att utgå av statsverkets fond av rusdrycksmedel.....		338,000
	Musikföreställningar för allmänheten.		
7	Föreningar, som anordna god orkestermusik för allmänheten m. m.		57,000
	Folklig musikskola.		
8	Folkliga musikskolan i Arvika		6,000
	Statens biografbyrå.		
9	Statens biografbyrå, *förslagsanslag*	75,300	
10	Befrämjande av vissa i samband med biografväsendet stående ändamål, *reservationsanslag*		10,000
	Statens studielån.		
11	Ersättning till postverket för dess bestyr med statens studielån, *förslagsanslag*		1,850
12	Nämnden för statens studielån		5,000
			6,850
	Säger för folkbildningsåtgärder i övrigt	**913,300**	**797,850**

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
	L. Åtgärder för fysisk utbildning.		
	Gymnastiska centralinstitutet:		
1	Avlöningar, *förslagsanslag*	* 100,225	
2	Materiel m. m., *reservationsanslag*	* 14,000	
3	Extra personal m. m.		* 47,500
		114,225	47,500
4	Understödjande av gymnastik och idrott		120,000
5	Understöd åt s. k. friluftsläger för skolbarn, *reservationsanslag*		6,000
	Säger för åtgärder för fysisk utbildning	**114,225**	**173,500**
	M. Understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.		
1	Utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker, *reservationsanslag*	150,000	
2	Ytterligare medel för utgivande av tidskrifter, lärda verk och läroböcker		20,000
3	Understöd åt inhemska skönlitterära författare av utmärkt förtjänst		20,000
4	Ortnamnsundersökningarna i riket		6,500
5	Landsmålsundersökningarna i riket		70,880
	Nusvensk ordbok:		
6	Fortsatt utgivande av ordboken		8,000
7	Teknisk hjälp vid ordbokens utgivning m. m., *reservationsanslag*		4,000
			12,000
8	Utredigering och tryckning av framlidne revisionssekreteraren Nils Anderssons samlingar av äldre svensk folkmusik, *reservationsanslag*		10,000
9	Föreningen Pietas		1,000
10	Svenska naturskyddsföreningen		1,000
11	Magnetisk uppmätning av Sveriges fastland, *reservationsanslag*		10,000
12	Understöd åt ryske undersåten Alexander Sibiriakoff		3,000
13	Understöd åt kontraktsprosten L. P. R. Matsson för fullföljande av hans Rosa-forskningar		3,575
14	Understöd åt doktor Paul Rosenius för fullföljande av hans arbete »Sveriges fåglar och fågelbon»		4,000
15	Understöd åt stationsinspektoren Karl Tirén för fullföljandet och avslutandet av hans samlings- och forskningsarbete beträffande lapparnas musik		3,000

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.

		Ordinarie anslag Kronor	Extra anslag Kronor
16	Internationell konsthistorisk kongress i Stockholm år 1933, *reservationsanslag*		5,000
17	Sveriges deltagande i det s. k. andra internationella polaråret, *reservationsanslag*		50,000
	Säger för understöd åt vetenskap, vitterhet och konst m. m.	**150,000**	**219,955**
	N. Diverse.		
1	Ålderstillägg, *förslagsanslag*	150,000	
2	Rese- och traktamentspenningar, *förslagsanslag*	40,000	
3	Extra utgifter, *reservationsanslag*	140,000	
4	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, *reservationsanslag*	175,000	
5	Skrivmaterialier och expenser, ved m. m., *förslagsanslag* (därav till domkapitlens expeditioner högst 37,500 kronor)	320,000	
6	Tryckningskostnader, *förslagsanslag* (därav till domkapitlens expeditioner högst 8,500 kronor)	59,719	
7	Tillfällig löneförbättring för viss personal inom den civila statsförvaltningen, *förslagsanslag*		*2,368,000
8	Provisorisk avlöningsförbättring för lärare vid de allmänna läroverken m. fl., *förslagsanslag*		* 320,000
9	Tillfälligt lönetillägg åt vissa vaktmästare och med dem jämförliga befattningshavare, *förslagsanslag*		4,600
10	Provisoriskt dyrortstillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*		* 80,000
11	Dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst, *förslagsanslag*		* 6,000,000
12	Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter, *förslagsanslag*		*20,000,000
	Säger för diverse	**884,719**	**28,772,600**
	Summa	**98,978,844**	**54,710,056**

* Av Kungl. Maj:t föreslaget belopp, varom utlåtande framdeles kommer att avgivas.